

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΠΔ' – ΤΕΥΧΟΣ 5 – ΜΑΪΟΣ 2007
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ίω. Γενναδίου 14 – 115 21 Ἀθήναι
Τηλ.: 210-72.72.253. Fax 210-72.72.251
<http://www.ecclesia.gr>
e-mail:contact@ecclesia.gr

Ἐκδίδεται

Προνοία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ἰδιοκτησία τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων
τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς
Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἐκδότης:

Ὁ Διευθυντής τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων
Ἀρχιμ. Κύριλλος Μισιακούλης,
Ίω. Γενναδίου 14
115 21 Ἀθήναι

Ἀρχισυντάκτης
Κωνσταντῖνος Χολέβας

Τμήμα Συντάξεως
Ἐπιμέλεια ὕλης, διόρθωσης δοκιμίων
Χρῆστος Γ. Καραγιάννης, Δρ. Θ.

Φωτογραφίες
Χρῆστος Μπόνης

Στοιχειοθεσία - Ἐκτύπωση - Βιβλιοδεσία
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήναι
Τηλ.: 210-7272.356 – Fax 210-7272.380
<http://www.apostoliki-diakonia.gr>

Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου:
Νικόλαος Κάλτζιας
Πρωτομαγιάς 3, Κρουονέρι Ἀττικῆς

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου, Συγχαρητήριοις Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Εἰσαγγελέα κ. Γ. Σανιδᾶ	331
---	-----

ΜΗΝΥΜΑΤΑ

Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου, Γιὰ τὴν ἡμέρα Γενοκτονίας τοῦ Ποντιακοῦ Ἑλληνισμοῦ	332
---	-----

ΟΜΙΛΙΑΙ

Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου, Γιὰ τὴν ἐπέτειο τῶν 180 χρόνων ἀπὸ τὸν ἡρωϊκὸ θάνατο τοῦ Γ. Καραϊσκάκη.....	333
Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου, Κατὰ τὴν ἐπίσημη ἑναρξὴ τῶν ἐργασιῶν τοῦ 4ου Διεθνoῦς Συνεδρίου τῆς I.O.V. - UNESCO (Συνήχηση τῶν λαῶν τῆς γῆς) στὴν Ἀθήνα.....	338
Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου, Ἰσλάμ τὰ ὄρια τῆς προβληματικῆς	341

ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διαφωνεῖ μὲ τὴν Ἑθνικὴ Ἐπιτροπὴ Βιοηθικῆς	344
--	-----

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Κωνσταντίνου Χολέβα, Ἡ σημασία τῆς Εἰρηνικῆς ἐπισκέψεως τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου στὴν Κύπρο	346
Ἀρχιμ. Ἐπιφανίου Οἰκονόμου, Χρονικὸν ἐπισήμου Εἰρηνικῆς ἐπισκέψεως τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου στὴν Κύπρο	349

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ Ε.Ε.

Κωνσταντίνου Ζορμπᾶ, Οἱ Θρησκείες στὸ νέο εὐρωπαϊκὸ γίνεσθαι	388
---	-----

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ	399
-------------------------------	-----

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ	402
-----------------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	405
-----------------	-----

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

**ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΟΣ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ
ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
κ. Γ. ΣΑΝΙΔΑ**

Άριθμ. Πρωτ./Χ/ΕΞ. 1739/2007

Έν Αθήναις τῇ 27ῃ Ἀπριλίου 2007

Ἐντιμότατον
κ. Γεώργιον Σανιδᾶν
Εἰσαγγελέα Ἀρείου Πάγου
Λ. Ἀλεξάνδρας 121
115 10 ΑΘΗΝΑΣ

Ἐντιμότατε Κύριε Εἰσαγγελεῦ,

Μὲ ἰδιαίτερη ἱκανοποίηση πληροφορήθηκα καὶ ἀνέγνωσα τὴν ὑπ' ἀριθμ. 8/2007 Ἐγκύκλιό σας πρὸς τοὺς Διευθύνοντας τῆς Εἰσαγγελίας Ἐφετῶν τῆς χώρας σχετικὰ μὲ τὸ ἀπαράδεκτο φαινόμενο τῆς πωλήσεως ἀπὸ ἔντυπα ταινιῶν μὲ ἄσεμνο περιεχόμενο καὶ σᾶς ἐκφράζω τὰ θερμότατα συγχαρητήριά μου καὶ τὴν ἠθικὴν μου συμπαράστασιν.

Πράξατε τὸ καθήκον σας. Ἐνεργήσατε ἄριστα καὶ ὅπως ἔπρεπε ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν σας ιδιότητα τοῦ φρουροῦ τῶν νόμων μιᾶς συντεταγμένης πολιτείας. Μὲ τὴν συνετὴν καὶ ὀρθὴν αὐτὴν ἐνέργειάν σας πραγματικὰ προστατεύετε τὴν νεοελληνικὴν κοινωνία μας ἀπὸ τῆς ἀθλιότητος αὐτῆς ποὺ καταβαρύνει τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν καθιστοῦν ζωὴ χωρὶς λογικὴ καὶ ψυχὴ.

Ἐπὶ τέλους, ἡ ἀνοχὴ πρὸς τοὺς ἀσεβοῦντας καὶ παρανομοῦντας ἔχει τὰ ὅριά της. Φθάσαμε ὡς χώρα εἰς ἔσχατον ἠθικὸν κατάντημα μ' ὅλες αὐτὰς τῆς ἐπαίσχυντες ἐνέργειες τῶν διαφόρων «ἐμπόρων τοῦ κακοῦ».

Τὸ ὅλον θέμα θὰ τὸ φέρω καὶ εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς περαιτέρω ἀξιοποίησιν.

Δεχθεῖτε καὶ αὖθις τὰ θερμά μου συγχαρητήρια.

Ὁ Ἀναστὰς Κύριος νὰ σᾶς εὐλογεῖ καὶ χαρίζει υἱεία καὶ κάθε καλό.
ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Μετὰ πασχαλίων εὐχῶν
† Ὁ Ἀθηνῶν Χριστόδουλος

Τοῦ
Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου
Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ. **ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

(19 Μαΐου 2007)

Τῶν ποντίων γένος ἱερώτατον,

Πόσο δύσκολοι εἴμαστε οἱ νεοέλληνες νὰ ὀρθώσουμε τὴν ἀλήθεια στὸ μέτρο της! Μὲ φειδῶ καὶ ταπεινὰ προφέρουμε τὰ λόγια μας ὥστε νὰ μὴν ἠχήσουν σὰν καμπάνες καὶ νὰ μὴν ξυπνήσουν τὸ γείτονα! Τί φοβόμαστε ἄραγε; Μειώνουμε τὶς ἐντάσεις, ἀμβλύνουμε τὶς αἰχμές, μαζεύουμε τὰ πόδια μας πάνω στὴ γῆ καὶ τὴ θάλασσά μας, καταπίνουμε τὴ φωνὴ τῶν παιδιῶν μας ποὺ ζητοῦν δικαίωση. Γιατί ἄραγε νὰ μὴν ἔπρατταν καὶ οἱ γείτονες τὸ ἴδιο;

Εἶναι λεβεντιὰ νὰ παραδέχεσαι τὰ λάθη σου κι εἶναι ἀναισχυντία νὰ τὰ καλύπτεις. Εἶναι σκληρὸ νὰ παραδέχεσαι πὼς αἱματοκύλισες καὶ θέλησες νὰ διαγράψεις ἓνα ὁλόκληρο γένος ἀπὸ τὴν ἱστορία, μὰ εἶναι καὶ ἀνανδρία νὰ ἀπειλεῖς ὅσα στόματα δικά σου τολμοῦν νὰ τὸ ὁμολογήσουν. Ναί, εἴμαστε τὸ ἐλληνικὸ ἔθνος θῦμα γενοκτονιῶν. Τοῦ Ποντιακοῦ, τοῦ μικρασιατικοῦ, τοῦ ἐλληνισμοῦ τῆς Πόλης. Ὅφείλουμε νὰ τὸ θυμόμαστε καὶ ἔτσι νὰ τὸ διδάσκουμε. Δὲν χάθηκαν ἐνάμισι μὲ δύο ἑκατομμύρια Ἕλληνες σὲ ἐσωτερικὲς συγκρούσεις. Σφαγιάστηκαν, πέθαναν στὸ δρόμο πρὸς τὴν ἐξορία, ἀπὸ τὶς κακονχίες καὶ τὴν ἀσιτία.

Εἰδικὰ τὸ Ποντιακὸ γένος, τὸ ἰδιοσύστατο καὶ μοναδικό, τὸ ὁποῖο γέννησε ἁγίους καὶ ἔσπειρε μνημεῖα σὲ χώματα μακρυνὰ καὶ δύσβατα, κινήθηκε ὅσο κανένα ἄλλο, ἴσως ἐπειδὴ εὐλαβεῖτο τὸν ἀληθινὸ Θεὸ βαθιὰ ὅσο κανένα ἄλλο. Ἀλλ' εἶναι ὁ Πόντος μέσα στὴν καρδιά μας κι εἴσατε οἱ Πόντιοι μαγιά στὴ νεοελληνικὴ κοινωνία, ὅσο συντηρεῖτε τὶς μνῆμες κι ὅσο διατηρεῖτε τὶς ἀξίες.

Νὰ εἴστε πάντοτε ὑπὸ τὴν σκέπη τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἔχετε τὴ μαρτυρία τῶν προγόνων ἐναργῆ διηγεκῶς καὶ φυτροβόλα.

Μὲ πατρικὲς ὁλόθυμες εὐχές,

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

† Ὁ Ἀθηνῶν Χριστόδουλος

**Κατὰ τὴν ἐσπερίδα
γιὰ τὴν ἐπέτειο
τῶν 180 χρόνων
ἀπὸ τὸν ἡρωϊκὸ
θάνατο τοῦ
Γ. Καραϊσκάκη***

(Αἴθουσα Παλαιᾶς Βουλῆς,
Τετάρτη 25 Ἀπριλίου 2007)

Σεβασμιώτατοι,
Κυρίες καὶ Κύριοι,

Χωρὶς ἀμφιβολία ἡ Ἐπανάσταση τοῦ 1821 εἶναι τὸ πιὸ σημαντικὸ ἐθνικὸ, πολιτικὸ καὶ ἠθικὸ γεγονὸς τῆς Νεοελληνικῆς μας Ἱστορίας καὶ ἀπὸ τὰ ἀξιολογώτερα συμβάντα τῆς νεώτερης Εὐρωπαϊκῆς Ἱστορίας. Ἐξεκίνησεν ὡς ἀπονενονημένο διάβημα μερικῶν ξυπόλητων ἀγνῶν πατριωτῶν, τῶν ὁποίων ὁμως τὰ στήθη ἐφλόγιζε τὸ πῦρ τῆς πίστεως στὸ Θεὸ καὶ τῆς ἀγάπης στὴν ἐλευθερία.

Εἶναι χαρακτηριστικὰ τὰ λόγια τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη. «Ὅταν ἀποφασίσαιμε νὰ κάνουμε τὴν Ἐπανάσταση δὲν ἐσυλλογισθήκαμε, οὔτε πόσοι εἴμεθα, οὔτε πὼς δὲν ἔχομεν ἄρματα, οὔτε ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἐβαστοῦσαν τὰ κάστρα καὶ τὰς πόλεις, οὔτε κανέναν φρόνιμος μᾶς εἶπε “ποῦ πᾶτε ἐδῶ νὰ πολεμήσετε μὲ σιταροκάραβα” ἀλλὰ ὡς μιὰ βροχὴ ἔπεσε εἰς ὅλους μας ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐλευθερίας μας καὶ ὅλοι καὶ οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ προεστοὶ καὶ οἱ Καπεταναῖοι καὶ οἱ πεπαιδευμένοι καὶ οἱ ἔμποροι μικροὶ καὶ μεγάλοι ὅλοι ἐσημφωνήσαμεν εἰς αὐτὸ τὸν σκοπὸ καὶ ἐκάμαμε τὴν Ἐπανάσταση...» (Θ. Κολοκοτρώνη Ἄπαντα, τ. Α΄, σ. 230).

Τὰ δύο βασικὰ στοιχεῖα ποὺ συνέβαλαν στὴν ὁλοκλήρωση τῶν προϋποθέσεων γιὰ τὴν διεξαγωγὴ τοῦ Ἀπελευθερωτικοῦ Ἀγῶνα ἦταν α) Ἡ ὠρίμανση τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ σὲ ἓνα ἐνιαῖο, ὁμόπιστο, ὁμόγλωσσο καὶ ὁμόφυλο σύνολο μὲ βούληση ἐθνικὴ καὶ ἀνεπίστροφη καὶ β) Ἡ ὑπερβατικὴ αὐτοθυσιαστικὴ διάθεση τῶν ἀγνῶν Ἀγωνιστῶν ποὺ ἀρπάζοντας τὰ ὄπλα κατὰ τοῦ τυράννου, πίστευαν ὅτι ὁ Θεὸς κινοῦσε τὰ νήματα τῆς Ἱστορίας καὶ Ἐκεῖνος ὡς δίκαιος καὶ πολυεύσπλαγχος δὲν μπορούσε παρὰ νὰ εὐλογήσῃ τὴ λυτρωτικὴ τους θυσία (Πρβλ. Ἀλ. Κωσταρεᾶ, Ἀπὸ τὴν ἐξουσία τοῦ τυράννου στὴν τυραννία τῶν παθῶν. Λόγος πανηγυρικός, Κομοτηνὴ 1986, σ. 16).

Ἐγραφε ὁ Μακρυγιάννης: «Ἐσὺ Κύριε θ' ἀναστήσεις τοὺς πεθαμένους Ἕλληνες, τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν τῶν περίφημων ἀνθρώπων ὅπου στόλισαν τὴν ἀνθρωπότη μ' ἀρετὴ. Καὶ μὲ τὴ δύναμή σου καὶ τὴ δικαιοσύνη σου θέλεις νὰ ξαναζωντανέψεις τοὺς πεθαμένους. Καὶ ἡ ἀπόφασί σου εἶναι δίκαια νὰ μεταειπωθῇ ἡ Ἑλλάς νὰ λαμπρυνθῇ αὐτήνη καὶ ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ ὑπάρξουν οἱ τίμιοι καὶ οἱ ἀγαθοὶ ἀνθρώποι ἐκεῖνοι ὅπου περασιζοῦνται τὸ δίκαιον».

Ἄν λοιπὸν κατάφεραν οἱ Ἕλληνες τότε νὰ σπάσουν τὰ δεσμὰ τῆς ἐπαίσχυντης τυραννίας ποὺ γιὰ 400 ὁλόκληρα χρόνια τοὺς καταπατοῦσε κάθε ἀνθρώπινο δικαίωμα, αὐτὸ ἦταν ὁ καρπὸς καὶ τῆς πλατεῖας ἐθνικῆς τους ἐνότητος ποὺ σμίλευσε τὴν ἐνιαίαν συνολικὴ ψυχὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ κανέναν δὲν ἔλειψε ἀπὸ τὸ προσκλητήριο τοῦ ἀγῶνα. Δεσποτάδες καὶ παπάδες καὶ καλόγεροι, καὶ προύχοντες καὶ ἔμποροι καὶ κοτσαμπάσηδες καὶ δημογέροντες καὶ ἀγρότες καὶ ναυτικοὶ καὶ καραβοκύρηδες καὶ καθέναν ποὺ μπορούσε νὰ κρατήσῃ ἄρματα ἔδωσε τὸ παρὼν μὲ συγκλονιστικὴ προθυμία ἀνηφώντας καὶ αὐτὸ

Τοῦ
Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου
Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

* Σημ. Κατὰ τὴν ἐορταστικὴ αὐτὴ ἐκδήλωση, τὴν ὁποία διοργάνωσε ἡ Εἰδικὴ Συνεδρικὴ Ἐπιτροπὴ Πολιτιστικῆς Ταυτότητος, ὁμίλησε ἐπίσης ὁ Καθηγητὴς τοῦ Α.Π.Θ. κ. Ἀθανάσιος Καραθανάσης καὶ παρουσιάσθηκε μουσικὸ ἔργο τοῦ Γ. Βούκανου σὲ στίχους Γ. Κισσοῦδη ἀφιερωμένο στὸν Γεώργιο Καραϊσκάκη.

τὸν θάνατο. Κανένας τους δὲν ὑπῆρξεν ἄμωμος. Ἄνθρωποι ἀπλοϊκοὶ ἦταν, ἀγράμματοι, ὀλιγογράμματοι, περισσότεροι ἀγροῖκοι καὶ στερημένοι. Ὁ ἀγώνας ἐκεῖνος ἔχει νὰ ἐπιδείξει χρυσὲς σελίδες μεγαλείου πατριωτικοῦ, ἀλλὰ καὶ μαῦρες σελίδες παθῶν καὶ ἐλαττωμάτων ποὺ ἔφθαναν ἐνίοτε μέχρις αὐτοκαταστροφῆς, μέχρις ἐκδικητικότητος καὶ ποταπῶν συμπεριφορῶν.

Τὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων πολὺ συχνὰ ἀπειλήσαν τὸ ὄραμα τῆς λευτεριᾶς. Καὶ ἀπεδείχθη γιὰ πολλοστὴ φορὰ ὅτι εἶναι προτιμότερο νᾶναι κανεὶς δοῦλος χιλιῶν τυράννων, παρὰ ἐνὸς πάθους. Τὸ πάθος τυφλώνει, μεταμορφώνει τὸν χαριτωμένο ἄνθρωπο σὲ στυγερὸ δολοφόνο, τοῦ ὑποβάλλει ιδέες ἐλεεινές, τρισάθλιες. Τὰ πάθη προσωπικά, πολιτικά, συμφεροντολογικὰ μεταβάλλουν τοὺς ἥρωες σὲ χαμερπεῖς καὶ εὐτελεῖς μανιακούς. Στὸ λόγο του στὴν Πνύκα ὁ Κολοκοτρώνης ἀναφέρεται στὸ θλιβερὸ αὐτὸ φαινόμενο. Λέει: «Εἰς τὸν πρῶτο χρόνο τῆς Ἐπαναστάσεως εἴχαμε μεγάλη ὁμολογία καὶ ὅλοι ἐτρέχαμε σύμφωνοι καὶ ἂν αὐτὴ ἡ ὁμολογία βαστοῦσε ἀκόμη δυὸ χρόνους ἠθέλαμε κυριεύσει καὶ τὴν Θεσσαλία καὶ τὴν Μακεδονία καὶ ἴσως ἐφθάναμεν καὶ ἕως τὴν Κωνσταντινούπολη. Τόσον τρομάζαμεν τοὺς Τούρκους, ὅπου ἄκουγαν Ἑλληνα καὶ ἔφηναν χίλια μίλια μακρυνά... Ἀλλὰ δὲν ἐβάσταξεν. Ἦλθαν μερικοὶ καὶ ἤθελαν νὰ γίνουν μπαρμπέρηδες εἰς τοῦ Κασίδη τὸ κεφάλι. Μᾶς πονοῦσε τὸ μπαρμπέρισμά τους. Μὰ τί νὰ κάνομε. Εἴχαμε καὶ αὐτουνῶν τὴν ἀνάγκη». (Θ. Κολοκοτρώνη Ἄπαντα, τ. Α΄, σ. 211).

Δολοπλοκίες, ἀρχομανίες, ξενοδουλεῖες, ξερριζωμοί, μικρότητες, πατριδοκαπηλεία, ἐξουθένωση, ἀχαριστία, ὅλα μαζί βάλθηκαν μ' ἓνα τρελλὸ χορὸ νὰ ξεστρατίσουν τὸ ἔθνος ἀπὸ τὴν πορεία του καὶ νὰ μαγαρίσουν τὴν ἱερὴ ὑπόθεση τῆς ἐλευθερίας. Σωστὰ γράφει ὁ Κοραῆς, ὅτι «τῆς ἐλευθερίας ἡ ἀπόκτησις εἶναι ἔργον ἀνδρείας καὶ πολλάκις ἀπελπισίας. Ἀλλ' ἡ ἀπόλαυσις καὶ φυλακὴ τῆς εἶναι ἔργον ἀρετῆς. Ματαίως κανχᾶται ὅτι ἔχει ἐλευθερίαν ὅστις δὲν ἔχει ἀρετὴν...» (Ἀπὸ Γράμμα του στὸν Γ. Κουντουριώτη. Βλ. Γ. Κατσούλη–Α. Μαρκάκη, Νεοελληνικὰ Δημοκρατικὰ Κείμενα, τ. 1, σ. 59). Πράγματι ἡ ἀπουσία τῆς ἀρετῆς γίνεται κάθε φορὰ παρὰίτια πολλῶν δεινῶν γιὰ ἄτομα, λαοὺς καὶ ἔθνη. Ἡ ἀπουσία τῆς σημαδεύει ἐποχές καὶ ἀγῶνες ἀφαιρώντας τοὺς ὄψεις γλυκεῖες καὶ προσθέτοντάς τους δραματικὲς σελίδες. Θλίβεται κανεὶς, ὅταν ἀνασκαλεῖται τὴν Ἱστορία καὶ

ἀνακαλύπτει ἐκεῖ μέσα πόσο ἀκριβὰ κοστίζει κάθε φορὰ ὄχι μόνον σὲ ἀνθρώπινη τιμὴ καὶ ἀξιοπρέπεια, ἀλλὰ καὶ στὴ θυσία τῆς ἴδιας τῆς ζωῆς ἢ ἀπουσία τῆς ἀρετῆς. Ὅποτε κυριαρχοῦν ἡ κακία, ὁ δόλος καὶ τὸ μῖσος. Ἄφθονα τὰ θύματα μεταξὺ τῶν ἐπωνύμων. Κανένας δὲν ξεφεύγει ἀπὸ τὴ μέγγενη τῶν παθῶν. Δὲν ξεφυγε δυστυχῶς οὔτε καὶ ὁ Γεώργιος Καραϊσκάκης, ὁ Ἀρχιστράτηγος τῆς Ρούμελης, ὁ γενναῖος καὶ ἀπτόητος ἀγωνιστὴς ποὺ ταλαιπωρήθηκε ἄδικα καὶ πέθανε ἐνδοξα μὲν ἀλλὰ μὲ τὸ στίγμα τοῦ προδότη. Ποιός; Αὐτὸς ποὺ ἔκρυβε μέσα στὸ ταλαιπωρημένο ἀπὸ τὴ φθίση μικρόσωμο σαρκίό του μιὰ ψυχὴ σωστὴ ἠφαιστείο. Αὐτὸς τὸν ὁποῖον ὁ Παπαρηγόπουλος θεωρεῖ τὸν ἐπιτελικότερο νοῦν τοῦ Εἰκοσιένα. Αὐτὸς ποὺ ἐπειδὴ ἦταν μαυριδερός τὸν φωνάζανε «γύφτο», ἀλλὰ ποὺ εἶχε μιὰ ξεχωριστὴ λευκάδα στὴ ψυχὴ του, παρὰ τίς βωμολοχίες του καὶ τὰ χωράτά του.

Γι' αὐτὸν τὸν ἄδικα συκοφαντημένο ἥρωα ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ὠργάνωσε, διὰ τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Πολιτισμικῆς Ταυτότητος, τὴν ἀποψινὴ ἐσπερίδα μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς συμπλήρωσης 180 χρόνων ἀπὸ τὸν ἡρωϊκὸ, ἀλλὰ καὶ ἄδικο θάνατό του ὡς μνημόσυνο στὴ μνήμη του. Ἐπειδὴ δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε, οὔτε νὰ μὴ ξέρουμε. Εἶναι φυσικὸ ν' ἀκουσθοῦν ἐδῶ οἱ πιὸ σημαντικὲς καὶ πιὸ ἐκφραστικὲς πτυχὲς τῆς ζωῆς του ἀπὸ τὸν εἰδικὸ ὁμιλητὴ καθηγητὴ κ. Ἀθ. Καραθανάση, τὸν ὁποῖον καὶ ἐγὼ εὐχαριστῶ. Ὅμως ἄς μοῦ ἐπιτρέψετε εἰσαγωγικὰ νὰ στρέψω τὴν προσοχή σας στὴν προηγηθεῖσα τοῦ θανάτου του μεγάλη δικαστικὴ περιπέτεια τοῦ ἥρωά μας, ποὺ παρ' ὀλίγον θὰ τοῦ κόστιζε τὴ ζωὴ μὲ τὴν ἀτιμωτικὴ κατηγορία τοῦ προδότη.

Κατηγορήθηκε λοιπὸν ὁ Καραϊσκάκης καὶ παραπέμφθηκε στὸ Ἑκτακτὸ Στρατοδικεῖο γιὰ νὰ δικασθῇ γιὰ πολλὰς αὐτοτελεῖς πράξεις προδοσίας. Τὶς κατηγορίες ἐχάλκευσεν ὁ Μαυροκορδάτος, Πρόεδρος τῆς Προσωρινῆς Διοικήσεως τῆς Ἑλλάδος ποὺ ἔλαβε καὶ τὰ μέτρα τοῦ ὥστε δικαστὲς καὶ εἰσαγγελεῖς νὰ διορισθοῦν ἄνθρωποι του, τυφλὰ ὄργανά του, μὲ πράξεις του ποὺ φέρνουν ἡμερομηνία 30 Μαρτίου 1824. Ὑπῆρξεν εὐτύχημα τὸ ὅτι στὴν σύνθεση τῶν ὀργάνων τοῦ δικαστηρίου συμπεριελήφθησαν καὶ ὠρισμένοι ποὺ ἀπεδείχθη ὅτι εἶχαν συνείδηση, μεταξὺ δὲ αὐτῶν, σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση, ποὺ ἠθέλε τοὺς Ἐπισκόπους στὴν ἐποχὴ τοῦ Βυζαντίου ἀρχικά καὶ τῆς Τουρκοκρατίας ἀργότερα, νὰ

ἀσκοῦν καὶ δικαστικά καθήκοντα, καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Ἄρτης Πορφύριος. Ὁ Πορφύριος ὅταν διεπίστωσε ὅτι ἡ δίκη ἦταν οὐσιαστικά μιὰ παρωδία, τὴν ὁποίαν εἶχε στήσει ἡ ἐμπάθεια τοῦ Μαυροκορδάτου, πράγμα πού ἀνεγνώρισε καὶ ὁ Στορνάρης, Πρόεδρος τοῦ Στρατοδικείου λέγοντας μετὰ τὴν συνεδρίαση τῆς πρώτης ἡμέρας «*Ἀφήσατε τὸ σήμερον, τὸ καταντήσαμεν Τζιορτζίνα τὸ κριτήριο*», ἀπεχώρησε ἀπὸ τὸ δικαστήριο καὶ δὲν παρέστη κατὰ τὴν λήψη τῆς ἀποφάσεως.

Ἡ βασικὴ κατηγορία, ὅπως συνάγεται ἀπὸ τὸ ἔγγραφο κατηγορητήριο, ἦταν ὅτι εἶχε κρυφὴ ἀνταπόκριση μὲ τοὺς «ἐχθροὺς τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος», πὼς «ἐπίασεν ἄρματα ἐναντίον τῆς πατρίδος» καὶ πὼς «κατεκράτησε τὸ φρούριον Βασιλάδ ἐναντίον τῆς θελήσεως τῆς Διοικήσεως».

Ἡ δίκη προσδιορίσθηκε γιὰ τὶς 31 Μαρτίου 1824. Τόπος συνεδρίασης τοῦ Στρατοδικείου ἡ Ἐκκλησία τῆς Παναγίας στὸ Αἰτωλικό. Ἀπὸ τὸ ἡμερολόγιο βγαίνει πὼς ἡ δίκη διεξήχθη Μεγαλοβδόμαδο. Στὸ θρόνο του κάθεται ὁ Ἄρτης Πορφύριος, ἐπικεφαλῆς τῆς ομάδος τῶν πέντε Εἰσαγγελέων, καὶ γύρω του οἱ πέντε Στρατοδίκες. Φουστανελλάδες ἔχουν γεμίσει τὴν ἐκκλησία, ἐνῶ ὁ κατηγορούμενος μπαίνει μέσα, σταυροκοπιέται, ἀσπάζεται τὶς εἰκόνες καὶ παίρνει τὴν εὐχὴ τοῦ Πορφυρίου καὶ τὴν ἄδεια νὰ καθίσει. «*Τοῦ ἔφεραν καὶ ἕνα προσκεφάλαιον*» λέει ὁ Κασομούλης πού μᾶς ἔχει διασώσει λεπτομερῆ Πρακτικά τῆς δίκης «*διότι τὸ ἔδαφος ἦτον πλάκαις μάρμαρα, νὰ μὴ βλαφθῇ ἀπὸ τὸ ψῦχος*».

Ὁ Πορφύριος ἀπαγγέλλει τὴν κατηγορία. Τὴν ἀντιγράφω ἀπὸ τὸν Κασομούλη. «*Καραϊσκάκη, ἡ πατρίς ἐσχάτως, λαβοῦσα ὑποψίαν ἀπὸ τὰ κινήματά σου, ἔχουσα καὶ διδόμενα ἀπὸ μερικάς σου ἀνταποκρίσεις, σήμερον σὲ προσεκάλεσεν εἰς τὸ κριτήριο. Καραϊσκάκη, ἀφοῦ μὲ τόσας ἀνδραγαθίας ἐδόξασες τὸν ἑαυτὸν σου καὶ ἡ πατρίς σὲ ἀντάμειψεν ἀναλόγως τῆς ὑπολήψεώς σου, ἐφάνης ἀχάριστος ἐσχάτως.*

Κανένας ἐξ ἡμῶν δὲν ἐπιθυμεῖ τὸ κακόν σου. Εἴθε νὰ εἶσαι ἀθῶος. Οἱ λόγοι σου ὅμως, τοὺς ὁποίους ἔλεγες εἰς τὸν μὲν καὶ εἰς τὸν δέ, καὶ αἱ ὑστεριναὶ πράξεις σου δίδουν δικαίως ὑποψίας εἰς τὸ ἔθνος ἐναντίον σου. Ἔστειλες τὸν Κων. Βουλπιώτην μὲ διαβατήριόν σου κρυφὰ καὶ πῆγεν εἰς Ἰωάννινα. Τί δουλειὰ εἶχε ὁ Βουλπιώτης εἰς Ἰωάννινα καὶ τί διαβατήριο ἐπρεπε νὰ δώσεις εἰς αὐτὸν χωρὶς τὴν ἄδειαν τῶν δημοσίων ἀρχῶν;

Ἔως νὰ ἐπιστρέψει ὁ Βουλπιώτης προκαταλαμβάνει τὴν Ἄρταν ὁ Οὐμὲρ πασιάς.

Ἐνῶ ὁ Βουλπιώτης συλλαμβάνεται καὶ ὁ Διευθυντὴς παραβλέπει τὸ λάθος σου, πρὶν καρτερέσεις τὴν ἱκανοποίησιν ἀπὸ τὴν Διεύθυνσιν μὲ τὴν παιδείαν τῶν πταισάντων κατὰ σοῦ, ἀρπάζεις τὸ Βασιλάδι ἐξ ἐφόδου ὥσάν ἀπὸ ἐχθροὺς στέλνεις εἰς τὸ Μεσολόγγι τοὺς στρατιώτας σου καὶ ἐνῶ τοὺς ὑποδέχονται οἱ πολῖται, δένουν τοὺς προκρίτους αὐτῶν καὶ σοὶ τοὺς φέρουν καὶ ἐσὺ ζητεῖς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ ἄλλην ἐκδίκησιν. Παρησιάζονται τὰ πλοῖα τὰ ἐχθρικά ἔξω τοῦ Βασιλαδίου καὶ οἱ Τοῦρκοι εἰς τὴν Κακὴν Σκάλαν.

Τὰ ἐναντία λοιπὸν λόγια σου, αἱ πράξεις σου αὐταὶ σὲ ἔφεραν εἰς κριτήριο τοῦτο. Λοιπὸν τί ἀπολογία ἔχεις εἰς ὅλας αὐτάς τὰς κατηγορίας;» (Ν. Κασομούλη, Ἐνθυμήματα στρατιωτικά τῆς Ἐπαναστάσεως τῶν Ἑλλήνων 1822-1833, τ. Α', σ. 382).

Ὀλιγόλογη καὶ ἀποστομωτικὴ ὑπῆρξεν ἡ ἀπολογία τοῦ Καραϊσκάκη.

«*Ἀπὸ ὅσα μὲ κατηγοροῦν καμμίαν εἶδῃσιν δὲν ἔχω. Τοῦ Βασιλαδίου τὸ κίνημα εἶναι ἀπλοῦν καὶ θέλησα νὰ ἐκδικηθῶ εἰς ἐκείνους ὅπου ἔδειραν τὸν ἄνθρωπόν μου, διὰ νὰ μὴν φύγουν. Ἐθύμωσα, δὲν καρτέρεσα. Ἐκεῖνο στοχάστηκα νὰ κάμω. Εἰς τὴν ὥραν τοῦ θυμοῦ μου τὸ ἔκαμα. Εἶδα ἔπειτα ὅτι ἡ Διεύθυνσις ζητοῦσε νὰ τοὺς παιδεύσει, ἐμετανόησα καὶ ἐγὼ διὰ τοῦτο μου τὸ κίνημα.*

Τὸν Βουλπιώτην ἐγὼ δὲν τὸν ἔστειλα. Ἐπῆγε γιὰ δουλειά του. Μόνος του μὲ ἐζήτησεν ἐν διαβατήριον. Ἡμεῖς μίαν φορὰν δὲν ἐδώσαμεν-τοῦ ἔδωσα. Ἡξεύρων ὅμως τὸν ἑαυτὸν μου ἀθῶον καὶ ἀπὸ τὴν κατηγορίαν, τὸ κριτήριο ἃς ἐξετάσει τὸν Βουλπιώτην, καὶ ἐγὼ ὅ,τι καὶ ἂν πάθω ἀπὸ τὰς μαρτυρίας ἐκείνου, καὶ τὸν θάνατον καὶ τὸ παλούκι τὸ δέχομαι μὲ εὐχαρίστησιν. Λόγια δὲν ἠξεύρω νὰ εἶπα εἰς κανένα πρωτότερον».

Ὅμως ἡ μαρτυρία τοῦ μοναδικοῦ μάρτυρα, τοῦ Βουλπιώτη, δὲν ἐνοχοποιοῦσε τὸν Καραϊσκάκη. Γι' αὐτὸ δὲν δίστασαν νὰ κατασκευάσουν καὶ ἄλλον, τὸν Γιάνκο Σούτζιου. Τὴν μαρτυρία του ὅμως, ὅτι ὁ Καραϊσκάκης τοῦ εἶχε ἐμπιστευθῇ παληότερα κάποια σχέδιά του, κανένας δὲν τὴν πῆρε στὰ σοβαρά. Ἔτσι ἡ πρώτη μέρα τῆς δίκης κύλησε μέσα σὲ κλίμα θυμηδίας πού τὸ δημιούργησαν οἱ ἐτοιμολογες ἀπαντήσεις τοῦ Καραϊσκάκη μὲ τὴ σκωπτικὴ διάθεσή του ἀπέναντι στοὺς δικαστές του. Ὅμως τὰ προσκομιζόμενα στοιχεῖα ἦταν τελείως ἀνε-

παρκῆ γιὰ νὰ στηριχθῇ μὴ τόσο σοβαρὴ κατηγορία γιὰ προδοσίαν. Ἡ ἀθώωση τοῦ Καραϊσκάκη ἦταν ἡ μόνη λύση τοῦ δράματος. Ὅμως ἰσοδυναμοῦσε μὲ καταδίκη τοῦ Μαυροκορδάτου. Καὶ ἔπρεπε ὅπωςδήποτε νὰ διασωθῇ ἡ τιμὴ καὶ ἡ ὑπόληψη τοῦ πολιτικοῦ ἄρχοντα.

Τελικὰ βρέθηκε ἡ λύση. Ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Βουλπιώτης. Θὰ τὸν ἔβαζαν ν' ἀλλάξει τὶς καταθέσεις του. Πράγμα πὺ ἐγινε. Ὁ Βουλπιώτης πὺ ἐκρατεῖτο τὴν ἡμέρα ἐκείνη στὴν Ἀστυνομία τοῦ Αἰτωλικοῦ, λίγα βήματα πὺ κάτω ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Γιώτη, ὅπου μετεφέρθη αὐθαιρέτως ὁ τόπος συνεδριάσεως τοῦ δικαστηρίου, ἐξαναγκάσθη νὰ καταθέσει γραπτῶς καὶ δὲν τοῦ ἐπετράπη νὰ ἐμφανισθῇ αὐτοπροσώπως στὸ δικαστήριον, ἐπεὶδὴ προφανῶς ἦταν βέβαιο ὅτι δὲν θὰ μποροῦσε μπροστὰ στὸν Καραϊσκάκη νὰ πῇ ψέμματα. Στὶς 2 Ἀπριλίου 1824 τὸ κριτήριον συνεδρίασε πάλιν γιὰ νὰ βγάλει τὴν ἀπόφασή του. Ἀπουσίαζε ὁ Ἄρτης Πορφύριος καὶ μαζί του καὶ οἱ Καπετὰν Ζῶης Πάνου, ὁ Κίτσος Τζαβέλλας καὶ ὁ Βέρης. Ἦταν ὅμως παρὼν ὁ ἴδιος ὁ Μαυροκορδάτος συμπράττων παρὰνόμως στὴ λήψη καὶ ἐκδοσὴ τῆς ἀποφάσεως. Παρὰ ταῦτα καὶ ἀπὸ ἐκείνους πὺ ἔμειναν, ἄλλοι δύο οἱ Π. Γαλάνης καὶ Τ. Μαγκίνας ἀρνήθηκαν νὰ ὑπογράψουν τὴν ἀπόφαση. Ἡ ὁποία ἀφοῦ περιέγραφε τὰ ἐγκλήματα πὺ διέπραξε ὁ Καραϊσκάκης, πολλὰ ἀπὸ τὰ ὁποία ἐφευρέθησαν ἐκ τῶν ὑστέρων, ἀποφαίνεται ὅτι «Ἐπειδὴ ἡ Πατρίς ἀγαπᾷ τὰ τέκνα της καὶ μακροθυμεῖ διὰ νὰ τὰ ἐλευθερώσει ἀπὸ τὴν ἀπάτην καὶ νὰ τὰ φέρει εἰς μετάνοιαν νὰ γνωρίσουν τὰ χριστιανικὰ χρῆμα, ἀπεφασίσθη παρὰ τῆς διορισθείσης Ἐπιτροπῆς, τῇ συναινέσει ὅλων τῶν παρευρεθέντων ἀρχηγῶν τῶν ἀρμάτων καὶ τῶν πολιτικῶν καὶ ἐδόθη προσταγὴ πρὸς τὸν αὐτὸν Καραϊσκάκη νὰ ἀναχωρήσει ἀμέσως ἀπ' ἐδῶ μ' ὅλον ὅπου εἶναι ἀσθενὴς ὅστις καὶ ἀνεχώρησεν σήμερον.

Ἄν μετανοήσῃ ἀληθῶς καὶ ἐπιστρέφῃ εἰς τὰ χριστιανικὰ καὶ Ἑλληνικὰ χρῆμα, ἡ Πατρίς θέλει λάβει τὴν εὐχαρίστησιν ὅτι τὸν ἐκέρδισεν, εἰδ' ἐπιμένει εἰς τὴν κακίαν του ἅς ὀψεται.

Σεῖς δέ, ἀδελφοί, εἰδοποιεῖσθε διὰ τοῦ παρόντος ὅτι ὁ Καραϊσκάκης εἶναι διωγμένος ἀπὸ τὴν Πατρίδα καὶ δὲν ἔχει καμμίαν ἐξουσίαν παρὰ τῆς Διοικήσεως. Μάλιστα ἐστερήθη ὅλων τῶν βαθμῶν καὶ ἀξιωματίων ὡς ἀμαρτήσας. Ὅσοι δὲ ἀπατηθέντες ἠκολούθησαν αὐτόν, προσκαλοῦνται νὰ γυρίσουν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ νὰ ἐνωθοῦν

μὲ τοὺς ἀρχηγούς, τοὺς ὑπερασπιστὰς τῆς Πατρίδος. Πάντες δὲ οἱ λοιποὶ Ἕλληνες νὰ ἀπομακρυνθοῦν τῆς συναναστροφῆς του καὶ νὰ τὸν στοχασθοῦν ὡς ἐχθρόν, ἐν ὅσῳ νὰ ματανοήσῃ καὶ νὰ προσπέσει εἰς τὸ ἔλεος τοῦ ἔθνους καὶ ζητήσῃ συγχώρησιν».

Τὴν ἀποκλήρυξη αὐτή, καὶ ὄχι ἀπόφαση, πὺ ἐλήφθη ὄχι στὴν αἴθουσα συνεδριάσεων τοῦ κριτηρίου ἀλλὰ στὴν κατοικία τοῦ Σωτήρη Γιώτη, ἀπουσιάζοντος τοῦ κατηγορουμένου καθιστᾷ ἄκυρη ἡ διενέργεια πρὶν ἀπὸ αὐτὴν πράξεων ἀποδεικτικῆς διαδικασίας. Ὁ Γιώτης ἠθέλᾳ του μὲ τὴ φιλοξενία αὐτὴ συνήργησε στὴν ἀδικη κρίση, ἀλλὰ στὸ τέλος ἀντιληφθεὶς τὴν σκευωρία ἀρνήθηκε καὶ αὐτὸς νὰ ὑπογράψῃ. Ὑπογράφουν ὥστόσο ἕνα σωρὸ ἄνδρες τὸ ὅλον 13 στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Φαναριώτη Μαυροκορδάτο, πὺ μόνον οἱ 6 εἶχαν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ διορισθῇ μέλη τοῦ κριτηρίου. Θαυμάζει κανεὶς τὴ διολίσθησιν ἱκανῶν καὶ ὀξυδερκῶν ἀνθρώπων, ὅπως ὁ Μαυροκορδάτος, στὰ τεχνάγη τῆς μισαδελφίας, τῆς ἐκδίκησης καὶ τοῦ φθόνου. Ἐξανίσταται ἡ συνείδηση κάθε ἐλευθέρου ἀνθρώπου, ὅταν σκεφθῇ ὅτι στὴ δίκη αὐτὴ κατεπατήθησαν ὅλες οἱ δικονομικὲς ἀρχές, καὶ καταρρακώθηκαν τὰ δικαιώματα ὑπεράσπισης τοῦ κατηγορουμένου. Ὅταν σκεφθῇ ὅτι μὲ γενικόλογες ἀόριστες κατηγορίες ἐπεδιώχθη νὰ στοιχειοθετηθῇ τὸ ἐγκλημα τῆς προδοσίας κατὰ τῆς Πατρίδος.

Σημαιοῖα ἔχει καὶ τὸ περιστατικὸ πὺ συνέβη εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπαγγελίαν τῆς ἀποφάσεως καὶ τὴν ἀπόσυρση τοῦ κριτηρίου. Ὁ Καραϊσκάκης βαρυνόμενος τώρα μὲ τὴ ρετινιὰ τοῦ προδότη πὺ πρέπει νὰ ἐξορισθῇ, ξεχνάει πρὸς στιγμὴ τὴν ἀδικία καὶ πρὶν ἀναχωρήσῃ ἀνεβαίνει τὰ σκαλιὰ τῆς Διοικήσεως γιὰ νὰ ἀποχαιρετήσῃ τὸν Μαυροκορδάτο καὶ τοὺς δικαστὰς του, πὺ εἶναι συγκεντρωμένοι στὴ μεγάλη αἴθουσα καὶ μετέχουν σὲ πλούσιο φαγοπότι. Στὴ μέση κάθεται ὁ Μαυροκορδάτος καὶ δεξιὰ του ὁ Βουλπιώτης, ὁ μέχρι πρὶν ἀπὸ καποιοὺς ὥρες κρατούμενος. Δὲν ξέρω τί θὰ αἰσθάνθηκαν ὅλοι τους, ὅταν εἶδαν μπροστὰ τους τὸν Καραϊσκάκη. Καὶ τί θὰ περίμεναν ν' ἀκούσουν ἀπὸ τὸν φλογισμένο αὐτὸ ἥρωα, πὺ δὲν κρατοῦσε τὸ στόμα του κλειστὸ οὔτε τὴ γλῶσσα του δεμένη. Αὐτὸς ὅμως προτίμησε νὰ ἀποδράσῃ διαφορετικά, ὅπως κάποτε ὁ Κύριος μπροστὰ στὴ διεφθαρμένη συνείδηση τῶν ὑποκριτῶν Φαρισαίων. Καὶ ἀπευθυνόμενος στὸν Βουλπιώτη μὲ εἰρω-

νεία καὶ πικρία τοῦ εἶπε: «Φάγε, ὥρὲ Βουλπιώτη, καὶ σύ, φάγε μαζί μὲ τὸν Πρίντζιπα καὶ μὲ τοὺς Στρατηγούς γιὰ νὰ θανατώσεις τὸν Καραϊσκάκη». Καὶ στρεφόμενος στὸν Μαυροκορδάτο εἶπε: «Καὶ σὺ Πρίντζιπα δὲν ἐντρέπεσαι νὰ ἔχεις στὸ τραπέζι σου ἕναν ψεύστην καὶ προδότην; Ἐχετε ὑγείαν, ὥρα σας καλὴ» καὶ ἀνεχώρησε.

Ὁ Κασομούλης, ἄνθρωπος τοῦ Μαυροκορδάτου, ποὺ εἶχε φοβερὸ προσωπικὸ μῖσος κατὰ τοῦ Καραϊσκάκη, ἀναγκάζεται στὸ τέλος τῆς ἀφηγήσεώς του νὰ ὁμολογήσει: «Ἐγὼ ἤμουν ἴσως ὁ μεγαλύτερος ἐχθρὸς τοῦ Καραϊσκάκη διὰ τὰς προρρηθείσας αἰτίας, πλὴν τὸ συνειδός μου μὲ ἔτυπεν ὅτι διδόμενα καταδίκης δὲν εἶχομεν... Ἡ κατηγορία δὲν ἐσαφηνίσθη μ' ὅλον ποὺ ἐβγήκεν ἡ ἀποκήρυξις... Εἶναι ἀληθινὸν εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν περίστασιν ὅτι περισσότερον ὠδηγήθημεν ἀπὸ τὰ πάθη παρὰ ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην... Μὲ καιρὸν κατάλαβα ὅτι τὸ ὀλέθριον σύστημα τῆς Ἀριστοκρατείας ἦταν ὅπου κατεδίωκε τὸν ἄνδρα καὶ ἡ ιδιοτέλεια».

Ὁ ἴδιος ὁ Κασομούλης μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ὁ Καραϊσκάκης δολοφονήθηκε ἀπὸ ἐλληνικὴ σφαῖρα στὸ Φάληρο καὶ ἀπὸ γνωστὸ τοῦ πρόσωπο, τὸ ὁποῖο ὁ ἥρωάς μας εἶδε νὰ τὸν πυροβολεῖ. Ἀλλὰ ὅταν ξεψυχοῦσε στὰ χέρια τῶν παληκαριῶν του δὲν θέλησε νὰ τοὺς ἀποκαλύψει τὸ δολοφόνου του. Κατὰ τὴν ἀφήγησιν τοῦ Κασομούλη πεθαίνοντας ὁ Καραϊσκάκης εἶπε: «Γνωρίζω τὸν αἴτιον καὶ ἂν ζήσω... εἰ δὲ καὶ πεθάνω... τί ἐκέρδησεν; Ἐζήτησαν ἐπιμόνως νὰ εἴπῃ τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐσιώπησεν ὑποθέτων τί ταραχὴ ἔμελλε νὰ προκύψει ἀναμεταξύ μας ἐὰν τὸν ὠνόμαζεν εἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως».

Ἀγαπητοί μου,

Ἀσφαλῶς ἀπὸ τὴν ὁμιλία μου αὕτη θὰ σᾶς ἔχει προκύψει ἕνας ἔντονος προβληματισμός. Τί λαὸς εἴμαστε; Πῶς δικαιολογοῦνται οἱ ἐξάρσεις μας καὶ μαζί καὶ οἱ χαμέρπειές μας; Πῶς ἐνωμένοι κάνουμε θαύματα καὶ διηρημένοι ἀλληλοφαγωνόμαστε; Τελικὰ εἴμαστε ἕνας λαὸς μεγάλων ἀντιθέσεων ποὺ μᾶς ὀδηγοῦν ἀπὸ τὸ μεγαλεῖο στὴν εὐτέλεια. Κι αὐτὸ ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρι καὶ σήμερα. Δὲν ἀντέχουμε εὐκόλα τοὺς ἄξιους, δὲν ἀναγνωρίζουμε ὅσο ζοῦν τοὺς χαρισματικούς, δὲν παραδεχόμαστε τὴν ὑστέρησή μας. Ἀντὶ νὰ παραδειγματιζόμαστε ἀπὸ τοὺς καλύτερους μας, καταβάλλουμε κάθε προσπάθεια νὰ τοὺς κατεβάσουμε στὸ ἐπίπεδό μας.

Διψᾶμε γιὰ δικαιοσύνη πρὸς χάριν μας, ἀλλὰ μετερχόμαστε τὴν ἀδικία σὲ βάρος τῶν ἄλλων. Μιλᾶμε γιὰ τὴν ἐλευθερία μας, ἀλλὰ τὴν ἀρνούμεθα στοὺς ἄλλους, ποὺ τοὺς θέλουμε ὑποταγμένους σὲ μᾶς. Πλέκουμε ὕμνους στὴν ἀρετὴ γενικά, ἀλλὰ ἐμεῖς ἐφαρμόζουμε στὴ ζωὴ μας τὶς προστακτικὲς τῆς κακίας.

Πόσες φορὲς δὲν στήσαμε οἱ Ἕλληνες τὸ χορὸ τῆς Ἀνάστασής μας; Πόσες φορὲς δὲν νοιώσαμε τὸ ρῆγος ἀπὸ τὶς θυσίες ποὺ χρειάστηκε νὰ καταβληθοῦν γιὰ ν᾿ ἀλλοιῇ τῆς λευτεριάς τὸ ἀγέρι νὰ δροσίσει τὶς ψυχές μας; Ἀλλὰ καὶ πόσες φορὲς δὲν αἰσθανθήκαμε τὴ φαγωμάρα νὰ κατατρώγει τὰ κλέη μας; Καὶ νὰ φέρνει πάνω στὴν εὐτυχία μας τὴ δυστυχία τῆς διχόνοιας καὶ τῆς καταστροφῆς; Τὸ σκηνικὸ αὐτὸ τὸ ζοῦμε καὶ σήμερα, τηρουμένων βέβαια τῶν ἀναλογιῶν. Εἶναι ὅμως ντροπὴ νὰ ἀκυρώνουμε τὰ θεσπέσιά μας μὲ τὰ ἀνόσιά μας. Εἶναι κοῦμα νὰ γκρεμίζουμε ὅ,τι μὲ κόπο ὑψώσαμε. Τὸ χρέος μας εἶναι κοινόν. Ὅλοι μαζί νὰ κρατήσουμε ἀναμμένη τὴ δάδα τῆς ἀξιοκρατίας, τῆς δικαιοσύνης, τῆς φιλοπατρίας, τῆς ἀδαμάντινης ἀρετῆς.

Ἡ σημερινὴ ἐκδήλωσις τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος γίνεται γιὰ ν' ἀνάψουμε ἕνα κερί εὐγνωμοσύνης στὴ μνήμη τοῦ παληκαριοῦ ποὺ γεννήθηκε τὸ 1782 στὸ Μαυρομάτι τῆς Καρδίτσας, τὸ γιὸ τοῦ Καπετὰν Δημήτρη Καραϊσκού, ποὺ ὠνομάσθηκε χαϊδευτικὰ Καραϊσκάκης ἐπειδὴ ἦταν μικρόσωμος καὶ μικροκαμωμένος. Ὅσο ὅμως μπoί τοῦ ἔλειπε τόσο λεοντόκαρδος ἦταν. Καὶ τόσο ἐλεύθερος, γι' αὐτὸ δὲν ἔσκυβε τὸ κεφάλι στοὺς ἐκλαμπρότατους, οὔτε βέβαια στὸν Φαναριώτη Μαυροκορδάτο ποὺ τὸ σκωπτικὸ στόμα τοῦ Καραϊσκάκη τὸν ἀποκαλοῦσε ἄλλοτε «τεσσαρομάτη» ἐπειδὴ φοροῦσε γυαλιά, καὶ ἄλλοτε «καλαμαρά» ἢ καὶ «τζογλάνι τοῦ Ρεῖτζ ἀφέντη».

Καὶ ταυτόχρονα γιὰ νὰ κάνουμε ὁ καθένας τὴν αὐτοκριτικὴ μας. Καὶ νὰ δοῦμε πόσο ἀπέχουμε ἀπὸ τὴν Ἰθάκη τῶν ἀναστεναγμῶν καὶ τῶν ὁραματισμῶν μας. Γιὰ μιὰ κοινωνία δίκαιη. Γιὰ μιὰ Πατρίδα ἐλεύθερη. Γιὰ ἕνα κόσμον εἰρηνικό. Κάτω ἀπὸ τὸ βλέμμα τοῦ Θεοῦ τοῦ πολυεύσπλαχνου, ποὺ ἡ ἀγνόησή Του μόνον κακὰ θὰ φέρει στὴν ἀνθρωπότητα. Γιατὶ ἀντὶ τῆς ἀρετῆς θὰ ἐγκαθιδρυθῇ ἡ τυραννία τῶν δυνατῶν, αὕτη ποὺ κάτω ἀπὸ τὸ πέλμα τῆς συντρίβει τὶς εὐγενέστερες χορδὲς τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν.

**Κατὰ τὴν
ἐπίσημη ἑναρξη
τῶν ἐργασιῶν
τοῦ 4οῦ Διεθνoῦς
Συνεδρίου τῆς
I.O.V. - UNESCO
(Συνήχηση
τῶν λαῶν τῆς γῆς)
στὴν Ἀθήνα**

(10.5.2007)

Τοῦ
Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου
Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ἀγαπητὰ μέλη τῆς Διεθνoῦς Ὁργάνωσης Λαϊκῆς Τέχνης (I.O.V.),

Μὲ μεγάλη χαρὰ σᾶς ὑποδέχομαι στὴν πόλὴ τῶν Ἀθηνῶν, στὴν πόλὴ τῶν μεγάλων τραγικῶν ποιητῶν, στὴν πόλὴ τῆς Δημοκρατίας. Γιὰ τὸν παγκόσμιο Πολιτισμό, ὁ τόπος αὐτὸς θὰ μπορούσε εὐκόλῃ νὰ χαρακτηριστεῖ ὡς ὁμφαλὸς τῆς γῆς. Δὲν εἶναι μόνον οἱ πολλοὶ ἐπώνυμοι, ὁ Πλάτων, ὁ Σωκράτης, ὁ Αἰσχύλος, ποὺ ὥθησαν στὸν ἱστορικὸ τῆς Παγκόσμιας ἱστορίας νὰ καταγράψῃ τὴν πόλὴ τῆς Ἀθήνας στὶς λαμπρότερες σελίδες τῆς. Εἶναι ἕνας ὁλόκληρος λαὸς, ποὺ ἐπὶ αἰῶνες ἔζησε καὶ ἀναπτύχθηκε, κρατώντας μία θαυμαστὴ ἰσορροπία, ἀνάμεσα στὴν ἱκανοποίηση τῶν ἀναγκῶν τοῦ σώματος καὶ στὴν ἱκανοποίηση τῶν ἀναγκῶν τοῦ Πνεύματος. Εἶναι ὁ λαὸς ἐκεῖνος, ποὺ ἀμέσως κατάλαβε ποῖα ἀγαθὰ κινδύνευαν, ὅταν κλήθηκε νὰ πολεμήσῃ στὴν Σαλαμίνα καὶ στὸν Μαραθῶνα. Τὴν ὥρᾳ, ποὺ οἱ βάρβαρες ὀρδές, ὑποτεταγμένες τὴν τυραννία τοῦ ἐνὸς μονάρχη ἔφταναν μέχρι τὰ τείχη τῆς Ἀκροπόλεως, ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν, κινούμενος ἀπὸ τὰ ἰδανικά τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας, διέσωσε τὸ δικαίωμα τοῦ παγκόσμιου ἀνθρώπου νὰ στέκεται μὲ τὸ κεφάλι ψηλά, ὄχι ἀπὸ ἀλαζονεία, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία νὰ ξεπερνάει τὰ φαινόμενα τοῦ φθαρτοῦ αὐτοῦ κόσμου καὶ νὰ ἀναζητᾷ τὰ ἀφθαρτα καὶ τὰ αἰώνια.

* * *

Τὸ σύμπαν τῶν Ἀθηναίων, τὸ σύμπαν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων γέννησε πολλοὺς θεοὺς, μὲ τὸν πόθο νὰ ἐξηγηθοῦν τὰ τόσα ἀνεξήγητα ποὺ περιτριγυρίζουν τὸν ἄνθρωπο. Στους δρόμους τῆς πόλης αὐτῆς περπατοῦσαν ἐπὶ ὥρες ἄνθρωποι, συζητώντας γιὰ τὴν ἀνθρώπινη μοῖρα, τὸ θέλημα τῶν θεῶν, τὴν ζωὴ, τὸ θάνατο, τὴν ἀλήθεια. Προχώρησαν πολὺ. Κι ὅταν ὁ νοῦς δὲν ἦταν πλέον σὲ θέση νὰ διαπεράσῃ τὰ νέφη τοῦ ὑπέρολογου, μαζί μὲ τοὺς ἄλλους βωμοὺς πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν, οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι ἔστησαν καὶ ἕνα βωμό, ἀφιερωμένο στὴν ἀδυναμία τους νὰ προσεγγίσουν, ἀλλὰ καὶ στὴν πίστη τους πὼς ὑπάρχει ἕνας ἄλλος κόσμος καὶ ἕνας Θεὸς πάνω ἀπὸ τὶς κατασκευές τῆς ἀνθρώπινης διάνοιας. Ἔστησαν βωμὸ πρὸς τιμὴν τοῦ «ἀγνώστου Θεοῦ».

* * *

Αὐτὸν τὸν βωμὸ παρατήρησε ἕνας ἄλλος φιλόσοφος. Φίλος μίας σοφίας ὑπέρολης, μιᾶς σοφίας, τὴν ὁποίαν τὸ ἀνθρώπινο μυαλὸ πρέπει νὰ σιωπήσῃ γιὰ νὰ τὴν δεχτεῖ. Τὸ ὄνομα αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἦταν Παῦλος καὶ εἶναι αὐτός, ποὺ κάτω ἀπὸ τὸν βράχο τῆς Ἀκροπόλεως ποὺ πρὶν λίγο ἐπισκεφθήκατε, ἀποκάλυψε στοὺς Ἀθηναίους ἕνα Θεὸ ἐλεύθερο ἀπὸ τὴν ἀναγκαιότητα καὶ τὰ ἀνθρώπινα πάθη, ἕνα Θεό, ὃχι δυνάστη καὶ ἐκδικητικὸ, ἀλλὰ ἕνα Θεὸ ἀγάπης, τόσο μεγάλης ἀγάπης, ποῦ, μὴ ἀντέχοντας νὰ βλέπει τὸ πλάσμα του νὰ δηλητηριάζεται ἀπὸ τὴν φθορὰ τοῦ θανάτου, μοιράστηκε μαζί του τὴν τραγωδία του καὶ τὸ ὁδήγησε ξανὰ στὴν αἰώνια ζωὴ, γιὰ τὴν ὁποία ἐξ ἀρχῆς εἶχε πλαστεῖ.

Πέρασε κάμποσος καιρὸς, μέχρι τὸ μήνυμα αὐτὸ νὰ γίνῃ ἀποδεκτὸ ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους. Ὁ σπὸρος ὅμως εἶχε πέσει. Καὶ ἦταν σπὸρος εἰρήνης με-

ταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. Τί μπορεί αὐτὸ νὰ σημαίνει καὶ πὼς σχετίζεται μὲ τὴν παγκόσμια εἰρήνη, πού τόσο διψᾶμε ὅλοι μας, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν θρησκεία μας καὶ τὸ χρῶμα μας; Ὁ πόλεμος εἶναι πιά ὁ καθημερινός μας συντροφος. Ὁχι ὅμως μὲ τὴν παλιά γνωστή του ἔννοια. Ὁ πόλεμος εἶναι ἴσως ἡ γνωστότερη καὶ ἀρχαιότερη ἀνθρώπινη συμπεριφορά. Μόνο πού ἀπὸ τὴν ἱστορία τὴν ξέραμε ἀπὸ τὰ πεδία τῶν μαχῶν, τὰ ὅπλα καὶ τὴν ὁρατὴ βία. Σήμερα χωρὶς νὰ ἔχουν σταματήσει αὐτὲς οἱ καταστάσεις, ἡ ἀνθρώπινη κοινωνία βιώνει καὶ νέους τύπους πολέμου. Εἶναι ὁ πόλεμος γιὰ τὴν ἀπόκτηση χρήματος, ὁ πόλεμος γιὰ τὴν ἀπόκτηση δυνάμεις, ὁ πόλεμος γιὰ τὴν ἀπόκτηση δημοσιότητας. Οἱ νέες αὐτὲς μορφὲς πολέμου διεξάγονται στοὺς δρόμους τῶν μεγαλουπόλεων, στὰ γραφεῖα τῶν οὐρανοξυστῶν, πολλὲς φορὲς καὶ μέσα στὰ σπίτια, κυρίως στὶς κοινωνίες τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς. Θὰ ἀναρωτιέστε γιατί μιλάω γιὰ τὸν δυτικὸ ἄνθρωπο ἐδῶ, σὲ μία σύναξη ἀνθρώπων ἀπ' ὅλα τὰ πλάτη καὶ τὰ μήκη τῆς Γῆς. Τὸ κάνω, διότι ἕνας ἀκόμη πόλεμος διεξάγεται. Τὸ μοντέλο ζωῆς τοῦ δυτικοῦ ἀνθρώπου ἔχει ἀντικαταστήσει τοὺς στρατοὺς καὶ τὰ ὅπλα. Ἡ εἰσβολὴ δὲν εἶναι πλέον μόνο στρατιωτική. Τὸ μοντέλο αὐτὸ τῆς ζωῆς ἔχει ἀποφασίσει νὰ εἰσβάλλει σὲ ὅλες τὶς παραδοσιακὲς κοινωνίες. Προσοχή! Δὲν ἔχει μόνο ἀρνητικά. Ἐχει καὶ πολλὰ θετικά. Δυστυχῶς ὅμως δὲν εἶναι ἕνα μοντέλο πού ἔρχεται νὰ ἀνοίξει ἕνα διάλογο, ἀλλὰ ἔρχεται νὰ ἐπιβληθεῖ καὶ μάλιστα, πολλὲς φορὲς νὰ ἐπιβληθεῖ μὲ μία ἐξοφτορική ἀλαζονεία, πού διαλύει ὅποιον καὶ ὅ,τι τολμήσει νὰ ἀντισταθεῖ. Εἶναι ἕνα μοντέλο πού ἀναγνωρίζει ὡς ἐπιτυχημένο μόνο τὸν πλούσιο καὶ τὸν ἰσχυρό. Ὁ φτωχός, ὁ ἀδύναμος, πρέπει νὰ καταχωριαστεῖ σὲ μίαν ἄκρη, δὲν πρέπει νὰ εἶναι ὁρατός. Ὑπάρχει ἀπὸ λάθος. Κάποια ὅμως στιγμή, ἡ ἀδικία αὐτὴ ἐξοργίζει τὸν ἀδύναμο καὶ ἡ ἐκδίκησή του δὲν γνωρίζει οὔτε μέτρο, οὔτε ἔλεος. Ἡ ἐκδίκηση αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία πολλῶν καὶ διαφορετικῆς μορφῆς πολέμων μὲ βόμβες καὶ θύματα. Μὲ τὴν πιὸ ἀπάνθρωπη καὶ ἀδίκη μορφή· ἐκείνην τῆς τρομοκρατίας. Πολέμων πιὸ ὀλοκληρωτικῶν, πιὸ ὑπουλών. Διότι τὰ πεδία τῆς μάχης εἶναι πιά οἱ δρόμοι τῶν πόλεων δυτικῶν καὶ ἀνατολικῶν. Στὶς συνοικίες τῶν μεταναστῶν στὸ Παρίσι ἢ τῶν μαύρων στὴν Νέα Ὑόρ-

κη, στὴ Βαγδάτη ἢ στὴν Καμπούλ, ἡ βία καὶ ὁ θάνατος εἶναι πανταχοῦ παρών, εἶναι τὸ ἐνδεχόμενο, πού μπορεί νὰ διαλύσει γιὰ πάντα τὴ ζωὴ τοῦ ἀπλοῦ καὶ ἀνυποψίαστου ἀνθρώπου.

* * *

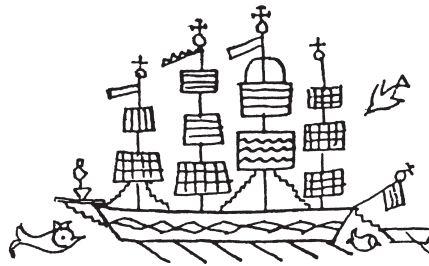
Ὁ κόσμος κουράστηκε νὰ συζητᾷ γιὰ τὴν εἰρήνη. Δὲν τὴν πιστεύει πιά. Κι ὅμως, δὲν ἔπαψε νὰ τὴν ποθεῖ. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος βρῆκε ἐδῶ στὴν Ἀθήνα ἕνα κόσμο ὅμοιο μὲ τὸν δικό μας... σοφό, ἀλλὰ καὶ ὅμοιο μὲ τὸν δικό μας κουρασμένο καὶ ἀπογοητευμένο ἀπὸ τὴν ἀδυναμία του νὰ ζήσει ὅπως θὰ ἤθελε. Ἡ πρόταση τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν, ὅπως ὀνομάστηκε, ἦταν ἀπλή καὶ συγχρόνως μεγαλειώδης: «Ἐλάτε νὰ γνωρίσετε τὸν Δημιουργὸ τοῦ σύμπαντος, τὸν δημιουργὸ σας. Εἶναι ἕνας Θεὸς καλός, ἕνας Θεὸς Ἀγάπης. Εἴστε παιδιὰ ἐνὸς Θεοῦ ἀγάπης. Ἡ βαθύτερη φύση σας εἶναι σφραγισμένη ἀπὸ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν εἰρήνη. Ὅλα γύρω σας εἶναι δῶρα. Ἀπολαῦστε τα καὶ προστατέψτε τα. Ὅλοι γύρω εἶναι ἀδελφία σας. Ἀγαπήστε τα. Πλησιάστε τὸν Θεό, τραφεῖτε καὶ ποτιστεῖτε ἀπὸ τὴν ἀγάπη Του. Ὅσο ζεῖτε ἀπὸ αὐτό, θὰ αἰσθάνεστε χορτασμένοι, πλήρεις. Ὅσο εἴστε κοντά Του θὰ θέλετε νὰ ὑπάρχετε ὅπως αὐτός: ἀγαπώντας. Ὅσο ἀπαρνέστε τὸν οὐρανό, ὅσο θὰ ἀναζητᾶτε τὸ νόημα τῆς ζωῆς στὴν δύναμη καὶ τὴν κατανάλωση, ὁ θάνατος θὰ πλημμυρίζει τὴ ζωὴ σας. Τότε ὅλα θὰ μαραίνονται πρὶν κἂν ἀνθίσουν καὶ πανικόβλητοι θὰ τρέχετε νὰ ἀρπάξετε ὅ,τι νομίζετε πὼς κατέχει ὁ διπλάνος σας. Ὅσο θὰ ἀποστρέφεστε τὸν οὐρανό, «ὁ ἄνθρωπος θὰ εἶναι γιὰ τὸν ἄνθρωπο, λύκος». Κοιτάξτε γύρω σας, κοιταχτεῖτε μεταξὺ σας καὶ θαυμάστε τὴν διαφορετικότητά μας. Χρώματα, χρώματα διαφορετικὰ τοῦ δέρματός μας, τῶν φορεσιῶν πού φέρνει ὁ καθένας ἀπὸ τὴν πατρίδα του. Τί μᾶς ἐνώνει ἐδῶ σήμερα; Ἡ Τέχνη, αὐτὸ τὸ δῶρο τοῦ Θεοῦ, πού κάνει τὸν ἄνθρωπο νὰ γεννάει ὁμορφιά. Ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς ξέρει ἀπὸ τὸ δικό του περιβάλλον, πὼς ἡ σημερινὴ ζωὴ δὲν μᾶς γεμίζει. Ἀξίζουμε κάτι καλύτερο. Κανένας δὲν μπορεί νὰ γεννήσει ὁμορφιὰ ἂν δὲν πιστεύει βαθιὰ μέσα του, πὼς ἕνας κόσμος ὁμορφιάς καὶ εἰρήνης περιμένει κρυμμένος καὶ μᾶς καλεῖ νὰ τὸν γευτοῦμε. Εἶμαι ὅμως χωρὶς θυσία κόπο καὶ ἀγῶνα. Καὶ πρῶτος μας

ἀντίπαλος ὁ ἑαυτός μας. Αὐτὸν πρῶτα πρέπει νὰ πείσουμε, πὼς ὁ κόσμος γύρω μας εἶναι γεμάτος γλυκὲς παγίδες. Λίγο μᾶς γλυκαίνει καὶ πολὺ μᾶς πληγώνει. Πρέπει νὰ προστατέψουμε τὴ ματιά μας νὰ μὴν ἐγκλωβιστεῖ στὰ φθαρτά. Πρέπει νὰ τὴν κρατᾶμε διαρκῶς στραμμένη πρὸς τὰ πάνω. Ἄν τὸ καταφέρουμε, θὰ νιώσουμε τὸν διπλανό μας σύντροφο σὲ μιὰ κοινὴ πορεία. Τότε θὰ μάθουμε νὰ ἀκοῦμε καὶ ἐκπληκτοὶ θὰ διαπιστώσουμε πόσα πολλὰ μᾶς ἐνώνουν. Καὶ πάνω ἀπ' ὅλα μᾶς ἐνώνει μία ἐπιθυμία: νὰ ζή-

σουμε μαζί, εἰρηνικά, μὲ τὸ κοινὸ ὄραμα ἑνὸς κόσμου, ποὺ θὰ ξέρει νὰ μεταμορφώνει αὐτὴ τὴ Γῆ σὲ παράδεισο.

* * *

Ὁ τόπος ποὺ ἤρθατε, νὰ ξέρετε πὼς χρωστάει πολλὰ στὸν Θεό. Εὐτυχῶς ἀκόμη τὸ θυμᾶται. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν ἔχει ξεχάσει νὰ ἀγαπάει. Μὲ τὴν ἀγάπη αὐτὴ σᾶς ὑποδεχόμαστε καὶ μ' ὅλη τὴν καρδιά μας σᾶς εὐχόμαστε νὰ γυρίσετε στὴν πατρίδα σας, μὲ τὴν ψυχὴ σας γεμάτη ἀπὸ φῶς καὶ ἐλπίδα.

ΙΣΛΑΜ, ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗΣ

(Ήμερίδα της Ειδικής Συν-
νοδικής Επιτροπής Ευρω-
παϊκῶν Θεμάτων, 1. Μονή
Πεντέλης, 12 Μαΐου 2007)

Ἐν πρώτοις, σᾶς εὐχαριστῶ ὅλους γιὰ τὴ συμμετοχή σας στὴν Ἡμερίδα αὐτή, ποὺ θέμα της ἔχει ἓνα ἀπὸ τὰ ὀξύτερα προβλήματα τῆς Εὐρωπαϊκῆς κοινωνίας.

Τὸ θέμα τοῦ Ἰσλάμ δὲν προσφέρεται γιὰ συναισθηματικὰ φορτισμένες ἀναλύσεις. Ἔχει πολλές πλευρές, καὶ μὲ λύπη μου βλέπω ὅτι συχνὰ ἀντιμετωπίζεται ὄχι μὲ τὶς προσήκουσες μεθόδους. Ἄλλοτε ὑπερεκχειλίζει ἡ ρητορική τῆς γραφειοκρατίας ποὺ ἐκλαμβάνει ὡς ἀνθρωπισμὸ τὴν πολυπολιτιστική καταστροφή τῆς εὐρωπαϊκῆς ταυτότητος. Ἄλλοτε ὑπερπερισεύει ἡ παραγωγή μίσους κατὰ τῶν μουσουλμάνων καὶ εἰδικότερα τῶν Ἀράβων, διοχετευόμενη εἴτε στὰ ἐργαστήρια τῆς ρατσιστικῆς ιδεολογίας, εἴτε στὰ χαλκεῖα ποὺ ἐπιδιώκουν ὄξυνση τῶν σχέσεων μεταξὺ Εὐρώπης καὶ ἰσλαμικοῦ κόσμου.

Ἔχω τὴν πεποίθηση ὅτι τὸ μεγάλο αὐτὸ θέμα, θὰ πρέπει νὰ τὸ διερευνοῦμε ἀσφαλῶς χωρὶς ἀντιπάθειες καὶ φοβίες, ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ πέφτουμε θύματα τοῦ wishful thinking, χωρὶς δηλαδὴ νὰ ἐκλαμβάνουμε τὶς ἐπιθυμίες μας ὡς πραγματικότητα. Θὰ πρέπει οἱ συζητήσεις μας νὰ γίνονται μὲ βάση αὐστηρὲς διακρίσεις. Ἐν πρώτοις, θὰ πρέπει νὰ εἴμαστε ξεκάθαροι γιὰ τοὺς σκοποὺς καὶ τὰ ὅρια τοῦ διαθρησκειακοῦ διαλόγου. Ἐπειτα, νὰ μὴν ὑποκύπτουμε στὴ διαστρέβλωση τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητας. Ἀκόμη, νὰ μελετοῦμε τὸ ρόλο τοῦ Ἰσλάμ στὴ σημερινή Εὐρώπη καὶ τὴν πατρίδα μας, μακριὰ ἀπὸ κάθε ρατσιστικὴ ρητορική ἀλλὰ ἐξ ἴσου μακριὰ ἀπὸ κάθε ὠραιοποίηση. Καὶ τέλος, θὰ πρέπει νὰ εἴμεθα ἀλληλέγγυοι στοὺς οἰκονομικοὺς μετανάστες, χωρὶς νὰ παραγνωρίζουμε τὰ ἐρωτήματα ποὺ δημιουργοῦνται ἀπὸ τὴν κατακόρυφη αὔξησή τους. Ἡ διαπραγμάτευση κάθε στοιχείου τοῦ προβλήματος, δὲν θὰ πρέπει νὰ στηρίζεται στὴν ὑποβάθμιση τοῦ ἄλλου, ἢ στὴ σύγχυση μὲ τὸ ἄλλο.

Καὶ ἂς ἀρχίσω διευκρινίζοντας τὰ ὅρια τοῦ διαθρησκειακοῦ διαλόγου. Ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι ἀσφαλῶς ὑπὲρ τῆς ἀναπτύξεως διαλόγου μὲ τὸ Ἰσλάμ. Καὶ γι' αὐτὸ χαιρετίζουμε τὴν ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν (ΚΕΚ) νὰ ἀναπτύξει τέτοιο διάλογο στὸ ἐπικείμενο Συνέδριο στὸ Σίμπιου τῆς Ρουμανίας. Ἀλλὰ γιὰ τὴν Ἐκκλησία μας τουλάχιστον, ὁ διάλογος αὐτὸς θὰ εἶναι γόνιμος ἐὰν φροντίζουμε νὰ μὴ ὀδηγεῖ σὲ συγκρητισμό, νὰ μὴ μεταβάλλεται σὲ βῆμα προώθησης τῆς ἀντίληψης ὅτι Χριστιανισμὸς καὶ Ἰσλάμ εἶναι καὶ οἱ δυνὸ θρησκείες, ὅπου ἐδῶ μὲν εἶναι καλύτερη αὐτὴ ἐκεῖ ὅμως ἡ ἄλλη, ἢ ἀκόμη ὅτι Χριστιανοί, Ἑβραῖοι καὶ μουσουλμάνοι μιλοῦν γιὰ τὸν ἴδιο Θεό¹.

Γιὰ τοὺς Χριστιανοὺς ἰσχύει ἀπολύτως καὶ πέραν οἰουδήποτε διαλόγου ἡ φράση τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ποὺ ἔγραψε καὶ τὴν πρώτη μεθοδικὴ ἀναίρεση τοῦ Ἰσλάμ: «Πάντα τοίνυν τὰ παραδεδομένα ἡμῖν διὰ τε νόμου καὶ προφητῶν καὶ ἀποστόλων καὶ εὐαγγελιστῶν δεχόμεθα καὶ γινώ-

Τοῦ
Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου
Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

1. Ὅπως εἶδαμε στὴν πρόσφατη διατύπωση διαθρησκειακοῦ διαλόγου στὸ Τέξας, στίς 7 Μαΐου 2007.

σκομεν καὶ σέβομεν οὐδὲν περαιτέρω τούτων ἐπιζητοῦντες»². Δὲν χωρεῖ καὶ δὲν νοεῖται διάλογος ἐπ' αὐτοῦ.

Ὁ διαθρησκειακὸς διάλογος ἔχει νόημα ἐφ' ὅσον μελετᾷ τὶς δυνατότητες ἀντιμετωπίσεως ἀπὸ κοινοῦ προβλημάτων, ὅπως ἡ ἀποφυγὴ ἐπικλήσεως τῆς θρησκείας ὡς αἰτίας πολέμων καὶ τρομοκρατικῶν πράξεων, ἡ ἀνάπτυξη τῆς φιλανθρωπίας καὶ τοῦ σεβασμοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἀνεξαρτήτως πίστεως, φύλου ἢ γένους, καὶ βεβαίως ὁ ἀμοιβαῖος σεβασμὸς τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων.

Τὸ ἐξαγόμενο αὐτοῦ τοῦ διαλόγου δὲν εἶναι, δυστυχῶς, ἐνισχυτικό. Πρέπει ἐδῶ νὰ ἐκφράσω τὴ λύπη μου διότι ἀπὸ τότε πού ἄρχισε ὁ διαθρησκειακὸς διάλογος, ἔχει βεβαίως ἐπιτευχθεῖ σοβαρὴ βελτίωση τῶν ὁρῶν ζωῆς τῶν μουσουλμάνων στὴν Εὐρώπη, ὅχι ὁμως καὶ ἀντιστοίχως: οἱ διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν συνεχίζονται στὶς ἰσλαμικὲς χώρες. Ἐπιτρέψτε μου νὰ φέρω ἓνα μόνο παράδειγμα, γιὰ νὰ δοῦμε ποιά εἶναι τὰ πραγματικὰ ὅρια τοῦ διαλόγου. Ἡ Σαουδικὴ Ἀραβία στηρίζει ἀφειδώλευτα τὴν οἰκοδόμησι τζαμιῶν στὴν Εὐρώπη, καθὼς ἐπίσης ἰσλαμικῶν ἱερατικῶν σχολῶν (madrassas). Καλύπτει πλήρως, μὲ ἔγκριση τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, τὴ μισθοδοσίαν μουσουλμάνων κληρικῶν καὶ τὴ λειτουργία κέντρων προβολῆς τῆς ἰσλαμικῆς θρησκείας στὴν Εὐρώπη. Ἐν τούτοις ὁμως στὴν ἴδια αὐτὴ χώρα συνεχίζεται ἡ αὐστηρὴ ἀπαγόρευση ἱδρύσεως χριστιανικῶν ναῶν, καὶ ἡ ἀπαγόρευση ὁποιασδήποτε δημόσιας χριστιανικῆς ἐκδήλωσις³. Διεθνεῖς ὀργανισμοὶ μεγάλου κύρους μιλοῦν γιὰ διωγμοὺς τῶν Χριστιανῶν τόσο στὴ Σαουδικὴ Ἀραβία ὅσο καὶ σὲ ἄλλες ἰσλαμικὲς χώρες⁴. Ὑπολογίζεται ὅτι κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ 19ου καὶ τοῦ 20ου αἰ., ἐκτελέστηκαν καὶ δολοφονήθηκαν γιὰ τὴν πίστη τους περισσότεροι Χριστιανοὶ ἀπὸ ὅσους στοὺς δεκαοκτὼ προηγούμενους αἰῶνες⁵. Τὸ

σύγχρονο Κολοσσαῖο, ὁ κύριος χώρος δηλαδὴ μαρτυρίου καὶ θυσίας τῶν χριστιανῶν, δυστυχῶς εἶναι οἱ ἰσλαμικὲς χώρες. Καὶ σήμερα ἀκόμη, ἡ Διακήρυξη τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου πού ὑπεγράφη τελικῶς ἀπὸ τοὺς μουσουλμάνους Ὑπουργοὺς Ἐξωτερικῶν μόλις τὸ 1990, δὲν ἔχει ἀκόμη ἐφαρμοσθεῖ σὲ καμίαν ἀπολύτως ἰσλαμικὴ χώρα⁶.

Δὲν εἰσηγοῦμαι μὲ αὐτὰ κάποιαν ἀλλαγὴ στάσεως. Τὸ ἀντίθετο: πιστεύω ὅτι ὁ διάλογος μὲ τὸ Ἰσλάμ, παρὰ τὸ μονομερὲς ἕως τώρα ἀποτέλεσμα, θὰ πρέπει νὰ συνεχισθεῖ, διότι δὲν ἔχουν πάψει οἱ μεγάλες αἰτίες πού μᾶς τὸν ὑπαγορεύουν: ἡ ἀναζήτησι τῆς εἰρήνης, ἡ συμπαράστασι σὲ ἑκατομμύρια ἄθωα θύματα πολέμων, δουλείας, φτώχειας, ἀσθενειῶν.

Δεύτερος παράγων πού πρέπει νὰ προσέξουμε εἶναι ἡ ἱστορία. Ἐχει κυριαρχήσει πλέον ἡ τάσι νὰ «ξαναγραφεῖ» ἡ ἱστορία, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ὑπηρετεῖ γεωπολιτικὲς σκοπιμότητες. Ἐτσι, παρουσιάζονται ἡ Ὄθωμανικὴ αὐτοκρατορία καὶ τὸ χαλιφάτο στὴν Ἰσπανία ὡς προπύργια ἀνεξιθρησκείας καὶ ἀνοχῆς.

Τὸ πόση ἦταν ἡ ἀνεξιθρησκεία τῶν Ὄθωμανῶν στὴν Ἑλλάδα, δὲν περιμένουμε νὰ τὸ μάθουμε ἀπὸ τὰ πλυντήρια τῆς ἱστορίας, στὰ ὁποῖα δυστυχῶς ἀνετέθη νὰ διδάξουν τὰ ἑλληνόπουλα. Τὸ πόσον ἀνεξιθρησκοὶ ἦσαν οἱ Ὄθωμανοὶ τὸ διδάσκουν οἱ ἀμέτρητοι νεομάρτυρες πού «παρέδωκαν τὸ ἅγιον πνεῦμα των ἢ ἐπὶ τῆς πυρᾶς, τὴν ὁποῖαν ἤναπτε μὲ ἐνθουσιασμόν ὁ τουρκικὸς ὄχλος, ἢ δι' ἀποτομῆς τῆς ἱερᾶς κεφαλῆς των, ἢ κατόπιν ἐκδορᾶς, ἢ κατόπιν σουβλισμοῦ των, ἢ δι' ἀπαγχονισμοῦ, ἢ κατόπιν ἀνηλεῶν δαρμῶν, ἢ κατόπιν πνιγμοῦ εἰς θαλάσσας, λίμνας καὶ ποταμούς, ἢ κατόπιν ἀποκοπῆς περισσοτέρων μελῶν τοῦ σώματός των, ἢ μετὰ μακρὰν ἀσιτίαν, ἢ καὶ μετὰ ἀπὸ ἐντοιχισμόν των»⁷. Τὸν βαθμὸ τῆς τουρκικῆς ἀνεξιθρησκείας τὸν δείχνουν πλὴν τῶν νεομαρτύρων καὶ οἱ 6.000 Ἑλληνες κληρικοὶ, οἱ 100 περίπου Ἐπίσκοποι, οἱ ἑνδεκα Πατριάρχες πού γνώρισαν τὸ φάσγανον τῶν Ὄθωμανῶν.

2. Ἐκθεσις ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως, 1.19-22.

3. *International Religious Report 2006*, section Saudi Arabia, US Dept. of State.

4. Σημαντικὲς ἐκθέσεις δημοσιεύει τακτικὰ ὁ ὀργανισμὸς International Christian Concern.

5. Nina Shea, *In the Lion's Den: A Shocking Account of Persecuted and Martyrdom of Christians Today and How Should Respond*, Nashville TN, 1997.

6. *The Cairo Declaration on Human Rights in Islam*. Adopted and Issued at the Nineteenth Islamic Conference of Foreign Ministers in Cairo on 5 August 1990.

7. Στυλ. Παπαδοπούλου, *Οἱ Νεομάρτυρες καὶ τὸ δοῦλον γένος*, Ἀθήναι 1991, 68 σελ.

Ἀλλὰ καὶ τὸ χαλιφάτο τῆς Κόρδοβας, πού προβά-
λεται ἐσχάτως ὡς οἶονεὶ παράδεισος ἀνεξιθρησκείας
καὶ παιδεΐας, δὲν ἔπαυσε οὔτε ἡμέρα νὰ ἐφαρμόζει
χωρὶς οἶκτο τοὺς κανόνες τῆς ἰσλαμικῆς σαρίας, κατὰ
τὴν ὁποίαν ἐφ' ὅσον χριστιανὸς ὁμολογήσει ὅτι ὁ Ἰη-
σοῦς εἶναι Θεὸς ἐκτελεῖται ἐπὶ τόπου, ἢ λιτανεΐα ἀπα-
γορεύεται, ἢ κωδωνοκρουσία ἀπαγορεύεται, ὁ μου-
σουλμάνος πού γίνεται χριστιανὸς ἐκτελεῖται, οἱ χρι-
στιανοὶ ἀπαγορεύεται νὰ φοροῦν ὑποδήματα ἀλλὰ θὰ
πρέπει νὰ κυκλοφοροῦν ἀνυπόδητοι, θὰ πρέπει νὰ
παραμερίζουν, ὅταν συναντοῦν μουσουλμάνο, ἀπα-
γορεύεται νὰ ἀμύνονται ὅταν τοὺς κτυπᾷ μουσουλμά-
νος, ἀλλὰ ἔχουν δικαίωμα μόνο νὰ τὸν παρακαλοῦν
νὰ σταματήσει, κ.ἄ. πολλὰ πού δὲν ἔχει νόημα νὰ
ἀπαριθμήσω⁸.

* * *

Εἶναι βέβαιον ὅτι καὶ μουσουλμάνοι ὑπέφεραν συ-
χνὰ ἀπὸ τὰ χέρια Χριστιανῶν. Ἀλλὰ θὰ παρακα-
λοῦσα νὰ προσέξετε τοῦτο τὸ σημεῖο, τὸ ὁποῖο φωτί-
ζει μεγάλο μέρος τῆς σημερινῆς προβληματικῆς: μου-
σουλμάνοι, ὅπως καὶ χριστιανοὶ ἐπίσης, ὑπέφεραν
αἰῶνες τώρα ἀπὸ τὰ χέρια Χριστιανῶν πού παραβαί-
νουν τὶς ἐντολὲς τῆς πίστεως. Δὲν κακοποιοῦν συναν-
θρώπους των ἀκολουθώντας ἐντολὲς τοῦ Εὐαγγελίου.
Ἐνῶ οἱ μουσουλμάνοι καταπιέζουν καὶ ἐξοντώνουν
ἐπικαλούμενοι τὸ Κοράνι, ἐπικαλούμενοι τὴ Σαρία⁹.
Καὶ τοῦτο συμβαίνει διότι στὸ Ἰσλάμ δὲν ὑπάρχει
διάκριση ἀνάμεσα στὸ βασίλειο τοῦ Καίσαρα καὶ τὸ
basileio τοῦ Θεοῦ, δὲν ὑπάρχει διάκριση μεταξὺ πο-
λιτείας καὶ θρησκείας. Αὐτὸ εἶναι μέγα πρόβλημα, τὸ
ὁποῖο συγκεντρώνει τὴν προσοχὴ ἀκόμη καὶ Ἑκκλη-
σιῶν πού ἐργάζονται μεθοδικὰ γιὰ τὴν προώθηση τοῦ
διαθρησκευτικοῦ διαλόγου¹⁰, ἀκόμη καὶ ὁργανισμοὺς
τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως πού ἐργάζονται γιὰ νὰ
ἀναβαθμίσουν τὸ Ἰσλάμ στὴν Εὐρώπη¹¹.

8. Robert J. Pauly, Jr., *Islam in Europe*, 127 κ.έ.

9. Χριστοδούλου Παρασκευαΐδη, Μητροπολίτου Δημητριά-
δος, *Ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως στὸ Ἰσλάμ*,
Ἀθήναι 1991.

10. Joseph Ratzinger, [Πάπα Ρώμης] «*Salt of the Earth. The
Church at the End of the Millennium*», an interview with Peter
Seewald, San Francisco, 1997.

11. EUMC, *Perceptions of discrimination and Islamophobia*,
Brussels 2006, 17-21 pp.

Ἐρχόμαστε λοιπόν, στὴ σημερινή προβληματική.
Δὲν ἔχω νὰ σᾶς πῶ πολλὰ διότι περιμένω καὶ ἐγὼ τὶς
δικές σας ἐκτιμήσεις. Αὐτὰ πού μπορῶ νὰ πῶ συνι-
στοῦν σκέψεις βγαλμένες ἀπὸ τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας.
Καὶ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ τὶς διατυπώσω ἐπιγρाम-
ματικά, ἐπιφυλασσόμενος νὰ τὶς ἀναπτύξω πληρέστε-
ρα σὲ ἄλλη περίπτωσι.

Πρῶτ' ἀπ' ὅλα, δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει διάλογος,
οὔτε βεβαίως κατανόηση ἀμοιβαίως, ἐὰν ἀπομακρυν-
θοῦμε ἀπὸ τὴν ἀλήθεια. Ἡ παραχάραξη τῆς ἱστορίας
δὲν συνιστᾷ ἔδαφος συνεννοήσεως, ἀλλὰ ἄμμο ἐπὶ
τῆς ὁποίας δὲν οἰκοδομεῖται τίποτε σταθερό. Δεύτε-
ρον, δὲν θὰ γίνεῖ ποτὲ δυνατὴ ἡ ἐνσωμάτωση τῶν
μουσουλμάνων στὴν εὐρωπαϊκὴ κοινωνία, ὅσο καὶ νὰ
γίνονται ἐκστρατεῖες ἐναντίον τῆς ἰσλαμοφοβίας, ἐὰν
δὲν προηγηθεῖ ἀπὸ μέρους τῶν ἰδίων τῶν μουσουλ-
μάνων μιὰ ριζικὴ ἀναθεώρηση τῆς ἐρμηνείας τοῦ Κο-
ρανίου. Καὶ δὲν ἀρκεῖ αὐτό: δὲν εἶναι σὲ θέσῃ ἡ
Εὐρώπη νὰ ἀφομοιώσει τὸν ἰσλαμικὸ κόσμον πού ἔχει
ἐγκατασταθεῖ σὲ αὐτήν, ἐὰν δὲν φροντίσει προηγου-
μένως νὰ θωρακίσει καὶ ἐνισχύσει τὶς δικές της κατα-
βολικὲς ρίζες, τὴ χριστιανικὴ τῆς παράδοσι¹².

Ἐπιτρέψτε μου μιὰ ἀκόμη ἐπισήμανση. Μποροῦμε
νὰ ἔχουμε αὐτὲς ἢ ἐκεῖνες τὶς ἀπόψεις γιὰ τὸ Ἰσλάμ
καὶ τὶς δυνατότητες τῆς Εὐρώπης νὰ ἐνσωματώσει
ἰσλαμικὸ πληθυσμό. Τὸ βέβαιο εἶναι ὅτι ὑπάρχουν
αὐτὴ τὴ στιγμή στὴν Εὐρώπη οἰκονομικοὶ μετανάστες
πού ὑποφέρουν. Πρὸς αὐτοὺς πρέπει νὰ δείχνουμε
τὴν ἀλληεγγύη καὶ τὴ μέριμνά μας, μὴ περιμένοντας
νὰ λυθοῦν τὰ προβλήματα. Γνωρίζετε ὅτι ἡ Ἐκκλησία
μας δίνει φαγητὸ καὶ προσπαθεῖ νὰ τοὺς ἀνακουφί-
ζει. Δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀρκεῖ αὐτό. Πρέπει νὰ ἔχουμε
συνεχῶς μέριμνα γιὰ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς πού κα-
τέφυγαν σὲ μᾶς γεμᾶτοι ἀπόγνωσι καὶ προσμονή.

Παρακαλῶ, ἄς προσευχόμαστε γι' αὐτούς.

12. Χριστοδούλου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλά-
δος, *Ἡ ψυχὴ τῆς Εὐρώπης*, Ἀθήνα 2007, 2η ἔκδ.

**Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΔΙΑΦΩΝΕΙ
ΜΕ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΒΙΟΗΘΙΚΗΣ**

Στις 18.5.2007 ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατόπιν εἰσηγήσεως τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Βιοηθικῆς, ἐξέδωσε ἀνακοίνωση, τῆς ὁποίας παραθέτουμε τὰ κυριώτερα σημεῖα:

«Πρὶν ἀπὸ λίγες ἡμέρες ἡ Ἐθνικὴ Ἐπιτροπὴ Βιοηθικῆς, ὕστερα ἀπὸ ἐπαιλημμένες συνεδριάσεις, διετύπωσε τὴν τελικὴ τῆς Γνώμη γιὰ τὴν «ΠΡΟΓΕΝΝΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΟΕΜΦΥΤΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΕΜΒΡΥΟΥ».

Ἐπειδὴ τὸ συγκεκριμένο κείμενο ἐγνώρισε τὴ δημοσιότητα καὶ προκάλεσε ποικίλα σχόλια καὶ συζητήσεις, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος θεωρεῖ ὅτι εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ καταθέσει τὶς ἐπὶ τοῦ θέματος ἀπόψεις τῆς.

1. Χωρὶς νὰ μπορούμε νὰ δικαιολογήσουμε, κατανοοῦμε τὴ δυσκολία γονέων νὰ προχωρήσουν στὴν ὁλοκλήρωση μιᾶς ἐγκυμοσύνης, στίς περιπτώσεις πὺν αὐτὴ συνοδεύεται ἀπὸ δυσμενῆ προγεννητικὴ διάγνωση. Εἶναι, ὁμως, πρωτάκουστη ἡ ὑπὸ μιᾶς Ἐπιτροπῆς Βιοηθικῆς, μάλιστα Ἐθνικῆς, διατυπωμένη ἐπίσημη Γνώμη ὅτι «ἡ ἀποδοχὴ τῆς γέννησης παιδιῶν μὲ σοβαρὲς βλάβες στὴν ὑγεία τους... κατὰ κανόνα ἐλέγχεται ἠθικά», μάλιστα δὲ «ἂν αὐτὴ βασίζεται σὲ συγκεκριμένες μεταφυσικὲς ἀντιλήψεις (καὶ ὄχι σὲ ἀπλὸ ἐγωισμό) τοῦ μελλοντικοῦ γονέα, δὲν μπορεῖ νὰ παραβλεφθεῖ ὅτι παραγνοῖζει ἀνεπίτρεπτα τὴν ποιότητα τῆς μελλοντικῆς ζωῆς ἐνὸς νέου ἀνθρώπου».

Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ πὺν ἓνα ἐπίσημο κείμενο θεωρεῖ, ὄχι νομικὰ ἐπιτρεπτή, ἀλλὰ ἠθικὰ ἐπιβεβλημένη τὴν ἄμβλωση. Ἐπὶ πλέον δὲ ὑποστηρίζει ὡς μὴ ἠθικὸ τὸ νὰ ἀρνηθοῦν κάποιοι γονεῖς τὴ διακοπὴ τῆς κύησης σὲ περὶπτωση διάγνωσης παθολογικοῦ ἐμβρύου.

2. Ἄν εἶχαμε τὴ δυνατότητα νὰ διαγνώσουμε προγεννητικὰ τὴν συγγενὴ κώφωση ἢ τὴν τύφλωση ἢ τὸν αὐτισμὸ ἢ τὴν διανοητικὴ ὑστέρηση ἢ ἄλλες συναφεῖς παθήσεις, θὰ ἦταν ἠθικὸ κατὰ τὴν προτεινόμενη ἀντίληψη νὰ διακόψουμε τὴν κύηση καὶ «ἀνεπίτρεπτο ἢ ἐλεγχόμενο ἠθικά» νὰ συνεχίσουμε; Ποιὲς εἶναι οἱ σοβαρὲς παθήσεις πὺν ἐπιβάλλουν τὴν διακοπὴ τῆς κύησης καὶ ποιὲς αὐτὲς πὺν δὲν τὴν δικαιολογοῦν; Αὐτὸ δὲν εἶναι καθαρὴ εὐγονικὴ λογική;

3. Ἄν μὲ τὴ λογικὴ τῆς Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς δικαιούμαστε νὰ παρατείνουμε «φιλεύσπλαγχνα» τὴν «νόμιμα» ἐπιτρεπτὴ περίοδο διακοπῆς τῆς κύησης ἀπὸ τὶς 12 στίς 16 ἢ 18 ἐβδομάδες, μὲ ποιά λογικὴ δὲν θὰ ἔπρεπε «ἠθικά» νὰ διακόψουμε τὴν κύηση στίς 25 ἢ 30 ἐβδομάδες γιὰ ἀδιάγνωστες σήμερα, ἀλλὰ πὺν σοβαρὲς παθήσεις; Καὶ ἂν αὐτὸ κάποτε ἐπιτραπεί, ποιοῦ ἐπιχείρημα μὲ πείθει ὅτι εἶναι ἠθικὴ ἢ ἄμβλωση ἐνὸς παθολογικοῦ ἐμβρύου στὸν τέταρτο ἢ ἕκτο μῆνα καὶ μὴ ἠθικὴ ἢ θανάτωση ἐνὸς νεογέννητου μὲ περισσότερα προβλήματα, τὴν πρώτη ἡμέρα πὺν θὰ δεῖ τὸ φῶς τῆς ζωῆς;

Ἡ Ἐκκλησία μας καταδικάζει αὐτὸν τὸν κρυπτο-ρατσισμό, τιμᾷ τὸ ἀγαθὸ τῆς ζωῆς ὡς ἱερὸ μυστήριο ἀκόμη καὶ μέσα ἀπὸ ἀναπηρίες, ἀτέλειες ἢ σοβαρὲς ἀσθένειες, ἀγκαλιάζει τοὺς πάσχοντες συνανθρώπους μας ὡς ἀδελφούς καὶ προτρέπει τὶς κοινωνίες μας σὲ ἐκστρατεία ἀγάπης, καλωσύνης,

συμπόνοιας, ανάπτυξης κέντρων και μονάδων θεσμοθετημένης φιλανθρωπίας. 'Ο πόνος γεννά την αγάπη, όχι ή καλοπέραση του εύγονικού σχεδιασμού. 'Η ταπείνωση της αναπηρίας αναδεικνύει τον πολιτισμό της εύγενοῦς ήθικης, όχι οί γνώμες του σύγχρονου βιολογικού ὀρθολογισμού».

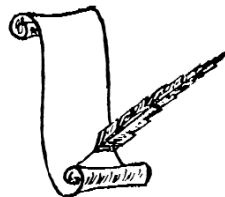
Αὐτὰ τονίζει ή 'Εκκλησία μας και καταδικάζει την πρόταση της 'Εθνικής 'Επιτροπής Βιοηθικής, ή οποία ισχυρίζεται ότι όταν διαγνωσθεῖ παθολογικό πρόβλημα ή αναπηρία στο ἔμβρυο πρέπει - προσέξτε: λέει ότι πρέπει, όχι ότι εἶναι ἀπλῶς ἀνεκτό - νά γίνεται διακοπή της κύησης, δηλαδή οὐσιαστικά νά θανατώνεται μία ἀνθρώπινη ζωή. 'Η 'Ορθόδοξη Χριστιανική διδασκαλία πρεσβεύει ότι και τὸ ἔμβρυο εἶναι ἄνθρωπος ἐξ ἄκρας συλλήψεως ἄρα ἔχει δικαίωμα στήν ζωή.

Μέ την ἄποψη της 'Εκκλησίας μας συντάσσεται και ἓνα ἀπό τὰ μέλη της 'Εθνικής 'Επιτροπής Βιοηθικής, ὁ καθηγητής τοῦ ΑΠΘ κ. Δ. Γ. Ρουμπιακῆς, ὁ ὁποῖος μέ γραπτή του ἀνακοίνωση σημειώνει την διαφωνία του μέ την γνώμη της 'Εθνικής 'Επιτροπής Βιοηθικής (ΕΕΒ). Συγκεκριμένα ὁ κ. Ρουμπιακῆς διερωτᾶται: «Καί ἐφ' ὅσον ἤδη μέ προηγούμενες ἀποφάσεις της ή ΕΕΒ θεωρεῖ τὸν ἄνθρωπο ὡς μηχανήμα και ὅτι ἐπομένως στή ζωή του πρέπει νά ἐπιβληθεῖ ὁ ὠφελισμός, σήμερα ἔχει αὐτή τή γνώμη για τὰ ἔμβρυα πού

πάσχουν, αὐριο μπορεῖ νά ἔχει τήν ἴδια γνώμη για τὰ ἀσθενή νεογέννητα, μεθαύριο για τοὺς ἀνίατα ἀσθενεῖς, ὕστερα για τοὺς τετραπληγικούς, μετὰ για τοὺς ἀνήμπορους γέροντες, ἀργότερα γενικά για τοὺς πάντο ἀπό κάθε ἡλικία. 'Όλοι τους θά μποροῦν νά παίρνουν μία μόνιμη και ήθικά ἐπιβεβλημένη ἀπαλλαγὴ ἀπό την κακῆς ποιότητας ζωή τους». 'Υπογραμμίζει μάλιστα ὁ κ. Ρουμπιακῆς ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει θεϊκή προέλευση και ὅτι ή διακοπή της κύησης ἀποτελεῖ φόνο.

'Εξ ἄλλου την διαφωνία της μέ την πρόταση της 'Εθνικής 'Επιτροπής Βιοηθικής ἐξέφρασε ή κ. Γιάννα Δεσποτοπούλου, Πρόεδρος τῶν SPECIAL OLYMPICS, μιλώντας στον Ραδιοσταθμὸ της 'Εκκλησίας της 'Ελλάδος στίς 22.5.2007. 'Η κ. Δεσποτοπούλου μεταξὺ ἄλλων ἐπεσήμανε τὰ ἑξῆς: «Δέν θά συμβουλευσω ποτὲ κανένα γονιὸ νά θανατώσει ἄρρωστο ἔμβρυο... Δέν μποροῦμε ἔτσι εὐκόλα νά λέμε ότι εἶναι βάρος ἓνα παιδὶ πού ἴσως ἔχει Μεσογειακή ἀναιμία και πρέπει νά θανατώνεται όταν εἶναι ἔμβρυο. Βλέπω γονεῖς πού εἶναι περήφανοι για τὰ παιδιά τους και τὸ θεωροῦν εὐλογία νά τὰ ἔχουν...».

'Η 'Εκκλησία της 'Ελλάδος ὑπερασπίζεται τὰ δικαιώματα τοῦ ἀγέννητου παιδιοῦ και θά εἶναι πάντα ἀντίθετη στήν λογική τοῦ Καίαδα.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΙΚΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Ίστορική από πάσης απόψεως υπήρξε η επίσκεψη του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χριστοδούλου στην μαρτυρική Μεγαλόνησο Κύπρο από τις 29 Απριλίου έως και τις 6 Μαΐου τ.ε. Επρόκειτο για την πρώτη επίσκεψη Προκαθημένου της Έκκλησίας της Ελλάδος μετά από 40 χρόνια και μάλιστα η πρώτη φορά κατά την οποία Αρχιεπίσκοπος Αθηνών επεσκέφθη επίσημως την Κύπρο μετά την τουρκική εισβολή του 1974. Ο Μακαριώτατος με την δεδηλωμένη πίστη του στην ανάγκη για διεύρυνση των Διορθοδόξων συνεργασιών και με έγνωσμένη την εθνική του ευαισθησία έθεσε ως στόχο της επισκέψεως την σύσφιγξη των σχέσεων μεταξύ των δύο αδελφών Ορθοδόξων Εκκλησιών και την προβολή των δικαίων των Ελλήνων της Κύπρου, πολλοί εκ των οποίων είναι πρόσφυγες, εκτοπισμένοι και συγγενείς αγνοουμένων. Η Ειρηνική επίσκεψη του Αρχιεπισκόπου Χριστοδούλου στην Κύπρο –Ειρηνική λέγεται η πρώτη επίσημη επίσκεψη που πραγματοποιεί κάθε Ορθόδοξος Προκαθημένος στην έδρα των Πρεσβυγενών Πατριαρχείων και των Αυτοκεφάλων Εκκλησιών– είχε προγραμματισθεί και σε προηγούμενα χρόνια, αλλά ανεβλήθη δύο φορές λόγω της ασθενείας του Αρχιεπισκόπου πρώην Κύπρου κ. Χρυσόστομου. Μετά την εκλογή του νέου Αρχιεπισκόπου Κύπρου, του Μακαριωτάτου κ. Χρυσόστομου Β΄, τον Νοέμβριο του 2006, άνοιξε ο δρόμος για την Ειρηνική αυτή επίσκεψη. Η εκτίμηση όλων των συμμετασχόντων από πλευράς κυπριακής και έλλαδικής είναι ότι οι στόχοι της επισκέψεως εστέφθησαν από επιτυχία και ότι η συνεργασία μεταξύ των δύο Εκκλησιών θα είναι ακόμη πιο στενή και πολύπλευρη προς δόξαν Θεού και για προώθηση της ενότητας της Ορθοδοξίας και του Ελληνισμού.

* * *

Για την σπουδαιότητα της επισκέψεως του Μακαριωτάτου και της συνοδείας του στην Κύπρο κρίνουμε σκόπιμο να επισημάνουμε τα εξής επί μέρους στοιχεία.

1) **Η υποδοχή και φιλοξενία υπό της Αγιοτάτης Έκκλησίας της Κύπρου.** Ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος Β΄, οι Μητροπολίτες και Επίσκοποι της Κυπριακής Έκκλησίας και οι συνεργάτες τους υπερέβαλαν éαυτούς για να αποδείξουν στον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χριστόδουλο τὰ φιλόξενα αίσθηματά τους, τὸν σεβασμὸ πρὸς τὸ πρόσωπό του και τὴν ἀγάπη τους πρὸς τὴν Ἐκκλησία τῆς Ελλάδος καὶ πρὸς τὸν ἑλληνικὸ λαὸ γενικότερα. Ἡ τιμὴ πὺ ἀπεδόθη σὺν Ἀρχιεπίσκοπο κ. Χριστόδουλο ἀντανακλοῦσε σὺν ὅλῳ τοῦ ποιμνίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ελλάδος. Οἱ τιμητικὲς ἐκδηλώσεις ἀποκορυφώθηκαν τὴν Κυριακὴ 6 Μαΐου μὲ τὴν ἀπονομὴ τοῦ παρασήμου τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα, ἰδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, σὺν Προκαθήμενο τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας. Τὸ πρόγραμμα τῆς ἐπισκέψεως, ὅπως εἶχε συνταχθεῖ ἀπὸ στελέχη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου ἦταν μὲν φορτωμένο, ἀλλὰ κατὰ γενικὴ ὁμολογία ἦταν σωστὰ σχεδιασμένο. Ἰδιαίτερος πρέπει νὰ ἐπισημάνουμε τὶς θερμὲς προσφωνήσεις καὶ ἀντιφωνήσεις πὺ ἀντηλλάγησαν μεταξύ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου κ. Χριστοδούλου καὶ τῶν Κυπρίων Ἱεραρχῶν, σὶς ὁποῖες ἐτονίζετο ἡ

Τοῦ

Κωνσταντίνου Χολέβα

Ἀρχισυντάκτου τοῦ περιοδικοῦ
ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ανάγκη περαιτέρω διευρύνσεως τῶν θρησκευτικῶν, πολιτιστικῶν καὶ ἐθνικῶν δεσμῶν.

2) **Οἱ ἐκδηλώσεις τιμῆς ἐκ μέρους τῆς πολιτειακῆς καὶ πολιτικῆς ἡγεσίας τῆς Κύπρου.** Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας, οἱ ἡγεσίαι ὅλων τῶν κομμάτων, οἱ ἄρχοντες τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως, οἱ στρατιωτικῆς καὶ ἀστυνομικῆς Ἀρχῆς, ἐπέδειξαν στὸ σύνολό τους τὴν ἐκτίμησή τους πρὸς τὸν Μακαριώτατο κ. Χριστόδουλο καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Τάσσος Παπαδόπουλος ἐδέχθη τὸν Μακαριώτατο καὶ τὴν συνοδεία του ἐπὶ μία ὥρα στὸ Προεδρικὸ Μέγαρο καὶ τὸν εὐχαρίστησε γιὰ τὴν συνεχῆ καὶ εἰλικρινῆ συμπαράστασή του πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς καὶ διπλωματικοὺς ἀγῶνες τῆς τραυματισμένης καὶ ἡμικατεχομένης Μεγαλονήσου. Ἐπίσης ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς καὶ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ ΑΚΕΛ κ. Δημήτριος Χριστόφιας ἐδέχθη ἐπὶ μία ὥρα στὸ Γραφεῖο του τὸν Ἀρχιεπίσκοπο κ. Χριστόδουλο καὶ τὴν συνοδεία του. Στὶς δεξιώσεις καὶ στὰ ἐπίσημα γεύματα παρέστησαν ἡγετικά στελέχη ὅλων τῶν κομμάτων ποὺ μετέχουν στὴν Βουλὴ τῶν Ἀντιπροσώπων. Ἐνθουσιώδης ἐπίσης ὑπῆρξε ἡ ὑποδοχὴ ἐκ μέρους τῶν Δημοτικῶν Ἀρχῶν σὲ μεγάλες καὶ μικρὲς πόλεις. Οἱ Δήμαρχοι τῆς Πάφου, τῆς Λεμεσοῦ, τῆς Λάρνακος καὶ τοῦ Παραλμινίου εἶχαν στήσει ἐξέδρες στὸ κέντρο τῆς πόλεως των καὶ ἐπεφύλαξαν πανηγυρικὴ ὑποδοχὴ στὸν Μακαριώτατο. Οἱ ἐξόριστοι Δήμαρχοι τῆς Ἀμμοχώστου καὶ τῆς Κυρηνείας ἐδέχθησαν τὸν Ἀρχιεπίσκοπο κ. Χριστόδουλο στὴν προσωρινὴ ἔδρα τους καὶ ὁ καθένας τοῦ ἀπένειμε τὸ κλειδί τῆς κατεχομένης ὑπὸ τοῦ Ἀττίλα πόλεως των. Ὁ Μακαριώτατος στὶς ἀντιφωνήσεις του εὗρισκε πάντα τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκφράζει τὴν εὐχὴ γιὰ ταχεῖα ἀπελευθέρωση τῶν κατεχομένων ἐδαφῶν.

3) **Ἡ συγκινητικὴ ἀνταπόκριση τοῦ λαοῦ.** Σὲ ὅλες τὶς πόλεις, κωμοπόλεις καὶ Μονὲς ὑπῆρχε πλῆθος κόσμου ποὺ ὑπεδέχετο τὸν Μακαριώτατο. Τὰ σχολεῖα παρετάσσοντο μὲ σημαῖες ἐλληνικῆς καὶ κυπριακῆς καὶ μὲ τὰ λάβαρα τους ποὺ ἔφεραν εἰκόνες Ἀγίων. Νεάνιδες μὲ παραδοσιακὰς στολὲς ἔραιναι τὸν Μακαριώτατο μὲ ροδοπέταλα. Πολλοὶ ἄνθρωποι ἔσπευδαν νὰ τοῦ φιλήσουν τὸ χέρι. Ἡ Κύπρος κυριολεκτικὰ ἔπλεε στὴν Γαλανόλευκη. Ἰδιαιτέρως συγκινητικὴ ἦταν ἡ τελετὴ στὸ Παγκύπριο Γυμνάσιο Λευκωσίας,

τὸ ὁποῖο ἰδρύθη τὸ 1812 ἀπὸ τὸν Ἐθνομάρτυρα Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου Κυπριανό. Οἱ μαθήτριες ποὺ ἔπαιξαν ἓνα ἀπόσπασμα ἀπὸ τίς «Τρωάδες» τοῦ Εὐρυπίδη καὶ οἱ μαθητὲς ποὺ ἔψαλαν βυζαντινοὺς ὕμνους καὶ τραγούδησαν δημοτικὰ τραγούδια ἀπέδειξαν τὸ ὑψηλὸ ἐπίπεδο τῆς ἐλληνικῆς παιδείας στὴν Κύπρο καὶ τὸν σεβασμὸ διδασκόντων καὶ μαθητῶν πρὸς τίς ἐλληνορθόδοξες ρίζες τοῦ νησιοῦ.

4) **Ἡ ἀπόδοση τιμῆς στοὺς ἥρωες καὶ ἡ προβολὴ τῶν ἐθνικῶν δεσμῶν.** Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος ἐπεσκέφθη τὰ Φυλακισμένα Μνήματα καὶ ἐτέλεσε τρισάγιο στὴ μνήμη τῶν πεσόντων ἀγωνιστῶν τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος τοῦ 1955-59. Ἐκεῖ συννητήθη μὲ τοὺς συγγενεῖς καὶ συναγωνιστὲς τοῦ Καραολῆ, τοῦ Παλληκαρίδη καὶ τῶν ἄλλων παλληκαριῶν ποὺ ἔκαναν ὑπερηφάνους ὅλους τοὺς Ἕλληνες μὲ τὸ πνεῦμα ἡρωισμοῦ καὶ αὐτοθυσίας, τὸ ὁποῖο ἐπέδειξαν. Ἐπίσης ὁ Μακαριώτατος ἐτέλεσε τρισάγιο στοὺς τάφους πολλῶν ἀγωνιστῶν σὲ διάφορα σημεία τῆς ἐλευθέρως Κύπρου καὶ παντοῦ τόνισε τοὺς ἀκατάλυτους ἐθνικοὺς δεσμοὺς ποὺ συνδέουν Ἑλλάδα καὶ Κύπρο. Χρηθεῖ ἰδιαίτερας μνείας ἡ τελετὴ μνήμης καὶ τιμῆς πρὸς τὸν Ἐθνομάρτυρα Ἀρχιεπίσκοπο Κυπριανὸ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἀναιρεθέντες κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς κατὰ τὴν 9ην Ἰουλίου 1821. Τὸ τρισάγιο ἐτελέσθη στὸν Ναὸ τῆς Παναγίας Φανερωμένης, στὴν παλαιὰ πόλιν τῆς Λευκωσίας, στὸ προαύλιο τοῦ ὁποῖου εὐρίσκεται τὸ μνημεῖο μὲ τὰ λείψανα τῶν Ἐθνομαρτύρων.

5) **Οἱ ἐπισκέψεις σὲ ἱστορικὰ Μοναστήρια καὶ ἡ προβολὴ τῆς Ὁρθοδόξου πνευματικότητος.** Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος καὶ ἡ συνοδεία του ἐπεσκέφθησαν τίς ἀρχαιότερες Μονὲς τῆς Κύπρου, ὅπως εἶναι ἡ Ἱερὰ Μονὴ Σταυροβουνίου, ἡ Ἱερὰ Μονὴ Κύκκου, ἡ Ἱερὰ Μονὴ Μαχαιρᾶ, ἡ Ἱερὰ Μονὴ Ἀγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, ἡ Ἱερὰ Μονὴ Παναγίας Χρυσορρογιατίσης καὶ ἡ Ἱερὰ Μονὴ Ἡρακλείδιου (γυναικεῖο κοινόβιο). Ὁ Μακαριώτατος στὶς ὁμιλίαις του ὑπεγράμμισε τὴν προσφορὰ τοῦ μοναχισμοῦ στὸν Ὁρθοδοξία καὶ ἀνεφέρθη στὶς ἀρετὲς καὶ τὴν πνευματικότητα τῶν μοναχῶν, καθὼς καὶ στὶς μεγάλες μορφὲς τοῦ Ὁρθοδόξου Κυπριακοῦ Μοναχισμοῦ. Ἐτόνισε ἐπίσης σὲ κάθε εὐκαιρία τὴν μακραίωνα

ιστορία και την εθνική, εκπαιδευτική και πολιτιστική προσφορά των Μονών της Κύπρου, όπως αυτή καταγράφεται στα Μουσεία των μονών και στις σχετικές εκδόσεις εγκρίτων ιστορικών.

6) **Ἡ τόνωση τοῦ ἑλληνορθοδόξου καὶ ἀγωνιστικοῦ φρονήματος.** Εἶναι ἐντυπωσιακὴ ἡ σύμπτωση ἀπόψεων μεταξὺ τῶν Κυπρίων Ἱεραρχῶν καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου ὡς πρὸς τὴν ἀνάγκη διατηρήσεως καὶ ἐνισχύσεως τῆς ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς συνειδήσεως τῶν Ἑλλήνων τῆς Κύπρου. Ὁ Μακαριώτατος κάλεσε τὸν Κυπριακὸ Ἑλληνισμό νὰ μὴν ἀποκοπεῖ ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῆς ἐθνικῆς τοῦ αὐτοσυνειδησίας, τὰ ὁποῖα εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία, ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἡ τιμὴ στοὺς ἥρωες, ἡ μελέτῃ τῆς Ἱστορίας, ὁ σεβασμὸς στὴν οἰκογένεια καὶ στὶς παραδόσεις. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος Β΄ ἐπανειλημμένως ἀνεφέρθη στὴν Ἱστορία 3500 χρόνων Ἑλληνισμοῦ, ἡ ὁποία μαρτυρεῖται στὴν Κύπρο καὶ ἡ ὁποία πρέπει νὰ καθοδηγεῖ τὴν Ἐκκλησία, τὴν Πολιτεία καὶ τὸν λαό. Ἐξ ἄλλου ἐτονίσθη σὲ ὅλες τὶς προσφωνήσεις καὶ ἀντιφωνήσεις ἡ παρουσία πολυαρίθμων Ἀγίων καὶ μαρτύρων στὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῆς Κύπρου. Ἡ Κύπρος, νῆσος Ἀγίων καὶ ἡρώων δικαιούται ἓνα καλύτερο μέλλον μέσα στὴν Ἐνωμένη Εὐρώπῃ, μὲ εἰρηνικὴ συνύπαρξη Ἑλληνοκυπρίων καὶ Τουρκοκυπρίων, χωρὶς στρατοὺς κατοχῆς, χωρὶς λεηλασίες, χωρὶς πρόσφυγες, χωρὶς διαχωριστικὲς γραμμές. Αὐτὴ τὴν πεποίθησή του μετέφερε σὲ ἐκκλησιαστικοὺς καὶ πολιτικοὺς ἄρχοντες ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος καὶ πιστεύουμε ὅτι ἐξέφρασε μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο τὰ συναισθήματα καὶ τὴν εὐχὴ ὅλου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Οἱ Ἕλληνες τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Κύπρου μποροῦν νὰ συμβιώσουν ἁρμονικὰ μὲ ὅλους τοὺς ἄλλους λαούς, χωρὶς, ὅμως, νὰ χάσουν τὶς ἑλληνορθόδοξες καταβολές τους κάτω ἀπὸ τὴν ἰσοπεδωτικὴ μηχανὴ τῆς παγκοσμιοποιήσεως. Αὐτὸ τὸ μήνυμα ἐτονίσθη πολλὰς φορὲς ἀπὸ τὰ χεῖλη τῶν δύο Προκαθημένων.

7) **Ἡ ἐπικοινωνία μὲ τὴν διπλωματικὴ καὶ στρατιωτικὴ ἐκπροσώπηση τῆς Ἑλλάδος.** Ἰδιαίτερη τιμὴ στὸν Μακαριώτατο ἐπεφύλαξαν οἱ διπλωματικὲς καὶ στρατιωτικὲς Ἀρχές τῆς Ἑλλάδος στὴν Κύπρο. Ὁ Πρόεδρος τῆς χώρας μας κ. Δημήτριος Ράλλης καὶ ὁ Διοικητὴς τῆς ΕΛ.ΔΥ.Κ. Συνταγματάρχης κ. Ἀθ. Κυρια-

κόπουλος συνόδευσαν τὸν Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας μας σὲ διάφορες ἐπισκέψεις του σὲ τόπους θυσίας καὶ τὸν ἐδέχθησαν ἐπισήμως στοὺς χώρους τῆς Πρεσβείας καὶ τῆς ΕΛ.ΔΥ.Κ. Στὸ στρατόπεδο τῆς Ἑλληνικῆς Δυνάμεως Κύπρου ὁ Μακαριώτατος εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ συνομιλήσει μὲ ἀξιωματικούς καὶ ὁπλίτες ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ποὺ ὑπηρετοῦν στὴν Κύπρο ὡς ἐγγυητὲς τῆς ἐλευθερίας τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας βάσει τῶν διεθνῶν συνθηκῶν. Στὸ Μουσεῖο τῆς ΕΛ.ΔΥ.Κ. παρουσιάσθηκε σύντομη ταινία μὲ τὰ ἀνδραγαθήματα τῆς ΕΛ.ΔΥ.Κ. κατὰ τὴν τουρκικὴ εἰσβολὴ τοῦ 1974, γεγονὸς τὸ ὁποῖο ἐνέπνευσε τὸν Μακαριώτατο σὲ μία σύντομη παραινετικὴ προσφώνησή του πρὸς τὸ παριστάμενο στρατιωτικὸ προσωπικό. Ἐξ ἄλλου πρὸ τοῦ ἐπισήμου γεύματος στὴν Ἑλληνικὴ Πρεσβεία ὁ Μακαριώτατος ἔδωσε τὴν εὐλογία του σὲ ὅλο τὸ προσωπικό, τὸ ὁποῖο εἶχε συγκεντρωθεῖ γιὰ αὐτὸ τὸν σκοπό.

8) **Ἡ προβολὴ τῆς ἐπισκέψεως ἀπὸ τὰ Κυπριακὰ Μ.Μ.Ε.** Οἱ ἐφημερίδες καὶ τὰ ραδιοτηλεοπτικὰ δίκτυα τῆς Κύπρου παρουσίασαν μὲ λεπτομέρειες τὴν ἐπίσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου, τὶς ὁμιλίες καὶ προσφωνήσεις του καὶ τὴν ἐν γένει προσωπικότητά του. Λίγες ἡμέρες πρὸ τῆς ἐπισκέψεως ὁ Μακαριώτατος κ. Χριστόδουλος παρεχώρησε συνέντευξη στὸ Κυπριακὸ Πρακτορεῖο Εἰδήσεων. Κατὰ τὴν ἐκεῖ παραμονή του παρουσίασε τὶς ἀπόψεις του καὶ τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σὲ δύο ὥριαιες ἐκπομπές, μία στὴν τηλεόραση τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Ἰδρύματος Κύπρου καὶ μία στὸν τηλεοπτικὸ σταθμὸ ΜΕΓΚΑ Κύπρου. Ἐπίσης ἡ τηλεόραση τοῦ Ρ.Ι.Κ. μετέδωσε μαγνητοσκοπημένη ὁλόκληρη τὴν ὁμιλία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδούλου στὸ Α΄ Λύκειο Πάφου, σὲ ἐκδήλωση τοῦ Πολιτιστικοῦ Συλλόγου «Εὐαγόρας Παλληκαρίδης». Ἐξ ἄλλου κατὰ τὴν ἀφίξη καὶ ἀναχώρηση τοῦ Μακαριωτάτου ἀπὸ τὸ Ἀεροδρόμιο Λάρνακος οἱ Προκαθήμενοι τῶν Ἐκκλησιῶν Κύπρου καὶ Ἑλλάδος προέβησαν σὲ δηλώσεις πρὸς τοὺς δημοσιογράφους τῶν Μ.Μ.Ε. τῶν δύο χωρῶν.

Τὴν προσωπικὴ συγκίνηση καὶ ἱκανοποίηση τοῦ Μακαριωτάτου ἀπὸ τὴν ἐπίσημη ἐπίσκεψή του τὴν Κύπρο ἀποδίδει μὲ ἐνάργεια ἡ φράση του: «Ἦλθα Ἑλλαδίτης καὶ φεύγω Κύπριος!».

**ΧΡΟΝΙΚΟΝ
ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΕΙΡΗ-
ΝΙΚΗΣ ΕΠΙΣΚΕ-
ΨΕΩΣ
ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑ-
ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟ-
ΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ
ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟ-
ΞΗ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΗ
ΕΚΚΛΗΣΙΑ
ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ**

(29.4 – 6.5.2007)

(Α΄ ΜΕΡΟΣ)

Τοῦ

Ἀρχιμ. Ἐπιφανίου Οἰκονόμου
Διευθυντοῦ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ
Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς
Ἑλλάδος καὶ Γραμματέως τῆς
Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Τύπου

Ἐπίσημη, Εἰρηνικὴ ἐπίσκεψη στὴν Ὁρθόδοξη Αὐτοκέφαλη Ἐκκλησία τῆς Κύπρου πραγματοποιήσε ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, ἀνταποκρινόμενος σὲ ἐπίσημη πρόσκληση τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, Ἀρχιεπισκόπου κ. Χρυσόστομου Β΄.

Κατὰ τὴν ἐπίσκεψη, ἡ ὁποία πραγματοποιήθηκε ἀπὸ 29 Ἀπριλίου ἕως 6 Μαΐου 2007, τὸν Μακαριώτατο συνόδευαν οἱ:

Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος, Πρόεδρος τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων

Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθιμος, μέλος καὶ Ἐκπρόσωπος Τύπου τῆς Δ.Ι.Σ.

Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Παῦλος, μέλος τῆς Δ.Ι.Σ.

Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμ. Κύριλλος Μισιακούλης, Ἀρχιγραμματεῦν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Αἰδεσιμολογιώτατος Πρώτ. Θωμᾶς Συνοδινός, Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμ. Τιμόθεος Ἀνθης, Ἐκπρόσωπος Τύπου τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου

Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμ. Γαβριὴλ Παπανικολάου, συνεργάτης τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων

Ἱερολογιώτατος Διάκονος Ἀνθιμος Ρεγγίδης

Ἐντιμότητος κ. Κωνσταντῖνος Πυλαρινός, Γενικὸς Διευθυντὴς τῆς Ε.Κ.Υ.Ο.

Ἐντιμότητος κ. Κωνσταντῖνος Χολέβας, Ἀρχισυντάκτης τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία»

Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Χριστοδούλου στὴν Ἐκκλησία τῆς Κύπρου ἐξελίχθηκε ὡς ἑξῆς:

ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2007

ΑΦΙΞΗ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς 29 Ἀπριλίου ἀφίχθη στὸ ἀεροδρόμιο τῆς Λάρνακας ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος καὶ ἡ συνοδεία του. Τὸν Προκαθήμενο τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας ὑποδέχθηκαν μὲ θέρμη ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Νέας Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου κ. Χρυσόστομος Β΄, μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, ὁ Ὑπουργὸς Παιδείας καὶ Πολιτισμοῦ τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας κ. Ἀκῆς Κλεάνθους, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλλάδος στὴν Κύπρο κ. Δημήτριος Ράλλης καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι.

Ἀκολούθως, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος Β΄ προσφώνησε τὸν ὑψηλὸ ἐξ Ἑλλάδος ἐπισκέπτη ἐνώπιον τῶν ἐκπροσώπων τῶν Μ.Μ.Ε. ὡς ἑξῆς:

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος
κατὰ τὴν ὑποδοχὴ του στὰ Φυλακισμένα Μνήματα.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ
ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΚΥΠΡΟΥ κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΠΡΟΣ ΤΟΝ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΥΠΟΔΟΧΗ ΣΤΟ
ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΤΗΣ ΛΑΡΝΑΚΑΣ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης
Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλε,

«Χριστὸς Ἀνέστη».

Σᾶς ὑποδεχόμαστε μαζί με τὴν τιμία συνοδεία σας
με ἰδιαίτερη χαρὰ στὴν Κύπρο, τὴν Ἀρχαία αὐτὴ κοι-
τίδα τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἀπευθύνουμε με βαθιὰ συγκίνηση ἐκ μέρους τῆς
Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τοῦ κλή-
ρου καὶ τοῦ λαοῦ μας, πρὸς τὴν Μακαριότητά σας,
τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτες καὶ τοὺς εὐλα-
βεστάτους κληρικούς καὶ λαϊκοὺς πὺν σᾶς συνοδεύ-
ουν τό «ὡς εὖ παρέστητε». Ἐκφράζουμε ταυτόχρονα
θερμὲς εὐχαριστίες γιὰ τὴν πνευματικὴ χαρὰ πὺν φέ-
ρει «παντὶ τῷ λαῷ» ἡ ἐπίσκεψή σας στὴν Κύπρο. Χαι-
ρόμαστε πράγματι «χαρὰν μεγάλην σφόδρα» πὺν με

τὴν Εἰρηνικὴ ἐπίσκεψή σας στὴν Ἐκκλησία μας θὰ
σᾶς ἔχουμε γιὰ λίγες μέρες μαζί μας καὶ θὰ μᾶς δοθεῖ
ἡ εὐκαιρία νὰ συνομιλήσουμε μαζί σας γιὰ τὰ ἐκκλη-
σιαστικὰ θέματα πὺν ἀπασχολοῦν τὶς δύο Ἐκκλησίες
μας, νὰ σᾶς ξεναγήσουμε στοὺς ἱεροὺς χώρους καὶ τὰ
προσκυνημάτά μας, καὶ νὰ σᾶς φέρουμε σὲ ἐπαφή με
τὸν λαό μας γιὰ νὰ δεχθεῖ τὶς εὐλογίες σας.

Τὴν ἐπίσκεψή σας, πρώτη ὕστερα ἀπὸ 40 χρόνια
ἐπίσημη ἐπίσκεψη προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς
Ἑλλάδος, τὴν ἀναμέναμε ἀπὸ καιρό. «Ἐπεθύμησαν
ιδεῖν ταύτην πολλοὶ καὶ οὐκ εἶδον», γιὰτὶ διάφορες
περιστάσεις, ὅπως ἡ πολύχρονη ἀσθένεια τοῦ Μακα-
ριωτάτου προκατόχου μου, δὲν τὸ ἐπέτρεψαν. Καὶ γι-
νόμαστε ἐμεῖς σήμερα, μέτοχοι αὐτῆς τῆς ὄντως, ἀνε-
κλάλητης χαρᾶς.

Ἐρμηνεύουμε, Μακαριώτατε, τὴν παρουσία σας
στὴν Κύπρο, σὲ καιροὺς δύσκολους καὶ χαλεποὺς γι'
αὐτήν, λόγω τῆς αὐξανόμενης ἀδιαλλαξίας καὶ τῆς
κυνικῆς προκλητικότητος τῆς Τουρκίας πὺν κατα-
κρατᾷ με τὴ βία τὰ μισὰ ἐδάφη μας καὶ ἐποφθαλμιᾷ
τὰ ὑπόλοιπα, ὡς ἔκφραση ἀγάπης πρὸς τὴν Ἐκκλησία
τῆς Κύπρου καὶ ἐκδήλωση ἐνδιαφέροντος πρὸς τὸν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος καὶ ἡ συνοδεία αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀφιξη του στὴν Κύπρο, λίγο πρὶν τὴν προσφώνηση ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου κ. Χρυσόστομο Β'. Διακρίνεται καὶ ὁ Ὑπουργὸς Παιδείας τῆς Κύπρου κ. Ἀκης Κλεάνθους.

Κυπριακὸ λαό, πὺν βρίσκεται σὲ συνεχῆ ἀγώνα γιὰ ἀνάκτηση τῆς ἐλευθερίας του.

Νιώθουμε ἤδη ὡς βάλαμο παρηγορίας καὶ μήνυμα αἰσιοδοξίας τὴν ἐδῶ παρουσία σας. Ἄν «ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρὰ» πολὺ περισσότερο ἰσχύει τοῦτο γιὰ μᾶς, ὅταν μιὰ ὁλόκληρη Ἐκκλησία μὲ τὸ πλήρωμά της, συμπαρίσταται καὶ βοηθᾷ μιὰν ἄλλη, ἐμπερίστατη, ἀδελφὴ Ἐκκλησία. Γι' αὐτὸ καὶ δικαιούμεστε νὰ ἀναφωνοῦμε: «Θαρσέτω λαὸς τοῦ Θεοῦ. Καὶ γὰρ αὐτός», ὁ Κύριος, δι' εὐχῶν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, «πολεμήσει τοὺς ἐχθρούς, ὡς παντοδύναμος».

Ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος «δικαιοσύνας ἠγάπησε», δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ἔλθει βοηθὸς στὴ δίκαιη ὑπόθεσή μας. Φτάνει ἐμεῖς νὰ μὴν ὑποστήλουμε τὴ σημαία τοῦ ἀγῶνα. Τὸ μαρτυρᾷ ἡ ὑπερτρισχιλιετὴς Ἱστορία μας: ἡ ἐλευθερία δὲν εἶναι δῶρο πὺν θὰ μᾶς χαρίσουν. Εἶναι ἔπαθλο πὺν πρέπει νὰ κατακτήσουμε, τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος.

Μ' αὐτὰ τὰ συναισθήματα καὶ αὐτὲς τὶς προσδοκίες σᾶς ὑποδεχόμαστε, ἅγιε Ἀδελφέ. Εὐχόμαστε ἡ ὀλί-

γοήμερη παραμονή σας στὸ νησί μας νὰ εἶναι εὐχάριστη καὶ οἱ συνομιλίες μας, τόσο γιὰ τὰ ἐκκλησιαστικά ὅσο καὶ τὸ ἐθνικὸ μας θέμα, νὰ ἀποδειχθοῦν καρποφόρες.

Καλῶς ἦλθατε!

Ἀκολούθησε δήλωση τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς:

ΔΗΛΩΣΙΣ

ΕΠΙ Τῆ ΑΦΙΞΕΙ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΙΜΙΑΣ ΣΥΝΟΔΕΙΑΣ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΚΥΠΡΟΝ

Μὲ πολλὴ συγκίνηση καὶ μὲ ἐγκάρδια δοξολογία πρὸς τὸν ἐν Τριάδι Θεὸ ἐπισκεπτόμεθα τὴν ἀδελφὴ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου καὶ πατοῦμε τὰ ἱερὰ χῶματα τῆς Μεγαλονήσου ταύτης, τὰ ποτισμένα ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν ἡρώων της. Ἐρχόμεθα ὅχι ὡς ἐπισκέπται οἰκείου χώρου, ἀλλ' ὡς προσκυνηταὶ τοῦ τόπου εἰς τὸν ὁποῖον

ακόμη και σήμερα δοκιμάζονται αδελφοί μας. Είμεθα εδώ για να καταθέσουμε τα αισθήματα ευγνωμοσύνης που μᾶς διακατέχουν πρὸς τὸν Κυπριακὸ Ἑλληνισμό, γιατί διδάσκει ὅλους μας μὲ τὴν Πίστη του, τὴν ἀγωνιστικότητά του, τὴν χωρὶς συμβιβασμούς προσήλωση στὶς ἠθικὲς ἀρχές, τὴν ἐμμονή του στὶς ἀξίες τοῦ Ἔθνους καὶ τὴν ὑπομονή του στὶς δοκιμασίες. Ὅσοι πράγματι θέλουν νὰ διαπιστώσουν τὴν διάρκειαν καὶ τὴν ἀντοχή τοῦ Γένους μας στὴν διατήρηση τῆς αὐτοσυνειδησίας του, δὲν ἔχουν παρὰ νὰ ἐγκύψουν στὴν μακραίωνη ἡρωικὴ Ἱστορία τῶν Ἑλλήνων τῆς Κύπρου.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐδῶ παραμονῆς μας θὰ ἐπισκεφθοῦμε μετὰ τοῦ προσφιλεστάτου Μακαριωτάτου ἀδελφοῦ, Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Χρυσοστόμου, - τὸν ὁποῖο καὶ μὲ τὴν εὐκαιρία ἐκ μέσης καρδίας εὐχαριστῶ γιὰ τὴν πρὸς τὴν ταπεινότητά μου ἀνανέωση τῆς προσκλήσεως τοῦ Μακαριωτάτου προκατόχου του, Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου - τόπους ἱερούς

καὶ τοποθεσίες, στὶς ὁποῖες θυσιάστηκαν πάλαι τε καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἥρωες «για τοῦ Χριστοῦ τὴν Πίστη τὴν ἁγία καὶ τῆς Πατρίδος τὴν ἐλευθερία» καὶ θὰ ἀναβιπασθοῦμε στὰ ἀθάνατα νάματα τῆς φυλῆς μας.

Τὴν Ἀναστάσιμη αὐτὴ περίοδο καὶ ἀπὸ τοῦ ἐλευθέρου ἐδάφους τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας ἡ σκέψη μας διαβαίνει τὸ Πενταδάκτυλον ὄρος καὶ ἀγκαλιάζει τοὺς εἰσέτι ἐσταυρωμένους ἀδελφούς μας. Τοὺς διαβεβαιώνουμε ὅτι προσευχόμεθα θερμῶς ἡ Ἀνάστασις των νὰ εἶναι ἐγγύς. Ἡ ἐπίσκεψή μας ἔχει καὶ τὴν ἰδιαιτερότητα νὰ συμπίπτει μὲ τὴ συμπλήρωση 50 ἐτῶν ἀπὸ τῆς θυσίας τῶν Ἑλλήνων ἡρώων τοῦ Ἀπελευθερωτικοῦ Ἀγῶνα τῆς Κύπρου Γρηγορίου Αὐξεντίου καὶ Εὐαγόρα Παλληκαρίδη. Τὸ ἦθος, τὸ παράδειγμα καὶ ἡ θυσία τους ἐμπνέει ὅλους μας. Θὰ ἐπισκεφθοῦμε τοὺς τάφους τους, θὰ προσευχηθοῦμε γι' αὐτοὺς καὶ θὰ τοὺς διαβεβαιώσουμε ὅτι ἡ μνήμη τους, ὅπως καὶ ὅλων τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἡρώων τῆς Κύπρου εἶναι αἰωνία.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος κατὰ τὴν ὑποδοχή του στὴν Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Κύπρου, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου κ. Χρυσόστομο Β'.

Τέλος μεταφέρω πρὸς τὸν Ἑλληνισμό τῆς Κύπρου μήνυμα ἀδελφικῆς συμπαράστασως ἐκ μέρους τοῦ Ἑλλαδικοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῇ διαβεβαίωση ὅτι ἡ μεταξὺ μας θυσιαστικὴ ἀγάπη εἶναι δεδομένη καὶ συνεχῆς. Ἡ εὐχή μου εἶναι σύντομα νὰ ἐνωθεῖ ἡ ἐλεύθερη μὲ τὴν Κατεχόμενη Κύπρο καὶ οἱ δύο κοινότητες νὰ ζήσουν μαζὶ μὲ εἰρήνη, ὁμόνοια καὶ κοινὸν ὁρίζοντες γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῆς προόδου καὶ τῆς εὐημερίας ὅλων τῶν πολιτῶν τῆς Δημοκρατίας. Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς σκέπει καὶ νὰ σᾶς εὐλογεῖ.

ΔΕΥΤΕΡΑ 30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2007

ΕΠΙΣΗΜΗ ΔΟΞΟΛΟΓΙΑ ΕΠΙ Τῇ ΥΠΟΔΟΧῇ

Τὸ πρόγραμμα τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὴν Ἐκκλησία τῆς Κύπρου ξεκίνησε μὲ τὴν ἐπίσημη ὑποδοχή του στὴν Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Κύπρου, ὅπου τὸν ὑπεδέχθη ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος Β΄, ἐπικεφαλῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, ὁ Ἱερὸς Κλῆρος τῆς Λευκωσίας καὶ πλήθι πστοῦ λαοῦ, μεταξὺ τῶν ὁποίων πολυάριθμοι μαθητὲς καὶ μαθήτριες τοῦ Παγκυπρίου Γυμνασίου Λευκωσίας καὶ σπουδαστὲς τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα.

Ἀκολούθησε πομπὴ πρὸς τὸν παρακείμενο Καθεδρικό Ναὸ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Λευκωσίας, ὅπου ἐψάλη ἡ καθιερωμένη, στὶς περιπτώσεις αὐτές, ἐπίσημη Δοξολογία. Μετὰ τὸ πέρας τῆς Δοξολογίας ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος προσφώνησε τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλο ὡς ἐξῆς:

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ
κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ, ΣΤΟΝ ΚΑΘΕΔΡΙΚΟ
ΝΑΟ ΑΓ. ΙΩΝΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλε,

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ ὅλος ὁ χριστεπώνυμος λαὸς μας, «ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἐξομολογήσεως ἤχου

ἐορτάζοντος» (Ψαλμ. 41,5) σᾶς ὑποδέχεται σήμερα στὴ μαρτυρικὴ καθέδρα τῆς Ἐκκλησίας μας. Μέσα στὴν ἀναστάσιμη περίοδο ποὺ διανύουμε, γίνεται πρόξενος ιδιαίτερης χαρᾶς ἡ ἐδῶ παρουσία σας μετὰ τῆς τιμίας συνοδείας σας. Γι' αὐτὸ καὶ μαζὶ μὲ τὸν ἀναστάσιμο χαιρετισμὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» ἀναφωνοῦμε: «Ὁ Χριστὸς ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν, ἀδελφοί, καὶ ἔστι καὶ ἔσται».

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα χαιρετίζει σήμερα ἐν τῷ προσώπῳ σας καὶ ἀσπάζεται τὴν ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, τὸν κλῆρο καὶ τὸ λαὸ τῆς.

Τὴν Εἰρηνικὴ ἐπίσκεψή σας, Μακαριώτατε, δὲν τὴν μεταφράζουμε ἀπλῶς ὡς φιλοφρονητικὴ, οὔτε ὡς μιὰ ἀναγκαία, κατὰ συνθήκη ἐπίσκεψη ποὺ μαρτυρεῖ τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ συσφίγγει περισσότερο, τοὺς ἤδη ὑπάρχοντας, στενοὺς πνευματικὸς δεσμοὺς μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν μας. Τὴ μεταφράζουμε ὡς ἀποσκοποῦσα στὴν τόνωση τοῦ ἐθνικοῦ συναισθήματος, καὶ στὴν ἐνδυνάμωση τῆς ἀγωνιστικῆς διάθεσης τοῦ λαοῦ μας.

Μικρὴ ἡ Ἐκκλησία μας, ἀριθμητικὰ, Μακαριώτατε, ἀλλὰ πάντοτε παροῦσα στὰ Χριστιανικὰ δρώμενα. Τὸ μέτρο, ἐξάλλου, στὸ Χριστιανισμὸ δὲν εἶναι ποσοτικὸ καὶ ἡ ἀξία οὐδέποτε ἐκφράστηκε ἀριθμητικὰ. Πῆρε μέρος ἡ Ἐκκλησία μας, σὲ ὅλες τὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους καὶ διέλαμψε ἐπ' ἀγιότητι καὶ ἀρετῇ. Συνέβαλε μὲ Θεολόγους τῆς, ὅπως ὁ Ἐπιφάνιος, στὴν διατύπωση τῶν δογμάτων καὶ τὴν καταπολέμηση τῶν αἱρέσεων. Καὶ μὲ ἄλλους, ὅπως ὁ Ἅγιος Σπυρίδων, ἐξέφρασε μὲ τρόπο εὐληπτο καὶ πρακτικὸ τὴν πίστη μας.

Κατάσπαρτη ἡ γῆ μας μὲ τάφους καὶ λείψανα ἁγίων μας, ποὺ διαλαλοῦν τὴν Χριστιανικότητα τοῦ τόπου μας ἀπὸ τὸ πρῶτο ἡμῖς τοῦ πρώτου μ.Χ. αἰῶνα. Κατάσπαρτη καὶ ἀπὸ βωμοὺς ποὺ διαλαλοῦν τὶς θυσίες τῶν ἡρώων μας, καὶ ἀρχαιότητες ποὺ ἀποδεικνύουν τὴν ἐλληνικότητα τῆς πατρίδος μας ἐδῶ καὶ 35 αἰῶνες.

Ξέρουμε, Μακαριώτατε, πὼς καὶ ἄλλες πολλὲς φορὲς ἐπισκεφθήκατε τὴν Κύπρο. Πὼς εἴσθε γνώστης τῶν προβλημάτων ποὺ ἀντιμετωπίζουμε, μέτοχος τῶν ἀγωνιῶν μας καὶ συμπαράστατης στὸν ἀγώνα μας. Ἐξάλλου, μένει ἐναργὴς στὴ μνήμη μου ἡ ἀγάπη σας, ποὺ ἐκδηλώθηκε μὲ τὴν τελευταία ἐπίσκεψή σας κατὰ τὴν ἐνθρόνισή μου στὸν Ἀρχιερατικὸ θρόνο τῆς Κύπρου. Ἡ ἐπίσκεψή σας, ὅμως, ποὺ γίνεται γιὰ πρώτη φορὰ,

θά μᾶς δώσει καὶ τὴν εὐκαιρία νὰ συζητήσουμε μαζί σας τὰ διαθηρησκευτικά, τὰ διαχριστιανικά καὶ τὰ διορθόδοξα προβλήματα τοῦ καιροῦ μας. Θὰ μπορέσουμε, ἀκόμα, νὰ σᾶς ξαναγῆσουμε στὰ σημαντικότερα θρησκευτικά καὶ ἐθνικά μνημεῖα τοῦ τόπου μας, νὰ σᾶς ἐνημερώσουμε λεπτομερέστερα γιὰ τὶς ἀγωνίες μας, γιὰ τοὺς κινδύνους πού διατρέχουμε καὶ νὰ ζητήσουμε ἐνεργότερη τὴ συμπαράστασή σας.

Θὰ βρεῖτε, Μακαριώτατε, κατὰ τὴν περιήγησή σας στὴν Κύπρο, τὸν ἴδιο τὸ λαό ὅπως καὶ στὴν Ἑλλάδα. Ἕνα λαό πού ἔχει τὶς ἴδιες ἀρχαῖες καταβολές, τὴν ἴδια ἱστορική εὐθύνη, τὰ ἴδια ἦθη καὶ ἔθιμα. Βαπτισμένο καὶ ἀναθρεμμένο μὲ τὰ νάματα τῆς αἰώνιας ἀλήθειας πού τοῦ παρέδωσαν οἱ ἴδιοι ἀπόστολοι. Μᾶς ἀλήθεια πού τὴν ἐρμήνευσαν οἱ ἴδιοι οἰκουμενικοὶ διδάσκαλοι καὶ Πατέρες, στὴν ἴδια, κοινή, Ἑλληνική μας γλῶσσα. Θὰ βρεῖτε ἓνα λαὸν ὁμαίμον, ὁμόθρησκον, ὁμόγλωσσον.

Θὰ σᾶς δοθεῖ ἡ εὐκαιρία, Μακαριώτατε, νὰ περπατήσετε στοὺς ἴδιους δρόμους πού περπάτησαν, ὁ Παῦλος, ὁ Βαρνάβας καὶ ὁ Ἰωάννης Μάρκος, οἱ ἰδρυτὲς τῆς Ἐκκλησίας μας.

Θὰ ἀγναντέψετε τὴν πόλη ἀλλὰ καὶ τὰ χαλάσματα τῆς ξακουστῆς βασιλικῆς τοῦ Ἁγίου Ἐπιφανίου, στὴ θαλασσοφίλητ Ἀμμόχωστο.

Θὰ αἰσθανθεῖτε, μέσα στὴν ἡρεμία τῆς γῆς μας, τὸ πρᾶον τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος. Καὶ εἴμαστε σίγουροι πώς, ἂν τὸ ἀπαίσιο πρόσωπο τῆς κατοχῆς δὲν τὸ ἀπαγόρευε, ἀναζητώντας ἀναγνώριση, θὰ θέλατε νὰ τρέξετε μαζί μας στὴν Τριμυθοῦντα γιὰ νὰ ἐκδηλώσετε τὴν εὐλάβειά σας πρὸς αὐτόν.

Θὰ αἰσθανθεῖτε τὴν αὖρα τῆς θεαρέστου περισυλλογῆς τοῦ Ἁγίου Παναρέτου πού ἐδόξασε τὸν θρόνο καὶ ἀγίασε τὴ γῆ τῆς Πάφου.

Θὰ συναντηθεῖτε πρόσωπο πρὸς πρόσωπο μὲ τὸν Ἅγιο Λάζαρο στὸν περίφημο ναό του στὴ Λάρνακα.

Θὰ νιώσετε τὸν θρῆνο τοῦ Ἁγίου Θεοδότου ἀπὸ τὴν ὁμορφη Κερύνειά μας. Καὶ θὰ ραγίσει ἡ Ἑλληνικὴ καρδιά σας στὴ θέα τοῦ ταπεινωμένου, σήμερα, Πενταδάκτυλου, μὲ τὴ μισητὴ σφραγίδα τῶν ἀντιχρίστων σπὸ σῶμα του.

Θὰ χαιρετήσετε τὸν Ἅγιο Τύχωνα στὴν Ἀμαθοῦντα καὶ θὰ θυμηθεῖτε ἔντονα τὸν Ἅγιο Ἰωάννη τὸν Ἐλεήμονα, περνώντας ἀπὸ τὴ Λεμεσό.

Θὰ μιλήσετε καὶ μὲ τὸν Ἅγιο Αὐξίβιο στοὺς Σόλους, τὴν πόλη τῶν ὁποίων, δυστυχῶς, μόνο νοερὰ μπορεῖτε νὰ ἐπισκεφθεῖτε.

Θὰ νιώσετε κι ἐσεῖς, ὅπως νιώθουμε κι ὅλοι ἐμεῖς, τύψεις ἀντικρύζοντας ἀμίλητο τὸ μεγάλο ἡγέτη μας στὸν Κύκκο, γιὰτὶ δὲν τοῦ συμπαρασταθήκαμε, ὅσο ἔπρεπε, οὔτε καὶ τὸν προστατέψαμε, ὅταν ἀγωνιζόταν, πρὸς κάθε κατεύθυνση, γιὰ τὸ συμφέρον τῆς πατρίδας μας.

Κι ἀκόμα θὰ συγκινηθεῖτε στὴ θέα τῶν τόπων τοῦ ἐθνικοῦ μαρτυρίου μας: Στὴ θέα τοῦ ἱερῶματος τῆς ἀγχόνης, τοῦ καμένου κρησφυγέτου τοῦ Αὐξεντίου, τοῦ ἀχυρώνα τοῦ Λιοπετρίου.

Περισσότερο θὰ κλάψετε γιὰτὶ δὲν θὰ μπορέσετε νὰ ἐπισκεφθεῖτε τὸ χῶρο τῆς θυσίας τοῦ Κυριάκου Μάτση, τὸν τόπο ὅπου ἔπεσε ἀγωνιζόμενος ὁ Χαράλαμπος Μοῦσκος, τὴ γενέτειρα τοῦ Μάρκου Δράκου.

Ἐπισκεπτόμενοι τὶς Μητροπόλεις μας, θὰ ἀντιληφθεῖτε ὅτι οἱ ἐπισκοπικοὶ μας θρόνοι ἀντὶ λαμπηδόνων φέρουν θρόμβους αἵματος, κι ἡ Ἐκκλησία μας ἔχει τὸ διαρκὲ ρόλο τοῦ Κυρηναίου στὴ συνεχῆ ἄρση τοῦ σταυροῦ τοῦ ποιμνίου τῆς.

Μακαριώτατε! Ἡ ἐπίσκεψή σας στὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν ιδιαίτερη πατρίδα μας θὰ εἶναι ἓνα ὀδυνηρὸ προσκύνημα. Ὀδυνηρὸ, γιὰτὶ παντοῦ θὰ σᾶς θυμίζει τὸ δηλητήριο τῆς ἀδικίας πού γιὰ αἰῶνες πίνει ὁ λαός μας. Κι ἐμεῖς, οἱ συνοδοὶ σας, λόγῳ τοῦ δράματος τῆς πατρίδας μας, δὲν θὰ μπορούμε οὔτε γιὰ στιγμὴ νὰ ξεχασθοῦμε στὴ χαρὰ τῆς ἀναστροφῆς μαζί σας.

Καλωσορίζοντάς σας, καὶ πάλι, μαζί μὲ τὴν τιμία συνοδεία σας, σᾶς παρακαλοῦμε νὰ προσεύχεστε σπὸ Θεὸ γιὰ τὸ λαό μας. Καὶ γιὰ τὴν πνευματικὴ του προκοπή, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἐθνικὴ του ἀποκατάσταση.

Ἀκολούθησε ἀντιφώνηση τοῦ Μακαριωπάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς:

ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΗ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΟΞΟΛΟΓΙΑΝ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΚΑΘΕΔΡΙΚΟΥ
ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΕΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑ.

– Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Νέας Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου κ. Χρυσόστομε,

- Σεβασμιώτατοι καὶ Θεοφιλέστατοι ἅγιοι Ἀρχιερεῖς,
- Τίμιον Πρεσβύτεριον,
- Χριστοῦ Διακονία,
- Προσφιλέστατε καὶ εὐλογημένε Λαὸ τοῦ Κυρίου.

*«Αὕτη ἡ ἡμέρα ἦν ἐποίησεν ὁ Κύριος,
ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ».*

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Πράγματι ἡ παροῦσα ἡμέρα γιὰ μᾶς εἶναι ἡμέρα Κυρίου, ἡμέρα οὐρανίων ἐπιδαφιλεύσεων, καθ' ὅτι ἐντὸς πασχαλίου ἀτμοσφαίρας καὶ ἀνεκφράστου ἀναστασίμου χαρᾶς ἐν πλήρει ἀγαλλιάσει καὶ βαθυτάτῃ συγκινήσει ἀφίχθημεν, ἡ Μετριότης ἡμῶν καὶ ἡ περὶ ἡμᾶς τιμία Συνοδεία, σήμερον ἐνταῦθα εἰς τὴν ἡρωικὴν Μεγαλόνησον τὴν μεγαλώνυμον καὶ πολυαγαπημένην μας Κύπρον, διὰ νὰ ἐπιτελέσωμεν τὴν Εἰρηνικὴν ἡμῶν Ἐπίσκεψιν πρὸς τὴν Ἀγιωτάτην Ἀδελφὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου.

Σκοπὸς αὐτῆς τῆς ἐπισκέψεως εἶναι διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν νὰ δώσωμεν τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς ὁμαίμονες ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ, ὡς μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως, ὡς ἄγγελοι τοῦ ζωοδόχου μηνύματος, χαρὰν κομίζοντες, ἀλλὰ καὶ περιχαρῶς μετέχοντες τῆς χαρᾶς τῆς ἐνταῦθα Ἀγιωτάτης Ἀδελφῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου ἐπὶ τῇ προσφάτῳ ἀναρρήσει εἰς τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν Θρόνον Αὐτῆς τοῦ Μακαριωτάτου καὶ λίαν ἀγαπητοῦ ἡμῖν ἀδελφοῦ κ. Χρυσόστομου, γεγονὸς τὸ ὁποῖον σηματοδοτεῖ μίαν νέαν πορείαν προόδου καὶ ἀναγεννήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου ἐνώπιον τῶν πολλῶν προβλημάτων ἐκ τῶν ἱστορικῶν συγκυριῶν εἰς τὴν Κύπρον ἀλλὰ καὶ τῶν πολλῶν προκλήσεων τῆς συγχρόνου ἐποχῆς, τὰς ὁποίας καλούμεθα ἐν ἐνότητι νὰ ἀντιμετωπίσωμεν ὅλοι αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι καὶ ὁ χριστιανικὸς κόσμος ἐν γενεῇ.

Ἀπευθύνομεν ὅθεν ἐπὶ τῇ ἀφίξει ἡμῶν πρὸς πάντας ὑμᾶς τὸν ἀναστάσιμον χαιρετισμὸν τῆς ἀγάπης ἀναφωνοῦντες τὸν παιάνα τῆς Νίκης καὶ τῆς Δόξης τῆς Ἐκκλησίας: ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!!

Ἀσπαζόμεθα μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ τιμῆς πρῶτον μὲν τὸν Σεπτὸν Προκαθήμενον τῆς ἐνταῦθα Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, τὸν Μακαριώτατον ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργὸν ἡμῶν κύριον Χρυσόστομον

καὶ τὴν περὶ Αὐτὸν σεπτὴν χορείαν τῶν ἁγίων Ἱεραρχῶν, τὸν εὐλαβῆ κληρὸν καὶ τὸν πιστὸν λαόν, καὶ ἐν συνεχείᾳ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας, κομίζοντες πάσιν ὑμῖν εὐχὰς εἰρηνικὰς, εὐχὰς ζωτικὰς, ἵνα ἔτι καὶ ἔτι στηριχθῇ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Παρακλήτου Πνεύματος τὸ φρόνημα, ἡ ἐλπίς καὶ ἡ βεβαιότης ἡμῶν περὶ τῆς τελικῆς νίκης, ἥτις ἐστὶν ἡ πίστις ἡμῶν.

Μακαριώτατε Ἀδελφὲ κύριε Χρυσόστομε!

Ἡμεῖς, οἱ ἐξ Ἑλλάδος ἀδελφοί σας, ζήσαμε καὶ ζοῦμε, αἰσθανθήκαμε καὶ αἰσθανόμεθα περισσότερον ἀπὸ οἰονδήποτε ἄλλον ἄνθρωπον καὶ λαὸν ἐπὶ τῆς γῆς ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια τὸν πόνον, τὴν θλίψιν καὶ τὸ μαρτύριον τῶν ἀνθρώπων τῆς Κύπρου, διότι δι' ἡμᾶς οἱ Κύπριοι εἶναι καὶ θὰ εἶναι ἀδέλφια μας, σάρκα ἀπὸ τὴν σάρκα μας καὶ αἷμα ἀπὸ τὸ αἷμα μας.

Διὰ τοῦτο ἡ ἐπίσκεψίς μας στὴν Κύπρον ἀποτελεῖ καὶ ὀφειλόμενον ἱερὸν προσκύνημα εἰς τὴν νῆσον τῶν Μαρτύρων καὶ Ἀγίων ἀδελφῶν μας. Ἦλθαμε νὰ κλίνωμεν γόνυ εὐλαβείας πρὸ τῶν μαρτυριῶν καὶ τῶν ἀδίκων βασάνων τῶν ἐνταῦθα ἀδελφῶν μας. Ἦλθαμε νὰ ἀσπασθῶμεν τὸ χῶμα παλαιῶν καὶ νέων τάφων καὶ νὰ δεηθῶμεν πρὸς τὸν Ὑψιστον, ὅπως ἀναπαύῃ ἐν σκηναῖς δικαίων τοὺς πεσόντας.

Θαυμάζομεν τὴν ἀντοχὴν καὶ τὴν ἀγωνιστικότητα τοῦ προσφυγικοῦ κόσμου. Συμμεριζόμεθα τὴν ἀγωνίαν τῶν συγγενῶν τῶν ἀγνοουμένων. Συμπαριστάμεθα πρὸς τοὺς ἐγκλωβισμένους, οἱ ὅποιοι φυλάττουν, ὑπὸ δυσμενεστάτας συνθήκας, τὰς νοητὰς Θερμοπύλας τοῦ Ἔθνους μας.

Εὐρισκόμεθα πλησίον ὑμῶν καὶ δὲν θὰ παύσωμεν νὰ ἀγωνιζόμεθα ἕως τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ τύχωμεν ἀπαντήσεως περὶ τῆς τύχης πάντων τῶν ἀγνοουμένων. Ἐπιθυμῶ νὰ διαβεβαιώσω ὑμᾶς ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ δι' ἐμὲ θέμα ὑψίστης προτεραιότητος καὶ θὰ παραμείνῃ μέχρι τῆς πλήρους διαλευκάνσεώς του.

Ἀπευθύνομαι τὴν στιγμὴν ταύτην πρὸς τοὺς πρόσφυγας, τοὺς ἐγκλωβισμένους καὶ τοὺς συγγενεῖς τῶν ἀγνοουμένων, διὰ νὰ τοὺς διαβεβαιώσω διὰ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν σκέψιν πάντων τῶν Ἑλλήνων δι' αὐτοὺς.

Εὐρισκόμενοι ἐνταῦθα ἀνατρέχοντες νοερῶς εἰς τὴν πλουσίαν ἱστορίαν σας, ἡ ὁποία βρίθῃ ἐκλεῶν κα-

τορθωμάτων, εὐγενῶν ἀγώνων καὶ αἱματηρῶν θυσιῶν εἰς τὰς ὁποίας πρωταγωνιστικὸν ρόλον διεδραμάτισεν ἡ Ἐκκλησία. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου ὄντως ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἡ πνευματικὴ Μητέρα καὶ Τροφὸς τοῦ Κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἡ ἐμπνευστικὴ πηγὴ ὅλων τῶν διαχρονικῶν καὶ συγχρονικῶν ἀγωνισμάτων τοῦ ἔθνους καὶ ἡ σωστικὴ κιβωτὸς ὅχι μόνον τῶν ψυχῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς παραδόσεως τῆς ἐθνικοθηρησκευτικῆς τοῦ τόπου.

Διὸ καὶ συγχαίρομεν τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καὶ τὴν περὶ Αὐτὴν Ἱερὰν Σύνοδον διὰ τὴν πρόσφατον ἀπόφασίν Σας νὰ φροντίσετε τοὺς εἰς τὰ Κατεχόμενα ἐδάφη τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας Ἱεροὺς Ναοὺς καὶ τὰ μνημεῖα ἀπὸ τὴν φθορὰν καὶ τὴν καταστροφὴν.

Οἱ κοινοὶ ἀγῶνες καὶ οἱ κοινοὶ κίνδυνοι ἐπιβάλλουν νὰ εἴμεθα πάντοτε ἐνωμένοι καὶ ἐδραῖοι εἰς τὰς ἐθνικὰς καὶ θρησκευτικὰς ἀξίας μας, μὴ πτοούμενοι καὶ μὴ καμπτόμενοι.

Εἰς τὴν δύσκολη σημερινὴ ἐποχὴ τοῦ ἀπομονωτισμοῦ, τῆς αὐταρκειᾶς, τοῦ ἀτομισμοῦ καὶ τοῦ συμφέροντος ἡμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι ἔχομεν χρέος ἱερὸν καὶ εὐθύνην ἐπιτακτικὴν ὅχι μόνον νὰ παραμεινώμεν σταθεροὶ καὶ ἀκλόνητοι εἰς τὰς ἐπιταγὰς τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, ἀλλὰ καὶ νὰ βοηθήσωμεν τὰς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων συμβάλλοντες εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς καταλλαγῆς καὶ τῆς εἰρήνης μεταξὺ τῶν λαῶν. Τὸ θλιβερὸ γεγονός τῆς περιφρονήσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας καὶ ζωῆς κατὰ τὴν παρούσαν ἐποχὴν τῆς παγκοσμιοποιήσεως προβάλλει ἐντονώτατα τὴν ἀξίαν τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας νὰ δώσῃ εἰς τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον τὴν μόνην σῶζουσαν πρότασιν, τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ ὁποία τυγχάνει ἡ μόνη ἀληθὴς ἐγγύησις τῆς ἀρετῆς ζωῆς καὶ τῆς εἰρηνικῆς συμβιώσεως τῶν ἀνθρώπων.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἑνωση τῶν 27 Χωρῶν – Μελῶν ἐπιβάλλει τὴν κοινὴν κινητοποίησιν ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων Λαῶν τῆς Εὐρώπης, οὐχὶ μόνον διὰ νὰ προκαλέσωμεν τὸν σεβασμὸν τῶν μὴ Ὁρθοδόξων, ἀλλὰ κυρίως διὰ νὰ προβάλωμεν καὶ νὰ ὑποστηρίξωμεν τὴν Ὁρθόδοξον πνευματικότητα καὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν καὶ Πολιτιστικὴν παράδοσιν τῶν Ἐκκλησιῶν μας ἐντὸς μιᾶς Εὐρώπης ποὺ ἀπαρνεῖται τὰς

ἀρχὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ προωθεῖ τὸ ἄθρησκον Κράτος.

Μὲ τοιαύτας σκέψεις καὶ προσδοκίας, ἀφίχθημεν πλησίον ὑμῶν, Μακαριώτατε ἅγιε Ἀδελφε Ἀρχιεπίσκοπε Νέας Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου κ. Χρυσόστομε, καὶ ἐκφράζομεν διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἱκανοποίησίν μας διὰ τὴν εὐλογίαν αὐτὴν τοῦ Θεοῦ, ἐκ τοῦ συνέγγυς νὰ συναναστραφῶμεν μετὰ τῆς Ὑμετέρας λίαν ἀγαπητῆς ἡμῖν καὶ φίλης Μακαριότητος, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν περὶ Ὑμᾶς ἁγίων Ἱεραρχῶν, ὡς ἐπίσης καὶ μετὰ τοῦ εὐλαβοῦς Κλήρου καὶ τῶν εὐσεβῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Κυπρίων.

Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς ἅπαντας διὰ τὴν λαμπρὰν ταύτην ὑποδοχὴν καὶ τὰς προσγενομένας ἡμῖν ἐξαιρέτους τιμὰς, τὰς ὁποίας καὶ ἡμεῖς ἐπιφυλασσόμεθα νὰ ἀνταποδώσωμεν κατὰ τὴν ἰδικὴν Σας ἐπίσημη Εἰρηνικὴ Ἐπίσκεψιν στὴν Ἀθήνα προσεχῶς καὶ ἀναφωνοῦμεν καὶ πάλιν ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

* * *

Στὴ συνέχεια, ὁ Μακαριώτατος καὶ ἡ συνοδεία του ὁδηγήθηκαν στὸ Μέγα Συνοδικὸ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, ὅπου δέχθηκαν τὶς εὐχὰς καὶ τὸ θερμὸ καλωσόρισμα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, τῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ λαοῦ τῆς Λευκωσίας.

Ἀκολούθως, ξεναγήθηκε στοὺς χώρους τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἐπισκέφθηκε τὰ ἰδιαίτερα δώματα τοῦ μακαριστοῦ Ἐθνάρχου Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', τὰ ὁποία σήμερα ἔχουν ἀρρεῖ μουσειακὸ χαρακτήρα, ἐνῶ ἐπισκέφθηκε καὶ τὸν βαρὲως ἀσθενοῦντα Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο πρ. Κύπρου κ. Χρυσόστομο.

23ος ΜΑΡΑΘΩΝΙΟΣ ΑΓΑΠΗΣ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΩΝ

Στὸ περιθώριο τοῦ προγράμματός του ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος συμμετέσχε στὴ Συνέντευξιν Τύπου ἐνόψει τοῦ 23ου Μαραθωνίου Ἀγάπης τοῦ Παγκυπρίου Ταμείου Ἀγνοουμένων τῆς τουρκικῆς εἰσβολῆς τοῦ 1974.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Διάσκεψης, τὸν λόγο πρῶτος ἔλαβε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος μίλησε ὡς ἑξῆς:

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ

ΤΗΣ Α.Μ. ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ
κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΤΥΠΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΟΥ
23ου ΜΑΡΑΘΩΝΙΟΥ ΑΓΑΠΗΣ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΩΝ

Μία παροιμία τονίζει ότι «αὐτὸς ποὺ λέγει τὴν ἀλήθεια, δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ πολλὰ λόγια»! Καὶ ἐμεῖς θὰ εἴμαστε σύντομοι, γιατί μιλοῦμε μὲ τὴ γλῶσσα τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς εὐκρινείας.

Ὡς Ἐκκλησία τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα καὶ ὡς Κυπριακὸς Ἑλληνισμὸς χαιρόμαστε ἰδιαίτερα, γιατί ἔχουμε τὴν ἐξαιρετικὴ τιμὴ καὶ τὴν ἰδιαίτερη εὐτυχία νὰ ὑποδεχόμαστε, καὶ νὰ ἔχουμε ἀνάμεσά μας, τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος καὶ ἀγαπητὸ ἐν Χριστῷ ἀδελφὸ κ. Χριστόδουλο.

* * *

Παρὰ ταῦτα, ὅμως, ἃς μᾶς ἐπιτραπεῖ νὰ τονίσουμε ὅτι ἡ χαρὰ μας δὲν εἶναι πλήρης καὶ ἡ εὐτυχία μας δὲν εἶναι ὀλοκληρωμένη. Καὶ τοῦτο, γιατί ὁ 23ος, στὴ σειρὰ, Μαραθώνιος Ἀγάπης Ἀγνοουμένων φέρνει ἐνώπιόν μας τὸ πελώριο πρόβλημα τῶν Ἀγνοουμένων μας. Συντηρεῖ ἀκόμη γενικότερα στίς σκέψεις μας τὸ χρέος καὶ τὴν εὐθύνη ὅλων μας ἀπὸ τὴ συνεχιζόμενη τουρκικὴ εἰσβολὴ στὴ νῆσο μας.

Ἐκφράζουμε τὴν ἀγανάκτησή μας, γιατί, ἂν καὶ πέρασαν τριάντα τρία χρόνια ἀπὸ τὴ βάρβαρη τουρκικὴ εἰσβολὴ στὴν Κύπρο, στίς 20 Ἰουλίου 1974, ἐντούτοις τὸ καθαρὰ ἀνθρωπιστικὸ τοῦτο πρόβλημα τῶν Ἀγνοουμένων μας δὲν ἔχει, δυστυχῶς, ἀκόμη βρεῖ πειστικὲς ἀπαντήσεις στὰ καίρια καὶ συγκλονιστικὰ ἐρωτήματα, ποὺ ἀφοροῦν τὴν ἐξακρίβωση τῆς ζωῆς τῶν Ἀγνοουμένων μας, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη λόγῳ τῆς προκλητικῆς ἀπάθειας καὶ τῆς ἀδιαφορίας τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς. Εὐκρινὰ λυπούμαστε γιὰ τὸ κατάντημα τοῦ σημερινοῦ μας πολιτισμοῦ, ὅταν ἓνα τόσο ξεκάθαρα ἀνθρωπιστικὸ πρόβλημα παραμένει γιὰ τόσα χρόνια ἄλυτο.

Ἀξιοποιοῦμε τὴν εὐκαιρία τῆς σημερινῆς δημοσιογραφικῆς διάσκεψης, γιὰ νὰ καλέσουμε τὸν ἀπροσκύνητο λαό μας νὰ ἀγκαλιάσει καὶ ἐφέτος μὲ ὅλη τὴ θέρμη τῆς ἀγάπης τοῦ τὸν Μαραθώνιο Ἀγάπης Ἀγνοουμένων καὶ νὰ συμβάλλει στὴν ἐπιτυχία του.

Ὑπογραμμίζουμε, ἀκόμη, καὶ διακηρύσσουμε ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς νήσου μας δὲν θὰ ὑποστείλει τὴ σημαία. Ἀντίθετα, θὰ συνεχίσει νὰ βρίσκεται στὴν πρωτοπορία τοῦ ἀγώνα γιὰ τὴν ἐξακρίβωση τῆς ζωῆς καὶ τοῦ τελευταίου Ἀγνοουμένου μας, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἀπόδοση δικαιοσύνης σ' αὐτὸν τὸ μαρτυρικὸ τόπο.

Στὴν προσπάθεια καὶ στὸν ἀγώνα μας αὐτό, Μακαριώτατε ἅγιε Ἀδελφέ, εἴμαστε σίγουροι ὅτι θὰ συνεχίσουμε νὰ ἔχουμε καὶ στὸ μέλλον καὶ τὴ δική Σας ἀδελφικὴ βοήθεια καὶ συμπαράσταση. Τὴ βοήθεια καὶ τὴ συμπαράσταση τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἀδελφοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τῆς Μητέρας Πατρίδας. Ἰδιαίτερα, οἱ συγγενεῖς τῶν Ἀγνοουμένων μας ἀναμένουν, Μακαριώτατε ἅγιε Ἀδελφέ, νὰ ἀντλήσουν ἀπὸ τοὺς λόγους τῆς πατρικῆς Σας ἀγάπης θάρρος, δύναμη καὶ ἐνίσχυση στὸν ἀσκήκωτο πόνο τους καὶ στὴ φοβερὴ δοκιμασία τους.

Ἐνῶστε, Μακαριώτατε ἅγιε Ἀδελφέ, τίς εὐχὲς καὶ προσευχὲς Σας μὲ τίς δικές μας, ὥστε ὁ ἐφετινὸς νὰ εἶναι καὶ ὁ τελευταῖος Μαραθώνιος Ἀγάπης Ἀγνοουμένων, ποὺ γίνεται, καὶ σύντομα νὰ μᾶς ἀξιώσει ὁ Θεὸς νὰ γευθοῦμε τὴ μεγάλη καὶ μοναδικὴ χαρὰ τῆς δικαίωσης τοῦ κοινοῦ μας ἀγώνα, μὲ τὴν ἐπίλυση καὶ τοῦ καθαρὰ ἀνθρωπιστικοῦ μας αὐτοῦ προβλήματος τῶν Ἀγνοουμένων μας. Εὐχαριστοῦμε.

Ἀπὸ τὴ μεριά του, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, μιλώντας στοὺς παρευρισκομένους παρατήρησε χαρακτηριστικά: «Ἐκφράζω τὸν ἀποτροπιασμό μου καὶ τὴν ἀγανάκτησή μου γιὰ τὸ γεγονὸς ὅτι, ἔπειτα ἀπὸ 33 χρόνια, δὲν ἔχουν δοθεῖ πειστικὲς ἀπαντήσεις γιὰ τὴν τύχη τῶν ἀγνοουμένων τῆς τουρκικῆς εἰσβολῆς. Δὲν εἶναι δυνατόν στὸν αἰῶνα μας, ποὺ καίγονται λιβανωτοὶ στὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, νὰ μὴ γίνονται σεβαστὰ τὰ δικαιώματα τῶν ἀγνοουμένων καὶ τῶν οἰκογενειῶν τους... Οἱ Ἕλληνες σεβόμαστε καὶ ζῶντες καὶ νεκροὺς. Ἄν ὑποτεθεῖ ὅτι οἱ ἀγνοούμενοι δὲν βρίσκονται στὴ ζωὴ, ἔχουμε δικαίωμα νὰ βροῦμε τοὺς τάφους τους γιὰ νὰ ἐπιτελέσουμε τὸ χρέος μας ἀπέναντι στὴ μνήμη τους...»

Τέλος, ὁ Μακαριώτατος, ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, προσέφερε στὸ Ταμεῖο τὸ συμβολικὸ ποσὸ τῶν 20.000 ΕΥΡΩ γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν σκοπῶν του.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΚΥΡΗΝΕΙΑΣ

Στὴ συνέχεια, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου κ. Χρυσόστομο Β΄, ἐπισκέφθηκε ἐπισήμως τὴν προσφυγικὴ καὶ ἐκτοπισμένη, λόγῳ τῆς τουρκικῆς κατοχῆς, Ἱερὰ Μητρόπολη Κυρηναίας, στὴν προσωρινή της ἔδρα στὴν κοινότητα «Πλατὺ Ἀγλατζιάς», τὴν ὁποία ἀδελφικῶς παρεχώρησε, ἐκ τῆς Κανονικῆς του δικαιοδοσίας, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος.

Στὴν ἔδρα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἐπιφυλάχθηκε θερμὴ καὶ ἐνθουσιώδης ὑποδοχὴ πρὸς τὸν Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τὸν Πανιερώτατο Μητροπολίτη Κυρηναίας κ. Παῦλο, ὁ ὁποῖος ἦταν ἐπικεφαλῆς τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου τῆς Μητροπόλεώς του, τῶν Ἀρχῶν καὶ τοῦ εὐσεβοῦς ποιμνίου του.

Ἀκολούθησε ἐπίσημη Δοξολογία στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ Ἀποστόλου Ἀνδρέου, στὴν ὁποία ἔδωσαν τὸ παρὼν ὁ Βουλευτὴς Κυρηναίας κ. Σοφοκλῆς Φυττῆς, ὁ Δήμαρχος Ἀγλατζιάς κ. Ἀνδρέας Πέτρου, ἡ Δήμαρχος Κυρηναίας κ. Μαρία Ἰωάννου, ὁ Δήμαρχος Καραβᾶ κ. Ἰωάννης Παπαϊωάννου, καθὼς καὶ ὁ Δήμαρχος Λαπήθου.

Στὸ τέλος τῆς ἀκολουθίας ὁ Ποιμενάρχης τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας προσφώνησε τὸν ὑψηλὸ του ἐπισκέπτη μὲ λόγια ἄκρως θερμὰ καὶ συγκινητικά:

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΥΡΗΝΕΙΑΣ κ. ΠΑΥΛΟΥ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλε,

Χριστὸς Ἀνέστη!

Σᾶς καλωσορίζουμε στὴ νῆσο τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα, τοῦ Ἁγίου Ἡρακλείδιου καὶ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος. Σᾶς ὑποδεχόμεθα μετὰ τῆς συνοδείας σας στὴ νῆσο τῶν Ἀγίων, ἡ ὁποία εἶναι ποτισμένη μὲ τὰ αἵματα τῶν μαρτύρων τῆς Πίστεως καὶ τῶν ἡρώων τῆς πατρίδος.

Δυστυχῶς, δὲν ἀξιωθήκαμε τῆς χαρᾶς νὰ σᾶς ὑποδεχοῦμε στὸν Καθεδρικὸ Ναὸ τοῦ Ἀρχαγγέλου Μι-

χαήλ, τὴ μόνιμη ἔδρα μας, στὴν ὁμορὴ Κερύνειά μας, τὸ διαμάντι τῆς Κύπρου καὶ ἡ καθέδρα τοῦ προκατόχου μας Ἁγίου ἐνδόξου ἱερομάρτυρος Θεοδότου.

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολη Κυρηναίας, πλούσια σὲ ἱστορία καὶ παράδοση, ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένει σκλαβωμένη καὶ σταυρωμένη, καὶ νὰ ὑφίσταται τὴν καταστροφικὴ μανία τῶν κατοχικῶν στρατευμάτων. Οἱ Τούρκοι καὶ οἱ ἐδῶ ἐγκάθετοὶ τοὺς συνεχίζουν ἐπὶ συστηματικῆς βάσεως νὰ καταπατοῦν τὶς περιουσίες μας, νὰ ἀνασκάπτουν τοὺς τάφους τῶν προγόνων μας, νὰ βεβηλώνουν τὶς ἐκκλησίες μας, μετατρέποντάς τις σὲ στάβλους ζώων, ἀποθήκες, χώρους διασκέδασης καὶ μουςουλμανικὰ τεμένη. Ναοὶ καὶ παρεκκλήσια ἀπογυμνώνονται, τοιχογραφίες ἀφαιροῦνται, ἱερὰ σκευὴ ἀρπάζονται καὶ γίνονται ἀντικείμενο ἐμπορίου τῆς διεθνούς παράνομης ἀγορᾶς. Τὸ κατοχικὸ καθεστῶς ἔχει λεηλατήσει ἀνεκτίμητους πνευματικὸς θησαυροὺς καὶ ἐπιτεύγματα πολιτισμοῦ, ποὺ διατηρήθηκαν μὲ σεβασμὸ ἐπὶ αἰῶνες.

Ἡ καταστροφὴ τῆς θρησκευτικῆς καὶ πολιτισμικῆς κληρονομίας τοῦ νησιοῦ μας καὶ τὸ ἐθνικὸ ξεκαθάρισμα συντελέστηκαν, ἀσφαλῶς, γιὰ νὰ ἀλλοιώσουν τὸ δημογραφικὸ χαρακτῆρα τῶν κατεχομένων ἐδαφῶν μας, νὰ ξεριζώσουν τὴν Πίστη καὶ νὰ ἐξαφανίσουν τὴν Ἑλληνορθόδοξη Παράδοση τοῦ τόπου μας. Ἐπανειλημμένως ἔχουμε καταγγίλει τὴ θηριωδία καὶ τὴ βαρβαρότητα τῶν Τούρκων.

Οἱ ἄρχοντες καὶ ὁ προσφυγοποιημένος λαὸς τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐπαρχίας τῆς Κερύνειας, ἀτενίζοντας τὸ πρόσωπό σας ἐναποθέτουν πολλὰς ἐλπίδες ὅτι θὰ χρησιμοποιοῦσατε τὴν ἐπιρροή σας, ἀπαιτώντας συμπαράσταση ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς μας Ἑλλαδίτες, τὴν Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση καὶ τὴν πολιτικὴ Ἡγεσία τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀνυψώνοντας φωνὴ διαμαρτυρίας στοὺς Εὐρωπαίους ἐταίρους μας, γιὰ νὰ σταματήσει ἐπιτέλους ὁ συνεχιζόμενος ἀνελέητος καὶ ἀσταμάτητος βανδαλισμὸς εἰς βάρος τῶν Χριστιανικῶν μας μνημείων.

Ἐὰν ἡ Κύπρος θυσιασθεῖ χάριν μιᾶς εὐθραυστης Ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας, αὐτὸ θὰ εἶναι ἡ ἀπαρχὴ νέων δεινῶν καὶ ταπεινώσεων τοῦ ἔθνους. Μὲ τὸ καταπελτικὸ καὶ ὑπερήφανο ΟΧΙ τῆς πλειοψηφίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, τὸ ὁποῖο οἱ Ἕλληνες τῆς Κύπρου ἐξέφρασαν ἐνσυνείδητα καὶ δημοκρατικά

στο Δημοψήφισμα, ξεσκεπάστηκαν τὰ τεχνάσματα τῶν ἐνδοτικῶν, καταρρίφθηκαν οἱ ἀτεκμηρίωτες κινδυνολογίες, ἀκυρώθηκαν προσωρινὰ οἱ ξένες δολοπλοκίες, ἀποτράπηκε ὁ σταδιακὸς ἀφελληνισμὸς τοῦ νησιοῦ μας καὶ διασώθηκε ἡ Κυπριακὴ Δημοκρατία, ἡ ὁποία ἀκεραία εἰσηλθε στὴν Ἑνωμένη Εὐρώπη.

Στὴ σημερινὴ ἐποχὴ τῆς παγκοσμιοποίησης ξένα κέντρα λήψεως ἀποφάσεων ἐξακολουθοῦν νὰ σχεδιάζουν τὴν ἀλλοίωση τῆς πολιτιστικῆς καὶ ἐθνικῆς μας ταυτότητας, ὥστε νὰ ἀποδυναμωθεῖ ἡ Ὁρθόδοξη αὐτοσυνειδησία καὶ νὰ ἀλλοιωθεῖ ἡ ἑλληνικὴ ἰδιοπροσωπία τοῦ λαοῦ μας. Ὅμως ὁ ἀδούλωτος Ἑλληνικὸς Κυπριακὸς λαὸς διατρανώνει καὶ πάλι τὴ θέλησή του νὰ μὴν ὑποκύψει σὲ πιέσεις, νὰ μὴν ἐνδώσει σὲ νόθες λύσεις, νὰ μὴ λυγίσει, ἀλλὰ νὰ ἀντισταθεῖ, νὰ ἀγωνισθεῖ γιὰ νὰ ἐξακριβώσει τὴν τύχη τῶν ἀγνοουμένων του, νὰ ἀνατρέψει τὰ τετελεσμένα τῆς τουρκικῆς εἰσβολῆς καὶ νὰ ἐπιβάλει λύση Εὐρωπαϊκὴ, ἡ ὁποία θὰ συνάδει μὲ τὸ Διεθνὲς Δίκαιο καὶ θὰ εἶναι συμβατὴ μὲ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα.

Δὲν θὰ δεχθοῦμε τὴν ἐπιχειρούμενη ἀπονέκρωση τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως καὶ τὴν καταπάτηση τῆς Πίστεως, ἐπειδὴ τὸ θέλουν εἴτε ἡ ψευτοδιανόηση εἴτε οἱ μεγάλες Δυνάμεις τῆς Δύσεως. Ἡ ἱστορία διδάσκει ὅτι μόνον ἂν διατηρήσουμε ἀνόθευτὴ τὴ σῶζουσα Εὐαγγελικὴ Ἀλήθεια καὶ ἀκέραιη τὴν Ἑθνικὴ μας Παράδοση, θὰ μπορούμε νὰ προσφέρουμε λύση στὰ σύγχρονα προβλήματα καὶ τὰ ἐθνικὰ ἀδιέξοδα.

Στοὺς δύσκολους καιροὺς ποὺ διανύουμε, δὲν μᾶς διαφεύγει ὅτι ὁ Παντοδύναμος Θεὸς εἶναι τὸ μοναδικὸ στήριγμα καὶ ἡ καταφυγὴ μας. Χρειάζεται ὅμως πίστη ζωντανή, ταπείνωση, μετάνοια, ἐνότητα, συστράτευση καὶ ὁμοψυχία. Τότε θὰ μπορεῖ νὰ ἀποκατασταθεῖ ἡ νομιμότητα καὶ ἡ δικαιοσύνη σὲ ὁλόκληρὴ τὴν ἐπικράτεια τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας, ὅπως αὐτὴ ἔχει διαφυλαχθεῖ μὲ τὴν ἀπόρριψη τοῦ διχοτομικοῦ Σχεδίου Ἀνάν.

Ὅταν ὁ Παντοδύναμος Θεὸς ἐπεμβαίνει, τότε τὰ ἀνθρώπινα, ὅσο δύσκολο καὶ ἂν φαίνεται αὐτὸ στὸ σύγχρονο ἄνθρωπο, ὑποκύπτουν στὴ Θεία Βουλὴ. Ὁ Ἀναστάς Ἰησοῦς θὰ μᾶς βοηθήσει νὰ ἀπελευθερώσουμε καὶ νὰ ἐπανακτήσουμε τὰ σκλαβωμένα ἐδάφη μας, καὶ νὰ ἐγκαινιάσουμε καὶ νὰ ἐπαναλειτουργήσουμε τὶς συλημένες ἐκκλησιές μας, ἐὰν ἐμεῖς μετα-

νοημένοι γιὰ τὶς μέχρι τώρα ἁμαρτίες μας ζητήσουμε τὸ ἔλεός Του.

Μακαριώτατε καὶ ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ Ἀδελφοί,

Εὐχεσθε μαζί μὲ τὴ χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως νὰ ζήσουμε καὶ τὴ χαρὰ τῆς ἀνάστασης τῆς Κύπρου μας. Τότε ἐλεύθεροι καὶ δικαιωμένοι θὰ ἐπιστρέψουμε στὰ σκλαβωμένα ἐδάφη τοῦ ὁμορφου νησιοῦ μας καὶ στὴν ἀγαπημένη Κερυνειώτικη γῆ μας, ὅπου θὰ ἔχουμε τὴ δυνατότητα νὰ σᾶς ὑποδεχθοῦμε, καὶ δεόντως νὰ σᾶς φιλοξενήσουμε.

Μακαριώτατε,

Σᾶς εὐχαριστοῦμε γιὰ τὴν ἐπίσκεψή σας, καθὼς καὶ γιὰ τὴν εὐλογία ποὺ προσφέρετε σήμερα στὸ προσφυγοποιημένο ποίμνιό μας.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος ἀντιφώνησε ὡς ἑξῆς:

ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΗ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΙΝ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ ΚΥΡΗΝΕΙΑΣ κ. ΠΑΥΛΟΝ

- Πανιερώτατε Μητροπολίτα Κυρηνείας καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφὲ κ. Παῦλε,
- Ἐξοχώτατοι ἐκπρόσωποι τῆς πολιτειακῆς καὶ πολιτικῆς ἡγεσίας,
- Ἐντιμώτατοι ἐκπρόσωποι τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως,
- Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Εἶναι εὐνόητὴ ἡ συγκίνηση ἀπὸ τὴν ὁποία διακατεχόμεθα ὅλοι κατὰ τὴ συνάντησή μας αὐτὴ μὲ τὴν Ὑμέτερα Σεβασμιότητα. Ἡ συγκίνησή μας εἶναι μεγάλη, γιατί στὸ πρόσωπό Σας βλέπουμε τὸν δεινῶς δοκιμαζόμενο γιὰ τρεῖς καὶ πλέον δεκαετίες εὐλαβὴ λαὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κερυνείας, ὁ ὁποῖος βιώνει στὴ σάρκα του τὶς τραγικὲς συνέπειες τῆς βίαιης ἐκτοπίσεως ἀπὸ τὶς ἐστίες του καὶ ἀπὸ τὴν ἱερὴ γῆ τῶν πατέρων του, κατὰ παραβίαση κάθε ἐννοίας δικαίου καὶ διεθνoῦς νομιμότητος. Ἡ συγκίνησή μας ὅμως γίνεται μεγαλύτερη, γιατί ὅλοι ἔχουμε τὴ βεβαιότητα τῆς ἐλπίδας ὅτι πλησιάζει ὁ καιρὸς γιὰ τὴν ἐπιστροφή τοῦ

ποιμνίου Σας στίς ἐστίες του καὶ γιὰ τὴ σύναξή του στοὺς ἱεροὺς ναοὺς τῆς Μητροπόλεώς Σας. Ἡ βεβαιότητα αὐτὴ πηγάζει ἀπὸ τὸν τηλαυγῆ φάρο τῆς ὀρθοδόξου πίστεώς μας, πολλῶ δὲ μᾶλλον καθ' ἣν στιγμὴν τῆς θεοσώστου Ὑμῶν λαχούσης παροικίας προΐσταται *«ἀνὴρ ἱεροπρεπής, καὶ κεκοσμημένος ὑφ' ἀπάντων τῶν προσόντων, τῶν εἰς ποιμένα ἀρμοζόντων τῆς λογικῆς ποιμένης τοῦ Χριστοῦ»*. Ἐκεῖ θὰ συναντηθοῦν τὰ διασκορπισμένα μέλη τοῦ σώματος τῆς στρατευομένης ἐκκλησίας μὲ τοὺς προαπελθόντες ἁγίους καὶ μάρτυρας τῆς πίστεώς μας τῆς θριαμβευούσης Ἐκκλησίας εἰς μίαν Δοξολογικὴν καὶ Εὐχαριστιακὴν Σύναξιν. Ἐκλήθητε, ἅγιε Ἀδελφέ, νὰ ποιμάνετε τὸν πιστὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ στὴ δοκιμαζομένη Μητρόπολη Κυρηνείας μὲ τὴ μακρὰ σειρὰ τῶν διαλαμπάντων ἱεραρχῶν, ἀπὸ Θεοδότου τοῦ ἁγίου (δ' αἰ.) μέχρι καὶ τοῦ ἐθνομάρτυρος Μητροπολίτου Λαυρεντίου († 1821), ποιούμενος *«οὐ περὶ χρημάτων τὸν ἀγώνα... ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς»*.

Ἡ Ἐκκλησία διατηρεῖ ζωντανὴ πάντοτε τὴν ἐλπίδα, ἡ ὁποία βεβαιώνεται εἰς τὸ πρόσωπό Σας καὶ δηλώνει ὅτι ἡ σιωπηλὴ Λειτουργία συνεχίζεται στοὺς κλειστοὺς ἱεροὺς ναοὺς μὲ τελεουργὸ τὸν ἴδιο τὸν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ συλλειτουργοὺς Του τοὺς ἁγίους Του καὶ ὅλους τοὺς προαπελθόντας προκατόχους Σας εἰς τὸν δοκιμαζόμενο τόπο τῆς Μητροπόλεως Κηρυνείας. Ὁ ἀποστολικὸς μαθητὴς ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος, πορευόμενος τὴν ὁδὸν τοῦ μαρτυρίου ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια πρὸς τὴ Ρώμη, ἐξήτει μὲ τίς ἐπιστολές του πρὸς τίς Ἐκκλησίες τῆς Μ. Ἀσίας νὰ προσεύχονται γιὰ τὴ δοκιμαζομένη Ἐκκλησία τῆς Ἀντιοχείας, ἀλλὰ διεκήρυξε καὶ τὴ βεβαιότητά του ὅτι κατὰ τὴν ἀπουσία του ἀνέλαβε τὴ διαποίμανσίν της ὁ ἴδιος ὁ Χριστός: *«Χριστὸς ἐπισκοπήσῃ καὶ ἡ ὑμῶν ἀγάπη»* τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἀντιοχείας.

Ἡ διαχρονικὴ αὐτὴ συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας ἐκφράσθηκε πάντοτε μὲ ἐντυπωσιακὴ συνέπεια καὶ συνέχεια σὲ ὅλες τίς θεσμικὲς λειτουργίες της, γι' αὐτὸ θεωρεῖ πάντοτε ποιμαίνοντες τοὺς Ἀρχιερεῖς τῶν ἐμπεριστάτων Μητροπόλεων, μὲ τὴ βεβαιότητα τῆς ἐλπίδας ὅτι ἡ διασκορπισμένη ποίμνη θὰ ἐπισυναχθῇ μὲ τὸν ποιμένα της γύρω ἀπὸ τὴν Τράπεζα τοῦ Κυρίου καὶ θὰ συνεχισθῇ ἡ κοινωνία τῶν ἐν οὐρανοῖς ἁγίων μὲ τὴ στρατευομένη ἐπὶ τῆς γῆς τοπικὴ Ἐκκλη-

σία σὲ μία εὐφρόσυνη κοινὴ λειτουργικὴ ἐμπειρία. Ὅλοι μας εὐχόμεθα καὶ προσευχόμεθα νὰ εὐδοκήσῃ ὁ Κύριος γιὰ νὰ ἔλθῃ σύντομα ἡ ἡμέρα αὐτὴ γιὰ νὰ ἐνωθῇ ἡ δοξολογία τοῦ οὐρανοῦ μὲ τὴν εὐχαριστία τῆς γῆς στοὺς καθιερωμένους τόπους τῆς κοινῆς προσευχῆς. Εἴσθε, Πανιερώτατε, προικισμένος παρὰ Θεοῦ μὲ στερεὰν καὶ ἀκλόνητον πίστιν, μὲ γνησίαν Χριστοκεντρικὴν εὐσέβειαν, μὲ ἀνύστακτον ποιμαντικὴν φροντίδα καὶ μέριμναν διὰ τὸ Ποίμνιόν Σας, μὲ ἐνάρετον καὶ διδάσκοντα καθαρὸν βίον, μὲ ἔκδηλον πατριωτισμόν, μὲ ἀνυπόκριτον ἀγάπην πρὸς Κλῆρον καὶ Λαὸν καὶ μὲ θεολογικὴν καὶ πνευματικὴν κατάρτισιν οὐ τὴν τυχοῦσαν. Ἡ παρουσία Σας οὐ μόνον εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα τῆς πρεσβυγενοῦς καὶ ἱστορικῆς Ἐκκλησίας Σας, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἐθνικὰ ἐξ ὧν ἐξαρτῶνται ἡ ἑλληνικὴ αὐτοσυνειδησία τῶν Κυπρίων καὶ ὁ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν μόνιμος προσανατολισμός των, συνιστᾷ μίαν πολύτιμον καὶ εὐεργετικὴν παρέμβασιν, μίαν φωνὴν διάτορον καὶ ἀνυποχώρητον ἐν τῇ διεκδικήσει τῶν δικαίων τῆς μαρτυρικῆς νήσου σας. Εἶναι τὸ ἀδούλωτον φρόνημα τοῦ Ἑλλήνος Ἱεράρχου, τὸ ὑποβάλλον τὴν ὑπερήφανον συμπεριφορὰν ἔναντι παντὸς ὅστις ἐπιβουλεύεται τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν καὶ μεθοδεύει τὸν ἠθικὸν ἐξανδραποδισμόν τοῦ λαοῦ. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης ἔχετε, ἤδη, καθιερωθῇ στίς συνειδήσεις τῶν Πανελλήνων ὡς Ἱεράρχης τῆς παρρησίας καὶ τῆς ἱστορικῆς μνήμης καὶ ὡς ποιμὴν μὴ διστάζων νὰ ἐπιδίδεται καθημερινῶς εἰς αὐτοθυσιαστικὴν παρέμβασιν ὅπου, ὅποτε καὶ ὅπως δεῖ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἀπαρραγῶν δικαιομάτων τοῦ ποιμνίου σας. Ἦδη ἡ ἐκ μέρους τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ. Χρυσόστομου προσωρινὴ ἐκχώρησις ἐδαφικῆς περιφερείας ἐκ τῆς Ἱερᾶς αὐτοῦ Ἀρχιεπισκοπῆς εἰς τὴν ὑμετέραν δικαιοδοσιακὴν ποιμαντικὴν εὐθύνην συνιστᾷ ὄχι μόνον γενναίαν ἀδελφικὴν χειρονομίαν, ἀλλὰ καὶ ἐλπιδοφόρον κίνησιν, ἡ ὁποία ἀπὸ τῆς προσωρινότητος ἐκκινούσα, τὴν μονιμότητα τῆς ἐλευθέρως Κηρυνείας ὡς ἀρραβὼν ἐν τοῖς πράγμασιν εἰκονίζει.

Πανιερώτατε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Εὐχόμεθα ὅπως ἐξακολουθήσητε τὴν δεξιὰ πηδαλιουχίαν τοῦ θεοτεύκτου σκάφους τῆς κατὰ Κυρήνειαν παροικούσης Ἐκκλησίας, πρὸς δόξαν τοῦ ἐν Τριάδι

Στιγμιότυπο από την συνάντηση του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χριστοδούλου με τον Πρόεδρο της Κύπρου κ. Τάσσο Παπαδόπουλο.

Θεοῦ καὶ εὐκλειαν τῆς Ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἐπ' ἀγαθῷ δὲ τῆς ἐμπεπιστευμένης ὑμῖν Θεολέκτῳ Ποίμνῃς.

Ἀκολούθησε συνάντηση μετὸν Ἱερὸ Κλῆρο, τὶς Ἀρχεὲς καὶ τὸν λαὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κυρηνείας στὴν παρακείμενη μεγάλη αἴθουσα τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

ΜΕ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Λίγο πρὶν τὸ μεσημέρι, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου κ. Χρυσόστομο Β', συναντήθηκε μετὸν Πρόεδρο τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας κ. Τάσσο Παπαδόπουλο, στὸ Προεδρικὸ Μέγαρο.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς συνάντησης, ἡ ὁποία κράτησε περίπου μία ὥρα καὶ διεξήχθη σὲ φιλικὸ καὶ θερμὸ κλίμα, ὁ κ. Παπαδόπουλος χαρακτήρισε ἱστορικὴ τὴ στιγμή τῆς ἐπίσκεψης τοῦ Μακαριωτάτου καὶ τὸν συνεχάρη γιὰ τὶς σωστὲς καὶ συνετεῖς θέσεις ποὺ ἐκφρά-

ζει διαχρονικὰ γιὰ τὸ Κυπριακὸ, καθὼς καὶ γιὰ τὴ βοήθεια τὴν ὥρα τῆς κρίσης τῆς Κύπρου σχετικὰ μετὸ σχέδιο Ἀνάν. Ὅπως τόνισε χαρακτηριστικὰ, «πολλοὶ εἶναι οἱ φίλοι, ὅταν βρίσκεσαι σὲ θέση ἰσχύος, ἀλλὰ τὴν ὥρα τῆς ἀνάγκης οἱ φίλοι εἶναι λίγοι καὶ πολυτιμώτατοι».

Στὴ συνέχεια, ὁ κ. Παπαδόπουλος ἀναφέρθηκε στὸ πολυσυζητημένο Σχέδιο Ἀνάν καὶ ὑπεστήριξε ὅτι οὐδέποτε δέχθηκε τὴν ἐφαρμογὴ του, παρὰ μόνο τὴ διενέργεια δημοψηφίσματος γι' αὐτό. Σχετικὰ μετὸ μέλλον τοῦ Κυπριακοῦ Προβλήματος σημείωσε: «Ἀγωνιζόμαστε νὰ δεχθεῖ ἡ Τουρκία οὐσιαστικὲς συνομιλίες καὶ νὰ κατανοήσει ὅτι δὲν ὑπάρχει ζήτημα ἐπαναφορᾶς τοῦ Σχεδίου Ἀνάν. Πιστεύω ὅτι ἀκολουθοῦμε τὴν μόνη ὑπάρχουσα καὶ σωστὴ γραμμὴ γιὰ τὸ Κυπριακὸ».

Ἀκολούθως, ὁ κ. Πρόεδρος ἐξήρε τὶς σχέσεις Ἐκκλησίας-Κράτους στὴν Κύπρο καὶ ἐξέφρασε τὴν ἱκανοποίησή του γιὰ τὴ συνεργασία μετὸν νέο Ἀρχιεπίσκοπο κ. Χρυσόστομο Β', τόσο στὸ ἐθνικὸ ὅσο καὶ σὲ εὐρύτερα κοινωνικὰ ζητήματα. Κατέληξε δὲ λέγο-

Στιγμιότυπο από τὸ Τρισάγιο στὰ Φυλακισμένα Μνήματα πὺν τέλεσε ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος εἰς μνήμην τῶν ἀπαγχονισθέντων καὶ πεσόντων μαχητῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀγῶνος τῆς Κύπρου (1955-59).

ντας ὅτι «Εἶναι ἀστεῖο νὰ λέμε ὅτι ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ὑπῆρξε καὶ ἐθναρχοῦσα, δὲν ἔχει λόγο καὶ ρόλο στὶς ἐθνικὲς μας ἐξελίξεις».

Ἀπὸ τὴν πλευρά του, ὁ Μακαριώτατος κ. Χριστόδουλος εὐχαρίστησε γιὰ τὴ θερμὴ ὑποδοχὴ καὶ ἐπεσήμανε ὅτι τὰ ἐθνικὰ θέματα εἶναι ὑπερκομματικὰ καὶ ἐνδιαφέρουν τὴν Ἐκκλησία διαχρονικά. «Ὡς Ἐκκλησία», τόνισε, «μελετήσαμε τὸ Σχέδιο Ἀνὰν καὶ εἶδαμε ὅτι ὁδηγοῦσε στὴ διάλυση τῆς κρατικῆς ὑποστάσεως τῆς Κύπρου καὶ στὸν ἀφελληνισμό τῆς νήσου. Στὸ πρόσωπό Σας ἀναγνωρίζουμε τὸν γνήσιο πατριώτη καὶ ἀγωνιστῇ, πὺν σκέπτεται καὶ ἐργάζεται διαρκῶς γιὰ τὸ καλῶς νοούμενο συμφέρον τοῦ τόπου του. Σᾶς διαβεβαιώνουμε ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θὰ εἶναι πάντα κοντὰ στὰ δίκαια τοῦ Κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ... Χαίρω, διότι ἀναγνωρίζετε τὸν ρόλο τῆς Ἐκκλησίας στὴν ἐπίλυση τοῦ Κυπριακοῦ Προβλήματος, καθὼς καὶ γιὰ τὶς ἀγαθότατες σχέσεις Σας μὲ Αὐτὴν καὶ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο Β΄,

πὺν συναντᾶ στὸ πρόσωπό Σας ἓναν θερμὸ συναντιλήπτορα».

Στὴ συνέχεια, οἱ δύο ἄνδρες μίλησαν γιὰ τοὺς βανδαλισμούς καὶ τὴν ἱεροσυλία πὺν ὑφίστανται ἱεροὶ τόποι (Ναοὶ καὶ Μονές) στὰ Κατεχόμενα καὶ ὁ Μακαριώτατος κ. Χριστόδουλος, ἐπισημαίνοντας τὴν ἀνάγκη διαρκοῦς ἀγῶνα γιὰ τὴν εὐαισθητοποίηση τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης ὡς πρὸς τὸ θέμα αὐτό, εἶπε ὅτι «ἡ σιωπὴ εἶναι ἀτιμία».

Ἐξερχόμενος τοῦ Προεδρικοῦ Μεγάρου, ὁ Μακαριώτατος προέβη στὴν ἀκόλουθη δήλωση πρὸς τὰ Μ.Μ.Ε.:

«Εἶχαμε ἐγκάρδια συνομιλία μὲ τὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας τῆς Κύπρου στὰ πλαίσια τῆς ἐπίσημης ἐπίσκεψῆς μας ἐδῶ στὴ Μεγαλόνησο. Ὁ κ. Πρόεδρος μᾶς ἀνέλυσε τὸ Ἐθνικὸ πρόβλημα καὶ τὶς δυσκολίες πὺν ἔχει καὶ μᾶς εὐχαρίστησε γιὰ τὴν συμπαράσταση τὴν ὁποία, ὡς Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἔχουμε προσφέρει καὶ τὰ προβλήματα πὺν ἀντιμετωπίζει ἡ Κυπριακὴ Κυβέρνηση. Μίλησε, ἐπίσης καὶ γιὰ τὴν συ-

Ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χριστόδουλος κατά την επίσκεψή του στον τόπο απαγχονισμού των αγωνιστών της ΕΟΚΑ (1955-59).

μπαράσταση την οποία έχει από τις εκάστοτε Έλληνικές Κυβερνήσεις και από τη σημερινή.

Διαβεβαιώσαμε τον κ. Πρόεδρο ότι θα είμαστε πάντα συμπαραστάτες στον Κυπριακό Έλληνισμό, για κάθε δίκαιη διεκδίκησή του, για την απελευθέρωση των κατεχομένων εδαφών, για την επιστροφή των προσφύγων στίς εστίες τους καί, γενικότερα, για την επίλυση και όλων των άλλων συναφών προβλημάτων αυτού του τόπου»

ΤΡΙΣΑΓΙΟ ΣΤΑ ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΑ ΜΝΗΜΑΤΑ

Από τις πλέον συγκινητικές στιγμές της επίσκεψης του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χριστοδούλου στην Εκκλησία της Κύπρου ήταν η επίσκεψή του στα «Φυλακισμένα μνήματα». Εκεί τον υπεδέχθησαν ο Πρόεδρος της Ελλάδος στην Κύπρο κ. Δημήτριος Ράλλης, ο Διοικητής της ΕΛ.ΔΥ.Κ. Συνταγματάρχης Αθανάσιος Κυριακόπουλος, Σύνδεσμοι Αγωνιστών της Ε.Ο.Κ.Α., καθώς και συγγενείς των εκτελεσμένων του Κυπριακού Αγώνα 1955-1959.

Ο Μακαριώτατος τέλεσε Τρισάγιο και κατέθεσε στεφάνι δεκατριών ήρωομαρτύρων, από τους οποίους οί εννέα εκτελέστηκαν με απαγχονισμό στις Κεντρικές Φυλακές της Λευκωσίας, τρεις έπεσαν στο πεδίο της μάχης και ένας πέθανε σε στρατιωτικό νοσοκομείο, μετά τον τραυματισμό του σε μάχη. Το μοναδικό τους «έγκλημα» ήταν η αγάπη τους για την ελευθερία. Πρόκειται για τους: Μιχαλάκη Καραολή, Άνδρέα Δημητρίου, Ίάκωβο Πατάτσο, Άνδρέα Ζάκο, Χαρίλαο Μιχαήλ, Μιχαήλ Κουτσόφτα, Στέλιο Μαυρομάτη, Άνδρέα Παναγίδη, Εὐαγόρα Παλληκαρίδη, Μάρκο Δράκο, Γρηγόρη Αὐξεντίου, Στυλιανό Λένα, Κυριάκο Μάτση.

Την άθανασία τους δηλώνει επιγραφή στον τοίχο, στο βάθος του Κοιμητηρίου: «Τ' άντρειωμένου ό θάνατος, θάνατος δέ λογίεται».

Μετά τό Τρισάγιο, ό Μακαριώτατος κ. Χριστόδουλος ξεναγήθηκε στους χώρους των φυλακών, καθώς και στον φρικτό χώρο των εκτελέσεων, όπου ακόμα και σήμερα η άγχόνη αίωρεΐται πάνω από την καταπακτή για να θυμίζει τους διωγμούς και τά πάθη των

Ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χριστόδουλος καί η συνοδεία του, μαζί με τὸν Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Κύπρου κ. Χρυσόστομο Β΄ στὸν Τύμβο τῆς Μακεδονίτισσας (Μνημεῖο πεσόντων κατὰ τὴν Τουρκικὴ Εἰσβολὴ τοῦ 1974).

παιδιῶν τῆς Κύπρου γιὰ τὴν ἀνάκτηση τῆς ἐλευθερίας τους.

ΤΡΙΣΑΓΙΟ ΣΤΟΝ «ΤΥΜΒΟ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΤΙΣΣΑΣ»

Ἀπὸ τὰ «Φυλακισμένα Μνήματα» ὁ Προκαθήμενος, τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ελλάδος μετέβη στὸν «Τύμβο τῆς Μακεδονίτισσας», ὅπου τέλεσε Τρισάγιο καὶ κατέθεσε στεφάνι.

Ἀκολούθως ὁ Διοικητὴς τῆς 4ης Ταξιαρχίας Ταξίαρχος κ. Θεοφάνης Θεοφάνους παρουσίασε τὴν ἱστορία τοῦ χώρου καὶ τοῦ μνημείου. Πρόκειται γιὰ Στρατιωτικὸ Κοιμητήριο πὺν βρίσκεται στὸ δυτικὸ ἄκρο τῆς Ἑγκωμης, προαστίου τῆς Λευκωσίας, ὅπου τὰ χαράματα τῆς 22ας Ἰουλίου 1974, κατέπεσε τὸ θρυλικὸ Noratlas «ΝΙΚΗ 4», ἓνα ἀπὸ τὰ δεκαπέντε ἀνάλογα ἀεροσκάφη, πὺν μετέφεραν τὴν Α΄ Μοῖρα καταδρομῶν στὴν Κύπρο, ἐνῶ ἄλλα δύο ἀεροσκάφη δέχθηκαν πυρὰ, με ἀποτέλεσμα τὸν ἥρωικὸ θάνατο τριαντατριῶν (33) Ἀξιωματικῶν καὶ Ὀπλιτῶν.

Στὸ Κοιμητήριο, ἐπίσης, αὐτὸ βρίσκονται τὰ κενοτάφια Ἑλλαδιτῶν καὶ Ἑλληνοκυπρίων Ἀξιωματικῶν καὶ Ὀπλιτῶν πὺν ἔπεσαν κατὰ τὴν Τουρκικὴ εἰσβολὴ τοῦ 1974, καθὼς ἐπίσης καὶ εἰκοσιπέντε (25) ἀνδρῶν πὺν ἔπεσαν στὶς μάχες ΜΑΝΣΟΥΡΑΣ - ΚΟΚΚΙΝΩΝ τὸ 1964. Συνολικὰ, ὑπάρχουν 232 ἀτομικὰ καὶ 6 ὁμαδικὰ κενοτάφια πὺν ἀντιστοιχοῦν σὲ 392 νεκρούς. Ἐπίσης, ὑπάρχουν τριανταἔξι τάφοι πὺν ἀντιστοιχοῦν σὲ ἰσάριθμους νεκρούς τῶν μαχῶν τοῦ 1974, τῶν ὁποίων ἡ ταυτότητα ἀναγνωρίστηκε με τὴν μέθοδο τοῦ DNA καὶ τῶν ὁποίων οἱ οἰκεῖοι ἐξέφρασαν τὴν ἐπιθυμία νὰ ταφοῦν στὸν χῶρο αὐτό.

Στὴ βάση τοῦ μνημείου δεσπόζει ἐγγάρακτη ἱστορικὴ ρήση τοῦ Ἐθνάρχου Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Ἡ ἐπιβίωση φυσικὴ καὶ ἐθνικὴ τοῦ Κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἐδῶ καὶ τριανταπέντε σχεδὸν ἑκατονταετίες, ὀφείλεται στὴν ἀπαρασάλευτη προσήλωσή του πρὸς τὶς Ἑλληνικὲς πνευματικὲς ἀξίες, ὀφείλεται στὸν ἀρχέγονο ἀκατάλυτο δεσμό του με τὶς πηγές καὶ τὶς

ρίζες τῆς φυλετικῆς του προελεύσεως καὶ τῆς ἐθνικῆς του ὑποστάσεως. Αὐτοὶ οἱ πανάχραντοι δεσμοὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Κύπρου μὲ τὴν Ἑλλάδα διασταυρῶνται καὶ ταυτίζονται μὲ τὴν φύτρα τῆς ζωῆς του, μὲ τὴν ἴδια τὴ ζωὴ καὶ τὴν ὑπαρξὴ του καὶ εἶναι δεσμοὶ μόνιμοι καὶ ἀναλλοίωτοι πέρα ἀπὸ τὸ πρόσκαιρο καὶ τὸ ἐφήμερο, πάνω ἀπὸ κάθε ὑπολογισμό καὶ σκοπιμότητα»

Μακάριος Γ'. Ἀθήνα 1977

ΤΡΙΤΗ 1 ΜΑΪΟΥ 2007

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΜΟΡΦΟΥ

Ἡ ἡμέρα ξεκίνησε μὲ τὴν ἐπίσημη ἐπίσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου στὴν ἐκτοπισμένη Ἱερὰ Μητρόπολη Μόρφου, στὴν προσωρινή της ἔδρα τὴν πόλη Εὐρύχου.

Θερμὴ ὑποδοχὴ στὸν Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπεφύλαξαν ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Μόρφου κ. Νεόφυτος, ὁ ἱερός Κληρὸς τῆς Μητροπόλεως, οἱ Ἀρχεῖς καὶ οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς.

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀφίξη τοῦ Μακαριωτάτου τελέστηκε ἐπίσημη Δοξολογία στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου Εὐρύχου, στὸ τέλος τῆς ὁποίας ὁ Μητροπολίτης Νεόφυτος προσφώνησε, ἀπὸ στήθους, τὸν ἐξ Ἑλλάδος ὑψηλὸ ἐπισκέπτη ὡς ἐξῆς:

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ
ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΜΟΡΦΟΥ
κ. ΝΕΟΦΥΤΟΥ
(Περίληψη)

«Μακαριώτατε,

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολη Μόρφου εἶναι γιὰ ἐσᾶς οἰκεία, τὴ γνωρίζετε καλὰ καὶ αἴτιος γι' αὐτὸ εἶναι ὁ μακαριστὸς προκατόχος μου Μητροπολίτης Χρῦσανθος, οἱ πνευματικοὶ σας δεσμοὶ μὲ τὸν ὁποῖον σᾶς ἔφεραν ἐδῶ κατὰ τὸ παρελθόν. Κοντὰ του γνωρίσατε τὴν σοφία τοῦ πόνου καὶ τὸν παρηγορήσατε...

Εἴστε ἐρχόμενος πρὸς τὸ ἡμέτερον πάθος, καθὼς ἡ Μητρόπολή μας ἀπὸ τὸ 1974 καὶ μετὰ, ζεῖ τὴν διχοτομηση καὶ προσωποποιεῖ πάνω της τὴν τραγικὴ εἰκόνα τῆς σημερινῆς Κύπρου... Ἔχετε γνωρίσει τὸν πόνο

τῆς προσφυγιᾶς. Τίποτα, ὅμως, δὲν εἶναι πιὸ πικρὸ ἀπὸ τὸ νὰ εἶσαι πρόσφυγας στὸν τόπο σου καὶ νὰ ἀνεβαίνει στὴν καρδιά σου ὁ πόνος τῆς ἐξορίας ἀπὸ τὸν παράδεισο...

Ὁ πόθος μας, ὅταν ἀνοιξαν τὰ ὁδοφράγματα, ἦταν πιὸ δυνατὸς ἀπὸ τὴν λογικὴ. Πήγαμε γιὰ νὰ προσκυνήσουμε καὶ εἶδαμε τίς Ἐκκλησίες μας, ἄλλες νὰ ἔχουν μετατραπῇ σὲ τεμένη, ἄλλες σὲ στάβλους καὶ μουσεῖα, ὅπως ὁ Ἅγιος Μάμας, γιὰ τὰ μάτια τῶν τουριστῶν...

Τὸ πρόβλημα τῆς σημερινῆς Κύπρου εἶναι νὰ ὑπάρξουμε ὡς Ἕλληνες Ὁρθόδοξοι καὶ νὰ συνυπάρξουμε μὲ τοὺς Τούρκους...

Σᾶς ὑποδεχόμαστε, Μακαριώτατε, μὲ χαρὰ καὶ ἐλπίδα στὴ γνήσια Χριστιανικὴ καὶ Ἑλληνικὴ καρδιά σας, ποὺ ἔχει τὴ δύναμη νὰ εἰσέρχεται στίς καρδιές τοῦ λαοῦ. Ζητοῦμε τὴν προσευχή σας νὰ κάνουμε λίγα λάθη καὶ πολλὰ καλὰ γιὰ τὸν τόπο καὶ τὴν Ἐκκλησία μας... Εὐχόμαστε αὐτὴ ἡ εὐλογημένη σύναξη νὰ ξαναγίνει ἐκεῖ ποὺ ἀνήκουμε, στὸν Ἅγιο Μάμα, στὴ Μόρφου, ἐν ἐλευθερίᾳ...

Ἀκολούθησε προσφώνηση τοῦ Προέδρου τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου Εὐρύχου κ. Θεοφύλακτου Γεωργιάδη, ὁ ὁποῖος, μετὰξὺ ἄλλων, εἶπε καὶ τὰ ἐξῆς:

«Σήμερα βιώνουμε διπλὴ χαρὰ γιατί ὑποδεχόμαστε τὸν Ἀρχιεπίσκοπο τοῦ ἔθνους μας καὶ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο τῆς ἰδιαιτέρας μας πατρίδος... Καλωσορίζουμε τὸν Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Μητέρας Ἑλλάδος... Ἡ παρουσία σας μᾶς δίνει κουράγιο γιὰ νὰ συνεχίσουμε τὸν ἀγῶνα γιὰ λευτεριά... Προσευχόμαστε σύντομα νὰ σᾶς ὑποδεχοῦμε στὴν κατεχόμενη ἔδρα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας, στὸν Ἅγιο Μάμα...»

Στὴ συνέχεια τὸν Μακαριώτατο κ. Χριστόδουλο προσφώνησε ὁ Δήμαρχος τῆς κατεχομένης Μόρφου κ. Χαράλαμπος Πίττας, ὁ ὁποῖος σημείωσε καὶ τὰ ἐξῆς:

«Μὲ τὰ μάτια στραμμένα στὴν κατεχόμενη Μόρφου καὶ μὲ ἀνάμεικτα συναισθήματα, σᾶς ὑποδεχόμαστε στὴν προσωρινή ἔδρα τῆς Μητροπόλεώς μας καὶ τοῦ Δήμου μας. Νιώθω χαρὰ καὶ ὑπερηφάνεια, ἀλλὰ καὶ πίκρα γιατί ἡ ὑποδοχὴ θὰ ἔπρεπε νὰ γίνεῖ στὰ πατρογονικά μας χῶματα. Ὁ κατακτητής, ὅμως καὶ ἡ ὑποκρισία τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς, μᾶς κρατοῦν μακριά...

Τριαντατρία (33) χρόνια ανεβαίνουμε Γολγοθᾶ καὶ ἀναζητοῦμε τὴν Ἀνάσταση... Φύγαμε προδομένοι καὶ λαβωμένοι ἀπὸ δικούς μας καὶ ξένους, δὲ θὰ πεθάνουμε, ὅμως, σκλάβοι. Διεκδικοῦμε τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιστρέψουμε καὶ θὰ τὸ κλάνουμε... Ἡ ἡμισέληνος θὰ ἀντικατασταθεῖ μὲ τὸ λευκὸ καὶ τὸ γαλάζιο τῆς Ἑλλάδας καὶ τὸν Σταυρὸ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ...»

Ἀκολούθησε ἀντιφώνηση τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Χριστοδούλου, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς:

ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΗ

ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ
ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΑΥΤΟΥ ΕΠΙΣΚΕΨΙΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΝ ΜΟΡΦΟΥ

- Πανιερώτατε Μητροπολίτα Μόρφου κ. Νεόφυτε,
- Ἅγιοι Ἀδελφοὶ Ἀρχιερεῖς,
- Τίμοι ἐκπρόσωποι τῶν πολιτικῶν καὶ δημοτικῶν Ἀρχῶν,
- Ἀγαπητοὶ πατέρες,
- Λαὲ τοῦ Κυρίου εὐλογημένε,

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Μὲ τὸν ἀναστάσιμον αὐτὸν χαιρετισμόν, χαιρετίζω ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς μου τὸν εὐλογημένο καὶ πονεμένο λαὸ τῆς ἱστορικῆς ταύτης Μητροπόλεως. Βαθύτατα συγκινημένος προσέρχομαι διὰ πολλοστήν φορὰν στὰ τιμημένα χώματα τῆς περιοχῆς σας καί, ἐπιτρέψτε μου, Πανιερώτατε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ, νὰ ἐκφράσω τίς θερμὲς εὐχαριστίες μου γιὰ τὴν τόσο λαμπρὴ ὑποδοχὴ ποὺ μοῦ ἐπεφυλάξατε, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἀγάπη μὲ τὴν ὁποία ἐκδηλώσατε τὰ ποικίλα αἰσθήματα τοῦ εὐλαβοῦς ποιμνίου σας.

(Προσθήκη ἐκτὸς κειμένου)

[Ὁ λόγος σας εἶχε τὰ στοιχεῖα Ἑλλήνος Ὁρθοδόξου Ἱεράρχου... Δικαίως προβληματίζεστε γιὰ τὴν κατεχόμενη Μητροπόλὴ σας, ποὺ κατέχεται, παρὰ πᾶσαν ἔννοιαν δικαίου, ἀπὸ τὰ στρατεύματα κατοχῆς, ἐδῶ καὶ τριαντατρία (33) χρόνια...

Ἀντιλαμβάνομαι τὸν πόνο τῆς προσφυγιᾶς, ποὺ εἶναι μαχαίρι στὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ πόνος σας εἶναι καὶ δικός μας πόνος, γιατί εἴμαστε ἀδέλφια. Ξέρουμε ὅτι, ἂν δὲ σταθοῦμε δίπλα σας, θὰ εἴμαστε

ἀνάξιοι τοῦ ὀνόματός μας καὶ τῶν Πατέρων μας, ποὺ ἔχυσαν τὸ αἷμα τους γιὰ τὴν ἐλευθερία...

Κάποιοι νεορθόδοξοι μᾶς κατηγοροῦν ὅτι ἔχουμε ὑποβαθμίσει τὴν οἰκουμενικότητα τῆς Ὁρθοδοξίας χάρις τῆς ἐθνικῆς συνείδησης. Ἄλλο, ὅμως, εἶναι ὁ γνήσιος πατριωτισμὸς καὶ ἄλλο ὁ παθογενὴς ἐθνικισμός, μὲ ρατσιστικὰ μηνύματα, ἀντίθετα μὲ τὸ μήνυμα τῆς Ὁρθοδοξίας ποὺ διδάσκει ὅτι καὶ ὅσοι δὲν ἀνήκουν στὴν Ἐκκλησία εἶναι παιδιὰ τοῦ Θεοῦ...

Εἶμαι ὑπερήφανος γιατί ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου διαθέτει Ἱεράρχες γιγαντόψυχους ποὺ ἀκολουθοῦν τὰ βήματα τῶν Πατέρων τους... Διαπιστώνω τὸ ἀκμαῖο φρόνημα ποὺ χαρακτηρίζει τὸν λαὸ σας. Θὰ περίμενε κανεὶς νὰ ἔχετε παραδώσει τὰ ὅπλα, νὰ ἔχετε ὑποτιμήσει τὸ αἶτημα γιὰ τὴν ἐπανένωση τῆς νήσου. Ἡ διχοτόμηση δὲν ἀποτελεῖ λύση, ἀλλὰ διάλυση! Λύση εἶναι ἡ ἐπανένωση ὥστε ἡ Κυπριακὴ Δημοκρατία νὰ ἀσκήσει τὰ δικαιώματά της ἐφ' ὅλης τῆς Κύπρου...

Ἡ εὐχή μου εἶναι σύντομα νὰ πᾶμε στὴ Μόρφου καὶ νὰ καταλάβουν ὅλοι ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτο ἡ Κύπρος, ὡς μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως νὰ ὑφίσταται τὴν ἀπάνθρωπη κατοχὴ ποὺ ἀποβλέπει στὴ δημιουργία τετελεσμένων καταστάσεων. Ὁ Θεὸς δὲν ἀνέχεται τὴν ἀδικία. Τὰ ὁράματά σας θὰ δικαιωθοῦν: Ἐλευθερία, Δικαιοσύνη καὶ Ἀνεξαρτησία...]

Εἶσθε νέος κατὰ τὴν ἡλικίαν Ἱεράρχης καί, ὡς ἐκ τούτου καὶ ριζοσπαστικὸς Ποιμέναρχης. Διαπνέετε ἀπὸ τὴν ὁρμὴ τῆς καρδίας σας καὶ δὲν διστάζετε νὰ πρωτοτυπεῖτε εἰς ἐνεργείας καὶ διαβήματα, τὰ ὁποῖα εἶναι φυσικὸν νὰ προκαλοῦν ἐνίστε καὶ ἀντιδράσεις. Πᾶς νεωτερισμὸς δὲν εἶναι, ὡς ἐκ τούτου καὶ μόνον ἀποδεκτὸς ἢ ἀπόβλητος, ὅπως καὶ πᾶς συντηρητισμὸς δὲν μπορεῖ νὰ θεωρεῖται, ἐκ τῶν προτέρων καλὸς ἢ κακός. Τὰ πάντα κρίνονται καὶ διακρίνονται καὶ ἐκ τῶν προθέσεων καὶ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων. Κυρίως ἐξ αὐτῶν. Θαυμάζομεν τοὺς τολμῶντας, μετὰ διακρίσεως καὶ ὑποστηρίζομεν τοὺς, ἐπίσης μετὰ διακρίσεως, τὰς παραδόσεις τηροῦντας. Σεῖς Πανιερώτατε, ὡς εἶναι γνωστόν, εἶσθε καὶ τολμηρὸς καὶ ρηξικέλευθος καὶ ἐπαναστατικὸς καὶ ἐν ταυτῷ φιλόφρωνος καὶ διακριτικὸς καὶ εὐλαβὴς καὶ φιλόχριστος. Καὶ ταῦτα πάντα σᾶς ἀναδεικνύουν ἤδη ὡς δυναμικὸν καὶ ἐπικοδομητικὸν στέλεχος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἀγιωτάτης

Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου καὶ ἄξιον Ποιμενάρχην τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μητροπόλεως.

Προσέρχομαι σὲ μία ἱστορικὴν καὶ μαρτυρικὴν Μητρόπολιν, διότι τὸ φῶς τῆς ἐλευθερίας δὲν ἔχει φωτίσει ἀκόμη κάθε γωνιὰ αὐτῆς τῆς γῆς, τῆς ἐλληνικῆς γῆς, πού ἐδῶ καὶ τόσους αἰῶνες γνωρίζει τὸν διωγμό, τὴ θλίψη, τὴν ἀγωνία, ἀλλὰ ταυτόχρονα καὶ τὴν πλούσια χάριν τοῦ πανάγαθου Θεοῦ, ὁ ὁποῖος σκέπει καὶ καθοδηγεῖ ἅπαν τὸ ἔθνος ἡμῶν εἰς δόξαν καὶ ἀγιασμόν.

Ἐδῶ, εἰς τὴν ὁμορφὴν πόλιν τῆς Εὐρύχου, προσωρινὴν ἔδραν τῆς Μητροπόλεώς σας, Πανιερώτατε, ἀπὸ τὴν ὁποίαν, ὡς ἀπὸ πνευματικοῦ ὀρμητηρίου ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ αἰοιδίμου Προκατόχου Σας κυροῦ Χρυσάνθου, ὡς Μητροπολίτης Δημητριάδος περιήλθον τὰς Μονάς, τὰ Σχολεῖα, τὰ Στρατόπεδα, τὰς Ἑνορίας Σας διὰ νὰ κηρύξω τὸν Χριστὸν καὶ τὴν Ἀνάστασίν Του, αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη νὰ ἀπευθύνω θερμὴν δέησιν πρὸς τὸν Ἀναστημένον Κύριό μας, ὅπως τάχιστα ἐπαναφέρει τὴν ἁρμονίαν, τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀγαστὴν συμβίωσιν καὶ συνεργασίαν μετὰ τῶν Τουρκοκυπρίων ἀδελφῶν. Αὗται αἱ δύο ἀρεταὶ δὲν γνωρίζουν σύνορα καὶ πολιτικὲς ἐπιδιώξεις, διότι ἐδράζονται εἰς τὸ ἀνθρώπινον πρόσωπον, παράγοντα καθοριστικὸν διὰ τὴν ὀρθὴν λειτουργίαν τῆς κοινωνίας καὶ τῆς εὐημερίας τῶν λαῶν. Μέσα στὸ πλαίσιο τοῦ δυναμικοῦ ρεύματος τῆς παγκοσμιοποιήσεως, τὸ ἀνθρώπινον πρόσωπον κλυδωνίζεται καὶ ἐντάσσεται σὲ μία διαρκὴ πορεία ἀναζητήσεως ἰδανικῶν καὶ ἀρχῶν χωρὶς προϋποθέσεις, γεγονός τὸ ὁποῖον δηλώνει τὸν οὐσιαστικὸν χαρακτῆρα ἐκάστου ἀνθρώπου, δηλώνει τὴν ἀνάγκη ἐξευρέσεως νέων πηγῶν ἔμπνευσης, δηλώνει τὴν ἔντονη πρόκληση πού δέχεται ὁ Χριστιανισμὸς γιὰ ὀρθὴ μαρτυρία καὶ διακονία τῆς ἀγάπης εἰς τὸν σημερινὸ κόσμον.

Μπροστὰ σὲ ὅλες αὐτὲς τὶς προκλήσεις, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία προβάλλει τὴν πλούσια παράδοσίν Της καὶ τὸ βίωμα τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης, πού προϋποθέτει ἰσχυρὴ πνευματικὴ ἀναφορὰ καὶ καλλιέργεια ἀπάντων ἡμῶν. Τόσον ἡ κοινωνία μετὰ τῶν ἀδελφῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ὅσον καὶ ἡ ἐπικοινωνία μὲ κάθε ἄλλην Ὁμολογίαν καὶ θρησκευτικὴν παράδοσιν ἐνισχύουν τὸν αὐθεντικὸ ζῆλο τῶν πιστῶν - μελῶν τῆς Ἐκκλησίας μας γιὰ συνεργασία,

καταλλαγὴ καὶ ἁρμονικὴ συμβίωσιν, καὶ εἶναι ἀναντίρρητο χρέος ἡμῶν τῶν ποιμένων νὰ ἀναλωνώμεθα σωματικὰ καὶ ψυχικὰ διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν παραπάνω ἀγαθῶν καὶ ἀξιῶν.

Κύπρος καὶ Ἑλλάδα ἀποτελοῦν, Πανιερώτατε, τὶς δύο ἐλληνόφωνες χῶρες - μέλη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκογενείας, διασφαλίζοντας ἔτσι τὴν διατήρησιν τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης, τὴν προβολὴν τοῦ ἐλληνοχριστιανικοῦ πνεύματος καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ διαλόγου ὡς μοναδικοῦ μέσου ἐπιλύσεως προβλημάτων καὶ διεκδικήσεων. Τὸ ὄραμα τῆς σημερινῆς Εὐρώπης, δηλαδὴ τῆς δημιουργίας ἑνὸς πολυεθνικοῦ πολιτικοῦ μορφώματος πού θὰ σέβεται τὴν ἰδιαιτερότητα τοῦ ἄλλου καὶ θὰ προωθῇ τὴν εἰρήνην καὶ τὴ συνεργασίαν λαῶν καὶ πολιτισμῶν, ἀσπάζεται καθ' ὁλοκληρίαν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, καὶ θέλω νὰ πιστεύω πὺς σὲ αὐτὸν τὸν ἄξονα κινεῖται καὶ ἡ μαρτυρικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου.

Εὐχαριστῶ ἐγκαρδίως, Πανιερώτατε, διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν διὰ τὴν γεμάτην ἀγάπην ὑποδοχὴν πρὸς τὴν ἐλαχιστότητά μου καὶ πρὸς τὰ μέλη τῆς συνοδείας μου.

Χριστὸς Ἀνέστη!

Στὸ τέλος τῆς ὁμιλίας του ὁ Μακαριώτατος, ἐξ ἀφορμῆς τῆς Ἑργατικῆς Πρωτομαγιάς, ἀπευθύνθηκε καὶ χαιρέτησε «τοὺς τίμιους ἐργάτες καὶ βιοπαλαιστές, ἐκείνους πού μοχθοῦν στὸ ἀμόνι τῆς καθημερινότητος»

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΚΥΚΚΟΥ

Ἀκολούθησε ἐπίσκεψη στὴν Ἱερὰ Βασιλικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Κύκκου, πού χρονολογεῖται περὶ τὸ 1100. Στὴν εἴσοδο τῆς Μονῆς τὸν Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑποδέχθηκε ὁ Ἡγούμενος τῆς Μονῆς Σεβασμιώτατος Ἐπίσκοπος Κύκκου κ. Νικηφόρος, ἐπικεφαλῆς τῆς Μοναστικῆς ἀδελφότητος καὶ πλῆθος προσκυνητῶν.

Ἀμέσως σχηματίστηκε λιτανευτικὴ πομπὴ πρὸς τὸ Καθολικὸ τῆς Μονῆς ὅπου τελέστηκε ἐπίσημη Δοξολογία, στὸ τέλος τῆς ὁποίας ὁ Σεβασμιώτατος κ. Νικηφόρος προσφώνησε τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο κ. Χριστόδουλο ὡς ἐξῆς:

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ

ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΚΚΟΥ
κ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης
Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλε,

Τῶν Θεοσεβῶν καὶ Χριστοφόρων Μοναστῶν τῆς
Κύκκου χορείας, νυμφοστολεῖται σήμερα ἡ ψυχὴ, κα-
λωσορίζοντας τὴν πρωθιεραρχικὴν σας κορυφὴν, ἐδῶ
στό Ὅρος τὸ ἅγιο τῆς Κύπρου, ποὺ προστατεύεται
καὶ περιφρουρεῖται ἀπὸ τὴν περίπτυστη εἰκόνα τῆς
Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τῆς Ἑλεούσας τοῦ Κύκκου,
ποὺ ἀπὸ τὸ πνευματικὸ της πανεύουσο μῦρο, εὐωδιά-
ζει ὁλόκληρη ἡ νῆσος μας. Μπροστὰ στὴν ἁγία εἰκό-
να τῆς Θεομήτορος, ποὺ ζωγραφίστηκε ἀπὸ τὸν Ἀπό-
στολο Λουκᾶ καὶ εὐλογήθηκε ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν Πανα-
γία, χιλιάδες πιστῶν «ἀναψηλαφοῦν τὰ ἐνδότερα»,
ἐκμυστηρεύονται τὶς μύχιες σκέψεις τους, ἀνιχνεύουν
τὶς ἐλλείψεις τους καὶ διορθώνουν τὰ σφάλματά τους.

Ἡ Θεοφροῦρητὴ τοῦ Κύκκου Μονὴ «ὡς πρυτα-
νεῖον ἀρετῆς, ἐπιβοᾶται ἀξίως», γιατί ἡ ἱστορία της
δὲν ὑπῆρξε ἀερώδης, ἀλλὰ ἱστορία παλαισμάτων καὶ
ἐπιτευγμάτων, ἀποπνέουσα ὁσμὴν εὐωδίας ἔργων θε-
αρέστων, πνευματικῶν, κοινωφελῶν καὶ ἐθνωφελῶν.

Σήμερα, μέσα στὴν προμηθεϊκὴ αὐτὴ ἐποχὴ τῆς θε-
οποιημένης τεχνολογίας καὶ τῆς ὑλιστικῆς ἰσοπεδω-
τικῆς παγκοσμιοποίησης, ἡ Ἱερὰ Μονὴ Κύκκου συνε-
χίζουσα τὴν, ἀνὰ τοὺς αἰῶνες, ἀκτινοβολία της, ὡς
κάστρο τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὑψώ-
νεται ὡς ἀντίσταση, ὡς ἀντίλογος, ὡς ἄμυνα τῆς συ-
νείδησής μας καὶ ὡς ὀχύρωμα τῆς ψυχῆς μας ἀπὸ τὴν
καταστροφικὴν ἐπήρεια τῶν ἀντιρρόπων ἐπιρροῶν
τῆς Ἑλληνορθοδόξου ταυτότητός μας.

Μακαριώτατε,

Πτερώνονται σήμερα οἱ στοχασμοί μας καὶ συγκλο-
νίζεται ἡ ὑπαρξὴ μας, γιατί ὁ Κύριος μᾶς ἐπεφύλαξε
τὴ μεγάλη τιμὴ νὰ ὑποδεχόμαστε ἐδῶ, στὸν εὐανθὴ
αὐτὸν τῆς ἀρετῆς λειμῶνα, τὸν Θεοτίμητο Πρωθιε-
ράρχη τῆς Ἐκκλησίας τῆς σεβασμίας μητρὸς Ἑλλά-
δος καὶ τὴν ὑψηλὴ συνοδεία του. Στὸ πρόσωπό σας,
Μακαριώτατε, βλέπουμε τὸν ἄοκνο συμπαραστάτη
τοῦ Κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τὸν πιστὸ διερμη-
νευτὴ καὶ ἐνθουσιώδη ἐμπυχωτὴ τῶν πόθων καὶ τῶν
ὁραματισμῶν του, τὸν δυνατὸ στὴ σύλληψη, τὴ σκέψη
καὶ τὴ δράση πνευματικὸ ἡγέτη, μὲ ἀκτινοβόλα δρᾶ-

ση καὶ δημιουργικὴ πνοή.

Μᾶς διδάσκετε, Μακαριώτατε καὶ μᾶς γοητεύετε
μὲ τὸ ἥθος καὶ τὴν ποιότητα τῆς προσωπικότητός σας,
μὲ τὸν ἀπαραιμείωτο δυναμισμό τοῦ πνεύματός σας,
μὲ τὸν ὑπέροχο Θεολογικὸ λόγο σας, μὲ τὴν ἀριστο-
κρατικὴ διανόησή σας, μὲ τὸ διεισδυτικὸ βάθος τοῦ
στοχασμοῦ σας. Θαυμάζουμε τοῦ λόγου σας τὴ γλα-
φυρότητα καὶ τῆς πολυμάθειάς σας τὸν πλοῦτο, θαυ-
μάζουμε τὴν πνευματικὴν σας εὐθυβολία καὶ τὸ δημι-
ουργικὸ σας πάθος, θαυμάζουμε τὴ ρητορεία σας,
ποὺ εἶναι σύμμετρη πρὸς τὸν ὑψηλὸ πυρετὸ τῶν
ἐμπνεύσεών σας.

Ἡ παρουσία σας, Μακαριώτατε, ἡ παρουσία τῆς
Πρωθιεραρχικῆς σας μορφῆς στὴ νῆσο αὐτὴ τῶν
Ἀγίων καὶ τῶν Μαρτύρων, στὴ νῆσο αὐτὴ τὴν ποτι-
σμένη ἀπὸ ὁδύνη καὶ κλέος, στὴ νῆσο αὐτὴ τοῦ спа-
ραγμοῦ καὶ τοῦ λυγμοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀνάτασης τῆς
ἐθνικῆς ψυχῆς, στὴ νῆσο τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα,
τὴν αἵματοβαμμένη μὲ ἄφθονο Ἑλληνικὸ αἷμα, συ-
γκινεῖ βαθύτατα τὴν ἐθνικὴ συνείδηση τοῦ Ἑλληνι-
σμοῦ τῆς Κύπρου, ποὺ μάχεται γιὰ τὸ ὑπέρτατο δικαί-
ωμα νὰ μείνει πιστὸς στὴν ἱστορία του, στὴν καταγω-
γὴ του, στοὺς αἰῶνες τῆς Ἑλληνικότητάς του, στὴν
ἐλευθερία καὶ στὴν ἀνεξαρτησία του.

Ἡ Ἀρχιεπισκοπικὴ παρουσία σας ἐδῶ, στὴ νῆσο
τῶν Ἀχαιῶν, ποὺ ἐπάνω της καμαρώνεται ὁ ἴδιος
ἄβρὸς καὶ βαθυγάλανος Ἑλληνικὸς οὐρανὸς καὶ στίς
ἀκτές της βοστρυχίζεται ἀφροστεφάνωτο τὸ κύμα τῆς
ἀνατολικῆς Μεσογείου, γλυκαίνει τὸν πόνο τοῦ Κυ-
πριακοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἐνισχύει τὸ φρόνημα, τὴν
ἐλπίδα, τὴν ἀντοχή, τὴν καρτερία καὶ τὴν πίστη του,
ὅτι τὸ δίκαιο καὶ ἡ ἠθικὴ θὰ ἐπικρατήσουν καὶ ἡ Κύ-
προς, ποὺ ἀείποτε ὑπῆρξε ἀκραιφνῶς Ὁρθόδοξη καὶ
Ἑλληνικὴ στὸ νοῦ, στὴν ψυχὴ καὶ στὴν καρδιά, θὰ
σωθεῖ συντρίβοντας τὰ δεσμά της.

Μὲ τὸ χαρμόσυνο ἀναστάσιμο χαιρετισμὸ «Χρι-
στὸς Ἀνέστη» σᾶς καλωσορίζουμε καὶ πάλιν, Μακα-
ριώτατε, ἐδῶ στὴν περίπτυστη τοῦ Κύκκου Μονή,
ὅπου ἡ ἀγέρωχη ὑπερηφάνεια τοῦ τοπίου συνδέθηκε
ἀναπόσπαστα μὲ τὴ μορφὴ τοῦ προμάχου τῆς ἐλευθε-
ρίας, τῆς ἠθικῆς καὶ τοῦ δικαίου, Ποιμενάρχη καὶ
Ἐθνάρχη Μακαρίου, πού, γιὰ τριάντα περίπου χρό-
νια, ἐνσάρκωνε τοὺς πόθους, τοὺς ὁραματισμοὺς καὶ
τὶς προσδοκίες τοῦ Κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ, μὰ ποῦ

Στιγμιότυπο ἀπὸ τὴν ὑποδοχὴ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου στὴν Ἱερὰ Μονὴ Κύκκου.

δὲν ἀξιώθηκε, δυστυχῶς, ἐξ αἰτίας τῶν ἀνόμων συμπεφρόντων τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς, νὰ γευτεῖ τὴν ἐκπλήρωση τῶν ὁραματισμῶν καὶ τῶν προσδοκιῶν του.

Καλῶς μᾶς ἦλθατε, Μακαριώτατε, ἡ χαρά μας εἶναι μεγάλη καὶ οἱ εὐχές μας, γιὰ ὑγεία καὶ μακροημέρευση, ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μας.

Ἀκολούθησε ἀντιφώνηση τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς:

ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΗ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΙΝ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΜΟΝΗΝ ΚΥΚΚΟΥ

- Θεοφιλέστατε Ἐπίσκοπε Κύκκου κ. Νικηφόρε καὶ Καθηγούμενε τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς,
- Ἀγαπητοὶ Πατέρες καὶ Ἀδελφοί,

– Πιστὲ καὶ εὐλογημένε λαὸ τοῦ Κυρίου,
Χριστὸς Ἀνέστη!

Τὸν ἐπινίκιον παιᾶνα ἄδοντες, ἤλθομεν ἐνταῦθα, ἀγαλλομένῳ ποδί, μεταφέροντες τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀγάπην τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ πιστοῦ καὶ εὐσεβοῦς Αὐτῆς ποιμνίου.

Εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἀναγινώσκουμεν, ὅτι ὁ Ἀπόστολος Βαρνάβας, ἡ χαριτόβρυτος αὐτὴ μορφή τοῦ Ἀποστολικοῦ χοροῦ, παραγενόμενος τότε εἰς τὴν Ἀντιόχειαν εἶδεν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐχάρη. Καὶ ἡμεῖς χαρὰν ἀνεκλάλητον χαίρομεν παραγενόμενοι εἰς τὴν παλαίφατον, περιλάλητον, Ἱερὰν, Βασιλικὴν καὶ Σταυροπηγιακὴν Μονὴν Παναγίας τοῦ Κύκκου, τὸ Παλλάδιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου καὶ τὸ σέμνωμα τῆς καθ' ὅλου Ὁρθοδοξίας.

Μετὰ συνοχῆς καρδίας κλίνομε τὸ γόνυ πρό «τῆς παρ' Ἱερογράφου Λουκᾶ ἱστορηθείσης» εἰκόνης τῆς Παναγίας τῆς Κυκκωτίσσης, τῆς Νήσου Κύπρου ἀρω-

γοῦ, βοηθοῦ καὶ ἀκέστορος καὶ φρονκτωρούσης τοὺς δρυμοὺς τοῦ Τρόοδου κατὰ τὸν ὕμνωδόν, ἡ Χάρις τῆς ὁποίας στέγει καὶ φυλάσσει ὄχι μόνον τὴν εὐλογημένην, ἁγιοτόκον καὶ ἡρωστόκον ταύτην Νῆσον, ἀλλὰ καὶ τὴν Οἰκουμένην ἅπασαν.

Ἀνάπτομε καὶ ἡμεῖς νοερὰν κανδήλαν παρὰ τὰς πλείστας ὅσας Αὐτῆς ἀκοιμήτους καὶ πολυτίμους, διὰ τῆς ἐκ μυχίων προσευχῆς καὶ τῆς ἱκεσίας ἡμῶν ἐνώπιον τῆς σεπτῆς εἰκόνης τῆς Θεοτόκου ἐνθυμούμενοι ὅτι: *«Ταύτην ἰδοῦσα ἡ Παρθένος ἡγάσθη ἐπ' αὐτῇ καὶ εἶπεν: Ἡ χάρις τοῦ ἐξ ἐμοῦ τεχθέντος εἴη δι' ἐμοῦ μετ' αὐτῆς»*.

Μακαρίζομεν ὑμᾶς ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, διότι ἐπελέξατε νὰ κατοικήτε εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου καὶ τῆς Μητρὸς Αὐτοῦ, ὅπου ὁ πλοῦτος ὁ ἀρίφνητος καὶ ἡ χαρὰ ἡ ἀληθής. Ὁ Μοναχισμὸς ἐπὶ αἰῶνας ἐδοκιμάσθη ὑπὸ χιλιάδων ἀνθρώπων καὶ ἀπεδείχθη ὁδὸς σωτηρίας βεβαία. Ὅσοι ἐβάδισαν αὐτὴν θεαρέστως, ἐσώθησαν καὶ ἐθεώθησαν, ὡς ἀποδεικνύουσι τὰ εὐωδιάζοντα ἅγια λείψανα καὶ αἱ ἱάσεις, αἱ ὁποῖαι παρέχονται δι' αὐτῶν.

Ἀλλὰ, ὡς καλῶς καὶ ὑμεῖς γνωρίζετε, ἡ προσφορὰ τῶν μοναχῶν εἶναι βεβαίως πνευματική, ἀλλὰ ἐν ταυτῷ καὶ ἡθική καὶ κοινωνική καὶ ἐθνική. Ὁ μοναχός, ὅταν ἀγωνίζεται διὰ νὰ καθαρῇ ἐκ τῶν παθῶν αὐτοῦ καὶ νὰ ἐνωθῇ μετὰ τοῦ Θεοῦ, ταυτοχρόνως ἁγιάζει καὶ τὸν κόσμον. Ὁ κόσμος ὅλος δέχεται τὸ φῶς καὶ τὴν ἀγιότητα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ὅταν ὑπάρχουν μοναχοὶ καταδαπανώμενοι εἰς τὸ καθῆκον ἀκριβῶς τῆς ὑπηρεσίας τῆς ἀγάπης αὐτῆς.

Ἡ ἐθνική προσφορὰ τῆς Μονῆς Κύκκου εἶναι τεραστία. Λαμπρὸ παράδειγμα ποιμένος ὁ ἡγούμενος Ἰωσήφ πού μαζί με τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Κυπριανὸ καὶ ἄλλους Ἀρχιερεῖς καρατομήθηκαν τὸν Ἰούλιο τοῦ 1821.

Παραλλήλως ἡ Μονὴ ὑμῶν ἀπετέλεσε πνευματικὸν φάρον τῆς εὐρυτέρας περιοχῆς, ὅπως τοῦτο εἶναι γνωστὸ καὶ διὰ τὰς περισσοτέρας Μονὰς τοῦ Ἑλλαδικοῦ χώρου. Ἡ διατήρησις τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας ὑπῆρξε πάντοτε βασικὸ μέλημα τῶν μοναχῶν αὐτῆς καὶ μάλιστα εἰς καιροὺς δυσχειμέρους, εἰς καιροὺς δουλείας.

Ἐδῶ ἀνέκαθεν ἐλειτούργει σχολεῖο καὶ μετὰξὺ τῶν

πλέον διακεκριμένων λογίων, οἱ ὅποιοι ἐδίδαξαν εἰς αὐτὸ συγκαταλέγονται, Ἐφραίμ ὁ Ἀθηναῖος καὶ ὁ Σεραφεῖμ ὁ Πισσίδιος, διακεκριμέναι μορφαὶ τοῦ 18ου αἰῶνος. Ἀπὸ τοὺς πολυπληθεῖς μαθητάς, τοὺς λαβόντας ἐνταῦθα τὰ φῶτα τῆς γνώσεως καὶ τῆς πίστεως τὰ νάματα, δὲν ἦσαν ὀλίγοι ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι παρέμειναν ἐδῶ, ὑπηρετοῦντες καὶ ἀσκούμενοι ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἀλλὰ καὶ πολυπλασίοι ἀπέβησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ διδάσκαλοι οἱ διασκορπισθέντες εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς ἡρωικῆς Νήσου διὰ νὰ μεταδώσουν κατόπιν εἰς τοὺς νέους τὰ φῶτα, τὰ ὁποῖα καὶ ἐκεῖνοι εἶχον λάβει. Καί, ὅπως ἔγραφεν ὁ ἀοίδιμος προκάτοχος ἡμῶν Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυρὸς Χρυσόστομος, *«Μέγα κεφάλαιον δράσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς, πρωτοστατούσης πάντοτε τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ὑπῆρξεν ἰδίως ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 18ου αἰῶνος ἡ προστασία τῆς παιδείας»*.

Ταῦτα, ὅμως, δηλαδὴ ἡ προσφορὰ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν Παιδεία τοῦ Γένους, θεωροῦνται κατὰ τὰς ἡμέρας μας *«λεπτομέρειαι»*. Ὑβριζόμεθα, διότι ἐλέγχομε ὅσους παραθεωροῦν τὴν προσφορὰν αὐτήν. Δὲν θὰ παύσωμε, ὅμως, νὰ διακηρύσσωμε τὴν ἀλήθειαν, ὅχι ἐπειδὴ ἐπιζητοῦμεν ἀνταλλάγματα ἢ τὸν ἔπαινον, ἀλλὰ διότι κανεὶς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀλλοιώνει τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν. Ὁ χῶρος, ὅμως, εἶναι ἱερός, αἱ στιγμαὶ τῆς παρουσίας ἡμῶν μοναδικαὶ καὶ ἀνεπανάληπτοι καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον διακατέχει τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν εἶναι ἡ συγκίνησις καὶ ὁ θαυμασμός διὰ τὸ *«καύχημα τὸ περὶδοξον τοῦ Ἡσαΐου, τοῦ ἔμφορονος τῆς μονῆς δομήτορος»* καὶ δι' αὐτὴν ταύτην τὴν Μονήν.

Ἡ προσφορὰ αὐτῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν Παιδείαν, τὴν Νεότητα, τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τὴν κοινωνίαν, καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ἡμῶν συνεχίζεται ὑπὸ τὴν ὑποδειγματικὴν καὶ ἀνυπολόγιστον προσφορὰν τοῦ Καθηγουμένου τῆς Μονῆς, Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Κύκκου κ. Νικηφόρου, Ἱεράρχου ὁ ὁποῖος φλέγεται ὑπὸ τῆς φλογὸς τῆς πίστεως καὶ καθοδηγεῖται ὑπὸ τοῦ ἐθνικοῦ παλμοῦ καὶ τῆς ἀφοσιώσεως εἰς τὸ καθῆκον πρὸς πραγμάτων ἐργῶν σπουδαίων καὶ διαχρονικῶν.

Χαίρομεν καὶ συγχαίρομεν Ἁγιε Ἀδελφέ, διὰ τὸ

Στιγμιότυπο ἀπὸ τὸ Τρισάγιο στὸν τάφου τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Μακαρίου Γ΄, ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλο.

ὕφ' ὑμῶν καὶ τῆς ὑφ' ὑμᾶς Ἀδελφότητος ἐπιτελούμενον ἐνταῦθα ἔργον τῆς πρὸς τὸν Θεόν, τὴν Κυρίαν Θεοτόκον καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης, ἡ ὁποία οὐδέποτε ἐκπίπτει, ἔργον εἰς τὸ ὅποιον ἐπεδόθητε ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας ὑμῶν.

Ἀναγνωρίζομεν εἰς τὸ πρόσωπόν σας τὸν δραστήριον καὶ δημιουργικόν, ἀλλὰ καὶ στοργικόν Ἡγούμενον καὶ Πατέρα τῆς Ἀδελφότητος ταύτης, τὸν ἀνήσυχον καὶ ἀγωνιῶντα διὰ τὴν προβολὴν τῆς ἁγίας Ὁρθοδόξου πίστεώς μας Ἐπίσκοπον. Τὸν ἐκσυγχρονιστικὸν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως δομῶν καὶ ἀκραιφνῇ τῶν Ἑλληνορθοδόξων παραδόσεων τηρητήν. Τὸν δυναμικὸν Ἱεράρχην τῆς Ἐκκλησίας, τὸν προχέοντα, μετὰ συνέσεως, τοὺς κρουνοὺς τῆς εὐεργεσίας πρὸς τοὺς ἐγγυς καὶ τοὺς μακράν, τὸν ἐφυᾶ τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας ἀξιοποιητὴν καὶ τοῦτο ἐπ' ὠφελεία καὶ τῆς πατρίδος καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ λαοῦ. Τὸν λόγιον μελετητὴν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καὶ προτρέχοντα τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἐκκλησιαστικὸν ἡγέτην, πὺλιν ἀνοιχτὸς καὶ πρόθυμος εἰς διάλογον μετ' ἄλλων, πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ.

Διὸ καὶ εὐχόμεθα καὶ παρακαλοῦμε τὴν Παναγίαν

Δέσποιναν, τὸ ἀγλίσμα τῆς Κύπρου καὶ τὸ ἐγκαύχημα τῆς Μάνδρας τοῦ Κύκκου νὰ σκέπη καὶ νὰ καθοδηγῇ ὑμᾶς εἰς τὸν δόλιχον τῆς μοναχικῆς ζωῆς καὶ εἰς τὴν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους διακονίαν ὑμῶν.

Στὴ συνέχεια, ὁ Μακαριώτατος μετέβη στὴν κορυφὴ τοῦ ὄρους, ἄνωθεν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου καὶ συγκεκριμένα στὴν θέσιν «Θρονί», ὅπου τέλεσε τρισάγιο ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄ καὶ κατέθεσε στεφάνι στὴ μνήμη τοῦ Ἐθνάρχου.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΧΡΥΣΟΡΡΟΙΑΤΙΣΣΗΣ

Ἐγκαταλείποντας τὴν Ἱερὰ Μονὴ Κύκκου καὶ κατευθυνόμενος πρὸς τὴν Πάφο, ὁ Μακαριώτατος ἐπισκέφθηκε τὴν ἀνδρῶα Ἱερὰ Μονὴ Παναγίας Χρυσορροιατίσσης, ἡ ὁποία φέρεται νὰ χτίστηκε περὶ τὸ 1152.

Στὴν εἴσοδο τῆς Μονῆς τὸν Μακαριώτατο ὑποδέχθηκε ὁ Ἡγούμενος, Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμ. Διονύσιος, ἐπικεφαλῆς τῆς Μοναστικῆς ἀδελφότητος καὶ ἀρκετῶν προσκυνητῶν. Κατὰ τὴν προβλεπόμενη

τάξη, επίσημη Δοξολογία τελέστηκε στο Καθολικό τῆς Μονῆς.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΠΑΦΟΥ

Παλλαϊκή ὑποδοχή ἐπιφυλάχθηκε στὸν Προκαθήμενο τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὴν ἐπίσημη ἐπίσκεψή του στὴν Πάφο καὶ τὴν τοπικὴ Ἐκκλησία. Μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Πανιερώτατο Μητροπολίτη Πάφου κ. Γεώργιο καὶ τὸν Δήμαρχο τῆς πόλης κ. Σάββα Βέργα, ὁ Ἱερὸς Κλῆρος καὶ ὁ εὐσεβὴς λαὸς τῆς Πάφου ὑποδέχθηκαν μὲ συγκίνηση καὶ ἐνθουσιασμό, τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο κ. Χριστόδουλο καὶ τοῦ ἀπέδωσαν τὶς προσήκουσες τιμές.

Ἀμέσως σχηματίστηκε λιτανευτικὴ πομπή, ἡ ὁποία κατέληξε στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ Ἀγίου Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου, ὅπου τελέστηκε ἐπίσημη Δοξολογία, στὸ τέλος τῆς ὁποίας ὁ Μητροπολίτης κ. Γεώργιος προσφώνησε τὸν Ἀρχιεπίσκοπο κ. Χριστόδουλο ὡς ἑξῆς:

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος,

Θεωρῶ τὸν ἑαυτὸ μου εὐνοημένο ἀπὸ τὸ Θεὸ γιατί σᾶς ὑποδέχομαι σήμερα στὴν ἔδρα τῆς θεοσώστου ἐπαρχίας μας.

- Στὴν πρώτη Εὐρωπαϊκὴ πόλη ποὺ δέχθηκε ἐπίσημα τὸν Χριστιανισμό, ἀφοῦ πίστεψε ὁ Ρωμαῖος διοικητὴς τῆς.
- Στὴν πόλη ποὺ ἐνταφίασε τὸν Σαοῦλ κι ἀνάδειξε τὸν Παῦλο.
- Στὴν ἐπαρχία, τὴν ὁποία ἀγίασαν μὲ τὰ δάκρυα τῶν καρτερικῶν ἀγώνων τους μία πληθὺς ἀγίων, ποὺ λάμπουν –ἀστέρες πολὺφωτοι καὶ αἰείφωτοι– στὸ νοητὸ στερέωμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ποὺ τὴν περιέπουν ἰδιαίτερα, ὅπως ὁ Ἅγιος Νεόφυτος καὶ ὁ Ἅγιος Πανάρετος, ὁ ἐν ἀγίοις προκάτοχός μου, τὴ μνήμη τοῦ ὁποίου πανηγυρικὰ ἐορτάσαμε σήμερα.
- Στὴν καθέδρα τοῦ Ἐθνομάρτυρα Χρυσάνθου ποὺ

μὲ τὴ θυσία του ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἐγίνε ὁρόσημο φωτεινὸ γιὰ ὅλες τὶς μετέπειτα γενιές.

- Στὸ χῶρο τοῦτο, ὅπου ἀντηγεῖ ἀκόμα ἡ ἀγωνιώδης κραυγὴ τοῦ Ἐθνάρχη Μακαρίου γιὰ τὴ σωτηρία τῆς Κύπρου.

Ἐχοντας τὸ βάρος καὶ τὴν εὐθύνη τῆς ἐκπροσώπησης τῶν γιγαντιαίων αὐτῶν μορφῶν στὴ σπάνια καὶ μοναδικὴ αὐτὴ στιγμή, καὶ ἐξ ὀνόματός τους, καθὼς καὶ ἐκ μέρους τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος τῆς ἐπαρχίας μας, σᾶς καλωσορίζω, Μακαριώτατε, μαζί μὲ τὴν τίμια συνοδεία σας. Σᾶς ἀπευθύνω τὸν ἀναστάσιμο χαιρετισμὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» καὶ ἐπαναλαμβάνω τὸ Γραφικόν: «Ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων τὴν εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθά».

Ἐπισκέφθηκαν, κατὰ καιροῦς, τὴν πόλη καὶ τὴν ἐπαρχία μας, προκαθήμενοι κι ἄλλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Νιώσαμε καὶ τότε συγκίνηση γιὰ τὴν ἴδια κοινὴ πίστη, τὸ ἐν ποτήριον, τὸ ἐν βάπτισμα. Δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιο ὁμως, σήμερα, μὲ σᾶς. Ἐσεῖς προέρχεσθε ἀπὸ τὸν γεωγραφικὸ χῶρο τῶν ὀνείρων μας, τὴν Ἱερουσαλήμ τῶν ἐθνικῶν ὀραματισμῶν μας.

Στὸ πρόσωπό σας δὲν βλέπουμε μόνο τοὺς ἱεροὺς προκατόχους σας, τὸν Διονύσιο τὸν Ἀρεοπαγίτη, τὸν Ἱερόθεο, τὸν Λεωνίδην. Στὸ πρόσωπό σας βλέπουμε ν' ἀντικατοπτρίζεται ἡ Ἀκρόπολη, νὰ ἀνακλᾶται ὁ Παρθενώνας. Μᾶς ξυπνᾶτε πόθους ἀρχαίους, ὁράματα μὲ τὰ ὁποῖα ἔζησαν καὶ πέθαναν οἱ πρόγονοί μας.

Θὰ αἰσθάνεσθε καὶ ἐσεῖς ἤδη, Μακαριώτατε, συντονιζόμενος μαζί μας, κραδασμοὺς ἐσωτερικοὺς ἐντονότατους, πατώντας «οὗ ἔστησαν οἱ πόδες» τῶν θεοκηρύκων Ἀποστόλων Βαρνάβα καὶ Παύλου, ἀντικρύζοντας μίαν πρὸ Ὀμηρικῆς Ἑλληνικῆς πόλης, ἀποκωδικοποιώντας ἥχους καὶ στεναγμοὺς ἐλληνικοὺς, ἡλικίας τρισήμισυ χιλιάδων χρόνων.

Δὲν εἶστε ἄγνωστος στὴν Πάφο, Μακαριώτατε. Ἀντίθετα μάλιστα. Εἶστε πολὺ γνωστὸς καὶ ἀγαπητός. Οἱ συχνὲς μεταδόσεις τῆς Θείας Λειτουργίας καὶ ἄλλων Ἀκολουθιῶν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Τηλεόραση, οἱ ὁμιλίες σας ἀλλὰ καὶ οἱ εὐθαρσεῖς τοποθετήσεις σας στὸ ἐθνικὸ μας θέμα, συγκινοῦν τὸ λαὸ μας καὶ τὸν διαθέτουν εὐνοϊκὰ ὑπὲρ τῆς Μακαριότητάς σας. Καὶ χαίρουν σήμερα οἱ πιστοὶ μας, ἐπαναλαμβάνοντας τὸ

τοῦ Ἰώβ: «Ἀκοὴν μὲν ὥτὸς ἠκούομέν σου τὸ πρότερον. Νυνὶ δὲ ὁ ὀφθαλμὸς ἡμῶν ἑώρακέ σε».

Ἡ ἐπαρχία μας δὲν διέπρεψε μόνον ἐπ' ἁγιότητι. Ἀνεδείχθη καὶ πρωτοπόρος στοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνες. Τὸ αἷμα τῶν παιδιῶν της ποὺ ἐπότισε καὶ ποτίζει, κατὰ καιροὺς, τὰ χρώματά της, τῆς ἐλέπτυναν τὸ ἐθνικὸ αἰσθητήριο καὶ τῆς προσέδωσαν εὐαισθησίες πρωτόγνωρες καὶ μοναδικές στὸν Κυπριακὸ χῶρο. Ἀπόδειξη πὼς κι ὅταν ἀκόμα οἱ Ἑλληνοφωνοὶ ἐνταφιαστὲς τῶν πόθων τοῦ Κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐπιχειροῦσαν φίμωση κάθε ὑγιοῦς φωνῆς, ἐδῶ δὲν μπόρεσε νὰ ἐπιβληθεῖ οὔτε φίμωση φωνῆς οὔτε νέκρωση ψυχῆς. Μὲ τὴν ἀντίσταση στὸ ἐπάρατο πραξικόπημα ἡ ἐπαρχία μας ἔσωσε τὸ γόητρο καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια τῆς φυλῆς.

Καὶ στοὺς σημερινοὺς δύσκολους καιροὺς, ἡ πόλη τοῦ Ἀγαπήνορα καὶ τοῦ Κινύρα, ἡ ἐπαρχία τοῦ Μακαρίου καὶ τοῦ Παλληκαρίδη, ἀναμοχλεύει τὴν ἐθνικὴ συνείδηση τῶν Πανελλήνων. Κι ὑποδεικνύει σ' ὅλους τὸ χρέος, καλώντας ἀκόμα κι ἐσᾶς, τοὺς ὑψηλοὺς φιλοξενούμενούς μας –μᾶς τὸ δίνει αὐτὸ τὸ δικαίωμα ἡ κοινὴ μας καταγωγή– στὸν κοινὸ ἀγῶνα. Μπορεῖ ἡ ἀδήριτη ἀνάγκη νὰ περιορίσει σήμερα τίς ἐπιδιώξεις μας στὸ ἐφικτό. Μὰ τὸ ἐφικτό, ὅταν ὁ ἀγῶνας εἶναι γιὰ ἐπιβίωση δὲν μεταφράζεται στὸ νὰ περισώσουμε ὅ,τι μπορεῖ νὰ περισωθεῖ. Οὔτε καὶ ταυτίζεται μὲ τὴν καθήλωση σὲ μιὰν ἀρνητικὴ μοιρολατρία. Τὸ ἐφικτό ἐκφράζεται σὲ πολικὲς συντεταγμένες, γιὰτὶ εἶναι συνάρτηση τῆς γωνίας τῆς αποφασιστικότητος καὶ τῆς ἀκτίνας τῆς ἀγωνιστικῆς διάθεσής μας. Μπορεῖ, ἂν θέλουμε, νὰ φτάσει τὸ εὐκταῖο.

Εὐλογεῖστε, Μακαριώτατε, αὐτὴ τὴ διάθεση κι αὐτὸ τὸν πόθο μας. Κι ὅταν θὰ ὑψώνετε «χεῖρας ἰκέτιδας» πρὸς «τὸν ἀπτόμενον τῶν ὀρέων καὶ ποιοῦντα αὐτὰ καπνίζεσθαι» καὶ θὰ τὸν παρακαλεῖτε νὰ ἐπιβλέψει «ἐπὶ τὴν ἄμπελον ἣν ἐφύτευσεν ἡ δεξιὰ Του», εὐχεσθε καὶ γιὰ μᾶς. Παρακαλέστε τον καὶ γιὰ τὴν πνευματικὴν μας προκοπή, ἀλλὰ καὶ «ὅπως ἐπιβλέψη ἐπὶ τὴν κάκωσιν τῆς δούλης πατρίδος μας».

Καλῶς ἤλθατε καὶ πάλιν.

Ἀκολούθησε ἀντιφώνηση τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Χριστοδούλου.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΑΥΤΟΥ ΕΠΙΣΚΕΨΙΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΝ ΠΑΦΟΥ

- Πανιερώτατε Μητροπολίτα Πάφου κ. Γεώργιε,
- Ἅγιοι Ἀδελφοὶ Ἀρχιερεῖς,
- Τίμιοι Ἐκπρόσωποι τῶν Πολιτικῶν καὶ Δημοτικῶν Ἀρχῶν,
- Ἀγαπητοὶ Πατέρες,
- Λαὲ τοῦ Κυρίου εὐλογημένε,

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Σᾶς εὐχαριστῶ θερμῶς γιὰ τὴν ὑποδοχὴ ποὺ μοῦ ἐπεφυλάξατε καὶ γιὰ τοὺς λόγους ἀβροφροσύνης ποὺ μοῦ ἀπευθύνετε. Ἔρχομαι στὴν πόλιν σας καὶ στὴν ἐπαρχία σας ὡς ταπεινὸς προσκυνητής, ἐδῶ ποὺ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Κυρίου μας καὶ ἔριξε τὸν σπόρο γιὰ τὴν ἰδρυση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου. Αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Πάφος συνδέονται πέραν τῶν ἄλλων ἐθνικῶν καὶ ἀδελφικῶν δεσμῶν, καὶ διὰ τοῦ συνδέσμου τῆς ἀγάπης, τὸν ὁποῖο ἐδίδαξε καὶ στίς δύο πόλεις ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν. Οἱ δύο ἀδελφές Ἐκκλησίες τῆς Κύπρου καὶ τῆς Ἑλλάδος δικαίως σεμνύνονται ὅτι εἶναι Παύλαιοι Ἐκκλησίαι, διότι ἀμφοτέρες ἰδρύθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

Ἐνθυμούμεθα μὲ συγκίνηση ὅτι ὁ Ρωμαῖος Ἀνθύπατος τῆς Πάφου Σέργιος Παῦλος ὑπῆρξε ὁ πρῶτος κρατικὸς ἀξιωματοῦχος σὲ ὁλόκληρη τὴν εὐρωπαϊκὴ Ἱστορία ποὺ ἐπίστευσε στὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν μετὰ ἀπὸ τὴν διδασκαλία τοῦ Παύλου. Καὶ εὐχόμεστε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, Ἀπόστολος τῆς Κύπρου, τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Εὐρώπης, νὰ πρεσβεύει πρὸς τὸν παντοδύναμον Θεὸν γιὰ τὴν διαφύλαξη τῆς εἰρήνης, τῆς Ἑλληνορθοδόξου παραδόσεως καὶ τῆς προόδου τῶν κατοίκων τῆς ἱστορικῆς ἐπαρχίας σας.

Ἦλθαμε, μετὰ τῆς συνοδείας μας, στὴν Πάφο γιὰ νὰ ἱχνηλατήσουμε μὲ δέος τὰ βήματα τοῦ Ἀποστόλου. Ἦλθαμε γιὰ νὰ προσκυνήσουμε στὴ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ἀγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, ὁ ὁποῖος σὲ δύσκολες στιγμὲς τῆς Κυπριακῆς Ἱστορίας τόνωνε μὲ τὰ συγγράμματα ὅχι μόνον τὴν Χριστιανικὴ Πίστη, ἀλλὰ καὶ τὸ πατριωτικὸ φρόνημα τῶν Ἑλλήνων τῆς Κύ-

πρου, ὅταν ἀντιμετώπιζαν πολυαρίθμους εἰσβολεῖς. Ἦλθαμε γιὰ νὰ κλίνουμε εὐλαβῶς τὸ γόνυ στὴν ἱερὰ μνήμη τοῦ προκατόχου σας Χρυσάνθου Β΄, ὁ ὁποῖος ἐσφαγιάσθη ὑπὸ τῶν Τούρκων τὴν 9ῃ Ἰουλίου 1821 μαζί μὲ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Κυπριανό. Ἦλθαμε γιὰ νὰ τιμήσουμε τὸν τόπο καταγωγῆς τοῦ αἰοδίου Ἀρχιεπισκόπου καὶ Ἐθνάρχου Μακαρίου Γ΄. Ἦλθαμε γιὰ νὰ ἐκφράσουμε τὴν εὐγνωμοσύνη τῶν Πανελλήνων πρὸς τὸν ἔφηβο, Ἐθνομάρτυρα Εὐαγόρα Παλληκαρίδη, ἀπὸ τὴν Τσάδα τῆς Πάφου, τὸν ὁποῖο ἀπηγγόνισαν οἱ Ἄγγλοι πρὶν ἀπὸ 50 χρόνια ἀκριβῶς. Ἦλθαμε γιὰ νὰ συναντήσουμε τὸν κλῆρο καὶ τὸν λαὸ τῆς Μητροπολιτικῆς περιφερείας σας καὶ νὰ μεταφέρουμε τὸν ἀδελφικὸ χαιρετισμὸ τῶν Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων, πού ἀποτελοῦν ποίμνιο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἦλθαμεν, ἐπίσης, διὰ νὰ θυμηθοῦμε, διὰ πολλοστήν φορὰν, τὸν εὐκλεῆ προκατόχον σας, σημερινὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου κ. Χρυσόστομον, ὁ ὁποῖος, ἐπὶ μίαν 30ετίαν περίπου, διεποίμανε θεοφιλῶς καὶ θεαρέστως τὴν ἱστορικὴν ταύτην Μητρόπολιν καὶ τὸν εὐγενῆ καὶ φιλόχριστον καὶ πιστὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, μὲ ταπεινῶσιν, πρακτικότητα, ἀπλότητα, ἀγάπην, στοργήν, κατανόησιν καὶ οἰκειότητα. Εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀθορύβως, ἀλλ' ἀποτελεσματικῶς ἀναδιοργάνωσε τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Πάφου, ἀνόρθωσε τὰ οἰκονομικά της, ἐνδιεφέρθη γιὰ τὶς πνευματικὲς καὶ ὑλικὲς ἀνάγκες τοῦ ποιμνίου του, ἐξησφάλισε ἐκλεκτοὺς συνεργάτες εἰς τὸν ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου καὶ ἀπέδειξεν ὅτι ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ ἐπιβλέπει *«ἐπὶ τὸν ταπεινὸν καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντα τοὺς λόγους του»*.

Ἦλθαμε, βεβαίως, Πανιερώτατε καὶ γιὰ νὰ γνωρίσουμε καλύτερα καὶ νὰ τιμήσουμε τὴν δική σας ἐκκλησιαστική, ἐκπαιδευτική καὶ κοινωνική δράση. Γνωρίζω ὅτι ὑπῆρξατε ἐπὶ ἔτη μάχιμος ἐκπαιδευτικὸς καὶ μάλιστα στὸν τομέα τῶν Θετικῶν Ἐπιστημῶν καὶ ὅτι συνδυάζετε τὴν ἄριστη θεολογικὴ κατάρτιση μὲ τὴν εὐρεία γνώση τῆς θύραθεν παιδείας. Γνωρίζω καὶ ἐπαινῶ τὸ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον σας γιὰ τὰ θέματα τῆς Παιδείας, τῆς Γλώσσας καὶ τῆς διαφυλάξεως τῆς ἑλληνορθοδόξου ιδιοπροσωπίας τῶν Κυπρίων. Γνωρίζω, καὶ χαίρομαι γι' αὐτό, ὅτι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου σᾶς ἔχει ὀρίσει ὡς Πρόεδρο

τῶν Ἐπιτροπῶν Βιοηθικῆς καὶ Παιδείας. Σᾶς εὐχομαι τὴν παρὰ Θεοῦ εὐδωσὴ τῶν προσπαθειῶν σας καὶ σᾶς ὑπόσχομαι ὅτι ὅλες οἱ ἀρμόδιες Συνοδικὲς Ἐπιτροπὲς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος θὰ εἶναι στὴν διάθεσή σας γιὰ ὅποιαδήποτε συνεργασία στοὺς κρίσιμους αὐτοὺς τομεῖς.

Ἐκτιμῶ, ἰδιαίτερος, Πανιερώτατε, τὸ ἀνύστακτο ἐνδιαφέρον σας γιὰ τὴν νεολαία καὶ τὴν ἐν Χριστῷ διαπαιδαγώγησή της. Οἱ νέοι μας καὶ οἱ νέες μας εὐρίσκονται καὶ πρέπει νὰ εὐρίσκονται στὸ ἐπίκεντρο τῆς ποιμαντικῆς μερίμνης ὧν μας. Ἀγωνιοῦμε καθημερινὰ γιὰ τὰ ἀντικοινωνικά, ἀντιπαιδαγωγικά καὶ ἀντιχριστιανικά ἐρεθίσματα πού δέχονται. Εἶμαι αἰσιόδοξος διότι μαθαίνω ὅτι ἡ Κυπριακὴ νεολαία στὴν συντριπτικὴ της πλειοψηφία θέλει νὰ διαφυλάξει τὴν προσήλωσή της στὴν Ὁρθοδοξία καὶ στὴν Ἑλληνικὴ Παιδεία, χωρὶς βεβαίως νὰ ἀποκόπτεται ἀπὸ τὴν δημιουργικὴ ἀξιοποίηση τῆς τεχνολογίας καὶ τῶν ἐπιστημῶν. Σᾶς εὐχομαι, Πανιερώτατε, καρποφορία καὶ ἐπιτυχία στὸ ἔργο σας ὑπὲρ τῆς νέας γενιᾶς καὶ γενικότερα σὲ ὅλες τὶς πτυχὲς τῆς πολυσχιδοῦς ποιμαντικῆς σας δραστηριότητος.

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «ΕΥΑΓΟΡΑΣ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗΣ»

Τὸ πρόγραμμα τῆς ἡμέρας ὁλοκληρώθηκε μὲ μεγάλη πανδημοτική ἐκδήλωση πού διοργάνωσε ὁ Πολιτιστικὸς Σύλλογος «Εὐαγόρας Παλληκαρίδης», πρὸς τιμὴν τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ πραγματοποιήθηκε στὴν αἴθουσα τελετῶν τοῦ Α΄ Λυκείου Πάφου «Μακάριος Γ΄».

Ἐξ ἀπὸ τὸ σχολεῖο τὸν Μακαριώτατο ὑποδέχθηκε ἐπισήμως ὁ Δήμαρχος Πάφου κ. Σάββας Βέργας, ὑπὸ τοὺς ἥχους τῆς Φιλαρμονικῆς τοῦ Δήμου καὶ ἀμέσως ἀκολούθησε κατάθεση στεφάνων στὸν ἀνδριάντα τοῦ ἥρωα τοῦ Κυπριακοῦ Ἀγώνα Εὐαγόρα Παλληκαρίδη ἀπὸ τοὺς Προκαθημένους τῶν Ἐκκλησιῶν Ἑλλάδος καὶ Κύπρου.

Στὴ συνέχεια, στὴν αἴθουσα τελετῶν τοῦ σχολείου παρουσιάστηκε τὸ ἔργο «Ἅγιος Νεόφυτος ὁ Ἑγκλειστος», σὲ μελοποίηση Ἀναστασίας Guy, ἀπὸ τὴ χορωδία τοῦ Συλλόγου, μὲ τὴ συμμετοχὴ σολίστ καὶ ὀρχήστρας.

Μετὰ τὸ πέρας τοῦ μουσικοῦ προγράμματος, ὁ

Πρόεδρος τοῦ Πολιτιστικοῦ Συλλόγου Πάφου «Εὐαγόρας Παλληκαρίδης» κ. Κενδέας Ζαμπυρίνης προσφώνησε τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο κ. Χριστόδουλο ὡς ἑξῆς:

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ «ΕΥΑΓΟΡΑΣ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗΣ»
κ. ΚΕΝΔΕΑ ΖΑΜΠΥΡΙΝΗ

Εἶναι πραγματικά ιδιαίτερη τιμὴ σὲ μένα, νὰ ἀπευθύνομαι σὲ σᾶς, Μακαριώτατε, καὶ νὰ σᾶς καλωσορίζω σ' αὐτὸν τὸν ἱστορικό χῶρο, ποὺ ὑπῆρξε ἐθνικὸ φυτώριο Παιδείας γιὰ τὴν Ἑπαρχία τῆς Πάφου. Τὰ συναισθήματα ποὺ πλημμυρίζουν ὅλους ὅσους παρειαρισκόμεθα ἐδῶ, εἶναι συναισθήματα εὐγνωμοσύνης καὶ ὑπερηφάνειας, γιατί ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εὐρίσκεται ἀνάμεσά μας, γιὰ νὰ τιμήσει ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ τὸν ἥρωά μας, τὸν ἔφηβο ποιητὴ Εὐαγόρα Παλληκαρίδη.

Μεγάλοι ἱστορικοὶ ἐπεσήμαναν στὴν προσπάθειά τους νὰ ἐρμηνεύσουν τὴν ἐπιβίωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ σὲ αὐτὸ τὸ χῶρο πὼς ἡ Ὁρθοδοξία διέσωσε τὸν Ἑλληνισμό ἐδῶ σ' αὐτὸ τὸ νησί, τὸ ἀπομακρυσμένο ἀπὸ τὸν ἐθνικὸ κορμό.

Οἱ Ἑλληνοκύπριοι ἄλλαξαν πολλοὺς κατακτητές, ἀλλὰ διατήρησαν τὴ θρησκεία τους καὶ χάρη σ' αὐτὴν τὴν ἐθνικὴ τους συνείδηση.

«Πολλοὺς ἀφέντες ἄλλαξαν», ὅπως λέει καὶ ὁ Παλαμᾶς, «δὲν ἄλλαξαν καρδιά». Τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα ἐντονότατο στὴ νήσο τῶν Ἀγίων, ὑπῆρξε κύριο χαρακτηριστικὸ καὶ τῶν ἀγωνιστῶν τῆς ΕΟΚΑ. Στὴ μεγάλη τους πλειοψηφία οἱ ἀγωνιστές μας ὑπῆρξαν μαθητὲς τῶν κατηχητικῶν σχολείων καὶ τῶν χριστιανικῶν ομάδων καὶ ἡ θρησκευτικὴ πίστη κατηύθυνε τὰ βήματά τους.

Ἀρκοῦν δύο παραδείγματα ποὺ ἀφοροῦν δύο ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους ἥρωες ἐκείνου τοῦ ἀγώνα γιὰ νὰ τὸ ἀποδείξουν. Κύκλους μελέτης Ἀγίας Γραφῆς ἔκανε μὲ τοὺς συμπολεμιστές του κρυμμένος στὸ κρησφύγετό του ὁ Γρηγόρης Αὐξεντίου. «Οὗτοι ἐν ἄρμασιν καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν μεγαλυνθησόμεθα». Αὐτὸ ἦταν τὸ ἐδάφιο ἀπὸ τοὺς ψαλμοὺς ποὺ ἐπανερχόταν στοὺς λόγους

τοῦ ὑπαρχηγοῦ τῆς ΕΟΚΑ.

Ἀλλὰ καὶ ὁ νεαρὸς ποιητής, ὁ δεκαοκτάρχρονος ἥρωάς μας, ὁ Εὐαγόρας, τὸ εὐαγγέλιο εἶχε συνεχῶς στὴν τσέπη του καὶ μιὰ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Στὸ πρῶτο ἄδειο φύλλο τῆς Καινῆς Διαθήκης ἔγραφε: «Τὸ Εὐαγγέλιο ἐγράφη στὴ γλῶσσα μας καὶ σὲ μᾶς ὁ Θεὸς ἀνέθεσε νὰ τὸ μεταδώσουμε σὲ ὅλο τὸν κόσμο. Εἶναι τιμὴ σου ἂν τὸ κρατᾶς φυλαχτὸ καὶ τὸ μελετᾶς καθημερινά. 6-6-56». Καὶ πίσω ἀπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ εἶχε γράψει: «Ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου ἃς εἶναι ὁδηγὸς καὶ ἐμπνευστὴς εἰς τοὺς ἀγῶνες καὶ στὴ ζωὴ μας. 1.6.1956».

Ἀλλὰ τὸ πιὸ συγκινητικὸ ἦταν ἡ ἐπιθυμία του νὰ μὴν ἀποχωριστεῖ τὸν σταυρὸ του τὴν ὥρα τοῦ ἀπαγχονισμοῦ. Τὸν εἶχε ζητήσει ἀπὸ τὴ μητέρα του, στὴν ὁποία εἶπε ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ ἀντιμετωπίσει τὸ δῆμιό χωρὶς τὸν Ἑσταυρωμένο. Αὐτὸς ὁ ἀλύγιστος, μπροστὰ στοὺς ἀνακριτές, στὰ βασανιστήρια καὶ στὸν ἴδιο τὸν δικαστή, ὅπου συνεχῶς ἐπαναλάμβανε:

«Ὁ,τι ἔκαμα τὸ ἔκαμα ὡς Ἑλλήν Κύπριος ποὺ ζητᾶ τὴν ἐλευθερία του», αὐτὸς ποὺ δὲν δέχθηκε καμιά ὑπεράσπιση στὸ δικαστήριο ἀπὸ τοὺς δικηγόρους του, ταπεινώνεται μόνον μπροστὰ στὴν ὑπέρτατη δύναμη καὶ ζητᾶ τὴν προστασία της.

Αὐτοῦ τοῦ ἐπιπέδου ἦσαν, Μακαριώτατε, οἱ ἥρωες τοῦ 55-59. Καὶ ἡ Ἐκκλησία ἔπαιξε, ὅπως ἀκριβῶς καὶ τὸ 1821, τὸν κυριότερο ρόλο στὸν ἀγῶνα αὐτό. Ἀπὸ τὸν Ἐθνάρχη Μακάριο, τὸν ἐμπνευστὴ τοῦ ἀγώνα, ὡς τὸν παπᾶ τοῦ πιὸ μικροῦ χωριοῦ, ποὺ ὀρκιζε τοὺς ἀγωνιστές στὸ ὄνομα τῆς Ἀγίας Τριάδος κι ὡς τὶς Μονές ποὺ ἔχουν ἄρρηκτα συνδέσει τὸ ὄνομά τους μὲ τοὺς ἥρωές μας. Στὴν Μονὴ Κύκκου ἔδρασε ὁ Χαράλαμπος Μοῦσκος, στὴ Μονὴ Μαχαιρὰ ἐγίνε ὁλοκαύτωμα ὁ Γρηγόρης Αὐξεντίου καὶ ἡ Μονὴ Ἀγίου Νεοφύτου ὑπῆρξε τὸ καταφύγιο τοῦ Εὐαγόρα Παλληκαρίδη.

Οἱ ἐθνικοὶ ἀγῶνες δὲν εἶναι τυχαῖα ξεσπάσματα τῆς στιγμῆς, ἀλλὰ ἡ ἔκφραση τῶν ὁραματισμῶν καὶ τῶν προσδοκιῶν τοῦ ἔθνους. Ὡς τέτοιοι ἔχουν τὶς ρίζες τους στὴ μακραίωνη ἱστορία μας καὶ ἡ προετοιμασία τους συντελεῖται μέσα στὰ ἐργαστήρια τῶν παραδόσεων καὶ τῶν ἱδανικῶν τῆς φυλῆς. Ἐνας τέτοιος ἀγώνας ἦταν καὶ ὁ ἀγώνας τοῦ 55-59 μὲ κύρια χαρακτηριστικά, τὴν πίστη στὸν Θεὸ καὶ στὴν Ἑλλάδα.

Καὶ ὅμως ὁ ἀγώνας αὐτός, δὲν ἐστέφθη ἀπὸ τὴν

ἐπιτυχία πού εἶχαν ὁραματισθεῖ οἱ ἥρωές μας. Ἀποκτήσαμε μιὰ κολοβή ἀνεξαρτησία καὶ φθάσαμε, δυστυχῶς ἐξαιτίας τῆς προδοσίας καὶ τῆς τουρκικῆς εἰσβολῆς, νὰ ἔχομε σήμερα ἓνα μοιρασμένο νησί καὶ ἐπικρεμμάμενη τὴν ἀπειλὴ τῆς ὀριστικῆς διχοτόμησης.

Καὶ ἐπὶ πλέον νὰ ἐλλοχεύει ὁ κίνδυνος τῆς σταδιακῆς ὑποβάθμισης τοῦ ἐθνικοῦ συναισθήματος.

Εἶναι πεποίθησή μας, πὼς ἡ ἐλληνορθόδοξη Παιδεία εἶναι ἡ μόνη πού μπορεῖ νὰ προσφέρει πνευματικά καὶ ἐθνικά ἀντισώματα στοὺς Ἑλληνοκύπριους, ὥστε νὰ μὴν ὑποκύψουν στὰ καταστροφικὰ μηνύματα τῆς νέας ἐποχῆς καὶ τῆς ἰσοπεδωτικῆς παγκοσμιοποίησης. Ὁ ἀγώνας γιὰ τὴ συντήρηση τῆς ἐθνικῆς μας ταυτότητας εἶναι ἐξίσου ἱερὸς μὲ τὸν ἀγώνα γιὰ τὴν προάσπιση τῆς πατρίδας καὶ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς τουρκοκρατούμενης γῆς τῶν πατέρων μας. Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτό, εἶναι ἀνάγκη οἱ Ἕλληνες τῆς Κύπρου νὰ σφυρηλατήσουμε τοὺς πνευματικούς καὶ πολιτισμικούς μας δεσμούς, μὲ τοὺς ἀδελφούς τοῦ μητροπολιτικοῦ Ἑλληνισμοῦ στὸ μεγαλύτερο δυνατὸ βαθμό.

Μόνο ἔτσι θὰ αἰσθανθοῦν ἱκανοποίηση οἱ ψυχὲς τῶν ἡρώων μας, πού πρόσφεραν τὴ ζωὴ τους γιὰ τὸ μεγάλο ὄνειρο τῆς Ἑνώσεως μὲ τὴν Ἑλλάδα.

Κλείνοντας Μακαριώτατε, θέλω ἀκόμη μίαν φορὰ νὰ σᾶς εὐχαριστήσω ἐκ μέρους τοῦ Δ.Σ. καὶ τῶν Μελῶν τοῦ Συλλόγου μας, γιὰ τὴν ἐδῶ, τιμητικὴ σας παρουσία. Θερμὲς εὐχαριστίες ἐπίσης στὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου κύριο Χρυσόστομο γιὰ τὴ συνεχῆ στήριξή του στὸ σύλλογό μας καὶ τὴ συμβολή του στὴ πραγματοποίηση τῆς σημερινῆς ἐκδήλωσης.

Εὐχαριστίες ἀπευθύνω στὸ Πανιερώτατο Μητροπολίτη Πάφου κ. Γεώργιο καὶ τὸν Δήμαρχο Πάφου κ. Σάββα Βέργα γιὰ τὴ βοήθειά τους, ὡς καὶ στὴν Μουσικοσυνθέτρια Ἀναστασία Γκάη καὶ τὴ Μαέστρο Βιολέττα Κακομανώλη.

Εὐχαριστῶ θερμὰ ἐπίσης καὶ ὅλους τοὺς συντελεστές τῆς ἐκδήλωσης καὶ εἰδικὰ τοὺς χορηγούς της καὶ βεβαίως ὅλους ἐσᾶς κυρίες καὶ κύριοι, φίλοι καὶ φίλες πού μᾶς τιμᾶτε καὶ μᾶς ἐνισχύετε μὲ τὴν παρουσία σας.

Μακαριώτατε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, πρὶν σᾶς παραδώσω τὸ βῆμα, αἰσθάνομαι τὴν ὑποχρέωση νὰ ἐπαναλάβω αὐτὰ πού εἶπε πρὶν ἐνάμιση μῆνα στὸ

φιλολογικὸ μνημόσυνο τοῦ Εὐαγόρα Παλληκαρίδη ἀπὸ τὸ ἴδιο αὐτὸ βῆμα ὁ διακεκριμένος πολιτικὸς καὶ ἀκαδημαϊκὸς Γεώργιος Ἀλέξανδρος Μαγκάκης, ἐνώπιον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ Παιδείας καὶ Πολιτισμοῦ. Ἔχει φθάσει ἡ ὥρα οἱ Κυβερνήσεις τῆς Ἑλλάδος καὶ Κύπρου ἀπὸ κοινοῦ, νὰ ἀνακηρύξουν τὸν Ἑθνικὸ μας ἥρωα Εὐαγόρα Παλληκαρίδη, ὡς ἀγωνιστικὸ σύμβολο τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας, τῆς ὁποίας τὴ βαθύτατη οὐσία ἐξέφρασε καὶ καθηγίωσε μὲ τὸν ἥρωικό του θάνατο.

ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΗ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη νὰ εὐχαριστήσω ἀπὸ καρδίας τὸν ἐντιμώτατο Πρόεδρο τοῦ Πολιτιστικοῦ Συλλόγου «Εὐαγόρας Παλληκαρίδης» Πάφου κ. Κενδέα Ζαμπυρίνη καὶ τὰ ἀξιότιμα μέλη τοῦ ὑπ' αὐτὸν Δ.Σ. γιὰ τὴν εὐγενική τους πρόσκληση νὰ ὁμιλήσω ἀπόψε στὸ καταπληκτικὸ τοῦτο κτίριο τοῦ Α' Λυκείου Πάφου. Καὶ καθὼς βρίσκομαι στὴν Πάφο ὁ νοῦς μου τρέχει στὸν ἥρωά μας, τὸν Εὐαγόρα Παλληκαρίδη, πού θυσιάστηκε γιὰ τὴν λευτεριά τῆς Κύπρου. Συγκινοῦμαι, καθὼς φέρω στὴ μνήμη μου τὴ θυσία τῶν 18χρονων παιδιῶν τῆς Κύπρου, πού ἐθυσίασαν τὴ ζωὴ τους γιὰ τὴν γλυκεία πατρίδα καὶ γιὰ τὴν Πίστη. Ἀνάμεσά τους ὁ Εὐαγόρας Παλληκαρίδης, ὁ ἀμετακίνητος ἀπὸ τὸ χρέος πατριώτης, ὁ ἀγνὸς καὶ ἄδολος ἰδεολόγος, ὁ ἀποφασισμένος γιὰ ὅλα ἀγωνιστής, μά, ταυτόχρονα καὶ ὁ εὐαίσθητος ποιητής, ὁ συναισθηματικὸς νέος, ὁ ἐνάρετος Χριστιανός, ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος.

Θαυμάζει κανεὶς τὴν ἀντρευσίνη καὶ τὸ θάρρος αὐτοῦ τοῦ παιδιοῦ, πού ἐρωτεύτηκε τὴ λευτεριά καὶ ἔσπευσε νὰ τὴν συναντήσει. «Θὰ πάρω μίαν ἀνηφοριά, θὰ πάρω μονοπάτια. Νὰ βρῶ τὰ σκαλοπάτια πού πᾶν στὴ Λευτεριά». Ὡς ἀθάνατη Ἑλληνικὴ μοῦσα, πού ἐμπνέεις μὲ τὸ ζεῖδωρο πνεῦμα τῶν ἰδανικῶν τῆς φυλῆς τοὺς νέους μας. Πού ἐκφράζεις τὴν ἀδούλωτη, κατὰ τὸ φρόνημα, ἐλληνικὴ ψυχὴ. Πού ὀδηγεῖς στὸ δρόμο τῆς δόξας τοὺς φιλότιμους Ἕλληνες. Τὰ παλικάρια τῆς Κύπρου εἶναι ἀθάνατα γιὰτὶ ὑπῆρξαν ἀντρεωμένα. «Καὶ τοῦ ἀντρεωμένου ὁ θάνατος, θά-

νατος δὲ λογᾶται»

Ἀκολούθησε ὁμιλία ἀπὸ στήθους τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Χριστοδούλου, μὲ θέμα «Ἡ Ἐθνική μας αὐτοσυνειδησία: ὅρος ἐπιβίωσής μας».

Στὴ διάρκεια τῆς ὁμιλίας του ὁ Μακαριώτατος ἀνέλυσε τὴ μεθοδευμένη προσπάθεια ὑπονόμευσης τῶν θεσμῶν τοῦ ἔθνους καὶ ἀλλοίωσης τῶν ταυτοτικῶν του στοιχείων. Ὡς στάδια ὑλοποίησης αὐτοῦ τοῦ σχεδίου ἐπεσήμανε τὴν ἀναθεώρηση τῆς Ἱστορίας, τὴν ἐκκοσμίκευση τῆς Ἐκκλησίας, τὸν ἐξωραϊσμό τοῦ ἀποκαλούμενου ἐκσυγχρονισμοῦ πρὸς χάριν δῆθεν τῆς ἀνταγωνιστικότητας, στὸ βωμὸ τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ θυσιάζονται τὰ ιδιώματα τῆς ἰδιοπροσωπίας μας καὶ τὴν προβολὴ τῆς καταναλωτικῆς κοινωνίας μὲ ἀντάλλαγμα τὴν σιωπὴ μας καὶ τὸν περιορισμὸ τῶν πνευματικῶν καὶ ἀξιακῶν διεκδικήσεών μας. «Ἀπέναντι σὲ αὐτὴ τὴν κατάσταση», ὅπως ὑπογράμμισε ὁ Μακαριώτατος, «ὀφείλουμε νὰ ἀγωνισθοῦμε γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῶν ταυτοτικῶν μας στοιχείων, δηλαδὴ τῆς πνευματικῆς μας ταυτότητας καὶ τῆς ἐλληνορθόδοξης παράδοσής μας, κορυφαῖα στοιχεῖα τῶν ὁποίων εἶναι ἡ Ὁρθόδοξη πίστη μας, ἡ κοινωνικὴ μας συνοχή καὶ ὁμοιογένεια, ἡ ἱερὴ ἐλληνικὴ γλῶσσα, ἡ οἰκογένεια καὶ ἡ γνήσια ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὸ ἔθνος...»

* * *

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁμιλίας, ἡ ὁποία προκάλεσε τὸν ἐνθουσιασμό καὶ τὰ παρατεταμένα χειροκροτήματα τοῦ πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου, τὸ ὁποῖο γέμισε ἀσφυκτικὰ τὴν αἴθουσα τελετῶν τοῦ σχολείου, ὁ Πρόεδρος τοῦ Πολιτιστικοῦ Συλλόγου «Εὐαγόρας Παλληκαρίδης» ἀπένειμε στὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλο τὴν Ἀνώτατη Τιμητικὴ Διάκριση τοῦ Συλλόγου, τὸν «Χρυσὸ Ἀνδριάντα Εὐαγόρα Παλληκαρίδη» καὶ σχετικὴ ἀναμνηστικὴ τιμητικὴ πλακέτα, στὴν ὁποία ἀναγράφονταν τὰ ἑξῆς:

«Ὁ Πολιτιστικὸς Σύλλογος «Εὐαγόρας Παλληκαρίδης» Πάφου - Κύπρου ἀπονέμει, τιμῆς ἔνεκεν, στὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλο γιὰ τὸ σημαντικὸ Ἐκκλησιαστικὸ του ἔργο καὶ τὴ συνεχῆ ἐνδυνάμωση τῆς Ὁρθοδοξίας, ὡς καὶ γιὰ τὴν ἔμπρακτη καὶ σταθερὴ ὑποστήριξή του στὸν ἀγῶνα τοῦ Κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ γιὰ ἐπιβίωση καὶ

ἀποκατάσταση τῶν δικαιωμάτων του. Πάφος 1η Μαΐου 2007»

Ἀπονέμοντας δὲ τὴν τιμητικὴ διάκριση ὁ κ. Κενδέας Ζαμπυρίνης προσφώνησε τὸν Μακαριώτατο ὡς ἑξῆς:

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ
ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
«ΕΥΑΓΟΡΑΣ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗΣ» ΚΑΤΑ ΤΗΝ
ΕΠΙΔΟΣΗ ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΤΙΜΗΤΙΚΗΣ
ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «ΧΡΥΣΟΣ
ΑΝΔΡΙΑΝΤΑΣ ΕΥΑΓΟΡΑ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗ» ΣΤΟΝ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟ

Στὸ πρόσωπό σας Μακαριώτατε τιμοῦμε τὸν προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδας.

Τιμοῦμε τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος γιὰ τὸ σημαντικὸ ἐκκλησιαστικὸ καὶ κοινωνικὸ του ἔργο καὶ γιὰ τὴ μεγάλη συμβολὴ του στὴν ἐνδυνάμωση τῆς Ὁρθοδοξίας.

Σᾶς τιμοῦμε γιὰ τὴν ἔμπρακτη καὶ σταθερὴ ὑποστήριξή σας στὸν ἀγῶνα τοῦ Κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ γιὰ ἐπιβίωση καὶ ἀποκατάσταση τῶν δικαιωμάτων του.

Γιὰ ὅλη αὐτὴ τὴ προσφορὰ καὶ διακονία σας, τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τοῦ Συλλόγου μας ἀποφάσισε νὰ σᾶς ἀπονείμει τὸν χρυσὸ ἀνδριάντα Εὐαγόρα Παλληκαρίδη ποὺ ἀποτελεῖ τὴν ἀνώτατη τιμητικὴ διάκριση τοῦ Συλλόγου μας.

Αὐτὴ ἡ διάκριση Μακαριώτατε συμπυκνώνει ὅσα ἐμεῖς νιώθουμε γιὰ σᾶς καὶ παρακαλῶ νὰ τὴν δεχθεῖτε ὡς ἀνταπόδοση τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης μας.

ΤΕΤΑΡΤΗ 2 ΜΑΪΟΥ 2007

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Τὸ πρόγραμμα τῆς τέταρτης ἡμέρας τῆς ἐπισήμου ἐπισκέψεως τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Χριστοδούλου στὴν Ἐκκλησία τῆς Κύπρου ξεκίνησε μὲ προσκύνημα στὴν ἀνδρῶα Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ἀγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου.

Στὴν εἴσοδο τῆς Μονῆς, τὸν Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὸν Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου καὶ τὴ συνοδεία τους ὑποδέχθη-

κε ὁ Ἡγούμενος τῆς Μονῆς, Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμ. Λεόντιος, ἐπικεφαλῆς τῆς Μοναστικῆς Ἀδελφότητος καὶ πλήθους εὐλαβῶν προσκυνητῶν. Ἀκολούθησε λιτανευτικὴ πομπὴ πρὸς τὸ Καθολικὸ τῆς Μονῆς, ὅπου ἐψάλλη ἐπίσημη Δοξολογία, στὸ πέρας τῆς ὁποίας ὁ Πανοσιολογιώτατος Καθηγούμενος προσφώνησε τὸν Ἀρχιεπίσκοπο κ. Χριστόδουλο ὡς ἐξῆς:

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ

ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΛΕΟΝΤΙΟΥ ΣΤΗΝ ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ
ΑΓΙΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ
ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλε,

Μὲ αἰσθήματα πνευματικῆς ἀγαλλίασης καὶ ἱερῆς συγκίνησης ἡ μοναστικὴ μας ἀδελφότης καὶ ἐγὼ προσωπικὰ σᾶς ὑποδεχόμαστε σήμερα στὴν Μονὴ τῆς Ἀγίας Ἐγκλειστρας.

Ἡ ἐπίσκεψή σας αὐτή, μετὰ τῶν μελῶν τῆς σεπτῆς συνοδείας σας, πληροῖ τὸ μέτρον τῆς πνευματικῆς μας χαρᾶς ὥστε ἀνυπόκριτα καὶ ἀπὸ τὸ κέντρο τῆς καρδιάς μας σᾶς ἀπευθύνουμε τό «καλῶς ἦλθατε».

Ἡ παρουσία σας στὴ Μονή μας, δὲν ἀποτελεῖ μόνο ἀφορμὴ μεγάλης χαρᾶς, ἀλλὰ καὶ ἐξαιρετικῆς τιμῆς γιατί στὸ πρόσωπό σας ὑποδεχόμαστε τὸν πεπνυμένο ἀγωνιστὴ τῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς πίστεως καὶ τῶν δικαίων τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν ἔθνους.

Ἐχοντας βαθιὰ ἐπίγνωση αὐτῆς τῆς τιμῆς, ὁλόθερμες σᾶς ἀπευθύνουμε εὐχαριστίες καὶ σᾶς εὐχόμαστε υἱικὰ μακρότητα ἡμερῶν καὶ υἰεὶα κατ' ἄμφω γιὰ νὰ ποιμαίνετε τὸν θεοφιλεῖ Ἑλληνικὸν λαὸν μὲ τὴν διακρίνουσαν Ὑμᾶς σοφίαν καὶ στοργήν.

Ὁ χῶρος ποὺ βρισκεστε σήμερα, Μακαριώτατε καὶ Σεβασμιώτατοι ἅγιοι ἀρχιερεῖς, εἶναι χῶρος καθγιασμένος ἀπὸ τὰ δάκρυα καὶ τοὺς ἰδρωτὲς τῶν ἀσκητικῶν ἀγώνων ἐνὸς πνευματικοῦ τέκνου τῆς νήσου μας, τοῦ Ἀγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλειστοῦ, ποὺ εἶναι καὶ ὁ ἰδρυτὴς αὐτῆς τῆς Μονῆς.

Τὸ βίό τοῦ Ἀγίου καὶ τὴν ἱστορία τῆς Μονῆς μας εἶμαι βέβαιος, Μακαριώτατε, ὅτι τὰ γνωρίζεται πολὺ καλὰ ἀπὸ προηγούμενες προσκυνηματικὲς σας ἐπι-

σκέψεις ὡς Μητροπολίτης Δημητριάδος. Παρακαλῶ ὁμῶς νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ ἀναφερθῶ μὲ συντομία σ' αὐτὰ γιὰ χάρη, κυρίως, τῶν μελῶν τῆς συνοδείας σας, ποὺ πρώτη φορὰ μᾶς ἐπισκέπτονται.

Ὁ Ἅγιος Νεόφυτος, ἄξιο τέκνο τῆς ἰδιαίτερῆς μας πατρίδας, ἔζησε κατὰ τὸ δωδέκατο καὶ τὶς ἀρχὲς τοῦ δέκατου τρίτου αἰώνα.

Ἀπὸ πολὺ νωρὶς συνέλαβε τὸ πραγματικὸ νόημα τῆς ζωῆς καὶ κατόρθωσε μὲ αὐστηρὴ ἄσκηση νὰ ἀναδειχθεῖ σὲ μιὰ κατεξοχήν ἀντιπροσωπευτικὴ μορφή τῆς ὁρθόδοξης χριστιανικῆς ἀγιότητος.

Στὴν ἡλικία τῶν δεκαοκτῶ χρόνων ἐγκαταλείπει τὸ πατρικὸ του σπίτι καὶ ἐγκαταβιώνει στὴν Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ἀγίου Ἰωάννη τοῦ Χρυσοστόμου, βόρεια τῆς Λευκωσίας, ποὺ σήμερα δυστυχῶς βεβηλώνεται ἀπὸ τοὺς Τούρκους κατακτητές. Ἐκεῖ παραμένει πέντε περίπου χρόνια καὶ ἀσκεῖται στὸν πνευματικὸ ἀγὼνα κατὰ τῶν ψυχοκτόνων παθῶν καὶ στὴν κατάκτηση τῶν μοναχικῶν ἀρετῶν, ἐνῶ παράλληλα μανθάνει τὰ πρῶτα γράμματα καὶ ἐντρυφᾷ στὴ μελέτη τῶν θείων Γραφῶν.

Στὴ συνέχεια, μὲ εὐλογία τοῦ Γέροντά του, ἐγκαταλείπει τὴ Μονὴ καὶ ἐπισκέπτεται τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ ὅλα τὰ θεοβάδιστα μέρη τῆς Παλαιστίνης. Σκοπὸς του ἡ ἀναζήτησις αὐστηροῦ πνευματικοῦ πατέρα, στὸν ὁποῖο νὰ ὑποταχθεῖ, μὲ στόχο, μέσῳ τῆς ἄσκησης στὴν ὑπακοή καὶ στὴν ταπείνωση, τὴν πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ του κατάρτιση.

Ἐπειδὴ ὁμῶς δὲ βρῆκε αὐτὸ ποὺ ἐπιζητοῦσε ἀναγκάζεται νὰ ἐπιστρέψει στὴν Κύπρο γιὰ νὰ καταλήξει τελικὰ στὸ μέρος αὐτό, ὅπου μέσα στὸν ἀπέναντι βράχο, λαξεύει τὸ ἀσκητήριό του, τὴ γνωστὴ Ἐγκλείστρα, ποὺ ἀποτελεῖ καὶ τὸν πυρῆνα τῆς Μονῆς μας. Μὲ φροντίδα τοῦ ἴδιου τοῦ Ἀγίου, ἡ Ἐγκλείστρα ἀγιογραφεῖται ἀπὸ τὸν ταλαντοῦχο Θεόδωρο Ἀψευδῆ μὲ ἐξαιρετικῆς τέχνης τοιχογραφίες, ποὺ οἱ περισσότερες διασώθηκαν μέχρι σήμερα.

Μέσα σ' αὐτή, μόνος γιὰ ἑνδεκα ὁλόκληρα χρόνια καὶ στὴ συνέχεια μὲ τὴ συνοδεία μοναστικῆς ἀδελφότητος, ἔζησε τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς θεοφιλοῦς ζωῆς του μὲ αὐστηρὴ νηστεία, μὲ ὁλονύκτιες ἀγρυπνίες καὶ μὲ ἀδιάλειπτες θερμὲς προσευχὲς πρὸς τὸν ἐν Τριάδι Θεὸ καὶ τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο.

Πέθανε γύρω στὰ 1219 καὶ τάφηκε ἀπὸ τοὺς μονα-

χούς του σὲ τάφο, πὺν ὁ ἴδιος ἐτοίμασε καὶ πὺν θὰ ἔχουμε τὴν εὐκαιρία νὰ δοῦμε σὲ λίγο.

Ἀργότερα, κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα, κτίστηκε ὁ ναὸς αὐτός, πὺν εἶναι ἀφιερωμένος στὴν Κοίμησι τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Διασώζονται καὶ ἐδῶ σπουδαίας τεχνοτροπίας τοιχογραφίες, καθὼς καὶ φορητὲς εἰκόνες, πὺν χρονολογοῦνται στὰ μέσα τοῦ 16ου αἰῶνα. Ἐδῶ φυλάσσονται ἀκόμη, ὡς πολύτιμος θησαυρός, τὰ τίμια λείψανα τοῦ Ἀγίου μας, πὺν βρέθηκαν στὸν τάφο του στὴν Ἐγκλείστρα γύρω στὰ 1750 καὶ μετακομίσθηκαν μὲ τιμὲς στὸν Ἱερὸ χῶρο πὺν βρισκόμαστε.

Γύρω ἀπὸ τὸ Ναὸ κτίσθηκαν κατὰ καιροὺς τὰ κελιά τῶν μοναχῶν καὶ ἔτσι ἡ μοναστικὴ ζωὴ τῆς Ἐγκλείστρας μετακινεῖται ὕστερα ἀπὸ τρεῖς σχεδὸν αἰῶνες στὸ μέρος τοῦτο.

Τὸ 1570 ἡ Κύπρος κυριεύθηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους, οἱ ὅποιοι τὴν λεηλάτησαν συστηματικά. Ἀπὸ τὴν μανία τους δὲν γλίτωσαν οὔτε τὰ μοναστήρια, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ Μονὴ Ἀγίου Νεοφύτου. Τὸ 1585 μὲ ἐντολὴ τοῦ σουλτάνου Μουράτ, πωλήθηκαν τὰ μοναστήρια, μαζὶ καὶ ἡ Μονὴ αὐτὴ καὶ οἱ μοναχοὶ τότε ἀναγκάσθηκαν νὰ τὴν ἐγκαταλείψουν. Τὴν ἀναγέννησὴ τῆς πέτυχε ὁ ἱερομόναχος Λεόντιος, ὁ ὁποῖος συγκέντρωσε καὶ πάλιν τοὺς μοναχοὺς. Τὸ 1611 ζήτησε ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Χριστόδουλο τὴν ἀνακήρυξη τῆς Μονῆς σὲ Σταυροπηγιακὴ, πράγμα πὺν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἔπραξε μὲ τὴ σύμφωνη γνώμη τοῦ τότε Ἐπισκόπου Πάφου. Τὸ 1631, ὁ ἡγούμενος Λεόντιος γιὰ νὰ κατοχυρώσει πλήρως τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Μονῆς ζήτησε ἀπὸ τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Κύριλλο τὸ Λούκαρι νὰ ἐπικυρώσει τὸ Σταυροπήγιό της. Πράγματι ὁ Κύριλλος ὁ Λούκαρις ἐξέδωσε Πατριαρχικὸ Σιγίλλιο, μὲ τὸ ὁποῖο ἀνακήρυσσε τὴν Μονὴ Ἀγίου Νεοφύτου Σταυροπηγιακὴ. Τὸ Σιγίλλιο προσυπέγραψαν τὰ μέλη τῆς Πατριαρχικῆς Συνόδου, καθὼς καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Χριστόδουλος.

Ὁ Ἅγιος Νεόφυτος, Μακαριώτατε, ἂν καὶ ἀναλόγως μέχρι τὰ 18 τοῦ χρόνια καὶ στὴν συνέχεια αὐτοδίδακτος, καταξιώθηκε καὶ ὡς ἓνας ἀπὸ τοὺς διαπρεπέστερους ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεῖς καὶ λογίους τοῦ 12ου αἰῶνα στὸν Ἑλληνικὸ χῶρο.

Σημαντικὸ μέρος τοῦ συγγραφικοῦ τοῦ ἔργου δια-

σώζεται μέχρι σήμερον σὲ μουσεῖα καὶ βιβλιοθήκες τῆς Ἑλλάδος καὶ ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν.

Ἡ Μονὴ μας ἔχει ἀναλάβει κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια πρωτοβουλία γιὰ ἔκδοση τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν καὶ εἴμαστε εὐτυχεῖς πὺν πρόσφατα ἔχουμε ὁλοκληρώσει τὸ ἔργο σὲ πέντε καλαίσθητους τόμους. Θὰ ἀκολουθήσει ἓνας ἀκόμη τόμος πὺν θὰ περιλαμβάνει τοὺς πίνακες καὶ τὰ εὔρετήρια.

Μέσα ἀπὸ τὰ συγγράμματά του, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πνευματικὴ τροφή, πὺν προσφέρει στοὺς συμπατριῶτες του, ὁ Ἅγιος μᾶς διασώζει καὶ σημαντικὲς ἱστορικὲς μαρτυρίες γιὰ τὴν ἐποχὴ του, πὺν εἶναι ἐποχὴ μεγάλων δοκιμασιῶν γιὰ τὴν Κύπρο. Παράλληλα, ὁ Ἐγκλειστος ἀσκητὴς ἐρμηνεύει θεολογικὰ τὶς δοκιμασίες αὐτὲς καὶ δίνει στὸ λαὸ μηνύματα πνευματικῆς ἀντίστασης καὶ ἐργήγορης γιὰ ὑπέρβασή τους.

Ὅπως εἶναι γνωστὸ, ὁ Κυπριακὸς λαὸς περνᾷ καὶ στὶς μέρες μας μιὰ μεγάλη δοκιμασία, μὲ τὴ στρατιωτικὴ κατοχὴ μεγάλου μέρους τῆς πατρίδας μας ἀπὸ τοὺς βάρβαρους Τούρκους εἰσβολεῖς.

Ἡ μελέτη τῶν ἔργων τοῦ Ἀγίου Νεοφύτου εὐελπιστοῦμε ὅτι θὰ συμβάλει θετικὰ στὴν ἀντιμετώπιση τῆς δοκιμασίας αὐτῆς. Πιστεύουμε δὲ πὺς μὲ τὶς πρεσβεῖες του καὶ τὶς πρεσβεῖες ὅλων τῶν ἁγίων μας καὶ μὲ τὶς δικὲς σας θεοπειθεῖς προσευχές, ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ δικαιοσύνη σύντομα θὰ ἀποκατασταθοῦν στὴ μαρτυρικὴ αὐτὴ γῆ.

Τελειώνοντας, Μακαριώτατε, ἐπιτρέψατέ μου μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς σημερινῆς σας ἐπίσκεψης, νὰ ἐκζητήσω τὶς ἀρχιερατικὲς Σας εὐλογίες, καθὼς καὶ ἐκεῖνες τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν πὺν σᾶς συνοδεύουν, γιὰ πνευματικὴ πρόοδο τῆς ἀδελφότητος τῆς Μονῆς μας καὶ ὅλων τῶν ἐγκαταβιούντων σ' αὐτήν.

Ἐκ μέρους των δὲ σᾶς ἐκφράζω καὶ πάλι τὴ χαρὰ καὶ τὴ βαθύτατὴ μας συγκίνηση γιὰ τὴν ἐπίσκεψή Σας αὐτὴ καὶ Σᾶς ἀπευθύνω τό «Καλῶς μᾶς ἦλθατε». Εἰς ἔνδειξη δὲ τῆς εὐγνωμοσύνης μας καὶ εἰς ἀνάμνηση τῆς ἡμέρας αὐτῆς παρακαλῶ δεχθεῖτε τὸ σεπτὸ αὐτὸ εἰκόνημα τοῦ Ἀγίου μας.

Ἀκολούθησε ἀντιφώνηση τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Χριστοδούλου.

ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΗ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗ-
ΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΥ-
ΤΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΜΟΝΗΝ ΑΓΙΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ.

- Πανοσιολογιώτατε Καθηγούμενε τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς,
- Ἀγαπητοὶ Πατέρες καὶ Ἀδελφοί,
- Λαὲ τοῦ Κυρίου εὐλογημένε,

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Μετὰ τῆς τιμίας Συνοδείας ἡμῶν κομίζομεν εἰς ὑμᾶς, τὸ τερπνὸν τῆς Ἀναστάσεως μήνυμα καὶ μετὰ πολλῆς συγκινήσεως ἀλλὰ καὶ χαρᾶς ἀσπαζόμεθα ὑμᾶς ἐπισκεπτόμενοι τὴν Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Ἀγίου Νεοφύτου τοῦ Ἑγκλείστου, τῆς τόσον σπουδαίας αὐτῆς μορφῆς τοῦ Ὁρθοδόξου Μοναχισμοῦ, τῆς ἐξοχωτέρας ἴσως μεταξὺ τῶν ἀσκητῶν συγγραφέων τῆς γλυκειᾶς νήσου Κύπρου.

Ἀκολουθοῦμε καὶ ἡμεῖς τὰ βήματα τῶν μυριάδων πιστῶν, οἱ ὅποιοι συρρέουν ἐπὶ αἰῶνας διὰ νὰ προσκυνήσουν τὴν Ἑγκλείστραν, τὴν ὁποίαν ὁ ἴδιος ἐλάξευσεν εἰς τὸν βράχον καὶ ἔζησεν ἐπὶ ἔτη πολλά, προσευχόμενος καὶ συγγράφων κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς ἐκ τῶν πλέον δραματικῶν ἐποχῶν τῆς ἱστορίας τῆς Κύπρου, δηλαδὴ τῆς καταλήψεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων.

Δι' ἡμᾶς τοὺς Ὁρθοδόξους ἀποτελεῖ κλασικὸν παρὰδειγμα ἀντιπροσώπου τοῦ ἡσυχαστικοῦ ἀσκητισμοῦ καὶ ἐκφράζει ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο διετύπωνε ὁ Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων διὰ τὸν μοναχισμόν, δηλαδὴ τὴν «ἐντελὴ ἀπάρνησιν τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, στέρησιν ἀπάσης εὐπαθείας, καὶ τὴν διὰ τῆς στενῆς καὶ τεθλιμμένης ὁδοῦ κατόρθωσιν τῆς ψυχικῆς σωτηρίας».

Ἐὰν ἀνατρέξωμεν εἰς τὴν παράδοσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, θὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ ἡσυχία, δηλαδὴ ἡ κατάστασις ἐκεῖνη, διὰ τῆς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος κατορθώνει τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ ἐνότητα καὶ ἐπιτυγχάνει τὴν ἀφιέρωσίν του εἰς τὸν Θεόν, ἐκφράζεται διὰ τῆς ἀπολύτου πνευματικῆς ἐνεργοποιήσεως καὶ βιωματικῆς προσηλώσεως εἰς τὸν Πλάστην καὶ Δημιουργόν.

Ὁ μοναχὸς, αὐτοπεριοριζόμενος εἰς συγκεκριμένον

τόπον, ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ ἐξερευνᾷ τὸν ἀπέραντον ἐσωτερικὸν αὐτοῦ κόσμον καὶ νὰ ἐπιδιώκη τὴν ἀγιότητα, τουτέστιν τὸν ἀγιασμόν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ διὰ τοῦ ἀπηνόου πολέμου τῶν παθῶν. Δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου καθίσταται προφανὲς ὅτι ὁ μοναχὸς δὲν ἀποστρέφεται τὸν κόσμον, ἀλλὰ τὸ κοσμικὸν φρόνημα.

Ἀσφαλῶς, εἰς καιροὺς κατὰ τοὺς ὁποίους τὸ πνεῦμα καταρρακώνεται ἀπὸ τὴν ἐπικράτησιν τῆς ὕλης, χρησιμοποιομένης πολλάκις ὡς μοναδικοῦ σκοποῦ τῆς ζωῆς, ἡ ἀπομάκρυνσις ἐκ τοῦ κόσμου θεωρεῖται ὑπὸ πολλῶν ὡς ἄχρηστος καὶ ἐγωιστικὴ πρᾶξις. Καὶ ὅμως, αὕτη ἡ ἀπόφασις ὁδηγεῖ πρὸς μίαν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον κίνησιν, φέρουσιν εἰς τὴν ἐνότητα μετὰ τῆς ἀνθρωπότητος ὅλης.

Πρόκειται διὰ μίαν πορείαν ἀνόδου πνευματικῆς, διὰ τῆς ὁποίας ἡ συμβατικότης παραμερίζεται διὰ νὰ ἐπιδιωχθῇ τὸ ἀπόλυτον, ἡ ἔνωσις μετὰ τοῦ Θεοῦ. Ὁ σκοπὸς οὗτος δὲν εἶναι ἀτομικὴ ἐπιδίωξις, ἀλλὰ συμπίπτει μετὰ τοῦ ἐξαγιασμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος συμπάσης.

Εἶναι χαρακτηριστικὰ τὰ ὅσα λέγει ὁ ὁσιος Νεόφυτος «Εἰς τὸν θεοφόρον πατέρα ἡμῶν καὶ θαυματουργὸν Ἱλαρίωνα», τὰ ὁποῖα σχολιάζουν εἰς ἀνύποπτον δι' ἡμᾶς χρόνον, τὰς σκέψεις τὰς ὁποίας ἐπεθυμήσαμεν νὰ μοιρασθῶμεν σήμερον μεθ' ὑμῶν κατὰ τὴν εὐσημον ταύτην ἡμέραν εἰς τὸν χῶρον, ὅπου οὗτος ἡσκήτευσεν. Λέγει λοιπόν: «Χαίροις, πάτερ Ἱλαρίων θεσπέσιε, ὅτι τῆς δεσποτικῆς σαγήνης εἶσω γενόμενος εἰσῆλθης εἰς ἀγγεῖα βασιλικά τῆς ἁνῶ κληρουχίας, ἀγγέλοις συγχορεύων καὶ ἀγίοις καὶ δήμοις τῶν δικαίων, πρεσβεύων σὺν αὐτοῖς ὑπὲρ παντὸς τοῦ κόσμου, τοῦ λίαν παρανομοῦντος καὶ ἀξίως μαστιζομένου... Ἀλλὰ μὴ παύση, θεοφόρε, λιτανεύων σὺν τοῖς μετόχοις σου, ἕως οὗ ὁ χειμῶν τῶν ἀνιερῶν κατευνάσῃ νεύσει Θεοῦ».

Ὁ Ἅγιος Νεόφυτος ἀπομονωμένος εἰς τὴν Ἑγκλείστραν αὐτοῦ, δηλαδὴ εἰς τὸ ἐρημητήριόν του, ἀπέβη διὰ τὴν πάσχουσιν πατρίδα καὶ τὸν λαό του ἡ φωνή, ἡ πηγὴ παρακλήσεως καὶ δυνάμεως, ὅπως μαρτυροῦν τὰ συγγράμματα αὐτοῦ. Διὰ τῆς βιοτῆς καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ἔργων μαρτυρούντων λιπαρὰν παιδείαν, ἀπετέλεσεν ἐν σπάνιον παρὰδειγμα ἐλληνικοῦ καὶ ὀρθοδόξου ἡθους εἰς μίαν ἐποχὴν πολιτικῶν καὶ πολιτισμικῶν ἀνακατατάξεων, ὅπως ὑπῆρξεν ἡ ἐποχὴ τῶν

Κομνηνῶν καὶ τῶν Ἀγγέλων.

Παρόμοιαι φωναὶ εἶναι δυνατόν νὰ προέλθουν μόνον ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι γνωρίζουν ὅτι μετέχουν τῆς ἰδίας ζωῆς, τῆς ὁποίας καὶ οἱ Πατέρες μετέσχον, ἥτοι τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ. Καὶ τοῦτο, κατὰ τὴν Ἀγίαν καὶ Ὁρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν, εἶναι ἡ πλεοναύθεντική μεταβίωσις τῶν Πατέρων. Ἀναγνωρίζουσα τὸν Νεόφυτον ὡς Ἅγιον, ἡ Ἐκκλησία του εἶδεν εἰς αὐτὸν ἓνα πραγματικὸν διάδοχον τῶν Πατέρων, ἓναν πράγματι ἐξ ἐκείνων. Ὁ λόγος του σαφὴς ἀλλὰ καὶ μεστός νοημάτων, προσκολλᾶται ἐπὶ τῶν ἁγίων μορφῶν τῶν ἀπεικονιζομένων ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ Οἴκου τούτου τοῦ Θεοῦ καὶ διαμηνύει εἰς τοὺς αἰῶνας:

«Ἐὰν δὲ οἱ ἁμαρτωλοὶ πρὸς Κύριον ἐπιστρέψωμεν καὶ ποιήσωμεν αὐτῷ καρπὸν ἄξιον μετανοίας, πέπεισμαι, κατὰ τὰ αὐτοῦ παναληθῆ ἐπαγγέλματα, ὅτι οὐ μόνον ἀπλῶς τὴν αὐτοῦ θεασόμεθα δόξαν ἄρρητον, ἀλλὰ καὶ σὺν αὐτῷ, χάριτι αὐτοῦ, τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἐπαπολαύσομεν καὶ εἴποι πάντως ἐν τούτῳ ἀρτίως

πᾶς ὁ λαὸς τὸ Ἀμήν».

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἐντὸς τοῦ πανιέρου τούτου Ναοῦ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τὸν ὅποιον δὲν εἶδεν διὰ τῶν ὕλικῶν αὐτοῦ ὀφθαλμῶν ὁ Ἅγιος Νεόφυτος ἀλλὰ στέγει καὶ εὐλογεῖ ἐκ τῶν οὐρανίων δωμάτων, εὐχαριστοῦμεν ὑμᾶς ἐκ βάθους καρδίας διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς καὶ τοὺς περὶ ἡμᾶς δοχὴν καὶ εὐχόμεθα ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς ἐνισχύει ὑμᾶς εἰς τὸν ἀνάντην δρόμον, τὸν ὅποιον ἐπελέξατε.

Ἀναχωρῶντας ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου καὶ καθ' ὁδὸν πρὸς τὴν Λεμεσό, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐπισκέφθηκε τὸν Ἀρχαιολογικὸν χώρον τῆς Πάφου, ὅπου σώζονται περίφημα ψηφιδωτὰ τῆς Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς, τὴν Παλαιοχριστιανικὴ Βασιλικὴ τῆς Πάφου, ὅπου, κατὰ τὴν παράδοση, βρίσκεται ἡ στήλη στὴν ὁποία μαστιγώθηκε ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν Παῦλος, καθὼς καὶ τὸν Ἀρχαιολογικὸν χώρου τοῦ Κουρίου.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος καὶ ἡ συνοδεία του κατὰ τὴν ἐπίσκεψή τους στὸν Ἀρχαιολογικὸν χώρον τῆς Πάφου.

ΣΤΗΝ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΛΕΜΕΣΟΥ

Ἀνεπανάληπτη ὑποδοχή ἐπεφύλαξε ὁ λαὸς τῆς Λεμεσοῦ στὸν Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος ἐπισκέφθηκε ἐπισήμως τὴν πόλη καὶ τὴν τοπικὴ Ἐκκλησία. Ἐντυπωσιακὴ ἦταν ἡ παρουσία τῶν νέων τῆς πόλης, μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῶν σχολείων ὅλων τῶν βαθμίδων, πὺλ ἐκδήλωσαν τὰ αἰσθήματα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς συγκίνησής τους γιὰ τὴν παρουσία ἀνάμεσά τους τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς μητέρας Ἑλλάδος.

Ἐπικεφαλῆς τοῦ λαοῦ ἦταν ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Λεμεσοῦ κ. Ἀθανάσιος καὶ ὁ Δήμαρχος κ. Ἀνδρέας Χρίστου, ὁ ὁποῖος προσφώνησε στὸν εἰδικὰ διαμορφωμένο ὑπαίθριο χῶρο ὑποδοχῆς, τὸν Μακαριώτατο κ. Χριστόδουλο, ὡς ἐξῆς:

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΛΕΜΕΣΟΥ, κ. ΑΝΔΡΕΑ ΧΡΙΣΤΟΥ
ΣΤΗΝ ΠΑΛΛΑΙΚΗ ΥΠΟΔΟΧΗ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλε,
Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κύπρου καὶ Νέας Ἰουστινιανῆς κ. Χρυσόστομε,
Πανιερώτατε,
Κύριοι Βουλευτές, Κύριοι Δήμαρχοι,
Κυρίες καὶ Κύριοι, Δημότες τῆς Λεμεσοῦ,

Μὲ αἰσθήματα μεγάλης χαρᾶς καὶ τιμῆς ὑποδεχόμεστε σήμερα τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλο καὶ διαβιβάζουμε τὸν ἐγκάρδιο χαιρετισμὸ καὶ τὴν ξεχωριστὴ ἐκτίμηση ὁλόκληρης τῆς πόλης μας.

Στὸ πρόσωπο τοῦ Μακαριωτάτου χαιρετοῦμε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν ἑλληνικὸ λαό, τὴν πολιτεία καὶ τὴν Ἐκκλησία, οἱ ὁποῖοι χωρὶς ὑπολογισμούς, συμπαραστάθηκαν ἀταλάντευτα στὸν κυπριακὸ λαὸ στὶς κρίσιμες ὥρες τῶν δοκιμασιῶν του.

Βρίσκεστε Μακαριώτατε σὲ μιὰ πόλη μὲ μεγάλη ἱστορία καὶ μακραίωνη παράδοση, πὺλ λάμπρυναν φλογεροὶ δάσκαλοι, σπουδαῖοι στοχαστὲς καὶ διανοούμενοι, ἄξιοι ἱεράρχες, ἄνθρωποι σημαντικοὶ τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν, ἡγέτες κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν ἀγώνων, ἀγωνιστὲς γιὰ τὴν ἐλευθερία καὶ τὴ δημοκρατία, πρωτοπόροι ὁραματιστὲς τοῦ ἐργατι-

κοῦ κινήματος τῆς Κύπρου.

Βρίσκεστε σὲ μιὰ πόλη, ὅπου γιὰ πάρα πολλὰ χρόνια συνυπῆρχαν, καὶ συμβίωναν εἰρηνικὰ Ἑλληνοκύπριοι καὶ Τουρκοκύπριοι, Ἀρμένιοι, Μαρωνῖτες καὶ Λατῖνοι, συνεργαζόμενοι στὰ πλαίσια τοῦ ἐνιαίου Δημοτικοῦ Συμβουλίου γιὰ τὸ καλὸ τῆς πόλης καὶ τοῦ τόπου μας.

Βρίσκεστε σὲ μιὰ πόλη, τὴ μοναδικὴ τῆς Κύπρου, ὅπου δὲν ὑπῆρξε διαχωριστικὴ, ἢ λεγόμενη πράσινη γραμμὴ μεταξὺ τῶν δύο κοινοτήτων.

Ἐντελῶς συμπτωματικὰ ἡ περιοχὴ αὐτὴ στὴν ὁποία σᾶς ὑποδεχόμεστε, κατοικεῖτο ἀνάμικτα ἀπὸ οἰκογένειες Ε/Κ καὶ Τ/Κ, γι' αὐτὸ καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ κουβαλᾷ ἀκόμη τὰ σημάδια καὶ τὶς μνῆμες τῶν παλιῶν καλῶν ἐποχῶν, πρὶν ἢ λαίλαπα τῶν ξένων ἐπεμβάσεων, τοῦ πραξικοπήματος καὶ τῆς εἰσβολῆς καταστρέψει τὰ πάντα.

Ἡ ἐπίσκεψή σας πραγματοποιεῖται σὲ μιὰ περίοδο πὺλ ὁ λαὸς μας ἀνασυντάσσει τὶς δυνάμεις του καὶ διακαῶς ἐπιζητεῖ τὴν ἑναρξὴ τῆς διαδικασίας ἐκείνης πὺλ θὰ ὁδηγήσει σὲ ἐξεύρεση εἰρηνικῆς λύσης τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, μιὰ λύση, ἢ ὁποία θὰ ἐπανενώνει τὴν πατρίδα μας καὶ θὰ δημιουργεῖ τὶς προϋποθέσεις γιὰ σταθερότητα, πρόοδο καὶ εὐημερία γιὰ ὅλους τοὺς Κυπρίους.

Εἴμαστε βέβαιοι ὅτι σὲ αὐτὴ μας τὴ δύσκολη πορεία θὰ ἔχουμε ὅπως πάντοτε τὴ δική σας ὑποστήριξη, ὅπως καὶ ὁλόκληρου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, πρὸς τὸν ὁποῖο ἀκόμα μιὰ φορὰ ἐκφράζουμε εὐγνώμονες εὐχαριστίες.

Εἴμαστε βέβαιοι ὅτι ἡ ἐπίσκεψή σας θὰ εἶναι ἄκρως ἐπιτυχὴς καὶ καρποφόρα, πρὸς ὄφελος τῶν λαῶν μας, πρὸς ὄφελος τῆς Κύπρου καὶ τῆς Ἑλλάδας.

Μακαριώτατε, καλωσορίσατε στὴ Λεμεσό.

Ὡς εὖ παρέστητε!

Ἀκολούθησε ἀντιφώνηση τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Χριστοδούλου, ὁ ὁποῖος, ἀπὸ στήθους, εἶπε, μεταξὺ ἄλλων:

«Κύριε Δήμαρχε...

Βλέπω ὅτι ὁ λαὸς σας διαπνέεται ἀπὸ ἀκμαῖο ἐθνικὸ φρόνημα. Δὲν ξεχάσατε στὴν πορεία τοῦ χρόνου, τὸ μεγάλο πρόβλημα πὺλ ἀπασχολεῖ τὸν Ἑλληνισμό... Βλέπω τὴν Ἐκκλησία νὰ εἶναι πρωτοπόρα στὶς δίκαιες διεκδικήσεις τοῦ λαοῦ, σὰν μητέρα του, πὺλ διατη-

ρεῖ ὑψηλότατη θέση στή συνείδησή σας, μὲ τοὺς δια-
χρονικοὺς ἀγῶνες καὶ τὶς ἱστορικές της περγαμινές...

Διαπίστωσα τὸν σύνδεσμό σας μὲ τὴν Ἐκκλησία.
“Οἱ ἀγωνίζεστε γιὰ τὸ καλὸ αὐτοῦ τοῦ τόπου, ποὺ
πρωτίστως εἶναι πνευματικό... Οἱ Κύπριοι πιστεύετε
στὶς κοινές μας ρίζες, εἴστε προσηλωμένοι στὶς ἀρχές
τῆς Ἑλληνορθοδοξίας, τῆς μεγάλης μας δυνάμεως...

Ἡ Τοπικὴ Αὐτοδιοίκηση εἶναι προσανατολισμένη
στὸν κοινὸ πόθο γιὰ τὴν ἐπανένωση τῆς Κύπρου. Ἐνα
κράτος χωράει ἐδῶ καὶ οἱ Ἕλληνες ἔχουμε ἀποδείξει
ὅτι μποροῦμε νὰ συμβιώσουμε εἰρηνικά μὲ ὅλους, για-
τί πιστεύουμε ὅτι ὁ διπλανός μας εἶναι εἰκόνα τοῦ Θε-
οῦ...

Σᾶς εὐχαριστῶ, γιατί κάτω ἀπὸ τὸν φλογερὸ ἥλιο,
στέκεστε μὲ ὑπομονή γιὰ νὰ μὲ ὑποδεχθεῖτε καὶ νὰ τι-
μήσετε στὸ πρόσωπό μου τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος
ποὺ στηρίζει ἐξ ἀρχῆς τὰ δίκαια τοῦ Κυπριακοῦ Ἑλ-
ληνισμοῦ...»

Ἀκολούθως, σχηματίστηκε λιτανευτικὴ πομπή καὶ
κατευθύνθηκε πρὸς τὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ τῆς Πα-
ναγίας Παντανάσσης (Καθολικῆς) Λεμεσοῦ, ὅπου τε-
λέστηκε ἡ προβλεπόμενη ἐπίσημη Δοξολογία.

Στὸ πέρασ τῆς ἀκολουθίας ὁ Πανιερώτατος Μητρο-
πολίτης Λεμεσοῦ κ. Ἀθανάσιος προσφώνησε τὸν
Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὡς ἑξῆς:

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ

ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΛΕΜΕΣΟΥ κ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
ΠΡΟΣ ΤΟ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟ ΑΘΗ-
ΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης
Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλε, Χριστὸς Ἀνέστη!

Μέσα σ' αὐτὴν τὴν χαρμόσυνη ἀναστάσιμη περίοδο
ἢ κατὰ πόλιν καὶ Ἐπαρχίαν τῆς Λεμεσοῦ «παρηκοῦσα
Ἐκκλησία Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν», σᾶς ὑποδέχεται
σήμερα μὲ αἰσθήματα μεγάλης χαρᾶς καὶ ἁφаты
ἀγαλλίασης, βλέπουσα τὸν Προκαθήμενον τῆς Ἀγιο-
τάτης Ἐκκλησίας τῆς Μητέρας Πατρίδος μας Ἑλλά-
δας «ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν».

Ἡ ἔλευσή σας στὴν Κύπρο μας, τὴν «γλυκείαν αὐτὴν
χώραν», γέμισε αἰσιοδοξία καὶ θάρρος τὶς ψυχές μας
γιατὶ βλέπουμε τώρα καὶ ἀπὸ κοντὰ τὴν παρρησίαν
τοῦ λόγου σας ἐκ τῆς δυνάμεως τῶν ἔργων σας, τὶς

ὁρθές τοποθετήσεις σας καὶ ἀκριβεῖς κρίσεις σας περὶ
τῶν ἀπασχολούντων τὸν κόσμον σήμερα ὀδυνηρῶν
θεμάτων καὶ προβλημάτων.

Πρὸ πάντων ὅμως εἶδαμε μέσα ἀπὸ τὴν «μεθ' ἡμῶν
ἀναστροφήν» σας τὸν ποιμένα τὸν καλόν, τὸν κατὰ μί-
μῃσιν τοῦ Ἀρχιποίμενος Χριστοῦ πορευόμενον τὴν
ὁδὸν τοῦ καθημερινοῦ μαρτυρίου καὶ τῆς μαρτυρίας
τοῦ Εὐαγγελίου στὸν σύγχρονον ἄνθρωπον. Βλέπουμε
στὸ σεπτὸ πρόσωπό σας τὸν ἐργάτην τὸν πιστὸν καὶ
φρόνιμον, ποὺ δαπανᾷ τὴν ψυχὴν του ὑπὲρ τῶν τοῦ
Χριστοῦ λογικῶν προβάτων καὶ ποὺ πρόθυμα καὶ
ἀγόγγυστα αἶρει τὸν σταυρὸν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χρι-
στοῦ ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ.

Σᾶς παρακολουθοῦμε Μακαριώτατε ἐμεῖς οἱ πτωχοὶ
καὶ ἀδύναμοι κυριολεκτικά «μὲ τὴν ψυχὴν στὸ στόμα»
κατὰ τὴν λαϊκὴν ῥήση, βλέποντάς σας καθημερινὰ νὰ
θηριομαχεῖτε ὑπὲρ Χριστοῦ στὸ στάδιο τοῦ παρόντος
κόσμου, κρατώντας ψηλὰ τὴν ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου
καὶ τὸν σωτήριο λόγο τῆς Ἐκκλησίας του Χριστοῦ
μας. Σᾶς συμπαριστάμεθα πάντοτε μὲ τὴν ἀγάπη μας
καὶ τὶς ταπεινὲς προσευχές μας.

Εὐρίσκεσθε Μακαριώτατε στὴν πανέμορφη πόλη
τῆς Λεμεσοῦ, ποὺ φημίζεται γιὰ τὴν χαρὰ καὶ τὴν
ὁμορφιά της, τὸν ὥραιο καὶ ἀνοικτόκαρδο λαό της καὶ
τὴν μεγάλη ἱστορία της. Διάδοχος τῶν τριῶν ἀρχαίων
Ἑλληνικῶν πόλεων Ἀμαθοῦντος, Κουρίου καὶ Νεα-
πόλεως ἀρχίζει τὴν χριστιανικὴ ζωὴ της μὲ τὴν παρου-
σία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ Βαρνάβα στὴ Νῆσο
μας καὶ στὴ συνέχεια ὅταν μετὰ τὴν κοίμηση τοῦ Ἀπο-
στόλου Βαρνάβα ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος ἀπο-
στέλλει τὸν συνεργάτη του Ἀπόστολον Τυχικὸν καὶ
τὸν ἐγκαθιστᾷ πρῶτον Ἐπίσκοπον Νεαπόλεως, τῆς
σημερινῆς δηλαδὴ Λεμεσοῦ. Ἀπὸ τὰ πρῶτα ἀποστο-
λικά χρόνια ἔχουμε ἐπίσης Ἐπίσκοπο στὴν Ἀμα-
θοῦντα τὸν Ἀριστοκλειανό, καθὼς καὶ τὸν Φιλάργιο
Ἐπίσκοπο στὸ Κούριον.

Ἐκτοτε οἱ Ἐπίσκοποι Ἀμαθοῦντος, Κουρίου καὶ
Νεαπόλεως ἢ Θεοδοσιανῆς λαμβάνουν μέρος σὲ πολ-
λὲς Οἰκουμενικὲς καὶ τοπικὲς συνόδους καὶ ἔχουμε
τὴν μεγάλη εὐλογία ἢ τοπικὴ Ἐκκλησία μας νὰ ἔχει
ἀναδείξει 25 συνολικά ἀνεγνωρισμένους ἐπισήμως
Ἁγίους, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ δεκαεῖς ἦσαν Ἐπίσκοποι
καὶ οἱ ἄλλοι Ὅσοι καὶ μάρτυρες τῆς πίστεώς μας.

Κρῦβει λοιπὸν ἰσχυρὰ πνευματικὰ ἀντισώματα, βα-

θιές ρίζες εὐσεβείας καὶ ἰσχυρὰ στηρίγματα πίστεως ὁ λαὸς μας καὶ εὐχαριστοῦμε γι' αὐτὸ τὸν Θεὸν τῶν Πατέρων μας γιὰ τὸ ἄπειρον ἔλεος καὶ τὴν πολλὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην καὶ πρόνοιάν Του.

Εἴμαστε ὅμως Μακαριώτατε ὅλοι ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες Κύπριοι καὶ βαθεῖα πληγωμένοι ἀπὸ τὴ σκλαβιὰ τῆς ἡμικατεχόμενης Πατρίδας μας. Ἡ Κύπρος μας, μᾶς πονᾷ καὶ μᾶς τραυματίζει καὶ παρὰ τὴν φαινομενικὴν χαρὰν μας στὸ βάθος τοῦ εἶναι μας τὸ τραῦμα αὐτὸ τῆς Πατρίδας μας αἰμορραγεῖ ἐπώδυνα καὶ γίνεται ἀκοίμητος βάσανος καὶ ἰκεσία ἀδιάλειπτος γιὰ τὴν ἐλευθερία τοῦ ἁγιασμένου τόπου μας, γιὰ τὴν δικαιοσύνη τῶν ἀγώνων τῶν παιδιῶν καὶ πατέρων μας, πού προσκυνήσατε αὐτὲς τίς μέρες τοὺς τόπους τῶν μαρτυριῶν τους καὶ τοὺς βωμοὺς τάφους τους.

Γι' αὐτὸ ἡ παρουσία σας μᾶς εἶναι ἀπαραίτητη καὶ πολὺτιμη. Ἔχουμε ἀνάγκη τῆς βοήθειας καὶ τῶν προσευχῶν σας. Γι' αὐτὸ παντοῦ σᾶς ὑποδεχόμαστε σὰν ἄγγελον Θεοῦ πού κομίζει ἀναψυχὴν στὶς πονεμένες καρδιές τοῦ λαοῦ μας, πού τονώνει τὸ ἐθνικὸ φρόνημά μας καὶ στηρίζει τίς τραυματισμένες ψυχές μας.

Εὐλογήσατε παρακαλῶ Μακαριώτατε τὸν Ἱερὸν Κλῆρον τῆς Ἐκκλησίας μας, τοὺς ἄρχοντες καὶ τὸν λαὸν τῆς πόλης μας καὶ εὐχεσθε πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

Εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐπισκέψεώς σας δεχθεῖτε παρακαλῶ τὸν ἀναμνηστικὸν αὐτὸν δίσκον μὲ τὸν πολιοῦχον Ἅγιό μας Ἰωάννην τὸν Ἐλεήμονα, γέννημα καὶ θρέμμα τῆς πόλεώς μας.

Καλῶς ἤλθατε Μακαριώτατε μετὰ τῆς ἐκλεκτῆς συνοδείας σας.

Ἀκολούθησε ἡ ἀντιφώνηση τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Χριστοδούλου.

ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΗ
ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗ-
ΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΥΤΟΥ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ ΛΕΜΕΣΟΥ
κ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΝ

– Πανιερώτατε ἐν Χριστῷ ἀδελφεῖ Μητροπολίτα Λεμεσοῦ κ. Ἀθανάσιε,

– Ἐξοχώτατοι ἐκπρόσωποι τῆς πολιτειακῆς καὶ πολι-

τικῆς ἡγεσίας,

– Ἐντιμώτατοι ἐκπρόσωποι τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως,

– Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Μὲ βαθυτάτην συγκίνησιν καὶ εὐχαριστίαν ὁλόθερον πρὸς τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν ἐπισκεπτόμεθα σήμερον μετὰ τῆς συνοδείας ἡμῶν τὴν καθ' Ὑμᾶς Ἱερὰν Μητρόπολιν Λεμεσοῦ καὶ ἀπευθύνομεν πρὸς τὴν Ὑμετέραν Πανιερότητα, ἀπὸ βάθους καρδίας, τὸν νικητήριον, ἀναστάσιμον, θριαμβευτικὸν χαιρετισμὸν ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ! καὶ περιπτυσσόμεθα ἀδελφικῶς Ὑμᾶς καὶ εὐλογοῦμεν πατρικῶς τοὺς περὶ Ὑμᾶς εὐλαβεστάτους Κληρικοὺς καὶ τὸν περισσῶτα λαὸν τῆς καθ' Ὑμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως μετὰ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν.

Ἡ ἄφιξις παντὸς ἐπισκέπτου εἰς τὴν Ἱερὰν νῆσον Κύπρον, εἰς τὴν ὁποίαν, κατὰ τὸν ποιητὴν, «στάζει τὸ μέλι διαλεχτὸ σὰν πρῶτα» καὶ «ἀκόμῃ γίνεται τὸ ὁλόγλυκο κρασί», διαζωγραφίζει ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ ἀνεξίτηλον τὴν εἰκόνα τῆς. Ἰδιαίτερος, ὅμως, ἡ ἄφιξις ἐνὸς ἐκκλησιαστικοῦ καὶ πνευματικοῦ ἡγέτου εἰς αὐτὴν ὑπερβαίνει τὰ πλαίσια τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ζωῆς, ὅταν μάλιστα ἐπισκέπτεται τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διαίρεσιν αὐτῆς Ἱερὰς Μητροπόλεις. Καὶ τοῦτο διότι ἐπισκέπτεται μίαν ἱστορικὴν Ἑλληνικὴν νῆσον, τὴν Ἐκκλησίαν τῆς ὁποίας οἱ ἱδρυταὶ αὐτῆς Ἅγιοι Ἀπόστολοι Παῦλος καὶ Βαρνάβας ἐθεμελίωσαν ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως. Καὶ ἡ πίστις αὕτη ἐρρίζωσε καὶ ἔφερε καρπὸν πολὺν καὶ κατέστη κιβωτὸς ἀγάπης, ζωῆς πνευματικῆς καὶ σωτηρίας.

Ἐπισκεπτόμενοι, ἅγιε Λεμεσοῦ, τὴν καθ' Ὑμᾶς Ἱερὰν Μητρόπολιν καὶ ἱστάμενοι ἐν τῷ Ναῷ τῆς Παναγίας τῆς Παντανάσσης, ἔνθα ἡ καθέδρα τῆς Ὑμετέρας ἀγαπητῆς ἡμῖν Πανιερότητος, εὐλογοῦμεν μετ' ἀγάπης πολλῆς, τὸ ὑπὸ τὴν Ὑμετέραν ποιμαντορίαν ἐπιτελούμενον ἐκκλησιαστικὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον μετ' ἐνδιαφέροντος παρακολουθοῦμεν διὰ τοῦ εἰδικοῦ ἀφιερώματος τοῦ περιοδικοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σας, «Παράκληση». Ὁ δημοσιευθεὶς πίναξ τῶν ἔργων διακονίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σας προκαλεῖ ὄχι μόνον εὐχάριστον ἔκπληξιν διὰ τὸ πολυποί-

κίλον λειτουργικὸν ποιμαντικόν, πνευματικόν, ἐπιστημονικόν, ἐπιμορφωτικόν, φιланθρωπικόν, ἀνακαινίσεως Μονῶν καὶ Ναῶν, διαφυλάξεως τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας κειμηλίων, συμπαράστασεως γονέων, ἀσθενῶν, στηρίξεως ἐφήβων κ.λπ. ἔργον, ἀλλὰ προβάλλεται καὶ ὡς πρότυπον ἔργον πρὸς μίμῃσιν. Συγχαίρομεν ἀπὸ καρδίας Πανιερώτατε ἀδελφέ καὶ ἐπαινοῦμεν Ὑμᾶς καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς Σας συνεργάτας, κληρικούς τε καὶ λαϊκοὺς καὶ εὐχόμεθα πλούσιον τὸν ἀμῆτον εἰς ἀπάσας τὰς ἐκφάνσεις τοῦ ἔργου τῆς διακονίας Σας ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου Σας καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Μεταξὺ τῶν προτεραιοτήτων τῆς πολυδιαστάτου Ὑμετέρας ἀρχιερατικῆς διακονίας ὑπὲρ τοῦ Ποιμνίου Αὐτῆς, τὴν προσοχὴν Ὑμῶν καὶ τὸ πατρικὸν ἐνδιαφέρον εὐλόγως ἐπισύρει περισσότερον παντὸς ἄλλου ἢ νεολαία. Καὶ ὀρθῶς. Διότι οἱ νέοι καὶ οἱ νέες μας ἀποτελοῦν τὴν ἐνσάρκωσιν ἑνὸς καλυτέρου μέλλοντος διὰ τὸν συνολικὸν Ἑλληνισμόν καὶ διὰ τὸν Ἑλληνισμόν τῆς Κύπρου εἰδικώτερον. Διότι εἰς σᾶς παιδιὰ μου ἀγαπητά, κορίτσια καὶ ἀγόρια, ἡμεῖς οἱ μεγαλύτεροι, δὲν θαυμάζομεν τὸ ἤδη δεδομένον, αὐτὸ ποὺ εἶστε δηλαδή, ἀλλὰ κυρίως τὸ ἀναμενόμενον, αὐτὸ ποὺ περιμένομεν ἀπὸ σᾶς, τὸ νὰ ἀναδειχθεῖτε δηλαδή «πολλῶ κάρρονες» ἡμῶν τῶν μεγαλυτέρων σας. Διότι σεῖς εἶστε ἡ ἀναδυομένη νέα ἀνθρωπότητα. Σᾶς μεταφέρω τοὺς ἀδελφικούς χαρμὸς ἡμῶν τῶν νέων τῆς Ἑλλάδος καὶ εὐχομαι ὀλοψύχως καὶ ἐκ τῆς πατρικῆς μου καρδίας ὁ Θεὸς νὰ εὐλογῇ τὰ νῦν κοσμοῦντα προσόντα σας: ἀγνότητα, ἀγωνιστικότητα, εὐελκρίνειαν καὶ πρὸ πάντων τὸν ἐνθουσιασμόν σας, τάλαντα ποὺ σᾶς καθιστοῦν ἐτοιμοὺς διὰ πᾶσαν εὐγενῆ ἐξόρμησιν καὶ θυσίαν ὥστε νὰ ἀποκτήσετε καὶ τὰ ἐπικτήτα ἀγαθὰ: τῆς παιδείας, τῆς γνώσεως, τῆς μεθόδου, τῆς πείρας κ.λπ. Ἔχετε ὅλες τὶς δυνατότητες νὰ γίνετε ὁδηγοὶ καὶ ἀναμορφωτὲς τῆς κοινωνίας τοῦ μέλλοντος καὶ τῆς πατρίδος σας ὥστε ὅλα γύρω σας καὶ ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Αἰωνίου Νέου καὶ μεγάλου Φίλου σας, τοῦ Ἀναστάσιου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ τῆς Ἐκκλησίας Του καὶ λουσιμένοι εἰς τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεώς Του νὰ γίνετε σεῖς, αὐτὸ ποὺ σᾶς εὐχήθηκα πρὶν, ὁδηγοὶ καὶ ἀναμορφωτὲς τῆς Κύπρου μας. Δώστε τὰ χέρια σας στὸν Χριστὸ καὶ Ἐκεῖνος θὰ σᾶς δώσῃ τὴν καρ-

διά Του.

Πανιερώτατε ἅγιε ἀδελφέ,

Εὐχαριστοῦντες Ὑμᾶς χαιρετίζομεν καὶ αὖθις τοὺς μεθ' Ὑμῶν συναχθέντας ἐνταῦθα ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Κυρίου πρὸς ὑποδοχὴν ἡμῶν. Κατασπαζόμεθα τὴν ὑμετέραν Πανιερότητα (καὶ τοὺς παρόντας ἁγίους Ἀρχιερεῖς) καὶ εὐλογοῦμεν πατρικῶς τὸν ἱερὸν Κλῆρον καὶ τὸν περισσῶτα λαὸν ἐκ τοῦ πνευματικοῦ ποιμνίου Σας. ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Μετὰ τὸ ἐπίσημο γεῦμα ποὺ παρέθεσε ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Λεμεσοῦ κ. Ἀθανάσιος πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Χριστοδούλου, τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ. Χρυσόστομου καὶ τῆς συνοδείας τους, ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατευθύνθηκε πρὸς τὸν τάφο τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ε.Ο.Κ.Α. Ἀντιστρατήγου Γεωργίου Γρίβα - Διγενῆ, ὅπου τέλεσε τρισάγιο καὶ κατέθεσε στεφάνι.

Καθ' ὁδὸν πρὸς Λευκωσίαν, ὁ Μακαριώτατος ἐπισκέφθηκε τὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἀγίου Ἀλεξάνδρου (τῶν ἀγνοουμένων), ὁ ὁποῖος χτίστηκε ἀπὸ τὸν πρῶτο πρόεδρο τοῦ Συλλόγου Ἀγνοουμένων π. Χριστόφορο Οἰκονόμου, στὸ ὄνομα τοῦ ἀγνοουμένου υἱοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ποὺ στὴν πορεία τοῦ χρόνου ἀπεδείχθη ὅτι εἶναι νεκρὸς, καθὼς βρέθηκαν τὰ λείψανά του. Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος συναντήθηκε μὲ τὶς μητέρες καὶ τὶς συζύγους τῶν ἀγνοουμένων καὶ διαβεβαίωσε ὅτι τόσον ὁ ἴδιος ὅσο καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θὰ εἶναι ἄοκνοι συμπαράστατες τους στὸν διαρκῆ καὶ ἐπίπονο ἀγώνα τους γιὰ τὴν διακρίβωση τῆς τύχης τῶν ἀγνοουμένων συγγενῶν τους.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Κατὰ τὴν ἐπιστροφή του στὴν Λευκωσίαν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο κ. Χρυσόστομο, ἐπισκέφθηκε τὸν Πρόεδρο τῆς Κυπριακῆς Βουλῆς κ. Δημήτρη Χριστόφια, στὸ γραφεῖο του στὸ Κοινοβούλιο.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς συνάντησης, ἡ ὁποία διεξήχθη σὲ ἰδιαίτερα θερμὸ καὶ ἐγκάρδιο κλίμα, ὁ Μακαριώτατος προέβη στὴν ἀκόλουθη δήλωσις πρὸς τὰ

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος κατὰ τὴν συνάντησή του μὲ τὸν Πρόεδρο τῆς Κυπριακῆς Βουλῆς κ. Δημήτρη Χριστόφια.

Μ.Μ.Ε.: «Θέλω νὰ εὐχαριστήσω τὸν κ. Πρόεδρο γιὰ τὴν ἐγκαρδιότητα ποὺ ἐπικράτησε στὴν διάρκεια τῆς συνάντησης. Μᾶς ἀνέλυσε διάφορες πτυχὲς τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, τοῦ ὁποῖου ἡ λύση ἐξαρτᾶται ἐν πολλοῖς καὶ ἀπὸ τὴν πολιτικὴ κατάσταση, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ στὴ γειτονικὴ χώρα τὴν Τουρκία. Στὴ συνέχεια συζητήσαμε γιὰ τὸν ἄνθρωπο τῶν ἡμερῶν μας, γιὰ τὶς ἀνάγκες του, ἀλλὰ καὶ τὸ καθῆκον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας νὰ στέκονται στὸ πλευρὸ τοῦ ἀγωνιζομένου, τοῦ ἐργαζομένου, τοῦ πάσχοντος ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὴν βοήθειά μας γιὰ νὰ ὑπερκεράσει τὰ πολλαπλὰ βιοπαλαιστικά, βιοποριστικά, καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ πνευματικά προβλήματα ποὺ τὸν ἀπασχολοῦν. Διαβεβαίωσαμε τὸν κ. Πρόεδρο ὡς ἐκπρόσωποι τῶν Ἐκκλησιῶν μας ὅτι στὸν κοινωνικὸ τομέα οἱ Ἐκκλησίες μας εἶναι στὸ πλευρὸ τοῦ λαοῦ μας».

Μετὰ τὴ συνάντησή του μὲ τὸν Πρόεδρο τῆς Κυ-

πριακῆς Βουλῆς, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος ἐπισκέφθηκε τὴν ἱερατικὴ Σχολὴ «Ἀπόστολος Βαρνάβας», ὅπου τὸν ὑποδέχθηκαν οἱ διδάσκοντες καὶ οἱ νεαροὶ σπουδαστές. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος μίλησε στὰ παιδιὰ γιὰ τὴν ἀξία καὶ τὴ σημασία τοῦ ἱερατικοῦ λειτουργήματος καὶ ἔδωσε πολὺτιμες πατρικὲς συμβουλὲς στοὺς ὑποψηφίους καὶ μελλοντικὸς κληρικούς, οἱ ὁποῖοι μέλουν νὰ ἀναλάβουν κάποια στιγμὴ ἐνεργὸ καὶ υπεύθυνη διακονία στὸ ἱερατικὸ σῶμα τῆς Κυπριακῆς Ἐκκλησίας.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΤΗΣ ΕΛ.ΔΥ.Κ.

Τὸ Στρατόπεδο τῆς ΕΛ.ΔΥ.Κ. ἐπισκέφθηκε, κλείνοντας τὸ πρόγραμμα τῆς ἡμέρας, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος, ὅπου ἔγινε δεκτὸς ἀπὸ τὸν Διοικητὴ, Συνταγματάρχη κ. Ἀθανάσιο Κυ-

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος καὶ ἡ συνοδεία του μετὸν Πρόεδρο τῆς Κύπρου κ. Τάσσο Παπαδόπουλο καὶ τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου κ. Χρυσόστομο Β΄.

ριακόπουλο, καὶ τὸν Πρόεδρο τῆς Ἑλλάδος κ. Δημήτριο Ράλλη.

Ὁ Μακαριώτατος ἐτέλεσε Τρισάγιο στὴ μνήμη τῶν Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν, ὑπαξιωματικῶν καὶ ὀπλιτῶν, ποὺ ἔπεσαν μαχόμενοι κατὰ τὴν τουρκικὴ εἰσβολὴ τοῦ 1974. Ἀμέσως μετὰ, παρακολούθησε 15λεπτο φιλμ ἀπὸ τὴν τουρκικὴ εἰσβολὴ τὸ 1974, καθὼς καὶ τὴν ἐπίθεση ποὺ δέχθηκε τὸ στρατόπεδο τῆς ΕΛ.ΔΥ.Κ. ἀπὸ τοὺς εἰσβολεῖς, στὴ διάρκεια τῆς ὁποίας καταγράφηκαν ἥρωικες στιγμὲς ἐθνικοῦ μεγαλείου ἀπὸ τοὺς Ἀξιωματικούς καὶ τοὺς ὀπλίτες τῆς Ἑλληνικῆς Δύναμης. Στὸ βιβλίο ἐπισκεπτῶν τοῦ στρατοπέδου δέ, ἔγραψε τὰ ἑξῆς:

«Ἄκουσε ἐδῶ Λοχία.

Ἐδῶ εἶναι Ἑλλάδα. Θὰ μείνουμε, θὰ πολεμήσουμε καὶ θὰ πέσουμε ἕως ἐνός»

Μὲ τέτοια παλικάρια οἱ Ἕλληνες, γιὰ πίστη καὶ πατρίδα, θυσιάζουν τὰ πάντα.

Διαχρονικὸ μῆνυμα ἐλπίδας γιὰ ὅλους μας.

Ὁ Θεὸς νὰ προστατεύει Ἑλλάδα καὶ Κύπρο.

† Ὁ Ἀθηνῶν Χριστόδουλος

2.5.2007

Ἀκολούθησε δεξίωση πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτά-

του, στὴ διάρκεια τῆς ὁποίας ὁ Διοικητής, Συνταγματάρχης κ. Ἀθανάσιος Κυριακόπουλος καλωσόρισε θερμὰ τὸν Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ σημείωσε χαρακτηριστικά: «Σᾶς διαβεβαίω ὅτι ὅλοι μας ἔχουμε συναίσθηση τῶν εὐθυνῶν μας καὶ τοῦ χρέους καὶ εἴμαστε ἔτοιμοι νὰ τὸ ἐκπληρώσουμε καὶ νὰ φανοῦμε ἀντάξιοι τῶν ἡρωικῶν προκατόχων μας...» Ἀπὸ τὴ μεριά του ὁ Μακαριώτατος, ἀπευθυνόμενος στὰ στελέχη τῆς ΕΛ.ΔΥ.Κ. καὶ στὶς οἰκογένειές τους χαρακτήρισε αὐτονόητο χρέος καὶ καθήκον τὴν ἐπίσκεψη καὶ ἐπεσήμανε χαρακτηριστικά: «Εἶμαι βέβαιος ὅτι, ὅπως καὶ οἱ ἡρωικοὶ προκατόχοί σας, ἔχετε γαλουχηθεῖ μετὰ τὰ νάματα τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδας τῶν δύο αὐτῶν ἱερῶν μεγεθῶν, γιὰ τὰ ὁποῖα ἔγιναν πλεῖστοι ὅσοι ἀγῶνες στὴ διάρκεια τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας. Πολλοὶ μᾶς ἐπικρίνουν, γιὰτὶ συνδέουμε τὰ δύο αὐτὰ μεγέθη, καθὼς, ὅπως ἰσχυρίζονται, ἔχουν διαφορετικὸ περιεχόμενο. Στὴν Ἑλλάδα ὁμως πορεύθηκαν χέρι-χέρι καὶ ἔγραψαν κορυφαῖες σελίδες δόξης καὶ ἱστορικοῦ μεγαλείου».

(Συνεχίζεται)

Οί Θρησκείες στο νέο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι*

1. Το φαινόμενο της Ευρωπαϊκοποίησης

Ἡ σχέση τῶν διαφορῶν θρησκειῶν μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἑνωση (ΕΕ) καὶ μάλιστα μὲ τὰ θεσμικὰ εὐρωπαϊκὰ ὄργανα ἔχει ἀποτελέσει ἀντικείμενο ἀρκετῶν μέχρι σήμερα μελετῶν. Οἱ μελέτες αὐτὲς ἀσχολοῦνται μὲ τὸ αὐξημένο ἐνδιαφέρον ποὺ ἔχει ἐπιδείξει ἡ ΕΕ, ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ 1990 καὶ ἔπειτα, γιὰ τὸν ρόλο τῆς θρησκείας καὶ τῶν φιλοσοφικῶν-οὐμανιστικῶν ὁργανώσεων, στὴν διαμόρφωση τοῦ εὐρωπαϊκοῦ οἰκοδομήματος ὅσο καὶ μὲ τὴν ἀντίστοιχη αὐξημένη δραστηριότητα τῶν Ἐκκλησιῶν στὸν εὐρωπαϊκὸ χῶρο¹. Ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ 1990 καὶ ἔπειτα, ἄρχισε νὰ ἀναπτύσσεται μία νέα, ἀπ' εὐθείας σχέση ἀνάμεσα στὴν ΕΕ καὶ τὶς Ἐκκλησίες, ἡ ὁποία ἀναπτύσσεται παράλληλα μὲ τὴν ἤδη ὑπάρχουσα σχέση Ἐκκλησιῶν-Κρατῶν σὲ ἐθνικὸ ἐπίπεδο. Πρόκειται γιὰ μιὰ σχέση διαλόγου καὶ ἐπικοινωνίας ἀνάμεσα στὰ δύο μέρη, ἡ ὁποία ὁμως δίνει τὴν εὐκαιρία σὶς Ἐκκλησίες ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἐπαναπροσδιορίσουν τὸν ρόλο τους στὸ εὐρωπαϊκὸ ἐπίπεδο ὡς παράγοντες ποὺ συμβάλλουν στὴν διαδικασία τῆς εὐρωπαϊκῆς οἰκοδόμησής καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ προωθήσουν τὶς ἀπόψεις καὶ τὶς θέσεις τους στὸν χῶρο αὐτό.

Ἡ ἀπουσία ὁμως ἀντίστοιχων μελετῶν ποὺ διαπραγματεύεται τὴν ἐπίδραση τῆς ΕΕ στὰ κράτη-μέλη γίνεται ἀκόμα πιὸ αἰσθητὴ, ἐὰν ἀναλογιστεῖ κανεὶς τὸ αὐξημένο ἐρευνητικὸ ἐνδιαφέρον ποὺ ἔχει ἐκδηλωθεῖ στὸν χῶρο τῶν εὐρωπαϊκῶν σπουδῶν, ἀπὸ τὴν δεκαετία τοῦ 1990 καὶ ἔπειτα, γιὰ τὴν ἐπίδραση τῆς Εὐρώπης σὲ ἐθνικὸ καθαρὰ ἐπίπεδο. Πιὸ ἀναλυτικά, ξεκινώντας ἀπὸ τὸ σκεπτικὸ ὅτι ἡ Εὐρώπη εἶναι σημαντικὴ γιὰ τὰ κράτη-μέλη ἕνα ἰδιαίτερα αὐξημένο ἐρευνητικὸ ἐνδιαφέρον ἄρχισε νὰ ἀναπτύσσεται, τὴν περὶοδο αὐτὴ, γιὰ τὴν ἐπίδραση τῆς ΕΕ, τῶν εὐρωπαϊκῶν διαδικασιῶν, πολιτικῶν καὶ θεσμῶν, στὸ ἐθνικὸ ἐπίπεδο, θέτοντας ἐκ νέου ὑπὸ συζήτηση τὴν σχέση εὐρωπαϊκοῦ καὶ ἐθνικοῦ χώρου κάτω ἀπὸ ἕνα διαφορετικὸ, αὐτὴ τὴν φορὰ, πρῶτα.

Ἔτσι, ἕνας νέος χῶρος ἔρευνας καὶ γνώσης θὰ ἀναπτυχθεῖ γύρω ἀπὸ τὸν ὅρο *Europeanisation* (ἢ κατὰ ἄλλους *Europeanization* - ὁ ὅρος ἀποδίδεται ὡς *Εὐρωπαϊκοποίηση* ἢ *Ἐξευρωπαϊσμός* στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα). Αὐτὸ σημαίνει τὴν ἀνταπόκριση τῶν ἐθνικῶν δομῶν στὴν ἐπίδραση τῆς εὐρωπαϊκῆς ὁλοκλήρωσης καὶ σὶς πολιτικὲς τῆς ΕΕ, ποὺ στόχο ἔχει νὰ μελετήσῃ καὶ νὰ ἀναλύσῃ τὸ πῶς ἀκριβῶς, δηλαδή, μέσα ἀπὸ ποιοὺς μηχανισμοὺς καὶ διαδικασίες καὶ σὲ ποιό, βαθμό, τὸ εὐρωπαϊκὸ θεσμικὸ πλαίσιο καὶ γενικότερα οἱ ἐξελίξεις στὸ εὐρωπαϊκὸ ἐπίπεδο καθὼς καὶ ἡ διαδικασία τῆς εὐρωπαϊκῆς ὁλοκλήρωσης, ἐπηρεάζουν τόσο τὰ ἴδια τὰ κράτη-μέλη καὶ τὶς πολι-

* Ἡ παρούσα μελέτη ἀποτελεῖ μέρος εἰσήγησής ποὺ παρουσιάστηκε στὸ Β' Διαβαλκανικὸ Συνέδριο, τὸ ὁποῖο εἶχε ὡς θέμα «Ὁ ρόλος τῶν νέων στὴν Εὐρωπαϊκὴ ὁλοκλήρωση τῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν» καὶ διεξήχθη στὸ Βόλο (3-6 Δεκεμβρίου 2006).

1. Κων. Ζορμπά, *Εὐρώπη, Θρησκεία, Πολιτισμός*, ἔκδ. Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἀθήνα 2003. Τοῦ ἰδίου, *Τὸ θρησκευτικὸ φαινόμενο καὶ τὸ Μάθημα τῶν θρησκευτικῶν στὴν προοπτικὴ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ μέλλοντος*, ἔκδ. Τέριος, Βόλος, 2006.

τικές τους, όσο και τους άλλους οργανισμούς, θεσμούς ή ακόμα και πρόσωπα που ένυπάρχουν και λειτουργούν μέσα σε αυτό (π.χ. Έκκλησίες).

Ήν και νεο-εμφανιζόμενη, ή σχετική βιβλιογραφία βρίσκεται σε φάση πλήρους δημιουργικής εξέαρσης με αποτέλεσμα την εμφάνιση ενός σημαντικού όγκου μελετών σχετικών με την συγκρότηση μιᾶς πλούσιας αναλυτικής θεματολογίας, ή όποια χαρακτηρίζεται όχι μόνο από τον μεγάλο αριθμό, αλλά και από την ποικιλία των επιλεγόμενων αναλυτικών μονάδων, στην βάση των οποίων μελετᾶται και ἀναλύεται ή επίδραση τῆς Εὐρώπης στο ἐπίπεδο τῶν κρατῶν-μελῶν².

Ἡ δυσκολία νὰ ὁρίσει κανεῖς τὴν ἔννοια τῆς εὐρωπαϊκοποίησης δημιουργεῖ πολλὰ ἐρωτηματικά καὶ στὴ σχέση της μὲ τὶς διάφορες Ἐκκλησίες καὶ θρησκευτικές ὁργανώσεις στὴν Εὐρώπη. Ἡ ποικιλία καὶ οἱ ἀντιπαραθέσεις στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἀντιμετωπίζεται καὶ ή σύγχυση μεταξύ ἀμερικανοποίησης ή ἀκόμη καὶ τοῦ λεγόμενου ἐκσυγχρονισμοῦ, δὲν ἐπιτρέπει μιὰ λεπτομερὴ ἀνάλυση τοῦ φαινομένου αὐτοῦ, στὴν παρούσα ἐργασία, ὥστε νὰ κατανοηθεῖ ή ἐπίδρασή της στὶς Ἐκκλησίες³.

2. Βλ. ἐνδεικτικὰ S. Bulmer καὶ M. Burch, The "Europeanization" of central government, στὸ G. Schneider καὶ Aspinwall (ἐπιμ.), *The Rules of Intergration. Institutional Approaches to the Study of Europe*, ἔκδ. Manchester University Press, 2001, σελ. 73-96. S. Bulmer καὶ C. Lequesne, New perspectives on EU-member state relationship. Manchester/Paris: Paper for the European Community Studies Association biennial conference, May 31-June 2 2001. J. A. Caparaso καὶ A. Stone Sweet, Conclusion: Institutional logics of European integration, στὸ A. Stone Sweet, W. Sandholtz καὶ N. Fliegstein, *The Institutionalization of Europe*, ἔκδ. Oxford University Press, 2001, σελ. 221-236.

3. Βλ. T. Jansen, Europe, and religions: the dialogue between the European Commission and Churches or religious communities, στὸ Περιοδικὸ *Social Compass* 47 (2000//1) 103-105. Πρὸβλ. Sabrina Ramet, The Way we were - and should be again? European Orthodox Churches and the "idyllic past", στὸ Timothy A. Byrnes καὶ Peter J. Katzenstein, *Religion in an Expanding Europe*, ἔκδ. Cambridge University Press, 2006 σελ. 148-175. J. P. Willaime (ἐπιμ.), *Strasbourg, Jean-Paul II et l'Europe*, ἔκδ. Cerf, Paris, 1991. Τοῦ ἰδίου, "Les religions et l'unification européenne", στὸ G. Davie καὶ D. Hervieu-Léger (ἐπιμ.), *Identités religieuses en Europe*, ἔκδ. La Découverte, Paris, 1996. Περιοδικὸ *Εὐρωπαϊκὴ Ἐκφραση*, Φάκελος Θρησκεία καὶ Εὐρώπη, 62 (2006).

Ἡ ἀσάφεια αὐτὴ ποὺ σύντομα παρουσιάσαμε παραπάνω προέρχεται ἀπὸ τὴν ἔλλειψη μιᾶς ξεκάθαρης στάσης γιὰ τὸ ρόλο τῆς θρησκείας στὴν εὐρωπαϊκὴ δημόσια σφαῖρα. Ἡ ἀσάφεια αὐτὴ σχετίζεται ἐπίσης καὶ μὲ τὴ βασικὴ ἀντίθεση μεταξύ δύο θεμελιωδῶν ἀρχῶν τῆς ΕΕ ποὺ ἀφοροῦν τὴ θρησκεία, δηλαδὴ τὴν ἀρχὴ τῆς ἐπικουρικότητας καὶ τὴν ἀρχὴ τοῦ πλουραλισμοῦ. Ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπικουρικότητας ὑπαγορεύει στὰ κράτη μέλη τῆς ΕΕ ὅτι τὰ προβλήματα ποὺ μποροῦν νὰ ἐπιλυθοῦν σὲ ἐθνικὸ ἐπίπεδο θὰ πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζονται ἐκεῖ, χωρὶς παρέμβαση τῆς Ἐνωσης, γιὰ λόγους σεβασμοῦ τῆς ἐθνικῆς ἰδιομορφίας. Ἀπὸ τὴν ἄλλη βέβαια, ή ΕΕ ἰσχυρίζεται ὅτι τηρεῖ οὐδέτερη στάση σὲ θρησκευτικὰ καὶ φιλοσοφικὰ ζητήματα καὶ ἐφαρμόζει μὲ ἀφοσίωση τὴν ἀρχὴ τοῦ πλουραλισμοῦ. Σκοπὸς της εἶναι συνεπῶς νὰ ἀνθεῖ στὰ κράτη μέλη ή ποικιλομορφία καὶ ὁ πλουραλισμός.

Ὅμως καὶ οἱ δύο ἐπιδιώξεις τῆς ΕΕ –ή ἐπικουρικότητα καὶ ὁ πλουραλισμός– ἔρχονται συχνὰ σὲ ἀντίθεση μεταξύ τους, ὅταν ἐφαρμόζονται σὲ συγκεκριμένες περιπτώσεις, ὅπως γιὰ παράδειγμα ὅταν ὁ χειρισμὸς θρησκευτικῶν ζητημάτων σὲ συγκεκριμένα κράτη μέλη δὲν συμβαδίζει μὲ τὴν ἀρχὴ τοῦ πλουραλισμοῦ. Ἐπιπλέον ή υἱοθέτηση ἀπὸ τὴν ΕΕ αὐτῶν τῶν δύο συχνὰ ἀντιφατικῶν ἀρχῶν ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὰ κράτη μέλη νὰ λαμβάνουν ἀντιφατικὰ μηνύματα γιὰ θέματα ποὺ ἀφοροῦν τὴ θρησκεία. Ἡ ἀντιμετώπιση αὐτοῦ τοῦ προβλήματος, ὅπως καὶ τοῦ ἐρωτήματος γιὰ τὸ ρόλο τῆς θρησκείας στὴν εὐρωπαϊκὴ δημόσια σφαῖρα, δὲν ἔχουν βρεῖ ἀκόμη ἀναγνωρίσιμο χῶρο συζήτησης ἐντὸς τῆς Ἐνωσης καὶ δὲν μποροῦμε παρὰ νὰ ἀναρωτηθοῦμε πόσο ἀκόμη θὰ καθυστερήσει ή συζήτηση, δεδομένης τῆς αὐξανόμενης σημασίας ποὺ τῆς ἀποδίδεται σὲ πολλὰ κράτη μέλη, ἀλλὰ καὶ στὴν ἴδια τὴν ΕΕ, ὅπως θὰ δοῦμε παρακάτω.

2. Οἱ θρησκείες στὸ νέο εὐρωπαϊκὸ γίνεσθαι. Ἐπιστροφή ή ἀπομάκρυνση;

Ἡ ἀνάλυση τοῦ θρησκευτικοῦ φαινομένου στὴ δημόσια ή τὴν ἰδιωτικὴ ἐκδοχὴ του παρουσιάζει σήμερα μεγάλο ἐνδιαφέρον, τόσο ἐπειδὴ ὡδηγεῖ σὲ ἐπανεξέταση τὰ κυρίαρχα παραδείγματα γιὰ τὴν ἐκκοσμίκευση καὶ τὴ νεωτερικότητα, ὅσο καὶ ἐπειδὴ ἀποτελεῖ μιὰ ὕψη τῆς μεταβαλλόμενης εὐρωπαϊκῆς ταυτότητας. Οἱ

ἐξελίξεις στὸν εὐρωπαϊκὸ χῶρο μετὰ τὴν πτώση τοῦ τείχους, ἡ αὔξηση τῆς μετανάστευσης καὶ ἡ ἔνταξη νέων Κρατῶν στὴν ΕΕ ὁδήγησαν σὲ νέους προβληματισμούς σχετικὰ μὲ τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης καὶ σηματοδότησαν σημαντικὲς ἀλλαγές στὸ θρησκευτικὸ της χάρτη. Ἡ ἀναθέρμανση τοῦ ἐνδιαφέροντος γιὰ τὴ θρησκεία εἶναι ἰδιαίτερα ἐμφανὴς ἀνάμεσα στοὺς νέους τῶν πρώην σοσιαλιστικῶν Χωρῶν, ἐνῶ ἡ ἐπιρροὴ τῶν ἐκεῖ Ἐκκλησιῶν εἶναι ἀντιστρόφως ἀνάλογη τοῦ μειωμένου κύρους τῶν δυτικῶν ὁμολόγων τους.

Γιὰ νὰ κατανοηθεῖ ὅμως ἡ θρησκευτικότητα στὴν ΕΕ θὰ μᾶς βοηθοῦσε μιὰ συγκριτικὴ μελέτη μὲ τὴν θρησκευτικὴ πραγματικότητα τῆς Ἀμερικῆς, μιᾶς πραγματικότητας πού ἔχει μελετηθεῖ ποικιλοτρόπως στὴ διεθνὴ βιβλιογραφία⁴. Ἡ σύγκριση μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς εἶναι θεωρητικὰ στρατηγικῆς σημασίας γιὰ τὴν Κοινωνιολογία τῆς Θρησκείας. Ἡ Ἀμερικὴ ἀποτελεῖ, πράγματι, μιὰ ἰδιαίτερη πραγματικότητα. Ἐντούτοις, αὐτὴ ἡ ἰδιαιτερότητα δὲν ἐπεκτείνεται στὴ σφαῖρα τῆς θρησκείας. Ἡ θρησκεία ἀποτελεῖ μιὰ σημαντικὴ δύναμη στὴν ἀμερικανικὴ πολιτικὴ, τὴν ταυτότητα καὶ τὸν πολιτισμό. Διαμορφώνει τὸ χαρακτήρα τοῦ ἀμερικανικοῦ ἔθνους καὶ ἐπηρεάζει τὸν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο οἱ Ἀμερικανοὶ ἀνταποκρίνονται στὶς ἐξωτερικὲς ἐθνικὲς προκλήσεις. Ἡ θρησκεία δίδει νόημα στὴν ἀμερικανικὴ ἠθικὴ πού λειτουργεῖ ὡς καθῆκον ὥστε νὰ διαδώσουν τίς παγκόσμιες ἀξίες. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν ἀμερικανῶν πολιτῶν εἶναι βαθιὰ θρησκευόμενοι καὶ ἡ ἀμερικανικὴ κοινωνία εἶναι ἔντονα μιὰ θρησκευτικὴ κοινωνία. Ἀκόμη οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖς, πού μποροῦν μετὰ βίας νὰ περιγραφοῦν ὡς λιγότερο σύγχρονες ἀπὸ τὴ δυτικὴ Εὐρώπη, εἶναι ἀρκετὰ θρησκευόμενες σὲ σύγκριση μὲ τὴν τελευταία.

4. Peter Berger, Συζήτηση στὸ The Pew Forum on Religion & Public Life and the Council on Foreign Relations μὲ θέμα: "Secular Europe and Religious America: Implications for Transatlantic Relations" στίς 21.4.2005. Πρβλ. Danièle Hervieu-Léger, *Catholicisme, la fin d'un monde*, ἔκδ. Bayard, Paris, 2003. Les Catholiques Français, Περιοδικὸ *Le Monde des religions*, 21(2007). Peter Berger, Grace Davie, Efi Fokas, *Eurosecularity: a Theme and Variations* (Ashgate Press, ὑπὸ ἔκδοση 2007), μελέτη πού ἀναφέρεται στὴ σύγκριση τῶν τάσεων τῆς θρησκευτικότητας στίς Ἡνωμένες Πολιτεῖς καὶ στὴν Εὐρώπη.

Ἡ ἰδέα τῆς ἀμερικανικῆς ἐξαίρεσης —exceptionalism— ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἔρευνας στὸ χῶρο τῆς Κοινωνιολογίας τῶν Θρησκειῶν.

Κατὰ συνέπεια, ἡ συμβατικὴ διάκριση γίνεται μεταξὺ τῆς «θρησκευόμενης Ἀμερικῆς» καὶ τῆς «κοσμικῆς Εὐρώπης». Ἀλλὰ ἡ ἐξαίρεση εἶναι μᾶλλον ἡ Εὐρώπη, δηλαδή ἡ δυτικὴ καὶ κεντρικὴ Εὐρώπη, παρὰ ἡ Ἀμερικὴ. Ὅλοι οἱ ἀντικειμενικοὶ δείκτες τῆς θρησκευτικῆς συμπεριφορᾶς εἶναι πολὺ ὑψηλότεροι στὴν Ἀμερικὴ σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν «ἀποϊδρυματοποίησι» τῆς θρησκείας στὴν Εὐρώπη. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ στὴν Ἀμερικὴ συνεχίζεται μὲ αὐξητικὸς ρυθμούς, παρὰ τὴν πτώση πού ὑπῆρξε στίς ἀποκαλούμενες προτεσταντικὲς Ἐκκλησίες. Ἡ Εὐρώπη ὅμως εἶναι ἡ ἐξαίρεση, καὶ ἡ ἐξαίρεση εἶναι πάντα πιὸ ἐνδιαφέρουσα ἀπὸ τὸν κανόνα. Ἄρα, ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς συγκριτικῆς Κοινωνιολογίας τῆς θρησκείας, ἡ δυτικὴ καὶ ἡ κεντρικὴ Εὐρώπη εἶναι οἱ πιὸ ἐνδιαφέρουσες περιοχὲς στὸν κόσμον, ἀκόμη καὶ ἀπὸ αὐτὴ τοῦ Ἰράν.

Μιὰ ἐπιπρόσθετη πραγματικότητα εἶναι ἡ νεωτερικότητα, ἡ ὁποία γιὰ πολλοὺς ὁδηγεῖ ἀπαραιτήτως καὶ στὴν παρακμὴ τῆς ἴδιας τῆς θρησκείας. Ἡ ἔννοια τοῦ νεωτερισμοῦ, ἡ ὁποία εὐνοεῖται πάρα πολὺ στὸ χῶρον τῆς ΕΕ, εἶναι εὐρέως διαδεδομένη τόσο στοὺς ἱστορικοὺς ὅσο καὶ τοὺς κοινωνικοὺς ἐπιστήμονες. Πιστεύουμε ὅμως ὅτι ἡ νεωτερικότητα δὲν ὁδηγεῖ ἀπαραιτήτως στὴν παρακμὴ τῆς θρησκείας. Αὐτὸ πού ἴσως ὁδηγεῖ στὴν παρακμὴ εἶναι ὁ πλουραλισμός, δηλαδή ἡ συνύπαρξη μέσα στὴν ἴδια κοινωνία διαφορετικῶν θρησκευτικῶν, φυλετικῶν ἢ ἐθνικῶν ὁμάδων. Αὐτὸ εἶναι κοινὸ χαρακτηριστικὸ καὶ στὴν Εὐρώπη καὶ στὴν Ἀμερικὴ. Ἡ νεωτερικότητα μπορεῖ νὰ ἐμφανιστεῖ κάτω ἀπὸ διαφορετικὰ πολιτικὰ καὶ νομικὰ καθεστώτα, ἀλλὰ ὁ πλουραλισμὸς πού προκαλεῖται ἐνισχύεται προφανῶς κάτω ἀπὸ τὰ δημοκρατικὰ καθεστώτα πού ἐγγυῶνται τὴ θρησκευτικὴ ἐλευθερία. Ὁ αὐστηρὸς χωρισμὸς τῆς Ἐκκλησίας-Κράτους στὴ Γαλλία, 100 χρόνια τώρα, τείνει νὰ πάρει στίς ἡμέρες μας μιὰ διαφορετικὴ στάση. Οἱ ἄνθρωποι ἔχουν μιὰ ἐπιλογὴ, ἀκόμη κι αὐτοὶ πού ἐπιθυμοῦν νὰ εἶναι παραιοδοσιακοί. Μὲ ἄλλα λόγια, οἱ πιστοὶ ἔχουν μιὰ διαφορετικὴ σχέση μὲ τίς Ἐκκλησίες. Ἡ σχέση τους εἶναι περισσότερο μιὰ ἐθελοντικὴ σχέση, πού στηρί-

ζεται στη θρησκευτική κατανάλωση, ως εναλλακτική λύση απέναντι στο μόνιμο και τὸ σταθερό. Ἡ ἀπόσυρση τῆς κρατικῆς ὑποστήριξης ἀνάγκασε τὶς ἀμερικανικὲς Ἐκκλησίες νὰ ἀνταγωνιστοῦν μεταξύ τους. Ἐξίσου σημαντικὲς εἶναι, ἐν τούτοις, οἱ Ἐκκλησίες ποὺ δὲν προσδιορίζονται μὲ τὸ κράτος, δὲν ὑφίστανται τὶς δυσαρέσκειες ποὺ, σύντομα ἢ ἀργότερα, θὰ κατευθυνθοῦν ἐνάντια στὰ τελευταῖα.

Ἐὰν συγκρίνει κανεὶς τὶς δύο περιοχές, τὴν Ἀμερικὴ καὶ τὴν Εὐρώπη, μερικὰ πράγματα εἶναι πολὺ διαφορετικὰ ἀπὸ τὴν ἄποψη τῶν θρησκειῶν. Ἡ σημαντικότερη διαφορά εἶναι ἡ θεσμικὴ ἐκκλησιαστικὴ συμπεριφορά. Οἱ Ἐκκλησίες, στὴ δυτικὴ καὶ κεντρικὴ Εὐρώπη, προτεσταντικὴ καὶ καθολικὴ, ἔχουν τεράστια προβλήματα. Ἡ συμμετοχὴ τῶν ἀνθρώπων στὶς διοικητικὲς ὑπηρεσίες, ἡ πίστη, ἡ προσέλευση στὴν ἱεροσύνη, οἱ οἰκονομικὲς συνεισφορές, ἡ ἐπιρροή στὴ δημόσια σφαῖρα κ.ἄ., ἔχουν ὑποστῆ μὴ ἐπικίνδυνη πτώση, ἡ ὁποία ὅμως δὲν μοιάζει καθόλου μὲ αὐτὴ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Στὶς περισσότερες Ἐκκλησίες τῆς Ἀμερικῆς τὰ παραπάνω στατιστικὰ στοιχεῖα δὲν εὐσταθοῦν, ἐνῶ ἀναπτύσσεται μὴ τεράστια παρουσία τοῦ εὐαγγελικοῦ Προτεσταντισμοῦ, –οἱ «ἀναγεννημένοι Χριστιανοί»–, ποὺ κυμαίνεται μεταξύ 50 ἕως καὶ 70 ἑκατομμύρια Ἀμερικανῶν. Ἐὰν καὶ εἶναι δύσκολη ἡ περιγραφὴ μιᾶς θρησκευτικῆς δημογραφίας, ὅπως ἐπισημαίνει ὁ Walter Russel Mead, ἐντούτοις ἡ θρησκευτικὴ δημογραφία τῆς Ἀμερικῆς συνεχῶς ἀλλάζει μὲ τὴν ἐπιστροφή ἑκατομμυρίων Ἀμερικανῶν στὶς Ἐκκλησίες, κάτι ποὺ δυστυχῶς, δὲν παρατηρεῖται στὴν ΕΕ.

Κοινὸ χαρακτηριστικὸ στοιχεῖο καὶ στὶς δύο πλευρὲς εἶναι ἡ ἔννοια τῆς θρησκευτικῆς *προτίμησης* ἢ *ἐπιλογῆς*. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ θρησκεία δὲν ἐνσωματώνεται πλέον στὸν πολιτισμὸ μὲ ἓναν συγκεκριμένον τρόπο, ἀλλὰ μᾶλλον γίνεται ἀντικείμενο μεμονωμένης ἐπιλογῆς. “Οἱ σχεδὸν οἱ Κοινωνιολόγοι τῆς Θρησκείας, μὲ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο, συμφωνοῦν σὲ αὐτὴ τὴν προσέγγιση. Ὁ Γάλλος Κοινωνιολόγος Danielle Hervieu-Leger χρησιμοποιεῖ τὸν ὅρο τοῦ Levi-Strauss «ἐπιδιόρθωση» (bricolage), δηλαδὴ τὴ συμπλήρωση διαφόρων κομματιῶν τοῦ “πάζλ”, γιὰ νὰ περιγράψει τὴν θρησκευτικὴ πραγματικότητα. Ἕνας ἄλλος Κοινωνιολόγος τῆς Θρησκείας, ὁ ἀμερι-

κανὸς Robert Wuthnow, χρησιμοποιεῖ τὸν ὅρο “θρησκεία προσθηκῶν” (patchwork religion) γιὰ τὴν περιγραφὴ τοῦ ἴδιου θρησκευτικοῦ φαινομένου. Ἀλλὰ ἀνάμεσα στὰ δύο ὑπάρχει μὴ οὐσιαστικὴ διαφορά. Στὴν Εὐρώπη οἱ πιστοὶ-ἄνθρωποι ἐκφράζουν τὴ θρησκευτικότητά τους μέσα ἀπὸ τὶς τυπικὲς διαδικασίες ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας. Στὴν Ἀμερικὴ ἰδρύνουν Ἐκκλησίες. Ἡ πρωτότυπη ἀμερικανικὴ Ἐκκλησία αὐτοῦ τοῦ εἶδους εἶναι ἡ ἐνωτικὴ κοινότητα καὶ ἡ ὁποία καθορίζεται ἐπίσημα ὡς «κοινότητα ἀναζητητῶν». Οἱ Ἀμερικανοὶ κάνουν τὶς θρησκευτικὲς «προσθήκες» τους ἐντὸς τῶν ἐκκλησιαστικῶν καθιδρυμάτων. Σταματοῦν ἢ ξεκινοῦν μὴ νέα θρησκεία ἐντὸς τῶν ἐκκλησιαστικῶν πλαισίων, ἀπορρίπτοντας μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ τὸν ἀτομικισμὸ τῆς κοινωνίας. Ἀπεναντίας μιλοῦμε γιὰ μὴ συνεταιριστικὴ Χώρα, ἡ ὁποία δημιουργεῖ ἐλεύθερα ποικίλες θρησκευτικὲς κοινότητες, κάτι τὸ ὁποῖο δὲν συμβαίνει στὴν Εὐρώπη.

Τελικὰ, ἐκεῖνο ποὺ μπορούμε νὰ παρατηρήσουμε ἀπὸ τὴν παραπάνω σύντομη περιγραφὴ εἶναι ὅτι ἡ πολυσυζητημένη θέση περὶ τῆς “ἐπιστροφῆς ἢ ἀπομάκρυνσης τῶν θρησκειῶν” στὴν ὕστερη νεωτερικότητα εἶναι μερικῶς λανθασμένη. Παρὰ τὴν ἐκκοσμίκευση τῆς νεωτερικῆς κοινωνίας, οἱ θρησκεῖες ἦταν πάντα ἐδῶ, μὲ ἔμμεση καὶ μὲ ἄμεση παρουσία στὴ δημόσια καὶ τὴν ἰδιωτικὴ σφαῖρα ποὺ –ἄλλοτε λιγότερο καὶ ἄλλοτε περισσότερο– ἐπηρέαζαν τὴν πολιτικὴ ἐξουσία καὶ τὶς ἀντιλήψεις τῆς κοινωνίας. Ἐξάλλου, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴν ἀνάλυση τοῦ Peter Berger, κάθε ἐποχὴ ἔχει τὴ δική της “ἐπιστροφή τῶν θρησκειῶν” – ἡ δεκαετία τοῦ 1950 μὲ τὴν αὐξηση στὸν ἀριθμὸ τῶν ἐκκλησιαζόμενων χριστιανῶν, ἡ δεκαετία τοῦ 1970 μὲ τὴν προσαρμογὴ τοῦ θρησκευτικοῦ/ἐκκλησιαστικοῦ λόγου στὰ δεδομένα τῆς μαζικῆς ἐπικοινωνίας καὶ ἡ δεκαετία τοῦ 1980 μὲ τὴν ἐνδυνάμωση τῶν “νέων θρησκευτικῶν κινήματων”⁵.

Πρέπει νὰ σημειώσουμε, ἐπίσης, κάτι ποὺ ἐγκαίρως εἶχε ἐπισημανθεῖ στὴ βιβλιογραφία, ὅτι δηλαδὴ ἡ “ἐπιστροφή τῶν θρησκειῶν” δὲν συνοδεύεται πάντοτε ἀπὸ “ἐπιστροφή τοῦ Θεοῦ”. Μὲ ἄλλα λόγια, οἱ

5. Βλ. περισσότερα Βασ. Γεωργιάδου, *Θρησκεῖες καὶ Πολιτικὴ στὴ Νεωτερικότητα*, στὸν Κων. Ζορμπά (ἐπιμ.), *Θρησκεῖες καὶ Πολιτικὴ*, ἔκδ. Παπαζήσης, Ἀθήνα 2007, σελ. 52-70.

θρησκείες επιστρέφουν περιβεβλημένες από έναν έκκοσμιευμένο “ψευδο-θρησκευτικό μανδύα” και απογυμνωμένες από πνευματικά και υπερβατολογικά νοήματα. Οί θρησκείες στην Εύρώπη κατά την προχωρημένη μεταπολεμική εποχή εισήλθαν σε μιὰ περίοδο κρίσης, όμως αναβιώνουν στην παγκοσμιοποιημένη μεταψυχροπολεμική και μετακομμουνιστική εποχή, ως αποτέλεσμα κυρίως του “ιδεολογικού κενού” και της “περαιτέρω αποδυνάμωσης των κρατικών θεσμών και των έθνικων ταυτοτήτων”. Το έρώτημα είναι τί είδους θρησκείες αναβιώνουν σήμερα και γιατί.

Στις ημέρες μας οί θρησκείες εμφανίζονται ως συστήματα πίστης “κατά παραγγελία”, στα όποια τί είναι θεϊκό και τί είναι θρησκευτικό όρίζεται (όρθότερα ‘κατασκευάζεται’) από τους ίδιους τους ένδιαφερόμενους. ‘Η ‘αναβίωση των θρησκειών’ είναι συνυφασμένη με μιὰ νέα θρησκευτικότητα, στο πλαίσιο της όποιας παρατηρείται μιὰ ‘χαλαρή σχέση’ των θρησκειών των ιερών κειμένων με τὸ πιστεύειν των ανθρώπων. Πρόκειται για έναν τύπο ‘έξατομικευμένης και ύποκειμενοποιημένης θρησκευτικότητας’, που προσφέρει δυνατότητες προσωπικών χρήσεων των θρησκειών. Πλέον, τὸ ζητούμενο δὲν είναι ἡ λύτρωση και ἡ σωτηρία στη μετὰ θάνατον ζωή, ἀλλὰ οί άτομικες ἱκανοποιήσεις και ἡ ἀναπλήρωση *ἐδῶ και τώρα* της ἀνάγκης για αὐτογνωσία, συλλογικότητα, ἀσφάλεια και αἴσθηση τοῦ ἀνήκειν. Οί θρησκείες που ἀναβιώνουν διαθέτουν πιστούς που δὲν πιστεύουν ἢ πιστεύουν με τὸν δικό τους τρόπο σὲ ἕναν Θεό (“belonging without believing” ἢ “belonging with variations in believing”), που πιστεύουν σὲ ἕναν Θεό χωρίς νὰ τὸν λατρεύουν στην Ἐκκλησία (“behaving without believing”) ἢ χωρίς νὰ τὸν συνδέουν με μιὰ ὁμολογία πίστης (“believing without belonging”), που ἀνήκουν σὲ μιὰ Ἐκκλησία χωρίς νὰ ἀσπάζονται τὴ δική της θρησκευτικὴ ὁμολογία (“behaving without believing”)⁶. Μὲ ἄλλα λόγια πολλοί ἄνθρωποι δὲν

χρησιμοποιοῦν τὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ τὴν θέλουν νὰ βρίσκεται ἐκεῖ – ἀκριβῶς σὲ περίπτωση που μπορεῖ νὰ ἀπαιτηθεῖ, ἢ ὡς συμβολικὴ παρουσία που κανεὶς δὲν θέλει νὰ χάσει.

Στὴν ὕστερη νεωτερικότητα ἡ ἐμφανιζόμενη “ἐπιστροφή των θρησκειῶν” δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἀντίδραση στὴ χαμένη συλλογικότητα, τὴν ἔλλειψη ἐπαρκoῦς κοινωνικο-οἰκονομικῆς βεβαιότητας, τῆς ἐθνικο-πολιτισμικῆς ἀνασφάλειας και τῆς ἀπώλειας νοήματος και ταυτότητας. Τὸ αἶσθημα τῆς ἀνημπόριας ἐπικαιροποιεῖται σὲ συγκυρίες ἀτομικῆς ἢ/ και κοινωνικῆς κρίσης, με ἀποτέλεσμα κάθε (ἀτομικὸ ἢ συλλογικὸ) ἐγχείρημα ἐλέγχου και τιθάσευσης αὐτῆς τῆς κρίσης νὰ προσλαμβάνει (και) θρησκευτικὲς διαστάσεις.

Ἡ ἐμπειρικὰ διαπιστωμένη αὐτὴ πραγματικότητα, δηλαδή ἡ πίστη χωρίς ἔνταξη ἢ χωρίς δόγμα, ἡ πίστη ὡς ἀτομικὴ ἐπιλογή δὲν ταυτίζεται με τὴν ἐκκοσμιευτικὴ διαδικασία, οὔτε δηλώνει νεωτερικὴ ὑστέρηση. Μᾶλλον πρόκειται για τὴν ἔκφραση μιᾶς θρησκευτικότητας χωρίς Ἐκκλησία, κάποιες φορές και μιᾶς πίστης χωρίς Θεό. Τὸ «παράδοξο» αὐτὸ ἔρχεται σὲ ἀντίθεση με τὴν κλασσικὴ θεωρία τῆς ἐκκοσμίκευσης, ἡ ὁποία ἐρμηνεύει τὴ συρρίκνωση τῆς συλλογικῆς ἐμπειρίας τοῦ ἱεροῦ στὴν ἰδιωτικὴ σφαῖρα ὡς τὸ ἀναπόδραστο τέλος τῆς παράδοσης.

Ἡ τάση τῆς «θρησκείας χωρίς ἐκκλησία» δείχνει ὅτι ἡ ἐκκοσμίκευση στὸ κοινωνικὸ ἢ θεσμικὸ ἐπίπεδο δὲν συνδέεται ἀπαραίτητα με τὴν ἐκκοσμίκευση στὸ ἀτομικὸ ἐπίπεδο οὔτε ἀκολουθεῖ μιὰ γραμμικὴ ἐξέλι-

6. G. Davie, *Religion in Britain since 1945*, London, Blackwell, 1994. Τοῦ ἰδίου, *Europe: The Exceptional Case. Parameters of Faith in the Modern World*, London, Darton, Longman, Todd, 2002. Ἀπὸ τὰ ἐμπειρικὰ δεδομένα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινωνικῆς Ἔρευνας (European Social Survey), ἡ ὁποία διενεργήθηκε σὲ δύο γύρους, τὸ 2002-2003 και τὸ 2004-2005, σὲ περισσότερες ἀπὸ

23 Εὐρωπαϊκὲς Χῶρες, μετὰξὺ των ὁποίων και ἡ Ἑλλάδα, ἀναδεικνύονται οί ἀντιλήψεις και οί στάσεις των εὐρωπαϊκῶν πολιτῶν σὲ μιὰ σειρὰ ἀπὸ μείζονα πολιτικά και κοινωνικά θέματα. Ἀπὸ τὴ ἀνάλυση γίνεται φανερό ὅτι ὑπάρχουν τύποι θρησκευτικότητας που φαίνεται ὅτι διατρέχουν τὸν εὐρωπαϊκὸ χῶρο ἀνεξαρτήτως θρησκείας και εἶναι κοινοὶ σὲ τμήματα τοῦ πληθυσμοῦ διαφόρων Χωρῶν, ἐμφανίζονται ταυτόσημες συμπεριφορὲς και στάσεις ἀπέναντι στὰ θρησκευτικὰ ζητήματα και συμπεριφορὲς που συναρτῶνται με ἀντίστοιχα ἐπίπεδα ἐμπιστοσύνης στοὺς θεομoύς. Τὸ πιὸ ἀξιοπρόσεκτο σημεῖο εἶναι ἡ μεγάλη διασπορὰ αὐτῶν των τύπων θρησκευτικότητας που ἐπιβεβαιώνουν τὴ θεωρία των «πολλαπλῶν νεωτερικοτήτων» τοῦ Eisenstadt, ἀλλὰ και τὴ ρευστότητα των ἐκδηλώσεων θρησκευτικῆς ἔνταξης και πίστες. Βλ. τὴ σχετικὴ ἀνάλυση Θεῶν Σταθοπούλου, *Θρησκευτικότητα και Ἐμπιστοσύνη* στοὺς θεομoύς. Διαφανόμενες τάσεις στὴν Ἑλλάδα και τὴν Εὐρώπη, σὸ Κων. Ζορμπά (ἐπιμ.), *Θρησκείες και Πολιτικὴ*, ἔκδ. Παπαζήση, Ἀθήνα, 2007, σελ. 161-186.

ξη. Οί διαφορετικές πολιτισμικές και κοινωνικο-οικονομικές τροχιές τών ευρωπαϊκών Χωρών προσδίδουν διαφορετικό περιεχόμενο και ρυθμό στην έκκοσμιευτική διαδικασία και συνθέτουν πολλαπλές έκδοχές του μοντέρνου, «πολλαπλές νεωτερικότητες»⁷. Η άνομοιομορφία της Ευρώπης ως προς τόν κοσμικό και θρησκευτικό της χαρακτήρα δεν συμβαδίζει με τη σχεδόν όμοιομορφη θρησκευτική επίρρωση σε άλλα μέρη του κόσμου και ιδιαίτερα στην Αμερική. Η Ευρώπη χαρακτηρίζεται πλέον ως μία «έξαίρεση» στον κανόνα μιας αντίστροφης πορείας της έκκοσμίευσης⁸.

3. Από τὸ Ἰσλάμ στὴν Εὐρώπη... πρὸς ἓνα εὐρωπαϊκὸ Ἰσλάμ

Ἐὰν τὰ παραπάνω ἐκφράζουν, ὡς ἓνα βαθμό, τὴν εὐρωπαϊκὴ θρησκευτικὴ κατάσταση ὑπάρχει ἓνας πολὺ σημαντικὸς παράγοντας πὺν ἐπηρεάζει τὴ θέση τῆς θρησκείας στὴ δημόσια σφαῖρα καὶ δημιουργεῖ νέες προκλήσεις στὴν ΕΕ. Αὐτὸς εἶναι ἡ παρουσία τοῦ Ἰσλάμ. Ἐκεῖνο πὺν μπορούμε νὰ παρατηρήσουμε εἶναι ὅτι ἡ ἐξέταση τῶν εὐρωπαϊκῶν κοινωνιῶν σήμερα ἀποκαλύπτει ἓναν ἀριθμὸ συγκρούσεων πὺν περιστρέφονται –ἔστω ἐπιφανειακά– γύρω ἀπὸ τὸ Ἰσλάμ. Οἱ συνέπειες τῆς ἔκρηξης πὺν προκλήθηκε ἀπὸ τὰ σκίτσα τοῦ Μωάμεθ ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι αἰσθητὲς στὴν Εὐρώπη καὶ τὸν ὑπόλοιπο κόσμο σὲ συζητήσεις γιὰ τὴν ἰδανικὴ ἰσορροπία μεταξὺ τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου καὶ τῆς δίωξης γιὰ πρόκληση θρησκευτικοῦ μίσους⁹.

Ἐν τῷ μεταξὺ σὲ διαφορετικὲς εὐρωπαϊκὲς Χῶρες διεξάγονται ἐκ νέου δημόσιες συζητήσεις γιὰ θέματα ὅπως τῆς χρήσης τῆς παραδοσιακῆς μουσουλμανικῆς μαντίλας σὲ δημόσια σχολεῖα, τῆς σούπας μὲ χοιρινὸ

κρέας σὲ γαλλικὰ λαϊκὰ συσσίτια καὶ ἀπ' ὅπου ἀποκλείονται ἔτσι οἱ μουσουλμάνοι (καὶ οἱ Ἑβραῖοι), καὶ τῆς ἔντασης πὺν προκαλεῖται ἐξ αἰτίας τῆς ἀνέγερσης τζαμιῶν σὲ εὐρωπαϊκὲς πόλεις. Τέλος, ἡ ἀσάφεια, ἡ ἀναποτελεσματικὴ καὶ ἡ ἐπικινδυνότητα συγχέονται συνεχῶς. Π.χ. στὶς Κάτω Χῶρες τὸ 64% τῶν πολιτῶν δὲν ἀνῆκει σὲ κάποια θρησκευτικὴ κοινότητα καὶ τὸ σύνολο τῶν Ἐκκλησιῶν στὰ ἐπόμενα χρόνια θὰ καταρρεύσει, διότι δὲν ὑπάρχουν τὰ σχετικὰ οικονομικὰ κονδύλια. Ἀπάντηση στὸ πρόβλημα αὐτὸ εἶναι ἡ ἀναζήτηση ἑνὸς «γαλλικοῦ» μοντέλου μὲ τὴν πληρωμὴ ἑνὸς ἐκκλησιαστικοῦ φόρου. Πρόσφατα στὴ Γαλλία τὸ τηλεοπτικὸ κανάλι Direct 8, δημιούργησε μιὰ νέα ἐκπομπὴ «Les Enfants d' Abraham», ὅπου γιὰ 18 ὥρες κάθε μῆνα θὰ παρουσιάζονται ἐνημερωτικὲς ἐκπομπὲς γιὰ τὶς τρεῖς μονοθεϊστικὲς θρησκείες.

Τὸ θέμα τοῦ Ἰσλάμ στὴν Εὐρώπη εἶναι ἀρκετὰ ἐπικαιρο καὶ αὐτὸ γιὰτὶ δὲν εἶναι ἓνα θέμα πὺν ἔρχεται ἀπὸ τὸ παρελθὸν ἀλλὰ ἀπὸ τὸ παρὸν τοῦ σημερινοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ μας. Περίπου 15 ἑκατομμύρια μουσουλμάνων ζοῦν σήμερα στὴν ΕΕ, εἴτε ὡς μετανάστες εἴτε ὡς ἐργαζόμενοι πολῖτες. Σίγουρα ἡ διαμάχη γιὰ τὴν ἔνταξη τῆς Τουρκίας στὴν ΕΕ ἔχει ἀναδείξει ἀκόμη περισσότερο τὸ θέμα, κυρίως κατὰ πόσο μιὰ Χώρα μὲ μουσουλμανικὴ πλειοψηφία, θὰ μπορούσε νὰ ἀποτελέσει μέρος τοῦ «χριστιανικοῦ κλάμπ» τῆς ΕΕ¹⁰. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἔνταξη ἑνὸς ἀριθμοῦ νέων κρατῶν-μελῶν ἀπὸ τὸ χῶρο τῶν Βαλκανίων, τὰ ἐπόμενα χρόνια, θὰ φέρει πὺν κοντὰ τὸ μουσουλμανικὸ στοιχεῖο καὶ θὰ διπλασιάσει τὸ μουσουλμανικὸ πληθυσμὸ.

Ὁ ἐντοπισμὸς καὶ ἡ ἀνάλυση τῶν θεμάτων πὺν σχετίζονται μὲ τὴν ἐνσωμάτωση τῶν μουσουλμάνων στὴν ΕΕ δὲν εἶναι εὐκόλα, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει ἰδιαίτερη

7. Peter L. Berger καὶ Samuel P. Huntington (ἐπιμ.), *Many Globalizations: Cultural Diversity in the Contemporary World*, Oxford University Press, Oxford, 2002.

8. Krzysztof Michalski καὶ Nina zu Fürstenberg, *Secular Europe and the Puzzle of Region: Ten Replies on What Holds the Union Together*, ἔκδ. Marsilio, Venice, 2005. Πρὸβλ. Camillo Ruini, *New Signs of the Times: The Prospects for Faith in an Era of Change*, ἔκδ. Mondadori, Milan, 2005.

9. Βλ. τὴν ἀντίδραση τῆς ΕΕ διὰ τοῦ στόματος τοῦ Προέδρου τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς José Manuel Barroso, *Statement on the issue of the cartoons of prophet Muhammad*, Speech-06-86.

10. Στὸ κοινὸ Ἀνακοινωθὲν μεταξὺ τῆς Α.Μ. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου Α' καὶ τῆς Α.Α. τοῦ Πάπα Βενέδικτου ΙΣΤ', σημειώνεται, μεταξὺ ἄλλων, ὅτι, «ἐν Εὐρώπῃ παραμένοντες ἀνοικτοὶ πρὸς τὰς ἄλλας θρησκείας καὶ πρὸς τὴν συμβολὴν αὐτῶν εἰς τὸν πολιτισμὸν, ὀφείλουν νὰ ἐνώσουν τὰς προσπάθειάς των διὰ τὴν διαφύλαξιν τῶν χριστιανικῶν ριζῶν, παραδόσεων καὶ ἀξιῶν, ὥστε νὰ διασφαλίσωμεν τὸν σεβασμὸν τῆς ἱστορίας καὶ νὰ συμβάλωμεν ἐπίσης εἰς τὸν πολιτισμὸν τῆς μελλοντικῆς Εὐρώπης καὶ εἰς τὴν ποιότητα τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων εἰς πάντα τὰ ἐπίπεδα» (30.11.2006).

εὐρωπαϊκή πολιτική. Τὴν ἴδια στιγμή ὑπάρχουν δύο σοβαρὰ προβλήματα: Τὸ πρῶτο, ἀφορᾷ τὴν ἐνότητα τοῦ Ἰσλάμ. Ἐνῶ οἱ μουσουλμάνοι στὴν Εὐρώπη ἔχουν κοινὴ θρησκευτικὴ κοινότητα, δὲν μποροῦν νὰ σχηματίσουν μία ἐνοποιημένη ὑπερεθνικὴ θρησκευτικὴ κοινότητα ἐξαιτίας τόσο τῆς ποικιλίας τῶν Χωρῶν προέλευσης, τὶς διάφορες ἀνάμεσα στὶς γενιὲς καὶ τὶς ποικίλες ἀποκλίσεις πὺν ὑπάρχουν τόσο σὲ θρησκευτικὸ ὅσο καὶ σὲ πολιτικὸ ἐπίπεδο. Τὸ δεῦτερο πρόβλημα εἶναι οἱ διάφορες ἐρμηνεῖες πὺν δίδονται ἀπὸ τοὺς μὴ μουσουλμάνους στὴν ΕΕ. Καθημερινὰ διαπιστώνουμε μία πληθώρα πολιτικῶν, σχετικὰ μὲ τὸ Ἰσλάμ, πὺν θυμίζει σταυρόλεξο. Γιὰ παράδειγμα: Ἡ διεύθυνση ἐνός «συνεργαζομένου» στὴ Δανία ἀπολύει μία ταμία μὲ τὴ δικαιολογία ὅτι ἡ μουσουλμανικὴ μαντίλα τῆς θὰ μποροῦσε νὰ μπλεχτεῖ στὸ συρτάρι τοῦ ταμείου. Τὸ γερμανικὸ κρατίδιο τῆς Βάδης-Βιττεμβέργης ἀπαγορεύει στὶς ἐκπαιδευτικούς νὰ φοροῦν μαντίλες, ἀλλὰ ὄχι καὶ στὶς φοιτήτριες. Ἡ Γαλλία ἀπαγορεύει ἐξ ὁλοκλήρου τὴ μαντίλα στὰ σχολεῖα ἐπικαλούμενη τὸ ἄρθρο 9 τῆς Εὐρωπαϊκῆς Συνθήκης τῶν Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων. Βρετανικὸ δικαστήριον, ἐπικαλούμενο τὸ ἴδιον ἄρθρον, ὑπερασπίζεται τὸ δικαίωμα μαθήτριας νὰ φοράει τὸ πολὺ συντηρητικότερον κάλυμμα τοῦ προσώπου¹¹.

Οἱ πρόσφατες διεθνεῖς ἐξελίξεις, οἱ τρομοκρατικὲς ἐπιθέσεις στὴ Μαδρίτη καὶ τὸ Λονδίνο, ἀλλὰ καὶ ἡ ἔλλειψη πολιτικῆς στὴν ΕΕ, ὅσον ἀφορᾷ τὴ θρησκεία, ἔχουν βοηθήσει στὴν ἀνάπτυξη διαφόρων παρανοήσεων καὶ στὴ δημιουργία ἀνακριβῶν στερεοτύπων γιὰ τοὺς μουσουλμάνους στὴν ΕΕ. Ὅμως ἐφόσον καὶ στὸ βαθμὸ πὺν αὐτὴ ἡ πολιτικὴ πηγάζει ἀπὸ τὴν «κοσμικὴ οὐδετερότητα», ἴσως θὰ πρέπει νὰ ἐπανεξεταστεῖ, διότι ὅπως ἀναφέρθηκε πιὸ πρὶν, ἡ Εὐρώπη δὲν εἶναι οὔτε τόσο κοσμικὴ ὅσο φαίνεται, οὔτε αὐτὴ ἡ «πολιτικὴ» ἀποδεικνύεται οὐδέτερη¹². Ἀντιθέτως, ἡ ΕΕ μεταφέρει διαφοροῦμενα καὶ ἀντιφατικὰ μηνύματα, τὰ ὁποῖα προκαλοῦν διαμάχες. Ἡ ἀντίφαση αὐτὴ εἶναι περισσότερο ἐμφανὴς στὶς ἀντικρουόμενες

ἐρμηνεῖες πὺν βασίζονται στὴν Εὐρωπαϊκὴ Σύμβαση Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων (ἄρθρον 9).

Παράλληλα μὲ τὰ παραπάνω μιὰ ἀκόμη πρόκληση εἶναι ἡ διαφορετικὴ πολιτικὴ στὰ κράτη-μέλη τῆς ΕΕ γύρω ἀπὸ τὸ θέμα τῶν μεταναστῶν. Τὸν τελευταῖον καιρὸ διεξάγεται δημόσια συζήτηση γιὰ τὸ θέμα τῆς ὑποβολῆς μεταναστῶν σὲ «ἐξετάσεις ὑπηκοότητας» μὲ σκοπὸ νὰ ἀξιολογηθεῖ κατὰ πόσον οἱ ἀξίες τους εἶναι σύμφωνες μὲ αὐτὲς τῆς κοινότητας, στὴν ὁποία πρόκειται νὰ ἐνταχθοῦν. Τὸ παράδειγμα τῆς Ὁλλανδίας εἶναι τὸ πιὸ χτυπητὸ, καθὼς δείχνει μικρὴ ἀνοχὴ ἔναντι τῶν μεταναστῶν πὺν δὲν ἀσπάζονται τὴ σχετικὰ «ριζοσπαστικὴ» ὀλλανδικὴ ἀνεκτικότητα. Ἡ πολιτικὴ τῆς ὀλλανδικῆς κυβέρνησης θεωρεῖται «ἀπαραιτήτῃ γιὰ τὴ διατήρηση τῶν πολιτισμικῶν ἀξιών, καθὼς ὁ ἀυξανόμενος μουσουλμανικὸς πληθυσμὸς ἀμφισβητεῖ παραδοσιακὰς ἐκφάνσεις τῆς εὐρωπαϊκῆς ταυτότητας»¹³.

Ἡ γηραιὰ ἡπειρος βρίσκεται σήμερον ἀντιμέτωπη μὲ τὰ ἑκατομμύρια τῶν πολιτῶν, μετανάστες πρῶτης ἢ δεύτερης γενιᾶς, πὺν ἀπέκτησαν τὴν ὑπηκοότητα μιᾶς εὐρωπαϊκῆς Χώρας, ἀλλὰ εἶναι μουσουλμάνοι στὸ θρήσκευμα. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ τὸ Ἰσλάμ καθίσταται πλέον εὐρωπαϊκὴ θρησκεία, ἡ δεύτερη στὴ Γαλλία (4 ἑκατομμύρια μουσουλμάνοι, δηλ. τὸ 6% τοῦ γαλλικοῦ πληθυσμοῦ), σύμφωνα μὲ τὴν πρόσφατη Ἐκθεση Machelon. Τὸ ἀνακύπτον πρόβλημα εἶναι αὐτὸ τῆς θρησκευτικῆς ἔνταξης στὶς ἀντίστοιχες εὐρωπαϊκὲς κοινωνίες. Ἀκόμη καὶ σὲ Χῶρες πλήρους χωρισμοῦ Κράτους-Ἐκκλησίας, ὑπάρχει ἀπουσία κρατικῆς ἀρωγῆς πολιτιστικῆς ἐνσωμάτωσης σὲ τομεῖς, ὅπως εἶναι αὐτὸς τῆς θρησκείας. Π.χ. ἡ ἀπουσία τόπων λατρείας, πράγμα ἐπικίνδυνον, καθὼς προστίθεται τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ μουσουλμάνοι εὐρωπαῖοι πολῖτες ἀνέχονται σὲ χαμηλὰ κατώτερα κοινωνικὰ στρώματα¹⁴. Ἀκόμη, ἡ «θρησκευτικὴ γκετοποίηση» καθιστᾷ ἐξαιρετικὰ δυσκολότερη ὑπόθεση τὴν ἀναζήτηση τῆς διαμόρφωσης ἐνός «εὐρωπαϊκοῦ Ἰσλάμ», μιᾶς θρησκείας συμβατῆς μὲ τὶς θεμελιώδεις εὐρωπαϊκὲς ἀντιλήψεις τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ ἀξιών.

11. Βλ. σχετικὰ τὸ περιοδικὸ *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 31 (2005) 6.

12. Βλ. σχετικὰ John Madeley καὶ Zsolt Enyedi (ἐπιμ.), *Church and State in Contemporary Europe: the Chimera of Neutrality*, Frank Cass, London 2003.

13. Βλ. περισσότερα στὴν ἰστοσελίδα www.csmonitor.com (2007).

14. Πρόσφατα ἐγκρίθηκε κατὰ πλειοψηφία ὁ νόμος γιὰ τὴν ἀνέγερση τζαμιῶν καὶ στὴν Ἀθήνα (25.10.2006).

Τὸ ἐρώτημα, λοιπόν, παραμένει ὡς πρὸς τὸ εὐρωπαϊκὸ Ἰσλάμ ἢ πρὸς τὸ Ἰσλάμ στὴν Εὐρώπῃ¹⁵. Στὴν πρώτη περίπτωση τίθεται τὸ ἐρώτημα κατὰ πόσον ἡ Εὐρώπη εἶναι ἔτοιμη νὰ δεχθεῖ ἕναν ἐμπλουτισμὸ ἐνὸς νέου πολιτισμοῦ ποὺ τῆς εἶναι μέχρι σήμερα σχεδὸν ἄγνωστος. Στὴ δεύτερη περίπτωση τίθεται σοβαρὰ τὸ ἐρώτημα τῆς ἐνσωμάτωσης τοῦ Ἰσλάμ στὴν ΕΕ. Ὁ «εὐρωπαϊκὸς ἰσλαμικὸς πολιτισμὸς», σύμφωνα μὲ τὸν Tariq Ramadan, σημειώνει «τὸ πέρασμα ἀπὸ μιὰ ἀπλή ἔνταξη μέσα στὴν κοινωνία ὅπου κανεὶς μπορεῖ νὰ βρεῖ τὴ θέση του μὲ τὴ συμμετοχὴ του στὸν ἐμπλουτισμὸ τῆς ΕΕ»¹⁶. Βέβαια ὁ κίνδυνος γιὰ τὸν Ἰσλάμ εἶναι μία ἐνδεχόμενη εὐρωπαϊκοποίησή του. Ὅπως ἔχουμε ἤδη σημειώσῃ παραπάνω, οἱ δημοκρατικοὶ θεσμοὶ τῆς ΕΕ ἐπιτρέπουν τὸν πλουραλισμὸ τῶν διαφόρων θρησκευτικῶν πρακτικῶν, ἀλλὰ ὑπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς ιδιωτικοποίησης καὶ τῆς ἐκκοσμίκευσης τῆς θρησκείας. Αὐτὸ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νὰ κάνει δύσκολη τὴν προσφορὰ τοῦ Ἰσλάμ στὴν ΕΕ, κυρίως ὅταν αὐτὸ ἀναπτύσσεται μέσα ἀπὸ τὸν ἀκραῖο φονταμενταλισμὸ¹⁷.

Τὰ τελευταῖα χρόνια ἡ ΕΕ ἔχει γίνῃ τὸπος ἐκλογῶν γιὰ τὰ ἰσλαμικὰ φονταμενταλιστικὰ κινήματα ὅπου κυριαρχεῖ ὁ οὐαχαμιτισμὸς τῆς Σαουδικῆς Ἀραβίας καὶ ἄλλων νοεσαλαφικῶν ἐπιρροῶν, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ μιὰ ἀντίδραση στὸν πολιτικὸ καὶ πολιτιστικὸ ἐπεκτατισμὸ τῆς Δύσης¹⁸. Ἄν εἶναι ἔτσι ὅμως τὰ πράγματα –ἀναρωτιέται ὁ γνωστὸς Γάλλος ἰσλαμολόγος Olivier Roy– γιὰτὶ οἱ νεαροί, «ἀναγεννημένοι» μου-

σουλμάνοι δεύτερης γενιᾶς τοῦ δυτικοῦ κόσμου δὲν πηγαίνουν στὸ Ἰράκ, ἀλλὰ προτιμοῦν τὸ «ἐξωτικό» τζιχάντ τῆς Βοσνίας, τοῦ Ἀφγανιστάν, τοῦ Κασμίρ, τῆς Τσετσενίας¹⁹.

Ἡ ἀπάντηση στὸ ἐρώτημα εἶναι ὅτι ὁ στόχος τῶν νεοφονταμενταλιστῶν δὲν εἶναι τόσο ἡ Δύση ὅσο τὸ «διαστρεβλωμένο» Ἰσλάμ. Ὁ σαλαφισμὸς ἀποτελεῖ σήμερα ἕνα ἐργαλεῖο γιὰ τὸ ξερίζωμα, –ὄχι τὴ βελτίωση τῆς παραδοσιακῆς μουσουλμανικῆς κουλτούρας–, καὶ τὴν ἀντικατάστασή της ἀπὸ μιὰ οἰκουμενικὴ θρησκευτικὴ ταυτότητα ποὺ θὰ εἶναι ἀπαλλαγμένη ἀπὸ δυτικὰ στοιχεῖα. Ἡ παγκοσμιοποίησις, ποὺ ἔχει ἀκυρώσει τὶς διαχωριστικὰς γραμμές ἀνάμεσα στὴ θρησκεία, στὸν πολιτισμὸ καὶ τὴ Χώρα διαμονῆς, βοηθᾷ στὴν ἐπίτευξη αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ. Εἴτε πρόκειται γιὰ νέους ποὺ ἐκδιώχθηκαν ἀπὸ τὰ σχολεῖα τους εἴτε γιὰ φυλετικὰς μειονότητες ἢ γενικότερα γιὰ ἐπαναστάτες χωρὶς αἰτία, οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἀναζητοῦν σὲ μιὰ φανταστικὴ «οὐμα» (μιὰ οἰκουμενικὴ κοινότητα πιστῶν μουσουλμάνων) τὴν εὐκαιρία νὰ οἰκοδομήσουν μιὰ καινούργια ταυτότητα²⁰.

Ἀπέναντι στὴ νέα αὐτὴ μηδενιστικὴ τάση τοῦ Ἰσλάμ στὴν ΕΕ, ἡ εἴσοδος στὴν ΕΕ νέων κρατῶν – μελῶν (Βουλγαρία καὶ Ρουμανία), ἄρα καὶ ἐνὸς Βαλκανικοῦ Ἰσλάμ, θέτει νέες προοπτικὰς. Ἐκεῖνο ποὺ διαφοροποιεῖ τὸ εὐρωπαϊκὸ Ἰσλάμ ἀπὸ τὸ Βαλκανικὸ Ἰσλάμ εἶναι ἡ ἀντίληψη ποὺ ἔχουν ὡς πρὸς τὶς ἐθνικὲς τάσεις. Στὴ Δυτικὴ Εὐρώπη παρὰ τὴν ἀνάπτυξη διαφόρων ἰσλαμικῶν Ὀμοσπονδιῶν, σουφιστικῶν ταγμάτων καὶ προσηλυτιστικῶν κινήματων μπορεῖ νὰ παρατηρεῖται μιὰ προβολὴ διαφόρων θρησκευτικῶν αἰτημάτων ποὺ δὲν ἀμφισβητοῦν ποτὲ τοὺς πολιτικὸς θεσμοὺς καὶ ἀκόμη λιγότερο τὴν ἐδαφικὴ ἀκεραιότητα τῶν ὑπαρχόντων ἐθνικῶν κρατῶν. Ἀπεναντίας, οἱ πολιτικὲς οἰκογένειες ποὺ ἐκπροσωποῦν τοὺς μουσουλμάνους στὰ Βαλκάνια –καὶ στὴν Τουρκία– ἔχουν δημιουργηθεῖ στὴ βάση τῆς ἐθνικῆς καταγωγῆς καὶ προβάλλουν πολιτιστικὰ αἰτήματα ποὺ φθάνουν μέχρι καὶ τὸ αἶτημα γιὰ ἐδαφικὴ αὐτονομία. Οἱ σημαντικὲς αὐτὲς διαφορὲς σχετίζονται ὄχι μόνο μὲ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ μουσουλμανικοὶ πληθυσμοὶ εἶναι

15. Βλ. σχετικὰ Tarik Ramadan, *Peut-on vivre avec l' Islam?* ἔκδ. Bayard, Paris 1998. Τοῦ ἰδίου, *Western Muslims and the Future of Islam*, ἔκδ. Oxford Press, 2004. Πρβλ. Κων. Πάτελος, *Τὸ σύγχρονο Ἰσλάμ. Ἡ συνάντησις μὲ τὴ Δύση*, ἔκδ. Σιδέρης, Ἀθήνα, 2006.

16. Βλ. Tariq Ramandan, *Etre musulman européen. Etude des sources islamiques a la lumière du contexte européen*, ἔκδ. Tawhid, Paris, 1999, σελ. 34. Πρβλ. καὶ τὴν ἰστοσελίδα <http://jms.saliege.com/islam1.htm> (2007).

17. Βασ. Γιούλτσον, *Κοινωνιολογία...*, σελ. Τοῦ ἰδίου, Ὁ φονταμενταλισμὸς ἀπειλὴ τῆς ἐνδοεκκλησιαστικῆς καὶ διανθρωπίνης ἐνότητος, στὸ *Ὁρθοδοξία ἢ τῶν πάντων ἐνότης*, Ἱερὰ Μονὴ Κουτλουμουσίου, Ἁγίου Ὁρους, 1997, σελ. 231-242.

18. Ὁ νεο-σαλαφισμὸς ἀποτελεῖ στίς ἡμέρες μας τὴν πιὸ ἀκραία καὶ φιλοπολεμικὴ ἐρμηνεία τῆς ἰσλαμικῆς πίστεως. Βλ. *Islamisation de l'espace public français: vers la fin du conflit?*, Ἐφημερίδα *Le Monde diplomatique*, Avril 2000, σελ. 31.

19. Oliver Roy, *Vers un islam européen*, ἔκδ. Esprit, Paris 1999, σελ. 65.

20. Ἐφημερίδα *Τὰ Νέα*, 14.10.2004, σελ. Ν55.

«αυτόχθονες» ή όχι, αλλά και με τὸ γεγονός ὅτι στὰ Βαλκάνια ἡ δημιουργία ἐθνικῶν κρατῶν παραμένει μιὰ ἐν ἐξελίξει διαδικασία, ἐνῶ στὴν ΕΕ εὐνοεῖται ὁ πλουραλισμός καὶ κατ' ἐπέκταση ὁ ὑπερεθνικός προσδιορισμός τῆς πολιτικῆς κοινότητος.

Κατὰ συνέπεια, οἱ θρησκευτικοὶ παράγοντες καὶ τὰ θρησκευτικὰ σύμβολα παίζουν διαφορετικὸ ρόλο ὡς πρὸς τὴ συσπείρωση τῶν μουσουλμανικῶν πληθυσμῶν. Στὴν ΕΕ ἡ ὑπεράσπιση κοινῶν αἰτημάτων βοηθᾷ στὴν προσέγγιση τῶν μονοεθνικῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων, ἐνῶ στὰ Βαλκάνια οἱ ἰσλαμικοὶ θρησκευτικοὶ θεσμοὶ ἀποσταθεροποιοῦνται ἀπὸ τὶς διαφορετικὲς φυλετικὲς καὶ ἐθνικὲς ταυτότητες²¹.

Παρὰ τὶς ἐνδεικτικὲς διαφορὲς ἀνάμεσα στὸ δυτικὸ Ἰσλάμ καὶ τὸ Βαλκανικὸ Ἰσλάμ δὲν ἀποκλείουν τὴν ὑπαρξὴ σημαντικῶν δεσμῶν ποὺ ὁδηγοῦν σὲ μιὰ πιθανὴ ἀνάδειξη ἑνὸς εὐρωπαϊκοῦ Ἰσλάμ. Εἶναι φανερό ὅτι ἡ μελλοντικὴ πολιτικὴ ἀνάπτυξη τῶν μουσουλμανικῶν ἢ μὴ μουσουλμανικῶν κοινοτήτων σὲς διάφορες περιοχὲς τῆς Ἰβηρικῆς Χερσονήσου ἐξαρτᾶται, πάνω ἀπ' ὅλα ἀπὸ τὴν ἐπίλυση τῶν συγκρουσέων ποὺ ὑπάρχουν καὶ τὴ βελτίωση τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης. Ἡ διεύρυνση τῆς ΕΕ, εἴτε μὲ τὴν ἄμεση μορφή τοῦ μέλους, εἴτε μὲ τὴν ἔμμεση μορφή τῆς μεταβατικῆς περιόδου ἔχει νόημα μόνο ἐὰν συμβάλλει ἀποτελεσματικὰ στὴν ἐπίτευξη τῶν παραπάνω δύο στόχων. Ἡ διεύρυνση τῆς ΕΕ μὲ νέα κράτη - μέλη θὰ ἐπηρεάσει τὴν τρέχουσα πραγματικότητα ἀφενός, δίδοντας ἢ ἴδια ἢ ΕΕ προτεραιότητα σὲ εἰδικὰ θέματα ποὺ ἀφοροῦν τὶς μουσουλμανικὲς θρησκευτικὲς κοινότητες καὶ ἀφετέρου, νὰ ἐπιταχύνει τὸν ἐπαναπροσδιορισμὸ τῆς σχέσης ἀνάμεσα στὰ Βαλκανικὰ Κράτη καὶ σὲς ἱστορικὲς θρησκείες τῆς περιοχῆς, ἀλλὰ καὶ εὐρύτερα, ἀνάμεσα σὲ πολιτικούς καὶ θρησκευτικούς

παράγοντες καὶ στὸ πεδίο τῆς δημόσιας καὶ τῆς ἰδιωτικῆς ζωῆς. Αὐτὲς οἱ ἀλλαγὲς εἶναι πολὺ πιθανὸν νὰ εὐνοήσουν μιὰ ἐνδεχόμενη ἰσλαμικὴ σύγκλιση καὶ νὰ συμβάλλουν οὐσιαστικὰ στὸν προσδιορισμὸ ἑνὸς εὐρωπαϊκοῦ Ἰσλάμ²².

4. Οἱ διαθρησκειακοὶ διάλογοι, ζητούμενο στὴν πορεία τῆς ΕΕ

Ἀπὸ κοινωνιολογικῆς ἄποψης τὰ παραπάνω στοιχεῖα ἀναδεικνύουν ποικίλα πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ ζητήματα. Πρωτίστως ἀναδεικνύεται τὸ ζήτημα τῆς συνοχῆς καὶ τῆς πολιτιστικῆς ταυτότητας τῆς ΕΕ. Πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴ κινεῖται τὰ τελευταῖα χρόνια καὶ ἡ προσπάθεια στὰ θεσμικὰ εὐρωπαϊκὰ ὄργανα νὰ ἐπαναφέρουν τὴ θρησκεία στὸ δημόσιο βίον, ἐφόσον οἱ θρησκείες ἀποτελοῦν ἀναπόσπαστη συνιστώσα τῶν διαφορῶν πολιτισμῶν ποὺ βρίσκονται στὴν Εὐρώπη. Ἡ πολιτικὴ ἡγεσία τῆς ΕΕ ἔχει λάβει τὶς ἀπαραίτητες πολιτικὲς ἀποφάσεις, ἐν ὅψει μελλοντικῶν στόχων τῆς εὐρωπαϊκῆς προοπτικῆς, ποὺ ἀναδεικνύουν τὴν σημασία τῆς θρησκευτικῆς παράδοσης, καθορίζοντας τὰ περιεχόμενα ἐκεῖνα ποὺ συγκροτοῦν τὸν «εὐρωπαϊκὸ πολιτισμὸ» μὲ βάση τὰ ἱστορικὰ καὶ πολιτισμικὰ δεδομένα.

Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι τὴν ἀνοιξη τοῦ 2002, ὁ τότε Πρόεδρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς Romano Prodi, ζήτησε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτοῦτο Ἀνθρωπιστικῶν Ἐπιστημῶν στὴ Βιέννη νὰ συγκροτήσῃ μιὰ ομάδα Εὐρωπαίων, προκειμένου νὰ ἐξετάσουν τὶς ἀξίες οἱ ὁποῖες ἔχουν ἰδιαίτερη συνάφεια μὲ τὴ συνεχιζόμενη διαδικασία τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐνοποίησης καὶ νὰ τὸν συμβουλευσοῦν στὸν τομέα αὐτό. Στὸ τελικὸ κείμενο, γιὰ τὸ θέμα τῶν θρησκειῶν στὴν ΕΕ, σημειώνεται, μετὰξὺ ἄλλων, ὅτι στὴν «Εὐρώπη, ὅπου ὁ ἐκσυγχρονισμός καὶ ἡ ἐκκοσμίκευση φαίνονται νὰ συμπορεύονται, ὁ δημόσιος βίος χωρὶς θρησκεία εἶναι ἀδιανόη-

21 Αὐτὴ ἡ προσέγγιση εἶναι σημαντικὴ, ἰδίως ἐὰν θέλουμε νὰ ἐξετάσουμε τὴ σχέση θρησκείας καὶ ἔθνους στὸ χῶρο τῆς Ὀρθόδοξων κρατῶν. Γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ βλ. Ἱ. Πέτρου, *Ἐκκλησία καὶ Πολιτικὴ στὴν Ἑλλάδα (1750-1909)*, ἔκδ. Κυριακίδης, Θεσσαλονίκη, 1992. Νίκη Παπαγεωργίου, *Ἡ Ἐκκλησία στὴ νεοελληνικὴ κοινωνία. Γλωσσικοκοινωνιολογικὴ ἀνάλυση τῶν ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου*, ἔκδ. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη, 2000. Ἀρχιμ. Ἀνδρέα Νανάκη (νῦν Μητροπολίτη Ἀρχαλοχωρίου καὶ Βιάννου), *Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης στὴν ἐπανάσταση τοῦ 1897-98. Ἀπὸ τὴν ἐθναρχικὴ στὴν ἐθνικὴ συνείδηση*, ἔκδ. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη, 1998.

22. Αὐτὲς τὶς ἀλλαγὲς προωθεῖ ἔντονα ὁ Μουσουλμάνος θρησκευτικὸς ἡγέτης τῆς Βοσνίας-Ερζεγοβίνης Moustafa Ceric, ὁ ὁποῖος συμμετέχει ἐνεργᾶ στὸ Πανευρωπαϊκὸ Φόρουμ European Council for Fatwa and Research (βλ. τὴν ἴστοσελίδα www.e-cfr.org), τονίζοντας τὴν ἀνάγκη νὰ συγκροτήσουν οἱ μουσουλμανικὲς κοινότητες μιὰ Ἰσλαμικὴ Ὁμοσπονδία σὲ εὐρωπαϊκὸ ἐπίπεδο. Βλ. H. Meesmann, *Af dem Weg zum Euro-Islam*, Περιοδικὸ *Publik-Forum*, 20 (2006) 55.

τος. Ἡ δύναμη τῶν θρησκειῶν τῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία καλλιεργεῖ τὴν κοινότητα, πρέπει νὰ ὑποστηριχθεῖ καὶ νὰ χρησιμοποιηθεῖ ἐκ μέρους τῆς συνοχῆς στὴ νέα Εὐρώπη»²³.

Ὁ δημόσιος ρόλος τῆς θρησκείας στὴν ΕΕ βρίσκεται τὸν τελευταῖο καιρὸ στὴν ἐπικαιρότητα λόγω καὶ τῆς νέας διεύρυνσης τῆς ΕΕ, –τῆς Ρουμανίας καὶ τῆς Βουλγαρίας–, τῆς ταχείας μετανάστευσης Μουσουλμάνων στὴν Εὐρώπη, τῆς προοπτικῆς ἔνταξης τῆς Τουρκίας στὴν ΕΕ, πὺν ἐπαναθέτουν ἓνα καίριο ἐρώτημα ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴ συνάφεια τοῦ Ἰσλάμ στὴν ΕΕ. Εἶναι δύσκολο νὰ ἀρνηθοῦμε τὴν αὐξανόμενη παρουσία διαφόρων μορφῶν τοῦ Ἰσλάμ στὸν εὐρωπαϊκὸ δημόσιο χῶρο, ὁ ὁποῖος παρουσιάζει νέες εὐκαιρίες ἀλλὰ καὶ νέους κινδύνους γιὰ τὴν εὐρωπαϊκὴ ὁλοκλήρωση. Ὡστόσο, ὁ μόνος ἐφικτὸς τρόπος γιὰ τὴν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων πὺν ἀπορρέουν ἀπὸ τὴν παρουσία διαφόρων θρησκευτικῶν κοινοτήτων στὴν Εὐρώπη εἶναι ἡ μεταξὺ κατανόησή τους, καὶ ὄχι ἡ κατὰ μέτωπο ἀντιπαράθεσή τους. Ἐκτὸς τῶν ἀξιῶν πὺν ἀναφέρονται στὴν ἠθικὴ, ἡ συνεισφορὰ τῶν θρησκειῶν εἶναι σημαντικὴ καὶ γιὰ τὶς δέσμες τῶν ἀξιῶν πὺν πρέπει νὰ χαρακτηρίζουν τὶς κοινωνίες. Κάθε θρησκεία ἔχει συμβάλει μὲ τὸ δικό της τρόπο στὴν ἀναζήτηση τῆς ἀλήθειας καὶ τὴν ἀνάδειξη διαφόρων πλευρῶν μιᾶς κοινωνικῆς ἠθικῆς στὴν ΕΕ.

Τὶς πανανθρώπινες αὐτὲς ἠθικὲς ἀξίες προωθοῦν καὶ πολλὲς Διακηρύξεις περὶ ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων τοῦ ΟΗΕ, τῆς UNESCO, καθὼς καὶ ἄλλων θρησκευτικῶν ὁργανώσεων ὅπως τοῦ «Κοινοβουλίου τῶν Θρησκειῶν τοῦ Κόσμου» (Parliament of the World's Religions), πὺν συνῆλθε στὸ Σικάγο τὸ 1993, μὲ τὴ γνωστὴ «Διακήρυξη πρὸς μία Παγκόσμια Ἠθικὴ» (Declaration Toward a Global Ethic), ἡ «Οἰκουμενικὴ Διακήρυξη μιᾶς παγκόσμιας Ἠθικῆς» (Universal Declaration of a Global Ethic) τοῦ L. Swidler κ.ἄ. Ἀσφαλῶς στὶς προσπάθειες αὐτὲς θὰ πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ πολλὲς πρωτοβουλίες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως²⁴, τοῦ

Πατριαρχείου τῆς Μόσχας²⁵, τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος²⁶ ἀλλὰ καὶ πολλῶν εὐρωπαϊκῶν ὁργανισμῶν. Παρὰ τὶς ἀντιρρήσεις πὺν κατὰ καιροὺς ἔχουν διατυπωθεῖ γιὰ τὶς παραπάνω πρωτοβουλίες ἀπὸ διαφόρους ἐκπροσώπους ἀσιατικῶν θρησκειῶν, ἀλλὰ ἀκό-

τριαρχεῖο συνεχίζει «τὴν συμβολὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ἐμπέδωσιν ἀρμονικῆς συνεργασίας μετ' αὐτῶν ἐπὶ τῷ τέλει τῆς εἰρηνικῆς διαβιώσεως λαῶν, οἱ ὁποῖοι ἀκολουθοῦν διαφόρους θρησκειάς. Ὁ διαθρησκειακὸς διάλογος ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερον μέσον ἐπικοινωνίας καὶ καταλλαγῆς μεταξὺ τῶν λαῶν μὲ διαφορετικὰς πολιτικὰς, θρησκευτικὰς καὶ κοινωνικὰς παραδόσεις. Εἰς μίαν δὲ ἐποχὴν, ὡς ἡ σημερινή, καθ' ἣν ἡ συνεργασία καὶ ἡ συνύπαρξις εἶναι ἔτι περισσότερον ἀναγκαῖα, ἡ ἀπὸ κοινοῦ μελέτη τῶν προβλημάτων καὶ ἡ προώθησις τῆς συνεργασίας μεταξὺ Χριστιανῶν, Ἰουδαίων καὶ Μουσουλμάνων εἶναι ἀπαραίτητος καὶ ἐπιβεβλημένη» (www.ec-patr.org/arxio/d2003-02.htm).

25. Βλ. τὸ Μήνυμα τοῦ World Summit of Religious Leaders στὴ Μόσχα (3-5 Ἰουλίου 2006) στὴν ἱστοσελίδα www.orthodoxeurope.org (2007).

26. Στὴν Κοινὴ Δήλωση τῆς Α.Α. τοῦ Πάπα Βενεδίκτου ΙΣΤ' καὶ τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χριστοδούλου σημειώνεται γιὰ τὸ ἴδιο θέμα: «Ὡς χριστιανοὶ ἡγέται προτρέπομεν ἀπὸ κοινοῦ τὸ σύνολον τῶν θρησκευτικῶν ἡγετῶν, ὅπως συνεχίσωσι καὶ ἐνδυναμώσωσι τὸν Διαθρησκειακὸν Διάλογον καὶ ἐργασθῶσι διὰ τὴν δημιουργίαν μιᾶς κοινωνίας εἰρήνης καὶ ἀδελφότητος μεταξὺ προσώπων καὶ λαῶν. Αὕτη εἶναι μία ἐκ τῶν ἀποστολῶν τῶν θρησκειῶν. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην, οἱ χριστιανοὶ ἐπιβάλλεται ὅπως ἐργάζωνται καὶ ὅπως συνεχίσωσι νὰ ἐργάζωνται ἐν τῷ κόσμῳ, ἐν συνεργασίᾳ μετ' ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καλῆς θελήσεως, ἐν πνεύματι ἀλληλεγγύης καὶ ἀδελφότητος...». Παράλληλα ὁ Μακαριώτατος σὲ συνέντευξί του στὴν ἐφημερίδα Ἐθνικὸς Κήρυκας Νέας Ὑόρκης γιὰ τὸ ταξίδι στὸ Βατικανό, πρόσθεσε ἀκόμη ὅτι «πρέπει ὅλοι νὰ καταλάβουν ὅτι ζοῦμε σὲ μιὰ ἐποχὴ καὶ σὲ ἓναν Κόσμο ὅπου τὰ τεῖχη γκρεμίζονται τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο. Οἱ λαοὶ ἀπαιτοῦν ἐνότητα σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα. Οἱ ἐποχὲς τῶν διαχωρισμῶν καὶ τῶν διαχωριστικῶν γραμμῶν ἔχουν πρὸ πολλοῦ παρέλθει καὶ ὅπου αὐτὸ δὲν συμβαίνει, ὀφείλουμε ὅλοι νὰ ἀγωνιστοῦμε γιὰ νὰ συμβεῖ. Οἱ θρησκεῖες καὶ οἱ Ἐκκλησίαι πρέπει νὰ δίδουν τὸ καλὸ παράδειγμα πρὸς τὴν κατεύθυνση αὕτη καὶ ν' ἀναζητοῦν ἐκεῖνα πὺν τοὺς ἐνώνουν, γιὰ νὰ καταφέρουν ἔτσι νὰ συμβάλλουν στὴν ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων πὺν ἀντιμετωπίζει ὁ σύγχρονος κόσμος. Πιστεύω ὅτι πλέον οἱ ἀπόψεις αὐτὲς ἀρχίζουν νὰ παγιώνονται καὶ ὁ λαὸς καταλαβαίνει ὅτι δὲν μπορούμε νὰ στεκόμαστε στὸ σύγχρονο κόσμῳ περιχαρακωμένοι στὴν αὐτάρκεια ἐνὸς ρομαντικοῦ παρελθόντος, ἐνεργώντας σήμερον μὲ τὰ δεδομένα τοῦ χθές. Ὅλα αὐτὰ βέβαια, ἐπαναλαμβάνω ὅτι δὲν ἀφοροῦν τὰ θεολογικὰ καὶ δογματικὰ ζητήματα, τὰ ὁποῖα συζητοῦνται σὲ ἄλλο ἐπίπεδο, μὲ ἐντεταμένους ἐπὶ τούτου ἐκπροσώπους μας» (11.12.2007). Βλ. τὴν ἱστοσελίδα www.ecclesia.gr (2007).

23. European Commission, *The Spiritual and Cultural Dimension of Europe*, Reflexion Group, EUR 21360, Vienna/Brussels, 2004, σελ. 11.

24. Σὲ δήλωση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιὰ τοὺς Διαθρησκειακοὺς διαλόγους σημειώνεται ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸ Πα-

μη καὶ ὁρισμένων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, τὰ κείμενα αὐτὰ συγκεντρώνουν ὅλο καὶ περισσότερο τὴ συγκατάθεση τῶν ὁπαδῶν διαφόρων θρησκειῶν καὶ συμβάλλουν στὴ διαμόρφωση μιᾶς ἠθικῆς ὁρολογίας μὲ δεσπόζουσα χαρακτηριστικὰ τὴν ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια, τὴν ἐλευθερία, τὴν ἀνεξιθρησκεία, τὴν εἰρήνη.

Παρὰ τὸν ἐνθουσιασμό ποὺ χαρακτηρίζει, τὰ τελευταῖα χρόνια, τὸν διαθρησκειακὸ διάλογο σίγουρα ὑπάρχουν σοβαρὲς ἐπιφυλάξεις καὶ ἀπογοητεύσεις. Πολλοὶ φοβοῦνται τὸ ἐνδεχόμενο ἐνός «θρησκευτικοῦ συγκρητισμοῦ»²⁷ καὶ τὴ σταδιακὴ ἀλλοίωση τῆς πίστεώς τους, καθὼς καὶ νέους ἐσωτερικοὺς διχασμούς. Εἶναι ἀναγκαῖο, λοιπόν, νὰ ἐπιδιώκεται μὲ διάκριση ἢ προσέγγιση καὶ ἡ εἰρηνικὴ συνύπαρξη, χωρὶς νὰ θυσιάζεται ἡ ἰδιοπροσωπία ὁμάδων καὶ λαῶν.

Ὡς Ἕλληνες εἴμαστε πιστοὶ καὶ πολῖτες. Καὶ ὅπως ὁ κάθε πολίτης, συμμετέχουμε κι ἐμεῖς ὑπεύθυνα στὴ διαδικασία τῆς ὁλοκλήρωσης τῆς Εὐρώπης. Εἴμαστε μέλη τῆς «Μίας, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας». Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὅλοι μας συμμετέχουμε ὑπεύθυνα στὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας μας, δηλαδή στὴν καρδιά τῆς κοινωνίας μας, μαρτυρώντας τὶς εὐαγγελικὲς ἀξίες. Ἀπὸ τὴ μία συμμετέχουμε ὡς λαῖκοι στὸ ἔργο τῆς «κοινωνίας τῶν πιστῶν» καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη συμμετέχουμε ὡς πολῖτες στὴν «κοινωνία τῶν πολιτῶν». Συμμετέχουμε σὶς συζητήσεις, εἴτε πρόκειται γιὰ θέματα ἠθικῆς εἴτε γιὰ θέματα πολιτικῆς, τὰ ὁποῖα συνδέονται ἄμεσα μὲ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὶς ἐνοριακές μας κοινότητες. Ἔχουμε δικαίωμα στὸν λόγο, στὴν ἀξιολόγηση τῆς ἀνθρώπινης ἐμπειρίας, τῆς πίστεως, στὴν ἐνεργοποίηση τῆς ἠθικῆς καὶ τῶν ἀποφάσεων ποὺ λαμβάνονται στὸ δημόσιο βίο μας²⁸.

27. Βασιλ. Γιούλτση, *Κοινωνιολογία τῆς Θρησκείας*, ἔκδ. Πουρναρᾶς, Θεσσαλονίκη, 1996³, σελ. 117. Πρβλ. Ἀπ. Β. Νικολαΐδη, Ὁ Κοινωνικὸς ἐξεικονισμὸς τοῦ θρησκευτικοῦ συγκρητισμοῦ, στὸ *Τιμητικὸ ἀφιέρωμα γιὰ τὸν Κωνσταντῖνο Δ. Μουρατίδη*, ἔκδ. Πανελλήνιος Ἑνωσις Θεολόγων, Ἀθήνα, 2003, σελ. 639.

28. Βλ. Ἀλ. Σμέμαν, *Ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας στὸ σύγχρονο κόσμο*, μετ. Ἰ. Ροΐδης, ἔκδ. Ἀκρίτας, Ἀθήνα, 1993². Πρβλ. Μητρ. Ναυπάκτου καὶ Ἀγίου Βλασίου Ἱεροθέου, Ἡ ποιμαντικὴ τῆς πολυπολιτισμικότητας, στὸ *Θρησκεία καὶ Ἐκκλησία*

Οἱ Ἐκκλησίες ἀσφαλῶς καὶ δὲν ἔχουν τὸν τελικὸ ρόλο σὶς πολιτικὲς ἀποφάσεις. Μποροῦν ὅμως νὰ ἔχουν ἀποφασιστικὸ ρόλο στὴν προσπάθεια διαμόρφωσης αὐτῆς τῆς κοινωνίας. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ συνεργασία τῶν Ὁρθόδοξων σὶς Βρυξέλλες κρίνεται ἀναγκαία καὶ ἀπαραίτητη. Τὰ Ὁρθόδοξα Γραφεῖα σὶς Βρυξέλλες πρέπει νὰ ἐνισχυθοῦν δημιουργώντας ἕνα παν-ευρωπαϊκὸ ὁρθόδοξο λόμπυ. Χρειάζεται πλέον μιὰ εὐρωπαϊκὴ κοινὴ κοινωνικὴ δράση στὴν πλουραλιστικὴ φύση τῆς σύγχρονης δημοκρατικῆς κοινωνίας ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ ἐκφράζεται καὶ νὰ ἐνεργεῖ μέσα στὰ πλαίσια τῆς κοινωνίας τῶν πολιτῶν. Αὐτὴ ἡ παρέμβαση πρέπει νὰ εἶναι βασισμένη στὴ θεολογικὴ παράδοση χωρὶς νὰ υἱοθετεῖ οὔτε ἕνα ἄκριτο σχετισμὸ οὔτε μιὰ ἀποκλειστικότητα ποὺ ὁδηγοῦν σὲ πολιτιστικὸ ὁλοκληρωτισμό, τὴν παρακμὴ καὶ τὴν ἐπικράτηση τῆς βίας.

στὴν *Κοινωνία*, Λεβαδεία, 2006, σελ. 453-486. Ἑμμ. Κλάψη (ἐπιμ.), *Οἱ Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες σὲ ἕνα πλουραλιστικὸ κόσμο. Ἕνας οἰκουμενικὸς διάλογος*, ἔκδ. Καστανιώτη, Ἀθήνα, 2006.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ**Τὸ τελικὸ πόρισμα τῆς Ἀκαδημίας γιὰ τὸ βιβλίον τῆς ΣΤ' δημοτικοῦ**

Ἐδμοσιεύθη στὸν γραπτὸ καὶ ἠλεκτρονικὸ Τύπο τὸ τελικὸ καὶ ἐπίσημο Πόρισμα τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ὡς πρὸς τὰ ἀτοπήματα καὶ τὶς παραλείψεις τοῦ πολυσυζητημένου σχολικοῦ βιβλίου Ἱστορίας τῆς Στ' Δημοτικοῦ. Τὸ κείμενο ὑπὸ τὸν τίτλο «Κριτικὲς παρατηρήσεις στὸ βιβλίον τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑκτῆς Δημοτικοῦ» καὶ μὲ ἡμερομηνία 22 Μαρτίου 2007 συνετάγη ἀπὸ τοὺς Ἀκαδημαϊκοὺς καὶ καθηγητὲς τῆς Ἱστορίας κ.κ. Μιχ. Σακελλαρίου καὶ Κων. Σβολόπουλο, οἱ ὅποιοι ἔλαβαν ὑπ' ὄψιν τοὺς καὶ τὶς παρατηρήσεις τῶν ὑπολοίπων μελῶν τοῦ Ἀνωτάτου Πνευματικοῦ Ἰδρύματος τῆς χώρας μας. Στὸ προοίμιο τοῦ ἐκτενοῦς κειμένου σημειώνονται μεταξὺ ἄλλων τὰ ἑξῆς: «Συμπερασματικά, τὸ κείμενο τοῦ διδακτικοῦ ἐγχειριδίου. Α. Δὲν συμβάλλει στὴν ἐνίσχυση τῆς ἐθνικῆς μνήμης καὶ τῆς ἐλληνικῆς αὐτογνωσίας. Β. Ἐπιδεικνύει προχειρότητα κατὰ τὴν προσέγγιση μείζονος σημασίας ζητημάτων τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος καὶ ἀδυναμία διακρίσεως τοῦ ἐκάστοτε οὐσιώδους ἀπὸ τὸ ἐπουσιῶδες. Γ. Παρουσιάζει ἱκανὸ ἀριθμὸ ἀνακριβειῶν, λαθῶν καὶ παραλείψεων οὐσιώδους συχνὰ σημασίας». Καὶ τὸ Προοίμιο καταλήγει μὲ τὴν ἑξῆς ἐξόχως σημαντικὴ ἐπισήμανση: «Στὴν τελικὴ κρίση περὶ τοῦ ἐγχειριδίου ὀφείλει νὰ ἀποδοθεῖ ἡ ἐπιβεβλημένη βαρὺτης στὴν ἐπιταγὴ τοῦ Συντάγματος γιὰ τὴν ἀνάπτυξη μέσω τῆς παιδείας τῆς «ἐθνικῆς συνειδήσεως τῶν Ἑλλήνων». Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι τὸ Πόρισμα τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἐντοπίζει 81 λάθη καὶ ἀνακρίβειες μέσα στὶς 140 σελίδες τοῦ βιβλίου. Καὶ μόνον αὐτὸ τὸ γεγονὸς προβληματίζει σοβαρὰ κάθε Ἑλληνα πολίτη γιὰ τὴν μέθοδο ἐργασίας τῶν συγγραφέων καὶ τοῦ Παιδαγωγικοῦ Ἰνστιτούτου πού εἶχε τὴν ἐποπτεία τοῦ ὅλου ἔργου. Γιατί νὰ μετατρέπονται οἱ μαθητὲς καὶ οἱ μαθήτριες τῶν 11 ἐτῶν σὲ πειραματόζωα; Πιστεύουμε ὅτι χρειάζεται μεγαλύτερος σεβασμὸς πρὸς τὴν Ἱστορίαν καὶ πρὸς τὴν νέα γενιά.

Κ.Χ.

Ὁρθοδοξία καὶ Ἐθνικὴ Συνείδηση

Στὸ ἴδιο πόρισμα τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν γιὰ τὸ ἐπίμαχο σχολικὸ βιβλίον –ἢ σχετικὴ ἀνακοίνωση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δημοσιεύεται στὸ τεῦχος Ἀπριλίου 2007 τοῦ περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ– περιλαμβάνεται μία ἐνδιαφέρουσα ἀναφορὰ ὡς πρὸς τὴν σύνδεση τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀφυπνίσεως τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ. Ἐπίσης ἐπισημαίνεται ἡ τάση τοῦ σχολικοῦ βιβλίου νὰ ἐξωραΐζει τὴν Ὀθωμανικὴ περίοδο κατοχῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Παραθέτουμε τὶς σχετικὲς παραγράφους: «9. Δὲν παρουσιάζονται οἱ πτυχὲς τῆς τουρκοκρατίας πού ἦσαν δυσμενεῖς γιὰ τοὺς Ἕλληνες καὶ συντέλεσαν σὲ διαδοχικοὺς ἐξισλαμισμούς-ἀφελληνισμούς καὶ δραματικὴ μείωση τοῦ ἐλληνικοῦ πληθυσμοῦ. 10. Μέσα στὰ πλαίσια τοῦ ἱστορικοῦ θέματος περὶ τῆς ἐλληνικῆς «ἀπαντήσεως» στὸν ξένο ἐπικυρίαρχο τοποθετοῦνται μερικὰ θέματα, εἰδικότερα, ἀλλὰ τὸ ἴδιο σπουδαῖα ἀπὸ γενικὴ ἱστορικὴ ἄποψη. Αὐτὰ εἶναι: ἡ στενὴ διασύνδεση τῶν Ἑλλήνων

Τὸ τελικὸ πόρισμα τῆς Ἀκαδημίας γιὰ τὸ βιβλίον τῆς ΣΤ' Δημοτικοῦ

Ὁρθοδοξία καὶ Ἐθνικὴ Συνείδηση

Νέοι Μητροπολίτες στὴν Ἐκκλησία τῆς Κύπρου

Γαλλία: Στὸ προσκήνιο οἱ θρησκευτικὲς ἀναφορὲς

Τὸ Περιοδικὸ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

μέ συγκεκριμένη Πίστη και Ἐκκλησία και ἡ Παιδεία τους. Οἱ Ἕλληνες ταυτίζονταν τότε ὡς μέλη τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τόσο ὑποκειμενικά (αὐτοπροσδιορισμός) ὅσο και ἀπὸ τὸ περιβάλλον, ἐπίσημο και ἰδιωτικό. Ὑπενθυμίζουμε ὅτι οἱ Ὀθωμανοὶ δὲν διέκριναν ἐθνότητες, ἀλλὰ μιλιέτ, θρησκευτικὲς κοινότητες. Ἔτσι κατέτασσαν τοὺς Ἕλληνες στὸ «μιλιέτ τῶν Ρούμ», ἐπικεφαλῆς τοῦ ὁποίου ἀναγνώριζαν τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη (ἡ σχετικὴ ἀναφορὰ τοῦ βιβλίου στὴν σελίδα 18 περιορίζεται σὲ μία ἐξωτερικὴ περιγραφή). Συνέπεια αὐτῶν τῶν ἀντιλήψεων ἦταν τὸ ὅτι ἐξισλαμισμὸς Ἑλλήνων σήμαινε και ἀπώλεια τῆς ἐθνικῆς ταυτότητάς τους, ἐκτουρκισμὸς. Οἱ ἐκτουρκισμένοι Ἕλληνες διατηροῦσαν γιὰ μερικὲς γενεὲς τὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα, ἀλλὰ θεωροῦσαν τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς Τούρκους. Ἐνῶ, ἀντίθετα, οἱ γλωσσικὰ ἐκτουρκιζόμενοι Ἕλληνες παρέμεναν μέλη τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας και Ρωμιοὶ (= Ἕλληνες). Ὁρισμένοι κληρικοὶ πρόσφεραν ἐπίσης παιδευτικὸ ἔργο, ἄλλοι ἡγοῦντο ἐπαναστατικῶν κινημάτων. Καὶ οἱ μὲν και οἱ δὲ ἀναφέρονται ἀπὸ πηγὲς και ἔχουν ἀπασχολήσει τὴν ἔρευνα. Ἐν τούτοις τὸ ὑπὸ κρίση βιβλίο ἀγνοεῖ τὸ πρῶτο ἀπὸ αὐτὰ τὰ θέματα και ἀναφέρεται ἀνεπαρκῶς στὸ δεύτερο». Βλέπουμε, λοιπόν, ὅτι τὸ Πόρισμα τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἐπισημαίνει ὀρθῶς ὅτι περισσότερο και ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα ἡ Ὁρθόδοξος Πίστις διεφύλαξε τὴν ἐθνικὴ συνείδηση τῶν ὑποδούλων. Ἐπισημαίνουν δὲ οἱ συντάκτες τοῦ Πορίσματος ὅτι τὸ σχολικὸ βιβλίο Ἱστορίας τῆς Στ' Δημοτικοῦ οὐσιαστικὰ ἀγνοεῖ τὸν πατριωτικὸ ρόλο τοῦ κλήρου μας και στὸν χῶρο τῆς παιδείας και στοὺς ἐνόπλους ἀγῶνες. Ἄς ἐλπίσουμε νὰ εἰσακουσθοῦν μὲ προσοχὴ οἱ προτάσεις τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ἡ ὁποία παρενέβη καταλυτικὰ κατόπιν αἰτήματος τῆς Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Μαριέττας Γιαννάκου.

K.X.

Νέοι Μητροπολίτες στὴν Ἐκκλησία τῆς Κύπρου

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου προέβη ἐντὸς τοῦ μηνὸς Μαΐου τ.ἔ. στὴν ἐκλογὴ δύο νέων Μητροπολιτῶν. Ἀλλωστε ἡ αὔξησις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Μητροπόλεων και τῶν Χωρεπισκοπῶν ἦταν μία ἀπὸ

τὶς θεμελιώδεις ἐξαγγελίες τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ. Χρυσόστομου Β' κατὰ τὸν ἐνθρονιστῆριο λόγο του. Συγκεκριμένα συνεστήθησαν δύο νέες Μητροπόλεις, ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Ἀμμοχώστου-Κωνσταντίας, και ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Κύκκου-Τηλλυρίας. Στὴν πρώτη ἐξελέγη ὡς Μητροπολίτης ὁ Χωρεπίσκοπος Τριμυθοῦντος κ. Βασίλειος, ὁ ὁποῖος θὰ ποιμαίνει τὶς ἐλεύθερες περιοχὲς τῆς Ἐπαρχίας Ἀμμοχώστου μὲ προσωρινὴ ἔδρα τὸ Παραλίμνι. Ὡς γνωστὸν ἡ πόλις τῆς Ἀμμοχώστου και μεγάλο μέρος τῆς ὁμωνύμου Ἐπαρχίας κατέχεται ἀπὸ τὰ στρατεύματα τοῦ Ἀττίλα. Ἡ ἐνθρόνισή του ἔγινε στὶς 12 Μαΐου τ.ἔ. Ὡς Μητροπολίτης Κύκκου-Τηλλυρίας ἐξελέγη ὁ Ἐπίσκοπος Κύκκου και ἡγούμενος τῆς ὁμωνύμου ἱστορικῆς Μονῆς κ. Νικηφόρος. Θὰ εἶναι πλέον ἐπαρχιοῦχος Μητροπολίτης, διότι ἡ Μητροπολιτικὴ του περιφέρεια θὰ περιλαμβάνει κομοπόλεις και χωριὰ ποὺ εὐρίσκονται στὴν περιοχὴ πέριξ τῆς Μονῆς Κύκκου. Ἡ ἐνθρόνισή του ἔλαβε χώραν στὶς 13 Μαΐου τ.ἔ. Ἐντὸς τοῦ Ἰουνίου ἀναμένεται ἡ ἐκλογὴ και ἐνθρόνισις τοῦ νέου Μητροπολίτου Ταμασοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ ποιμαίνει τὴν περιοχὴ ποὺ εὐρίσκεται ἀκριβῶς στὸ κέντρο τῆς Μεγαλονήσου. Τὸν τίτλο τοῦ Ἐπισκόπου τῆς ἱστορικῆς Ἐπισκοπῆς Ταμασοῦ ἔφερε ὁ Ἅγιος Ἡρακλείδιος. Κοντὰ στὰ ἐρεῖπια τῆς ἀρχαίας Ταμασοῦ λειτουργεῖ σήμερα ἡ γυναικεῖα κοινοβιακὴ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Ἡρακλειδίου. Εὐχόμαστε στοὺς Κυπρίους Ἱεράρχες καλὴ ἐπιτυχία και πνευματικὴ καρποφορία στὰ νέα τους καθήκοντα πρὸς δόξαν Θεοῦ και γιὰ τὴν πνευματικὴ ἐνίσχυση τοῦ Ὁρθοδόξου λαοῦ τῆς δοκιμαζομένης νήσου Κύπρου.

K.X.

Γαλλία: Στὸ προσκήνιο οἱ θρησκευτικὲς ἀναφορὲς

Οἱ πρόσφατες Προεδρικὲς ἐκλογὲς στὴν Γαλλία ἔδωσαν τὴν εὐκαιρία στοὺς ὑποψηφίους νὰ ἐκφράσουν τὶς ἀπόψεις τους γιὰ θέματα θρησκευτικοῦ ἐνδιαφέροντος, γεγονὸς ἰδιαίτερας σημασίας σὲ μία χώρα στὴν ὁποία ἰσχύει ἀπὸ τὸ 1905 ὁ πλήρης διαχωρισμὸς τοῦ θρησκευτικοῦ φαινομένου ἀπὸ κάθε κρατικὴ δράση και ἐκδήλωση. Συγκεκριμένα ὁ νεοεκλεγείς Πρόεδρος Νικολὰ Σαρκοζὶ ἀναγράφει στὸ βιο-

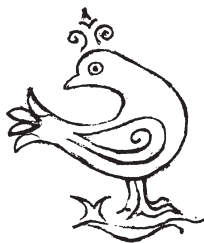
γραφικό του ότι ἐφοίτησε σὲ ἰδιωτικὸ σχολεῖο τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἐδήλωσε δὲ ὅτι ἀναμένει νὰ ἀκούεται ἀκόμη πιὸ συχνὰ καὶ δυνατὰ ἢ ἄποψη τῶν θρησκευτικῶν ἡγετῶν γιὰ τὰ μερίζονα κοινωνικὰ θέματα. Ἡ ἀντίπαλός του στὸν β' γύρο τῶν Προεδρικῶν ἐκλογῶν Σεγκολέν Ρουαγιαλ παρεδέχθη ὅτι ἐφοίτησε καὶ αὐτὴ σὲ ἰδιωτικὸ σχολεῖο τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅτι οἱ ἀρχές πού ἔλαβε ἀπὸ τὴν ἐκπαίδευσή της τὴν βοήθησαν στὴν ζωὴ της. Ἐξ ἄλλου ὁ τρίτος σὲ δύναμη ψήφων ὑποψήφιος Φρανσουά Μπαϊρὸν τόνισε ὅτι εἶναι συνειδητὸς Χριστιανὸς καὶ ὅτι ἐκκλησιάζεται τακτικά. Βλέπουμε, λοιπόν, ὅτι ἀκόμη καὶ σὲ μία χώρα μὲ νομοθετημένο τὸ πλήρως ἐκκοσμικευμένο κράτος (ÉTAT LAIQUE) οἱ δημόσιες συζητήσεις καὶ τοποθετήσεις μὲ θρησκευτικὲς ἀναφορὲς γίνονται ὅλονέν καὶ συχνότερες. Θὰ πρέπει μὲ τὴν εὐκαιρία αὕτη νὰ συντονισθοῦν δραστηκώτερα οἱ προσπάθειες τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν ὥστε νὰ ζητηθεῖ καὶ πάλιν ἡ ἀναφορὰ στὶς Χριστιανικὲς ρίζες τῆς Εὐρώπης, ἂν καὶ ὅταν ἐπανεέλθει ἡ ἐπίσημη συζήτηση γιὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Συνταγματικὴ Συνθήκη.

K.X.

Τὸ Περιοδικὸ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Ὑπὸ τὸν τίτλο ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ ἐκκυκλοφορήθη τὸ τεῦχος ὑπ' ἀριθμ. 1 τῆς περιοδικῆς ἐκδόσεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας. Τὸ τεῦχος αὐτὸ περιλαμβάνει ἐκτενὲς ἀφιέρωμα στὸν ἀείμνηστο Μητροπολίτη κυρὸ Θεόκλητο, καθὼς καὶ ἐνδιαφέροντα ἄρθρα γιὰ τοὺς Ἁγίους τῆς περιοχῆς καὶ γιὰ τὴν τοπικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἐπικαιρότητα. Σὲ μῆνυμά του ὑπὸ τὸν τίτλο «Προλεγόμενα» ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας κ. Κοσμᾶς γράφει: «Χριστὸ καὶ Ἑλλάδα ἐκήρυξε ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός. Χριστὸ καὶ Ἑλλάδα ἐπιθυμοῦμε καὶ ἐμεῖς νὰ ὁμολογῇ καὶ νὰ κηρύσσει τὸ περιοδικό μας..... Ἄν μὲ τὰ πνευματικά του ἄρθρα τὸ περιοδικὸ ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ ὠφελήσῃ καὶ μία ψυχὴ καὶ τὴν ὁδηγήσῃ στὴν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, θὰ εἶναι γιὰ μᾶς αὕτη ἡ ὠφέλεια ἢ μεγαλυτέρα χαρὰ καὶ εὐλογία». Εὐχόμεθα καλὴ ἐπιτυχία στὸ νέο αὐτὸ ἐκκλησιαστικὸ περιοδικό, τὸ ὁποῖο συνδυάζει τὴν ποιότητα μὲ τὴν προσεγμένη ἐμφάνιση.

K.X.

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Οι Ἔργασίες τῆς Δ.Ι.Σ. μηνὸς Ἀπριλίου

Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἱερὰ Μνημόσυνα

**Μονεμβασίας
καὶ Σπάρτης**

Σύρου

Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας

Ι.Μ. Εἰρηνουπόλεως

Συνήλθε στὶς 18,19 καὶ 20 Ἀπριλίου ἐ.ἔ. ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς 150ῆς Συνοδικῆς Περιόδου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν.

Α. Ὁ Μακαριώτατος ἐνημέρωσε τὴν Δ.Ι.Σ.

– Γιὰ τὸ ἀποτρόπαιο ἔγκλημα τῆς σφαγῆς τῶν τριῶν ἀνθρώπων στὴν Μαλάτια τῆς Τουρκίας καὶ ὕστερα ἀπὸ διαλογικὴ συζήτηση ἡ Δ.Ι.Σ. ἐξέφρασε τὴν ἀγωνίαν τῆς γιὰ τὴν καταπάτηση τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ τῶν θρησκευτικῶν ἐλευθεριῶν στὴ γείτονα χώρα. Ἡ ἀγωνία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κορυφώνεται μὲ τὸ ἐνδεχόμενο τόσο τῶν θρησκευτικῶν ὅσο καὶ τῶν πολιτικῶν κινήτρων τῆς σφαγῆς, καθὼς τὸ φρικτὸ γεγονός ἀκολουθεῖ μετὰ τὴ δολοφονία τοῦ Ἰταλοῦ Καθολικοῦ Ἱερέα πέρυσι καὶ τοῦ Τούρκου, ἀρμενικῆς καταγωγῆς, δημοσιογράφου τὸν περασμένο Ἰανουάριο. Ἡ Δ.Ι.Σ. ἐξέφρασε τὴν εὐχὴ οἱ δηλώσεις τοῦ Τούρκου Πρωθυπουργοῦ καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας νὰ ὀδηγήσουν στὴν διασφάλιση τῶν θρησκευτικῶν ἐλευθεριῶν στὴν Τουρκία, προϋπόθεση ἀπαραίτητη γιὰ τὸν ἐκδημοκρατισμὸ καὶ τὸν εὐρωπαϊκὸ προσανατολισμὸ τῆς.

– Γιὰ τρέχοντα διοικητικὰ καὶ ποιμαντικὰ ζητήματα.

Β. Ἡ Δ.Ι.Σ.

– Συζήτησε διεξοδικῶς γιὰ τὸ θέμα τοῦ Πανελληνίου Μαθητικοῦ Διαγωνισμοῦ περὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὁ ὁποῖος διενεργήθη κατὰ τὸ 2006 ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διὰ τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων καὶ περὶ τοῦ Προσκυνηματικοῦ Διάπλου, ὁ ὁποῖος πραγματοποιήθηκε ἐπίσης πρὸς τιμὴν τῶν ἐκπαιδευτικῶν ποὺ εἶχαν συγκροτήσει Ἐπιτροπὲς Ἀξιολόγησης τῶν ἔργων τῶν μαθητῶν, κατὰ τὸ περασμένο φθινόπωρο ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Τουριστικῆς Ἀνάπτυξης στὰ πλῆθυσια προγράμματός του μὲ θέμα τὸν Θρησκευτικὸ Τουρισμὸ.

– Σχετικὰ μὲ τὸν ἐν ἐξελίξει ἐφετινὸ Πανευρωπαϊκὸ Μαθητικὸ Διαγωνισμὸ μὲ τὸ ἴδιο θέμα, στὸν ὁποῖο ἤδη μετέχουν 1.700 περίπου μαθητὲς ἀπὸ 17 χώρες καὶ τὴν καταληκτικὴ ἐπιβράβευσή τους μὲ τὸν Προσκυνηματικὸν Διάπλου τὸν ἐρχόμενον Ἰούλιο, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, μὲ ἀφορμὴ τὰ ὅσα ἐπικριτικὰ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐλέγχθησαν αὐτὲς τὶς ἡμέρες καὶ ἀποδόθηκαν ἄδικα σὲ Αὐτήν, πρότεινε στὴ Δ.Ι.Σ. νὰ ἐγκρίνει τὴν τροποποίηση τοῦ προγράμματος τῶν σχετικῶν ἐκδηλώσεων ἐξ αἰτίας τοῦ ὑψηλοῦ κόστους τῶν. Ἡ Δ.Ι.Σ. υἱοθέτησε τὴν πρότασιν αὐτή.

– Ἐνημερώθηκε καὶ συζήτησε διεξοδικὰ γιὰ τὸ κοινωνικὸ καὶ φιλάνθρωπικὸ ἔργο τῆς Μ.Κ.Ο. «Ἀλλήληγγύη», στὴν ὁποία μετέχουν τὸ Διορθόδοξο Κέντρο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν. Ὅλα τὰ Μέλη τῆς Δ.Ι.Σ., ἀνεξαιρέτως, ἐξέφρασαν τὴν στήριξίν τους καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τους στὸ ἐπιτελούμενον ἔργο τῆς Μ.Κ.Ο. «Ἀλλήληγγύη». Μὲ τὰ προγράμματα ποὺ ὑλοποιεῖ αὐτὸς ὁ Ὄργανισμός ἡ Ἐκκλησία μας ἔχει εἰσέλθει

για πρώτη φορά δυναμικά, με αυτή τη μορφή, μέσα στην ελληνική, και όχι μόνο, κοινωνία διενεργώντας τομές και προσφέροντας, με τις καλύτερες ποιοτικές δυνατότητες, υπηρεσίες στην ανάπτυξη, την κοινωνική ενσωμάτωση και συνοχή, καθώς και στην φιλανθρωπική εν γένει διακονία.

Γ. Ἡ Δ.Ι.Σ. ἐνέκρινε:

– Ἀποσπάσεις Κληρικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στοῦ Ἐξωτερικό.

– Προτάσεις γιὰ τὴν εὐρυθμὴ λειτουργία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Βιβλιοθήκης.

– Τὴν ἐπιχορήγηση 810 χριστιανικῶν οἰκογενειῶν τῆς Θράκης μὲ τρίτο τέκνο. Τὸ ποσὸ ἀνέρχεται γιὰ τὸ δῖπνο Μαρτίου-Ἀπριλίου 2007 στὰ 184.292,00 €.

– Τὴν ἔκδοση τοῦ Λειτουργικοῦ Βιβλίου «Τὸ Μέγα Εὐχολόγιον» μὲ εὐθύνη τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως.

– Τὴ σύσταση καὶ λειτουργία Τεχνικῆς Ὑπηρεσίας σὲ διάφορες Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

– Τὴν ἀποστολὴ νέων ὡς Συνέδρων στοῦ Β΄ Διεθνὲς Συνέδριο Ὁρθοδόξου Νεολαίας, τὸ ὁποῖο θὰ συγκληθεῖ στὴν Κωνσταντινούπολη τὸν ἐρχόμενο Ἰούλιο, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Δ. Ἡ Δ.Ι.Σ. ἀποφάσισε:

Τὴ συμβολικὴ οἰκονομικὴ ὑποστήριξη τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀχρίδος κ. Ἰωάννου, ἀνέκοντος στοῦ Πατριαρχεῖο τῆς Σερβίας, στὴν περιοχὴ τῶν Σκοπίων, γιὰ τὴν συνέχιση τοῦ ποιμαντικοῦ του ἔργου, τὸ ὁποῖο προχωρεῖ παρὰ τὶς ἀλλεπάλληλες φυλακίσεις του καὶ τὶς ἀντίξοες συνθῆκες γιὰ τοὺς ὀρθοδόξους χριστιανοὺς τῆς χώρας.

Ε. Τέλος ἡ Δ.Ι.Σ. συζήτησε καὶ ἔλαβε ἀποφάσεις σχετικὰ μὲ τρέχοντα ὑπηρεσιακὰ ζητήματα.

ΙΕΡΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης

Ἐγκαينيάστηκε τὸ ἐνδέκατο ἴδρυμα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως

Στὶς ἡμέρες μας σπάνιες εἶναι οἱ περιπτώσεις ποὺ τὰ λόγια ἢ τὰ γραπτὰ δὲν μποροῦν νὰ ἀποδώσουν στὴν ὁλότητά του ἓνα ἔργο. Ὅταν, ὅμως, αὐτὸ συμβαίνει, θὰ πρέπει ὅσοι ἀπολαμβάνουν τὰ ὀφέλη αὐτοῦ τοῦ ἔργου ἀφ' ἐνὸς νὰ τὸ ἀναγνωρίζουν, ἀφ' ἑτέρου νὰ

ἀποδίδουν τὶς ἀνάλογες τιμὲς σὲ ὅσους τὶς ἀξίζουν. Ὁ εὐσεβὴς λαὸς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης βιώνοντας ἐπὶ εἰκοσιπέντε καὶ πλεον χρόνια μία πρωτόγνωρη κοσμογονία, ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατασκευὴ καὶ λειτουργία Ἐκκλησιαστικῶν Ἰδρυμάτων πολυποικίλης κοινωνικῆς προσφορᾶς, δὲν μπορεῖ νὰ εὐγνωμονεῖ τὸ Θεό, ποὺ ἐπέλεξε τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη κ. Εὐστάθιο γιὰ νὰ καθοδηγήσει πνευματικὰ τὸν εὐλογημένο αὐτὸ τόπο.

Στὴν τελετὴ τῶν ἐγκαίνιων παραβρέθηκαν ὁ Ὑπουργὸς Ὑγείας καὶ Κοινωνικῆς Ἀλληλεγγύης κ. Δημήτριος Ἀβραμόπουλος, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Συμβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἰδρύματος “Σταῦρος Νιάρχος” κ. Γεώργιος Ἀγουρίδης, ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ἰδρύματος “Σταῦρος Νιάρχος” κ. Ἐπαμεινώνδας Φαρμάκης, οἱ Βουλευτὲς Λακωνίας κύριοι Παναγιώτης Σκανδαλάκης καὶ Θανάσης Δαβάκης, ὁ Νομάρχης Λακωνίας κ. Κωνσταντῖνος Φούρκας, ἀρκετοὶ Δήμαρχοι τῆς Λακωνίας, ἀλλὰ καὶ ὁ Δήμαρχος Λεωνίδου, ὁ Διοικητὴς τοῦ ΚΕΕΜ Ταξίαρχος Κωνσταντῖνος Τσιαμπᾶς, ὁ Ἀστυνομικὸς Διευθυντὴς Λακωνίας κ. Παναγιώτης Ραϊκάκος, οἱ Διοικητὲς τῶν Νοσοκομείων Σπάρτης καὶ Μολάων κύριοι Χρῆστος Βιρβίλης καὶ Πέτρος Μπαλαούρας ἀντίστοιχα, ἐκπρόσωποι φορέων καὶ Συλλόγων, καθὼς καὶ πλῆθος κόσμου ἀπὸ τὴν εὐρύτερη περιοχή. Τοὺς ἐπισήμους ὑποδέχθηκε ἡ φιλαρμονικὴ τοῦ Δήμου Βοϊῶν, ἡ ὁποία ἔδωσε ἓνα ξεχωριστό «χρῶμα» στὴν ἐκδήλωση.

(Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως)

Ἱερὰ Μητρόπολις Σύρου

Δραστηριότητες τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου

Ἑρμούπολη 15 Μαΐου 2007

Τὸ Σάββατο καὶ τὴν Κυριακὴ 12 καὶ 13 Μαΐου ὁ Σεβασμιώτατος κ. Δωρόθεος μετέβη ὅπως εἶχε ἀνακοινωθεῖ κατόπιν Συνοδικῆς ἐξουσιοδοτήσεως στὴν Κύπρο, ὅπου καὶ ἐξεπροσώπησε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος στὶς ἐνθρονίσεις δύο νέων Μητροπολιτῶν, τῆς ἐπανασυσταθείσης μετὰ ἀπὸ 9 αἰῶνες Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κωσταντίας καὶ Ἀμμοχώστου κ. Βασιλείου Γ΄ καὶ τῆς νεοσυσταθείσης Κύκκου καὶ Τυλληρίας κ. Νικηφόρου.

Στὶς ἀνωτέρω ἐνθρονίσεις οἱ ὁποῖες ἔγιναν μὲ τὴν παρουσία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ. Χρυσόστο-

μου Β' καὶ τῶν Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου, ἐκπροσώπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τῶν Πατριαρχείων ἐπίσης Ἀλεξανδρείας, Ἱεροσολύμων, Ρουμανίας, Γεωργίας καὶ τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας Ταῖλάνδης καὶ Αἰθιοπίας, ἐν μέσῳ ἐνθουσιώδους πλήθους πιστῶν, ὁ Σεβασμιώτατος μετέφερε τὶς συγχαρητήριες προσρήσεις καὶ εὐχὲς τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου.

Τὸ Σάββατο 12 Μαΐου, στὴν κατάμεστη αἴθουσα τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου Κυκλάδων πραγματοποιήθηκε ἡ λήξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ Κέντρου Μέρимνας γιὰ τὴν Οἰκογένεια μὲ κεντρικὴ ὁμιλήτρια τὴν Ψυχολόγο-Ψυχοθεραπεύτρια κυρία Φιφὴ Βερβελίδου.

Τὸ θέμα τὸ ὁποῖο ἀνέπτυξε ἦταν:

«ΕΥΤΥΧΙΑ

Χίμαιρα; Συμπτώσεις; ἡ φιλοσοφία ζωῆς;

Τί πιστεύουμε γιὰ τὴν εὐτυχία καὶ πὼς οἱ ιδέες μας ἐπηρεάζουν τὴ ζωὴ μας.

(Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως)

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Εἰρηνουπόλεως

Τὸ πρῶτο Ὁρθόδοξο Νηπιαγωγεῖο στὴν Τανζανία

Μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἱεραποστολικὸ ζῆλο τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Δημητρίου, συνεχίζεται ἡ διάδοση τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ὁ εὐαγγελισμὸς τῶν ἀφρικανῶν ἀδελφῶν μας (1.697 βαπτίσεις νεοφώτιστων κατὰ τὴν Μεγ. Τεσσαρακοστὴ 2007) καὶ τὸ φιλιανθρωπικὸ ἔργο στὴν Τανζανία.

Οἱ προσφορὲς τῶν φίλων τῆς ἱεραποστολῆς γίνονται ἔργα στὰ χέρια τοῦ Σεβασμιωτάτου, μὲ ἀποτέλεσμα σὲ λιγότερο ἀπὸ ἓνα χρόνο νὰ ὁλοκληρωθοῦν οἱ ἐργασίες ἀνοικοδόμησιν τοῦ πρῶτου Ὁρθόδοξου Νηπιαγωγείου «ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΟΥΜΕΛΑ». Μὲ δωρεὰ τῆς «Ἀδελφότητος Ὁρθόδοξου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς Θεσσαλονίκης», στὸ Ἱεραποστολικὸ Κέντρο τῆς πόλεως Kidamali στὴν Κεντρικὴ Τανζανία.

Τὸ Νηπιαγωγεῖο περιλαμβάνει ἐκτὸς ἀπὸ τὴν μεγάλη αἴθουσα διδασκαλίας, γραφεῖο διδασκόντων, παιδικὴ βιβλιοθήκη, μεγάλη κουζίνα καὶ τραπεζαρία μὲ δυνατότητα φιλοξενίας 180 παιδιῶν καὶ αἴθουσα ἀναπαύσεως καὶ περιθάληψης πτωχῶν καὶ ἀσθενικῶν νηπίων.

Ἕνα ἔργο ποὺ ἤδη ἄρχισε νὰ δίνει ζωὴ σὲ ἑκατοντάδες παιδιὰ τῆς περιοχῆς, ἀφοῦ μὲ τὴν βοήθεια ἀνωνύμων δωρητῶν, ἡ Ὁρθόδοξη Ἱεραποστολὴ προσφέρει κάθε πρῶτὴ σὲ 180 νήπια γάλα καὶ βιταμινοῦχα μπισκότα. Ἀξίζει νὰ τονίσουμε ὅτι γιὰ ἀρκετὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ παιδιὰ εἶναι ἴσως καὶ τὸ μοναδικὸ γεῦμα, ἀφοῦ οἱ τροπικὲς ἀσθένειες, ἡ ἀνομβρία καὶ τὰ μοιησμένα ὕδατα ἔχουν σὰν ἀποτέλεσμα πολλὰ ἐξ αὐτῶν νὰ εἶναι ὀρφανά.

Ἐπίσης πραγματοποιήθηκε γεώτρηση μὲ δωρεὰ τοῦ Συλλόγου Ἐπιστημόνων Χοιλαργοῦ-Παπάγου «ΤΙΜΙΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ», μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ὑπάρχει ἄφθονο καθαρὸ νερὸ τόσο γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ Νηπιαγωγείου, ὅσο καὶ γιὰ τὶς χιλιάδες τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς οἱ ὁποῖοι καθημερινὰ πεθαίνουν ἀπὸ τὰ μοιησμένα ὕδατα (Ματθ. 10,42) καὶ τὶς τροπικὲς ἀσθένειες.

«Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοί, ἐποιήσατε (Ματθ. 25,40)».

(Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Προκηρύξεις

Ἱερῶν Μητροπόλεων:

Κυθήρων

Ἡλείας

Καισαριανῆς,
Βύρωνος καὶ Ὑμντοῦ

Καρπενησίου

Θηβῶν
καὶ Λεβαδείας

Παρναξίας

Σερβίων
καὶ Κοζάνης

Φθιώτιδος

Βεροίας, Ναούσης
καὶ Καμπανίας

Ἄρτης

Κυδωνίας
καὶ Ἀποκορώνου

Ἱερὰ Μητρόπολις Κυθήρων

ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 "Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος" καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου, νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἑφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἀγίας Τριάδος Ἀλεξανδράδων,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Κυθήροις τῇ 12ῃ Ἀπριλίου 2007

† Ὁ Κυθήρων ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἡλείας

ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 "Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος" καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου, νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἑφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἀγίου Διονυσίου Πετρουλῶν,

Ἀγίου Νικολαίου Κολοκυθᾶ,

Ἀγίου Γεωργίου Παλαιοχωρίου,

Ἀγίου Κωνσταντίνου Βουηρασίου,

Ἀγίου Νικολαίου Λάττα,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Πύργῳ τῇ 27ῃ Ἀπριλίου 2007

† Ὁ Ἡλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἡλείας

ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἄρθρων 38 παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977, καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς ἰ. ναοῖς

Ἀγίας Κυριακῆς Πύργου,

Ἀγίου Γεωργίου Ἀμαλιάδος,

Ἀγίου Δημητρίου Λεχαιῶν,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα,

ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Πύργῳ τῇ 27ῃ Ἀπριλίου 2007

† Ὁ Ἡλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ Ν. 3475/2006 (Φ.Ε.Κ. τ. Α' 146/13.7.2006) καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμὸν ΔΙΠΠ/Φ. ΕΓΚΡ. 10/8/22741 π.ἐ./16.1.2007 Ἀπόφασιν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν μιᾶς (1) κενῆς θέσεως ἡλίκου ἐκκλησιαστικοῦ ὑπαλλήλου Κλήδου Π.Ε. Οἰκονομικοῦ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἱερᾷ Μητροπόλει, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ τυπικὰ καὶ οὐσιαστικὰ προσόντα, ὅπως, ἐντὸς 20 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν τῇ Γραμματείᾳ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ (Ὁδὸς Ὑμηττοῦ 47-51 Καισαριανή), κατὰ τὰς ὥρας ἀπὸ 10.00 ἕως 13.00 καθ' ἐκάστην, σχετικὴν αἴτησιν.

Οἱ ὑποψήφιοι διὰ τὴν κάλυψιν τῆς ὡς ἄνω θέσεως, ἵνα ἔχωσι:

α) Ὅτι ἅπαντα τὰ δι' ἐκκλησιαστικούς ὑπαλλήλους προσόντα, ὡς ταῦτα ὀρίζονται ἐν τοῖς ἄρθροισι 6 ἕως 13 τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 5/1978 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Κώδικος Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπαλλήλων» (Φ.Ε.Κ. τ. Α', 48/3.4.-1978).

β) Ὅτι ἄδειαν ἐξασκήσεως ἐπαγγέλματος οἰκονομολόγου τοῦλάχιστον τρίτης (Γ') κατηγορίας.

γ) Ἀνάλογον προϋπηρεσίαν εἰς ἐκκλησιαστικὰς διαχειρίσεις Ν.Π.Δ.Δ.

Ἐν Καισαριανῇ τῇ 5ῃ Μαΐου 2007

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
ΔΑΝΙΗΛ

Ἱερὰ Μητρόπολις Καρπενησίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἁρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἁρθρῶν 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

«Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου, νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἀγίου Νικολαίου Κρικέλλου Εὐρυτανίας, Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Φουρνᾶ Εὐρυτανίας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Καρπενησίῳ τῇ 7ῃ Μαΐου 2007

† Ὁ Καρπενησίου ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Θηβῶν καὶ Λεβαδείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἁρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἁρθρῶν 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου, νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Γενέσιον τῆς Θεοτόκου Ξηρονομῆς Θηβῶν,

Ἀγίου Νικολαίου Πηλαταιῶν,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Λεβαδίᾳ τῇ 8ῃ Μαΐου 2007

† Ὁ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Παροναξίας

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν κατ' ἐξαίρεσιν δι' ἐπιλογῆς κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἁρθρῶν 14, 15 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 5/1978 Κανονισμοῦ «Περὶ Κώδικος Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπαλλήλων», πλήρωσιν δύο (2) θέσεων Κλήδου ΠΕ Διοικητικοῦ - Οἰκονομικοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱ. Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τῶν ὑπὸ τῶν κειμένων διατάξεων καὶ Κανονισμῶν προσόντων ὅπως ἐντὸς εἰκοσαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτού-

μενα δικαιολογητικά εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

Ἐν Νάξῳ τῇ 25 Ἀπριλίου 2007

† Ὁ Παροναξίας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Σερβίων καὶ Κοζάνης

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἀρθρῶν 38 παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977, καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς ἱ. ναοῖς

Ἀγίου Νικολάου Κοζάνης,

Ἀγίου Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης Κοζάνης,

Ἀγίου Δημητρίου Κοζάνης,

Ἀγίου Νικάνορος Κοζάνης,

καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Κοζάνῃ τῇ 4ῃ Μαΐου 2007

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΠΑΥΛΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Φθιώτιδος

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν κατ' ἐξαίρεσιν δι' ἐπιλογῆς κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 14, 15 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 5/1978 Κανονισμοῦ «Περὶ Κώδικος Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπαλλήλων», πλήρῳσιν μίας (1) θέσεως Κλήδου ΔΕ Ὁδηγοῦ Αὐτοκινήτου τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱ. Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους καὶ ἔχοντας τῶν ὑπὸ τῶν κειμένων διατάξεων καὶ Κανονισμῶν προσόντων ὅπως ἐντὸς εἰκοσαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

Ἐν Λαμῃ τῇ 8ῃ Μαΐου 2007

† Ὁ Φθιώτιδος ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Φθιώτιδος

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 “Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος” καὶ τῶν ἀρθρῶν 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων”, προκειμένου, νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἀγίου Ἀθανασίου Παύληανς,

Ἀγίου Δημητρίου Βασιλικῶν Ὑπάτης,

Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Ροδωνιάς,

Ἀγίου Ἀθανασίου Παναγίτσας,

Κοιμήσεως Θεοτόκου Ξυνιάδος,

Ἀγίου Γεωργίου Λογγοῦ,

Ἀγίου Ἰωάννου Παλαιᾶς Γιαννιτσοῦς,

Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Παλαιοβράχας,

Ἀγίου Γεωργίου Φτέρης,

καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Λαμῃ τῇ 8ῃ Μαΐου 2007

† Ὁ Φθιώτιδος ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Βεροίας, Ναούσης καὶ Καμπανίας

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν κατ' ἐξαίρεσιν δι' ἐπιλογῆς κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 14, 15 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 5/1978 Κανονισμοῦ «Περὶ Κώδικος Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπαλλήλων», πλήρῳσιν μίας (1) θέσεως Κλήδου ΔΕ Γραμματέων τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱ. Μητροπόλεως Βεροίας καὶ Ναούσης, ἐγκριθείσης διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. ΔΙΠΠ/Φ. ΕΓΚΡ. 10/18/22741 π.ε./16.1.2007 Π.Υ.Σ., καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους καὶ ἔχοντας τῶν ὑπὸ τῶν κειμένων διατάξεων καὶ Κανονισμῶν προσόντων ὅπως ἐντὸς εἰκοσαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

Ἐν Βεροίᾳ, τῇ 26ῃ Μαΐου 2007

† Ὁ Βεροίας καὶ Ναούσης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις ἹΑρτης

ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 "Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος" καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου, νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἀγίας Παρασκευῆς Γλυκορίζου ἹΑρτης,

καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν ἹΑρτῃ τῇ 18ῃ Μαΐου 2007

† Ὁ ἹΑρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 24/2007 Πράξεως ἡμῶν προκηρύσσομεν τὰς Ἐφημερικὰς θέσεις τῶν Ἑνοριῶν: 1) "Ἀγίου Στυλιανοῦ" Κηλαδισσοῦ, 2) "Μεταμορφώσεως τῶν Ἑνοριῶν: 1) "Ἀγίου Στυλιανοῦ" Κηλαδισσοῦ, 2) "Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος" Μοδίστου Κυδωνίας, 3) "Γενεσίου τῆς Θεοτόκου" Γέρο Λάκκου Κυδωνίας, 4) "Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου" Χανίων (β. θέσις), 5) "Ἀγίου Νικολάου" Σπλιάντζας Χανίων (β. θέσις), 6) "Ἀγίου Νεκταρίου" Παχιανῶν Χανίων (γ. θέσις), 7) "Ἀγίου Χαραλὰμπους" Λενταριανῶν Χανίων (β. θέσις), 8) "Ἀγίου Ἰωάννου" Χανίων (β. θέσις) καὶ 9) "Ἀγίου Στεφάνου" Κουμπέ Χανίων (β. θέσις), προσκαλοῦμε δὲ τοὺς βουλευμένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐνεργήσουν τὰ δέοντα διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Χανίοις, τῇ 2ῃ Μαΐου 2007

† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

